

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

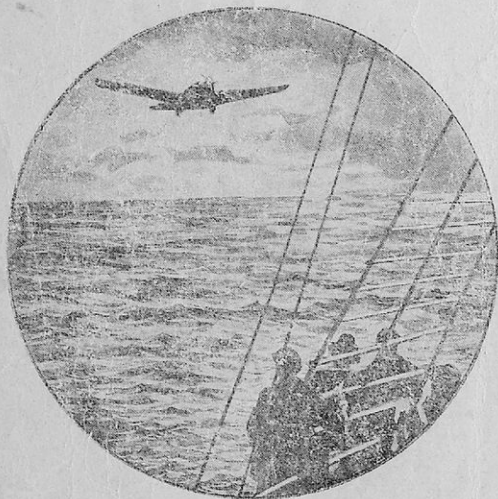
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ΄ ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

δραχ. 30

Τιμάται μετά τοῦ βιβλίου, καί φόρου δραχ. 42.—
Βιβλιόσημον καί φόρος Ἀναγκ. Δανείου δραχ. 14.30

Ἀριθμός ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 44781

Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας $\frac{53213}{16/6/38}$

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

1938

Πρωτοβουλία

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Αρ. Εισ. 45216

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

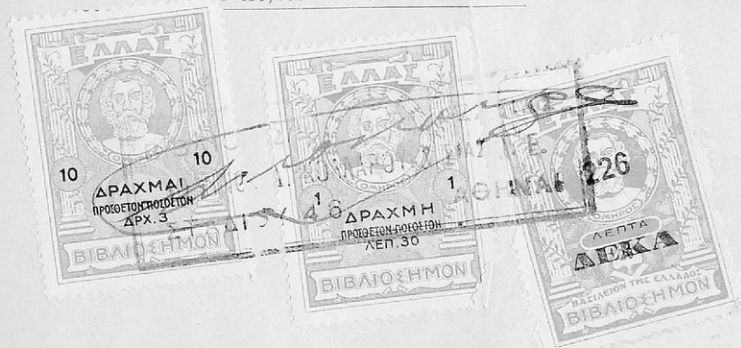
(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ'. ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 2.000

*Αριθμός εγκριτικής απόφασης 44781/15303
13 Αυγούστου 1932*

ΑΘΗΝΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ.,
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 42
1938

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Ε. Μ. Κ.
Κωνσταντῆ

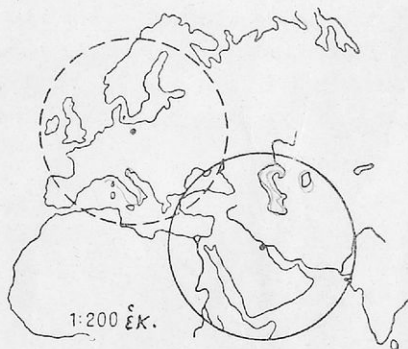

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ
Ι. ΜΩΥΣΙΔΟΥ & Β. Π. ΜΑΡΔΑ
ΦΑΒΙΕΡΟΥ 45 - ΑΘΗΝΑΙ

ΑΣΙΑ

Α) ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑΣ

Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος ἀκτὴν τοῦ Αἰγαίου, εἰς ἐλαχίστην ἀπὸ τῶν νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου ἀπόστασιν, ἐκτείνεται μεγάλη χερσόνησος, ἡ **Μικρὰ Ἀσία**. Αὕτη, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματός της συνάγεται, εἶναι τμήμα πολὺ μεγάλης ἡπείρου, τῆς Ἀσίας. Εἰς τὴν ἰδίαν ἡπειρον ἀνήκουν καὶ δύο ἄλλαι ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, ἡ **Συρία** καὶ ἡ **Παλαιστίνη**. Αὗται μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι αἱ **ἀσιατικαὶ χῶραι τῆς Μεσογείου**. Ὅπισθεν αὐτῶν ἐκτείνονται πρὸς ἀνατολὰς εὐρεῖαι χῶραι, γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἱστορίας, ἡ **Μεσοποταμία**, ἡ **Ἀραβία**, ἡ **Περσία**, ἡ **Ἀρμενία**, ἡ **χώρα τοῦ Καυκάσου**. Αἱ χῶραι αὗται, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀρχαῖοι λαοὶ (Ἀσσύριοι, Βαβυλώνιοι) ἀνέπτυξαν τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμόν, ἤλθον ἐνωρὶς εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Ὅθεν ἡ ἑλληνικὴ περιοχὴ, θεωρουμένη ἀπὸ εὐρωπαϊκῆς ἀπόψεως, λέγεται **πρόσθεν Ἀσία**, ἐξετάζομένη ἕως ὡς μέρος τῆς ἀσιατικῆς ἡπείρου διακρίνεται ὡς **Νοτιοδυτικὴ Ἀσία**. Θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς μεσογειακὰς χῶρας τῆς Ἀσίας καὶ κατόπιν τὰς λοιπὰς.

Εἰκ. 1.

Σύγκρινε κατὰ τὸ ἄνωθι σχῆμα τὴν ἔκτασιν τῆς πρόσθεν Ἀσίας μὲ ἴσην περιοχὴν τῆς Εὐρώπης, ἔχουσαν κέντρον τὸ Βερολίνον. Εἰς τὴν ἀσσυριακὴν γλῶσσαν **ἐρέμπ** σημαίνει δύσιν, **ἀσού** ἀνατολήν· τίνα ὀνόματα προῆλθον ἐκ τῶν λέξεων τούτων;

1. Μικρά Ἀσία.

1. Τὸ ἀτμόπλοιοιον πλέον ἐκ Πειραιῶς πρὸς Α φθάνει εἰς τὴν Σμύρνην εἰς 20 ὥρας. Ποία θάλασσα βρέχει τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας; ποία τὴν νοτιὰν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ποῖαι τὴν βορείαν; 2. Ὄνόμασε τὰς ὁροσειράς, αἱ ὁποῖαι διατρέχουν τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτιὰν πλευρὰν τῆς χερσονήσου. 3. Ποία ὁροσειρὰ διευθυνομένη πρὸς ΒΑ συνδέει τὸν Ταῦρον μὲ τὰ Ποιτικὰ ὄρη; Αἱ ἀνατολικαὶ ὁροσειραὶ τοῦ Ἀντιταύρου θεωροῦνται ὡς τὸ πρὸς Α ὄριον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. 4. Εὔρε τὴν πόλιν Καισάρειαν. Πλησίον αὐτῆς ὑφύεται τὸ ὄρος Ἀργαῖον (Ἐριζιάς ντὰγ) εἰς ὕψος 4000 μ. Εἶναι ἠφαίστειον ἐσβεσμένον. 5. Εὔρε εἰς τὸν χάρτην τὰ ἐρεῖπια τῆς Τροίας, τῶν Σάρδεων καὶ τὴν Προῦσαν. Ὄνόμασε τὰ πλησίον αὐτῶν ὑφύμενα ὄρη. 6. Δεῖξε τὸν Μαίανδρον, τὸν Ἔομον, τὸν Γρανικόν, τὸν Εὐρουμέδοντα ποταμόν. Ὄνόμασε τοὺς ἄλλους μεγαλυτέρους ποταμοὺς τῆς χερσονήσου. 7. Ποῖον τὸ ὄνομα τῆς μεγάλης λίμνης εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου; 8. Ὄνόμασε πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γνωστὰς εἰς σὲ ἐκ τῆς ἱστορίας. Ὅρισε τὴν θέσιν τῶν κατὰ τὸν χάρτην. 9. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν Σινώπης-Ταρσοῦ· σύγκρινέ τὴν μὲ τὴν ἀπόστασιν Φλωρίνης-Γαινάρου.

1. Θέσις.

Εἰκ. 2.

προσεγγίζει μέ-
χρις 1 χιλιομέ-
τρου τὴν Ἑλλη-
νικὴν χερσονή-
σον, διὰ τῆς ἀ-
νατολικῆς δ' αὐ-
τῆς πλευρᾶς
συνάπτεται
πρὸς τὴν Ἀ-
σίαν. Ὅθεν ἀ-
ποτελεῖ μετὰ
τῆς Ἑλληνικῆς
χερσονήσου γέ-
φυραν μεταξὺ

Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ἐπειδὴ δὲ κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, λέγεται καὶ Ἀνατολή (γαλλ. Λεβάντε). Διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἡ Μικρὰ Ἀσία ὑπῆρξεν

ἀπ' αἰώνων σταθμὸς διαβατικὸς ὄλων τῶν κατακτητῶν, οἱ ὅποιοι ἐκινήθησαν ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην (Ἰερέξης, Ἀραβες, Τούρκοι) καὶ ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν (Μέγας Ἀλέξανδρος, Σταυροφόροι). Τὴν ἰδίαν σπουδαιότητα ἐνέχει καὶ σήμερον ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο ἡπείρων (σιδηρόδρομος Βαγδάτης).

2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ὑψηλὴ χώρα, ἡ ὁποία ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου περιβάλλεται ὑπὸ μακρῶν ὄροσειρῶν. Αὗται ἐγείρουν τὰς κορυφὰς των μέχρις ὕψους 3500 μ. καὶ καταπίπτουν ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν ἢ πρὸς στενάς παραλίους πεδιάδας. Ἐντὸς τῶν παρατίων τούτων ὄροσειρῶν περικλείεται ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλύτερον μέρος ἔχει τὸ ὕψος τοῦ Ὑμηττοῦ (1000 μ.). Τοῦτο καὶ ἀπ' ἀνατολῶν περιφράσσεται ὑπὸ τοῦ Ἀντικύρου ὡς δι' ὑψηλοῦ τείχους, τὴν δυτικὴν ὁμῶς πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου κατέχουν πᾶσαι παράλληλοι ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ προεκτεινόμεναι μέχρι τοῦ Αἰγαίου ἀπολήγουν εἰς καλῶς διαμελιζομένας χερσονήσους. Ἐκ τούτου καὶ ἕλη ἡ χώρα ἀνοίγεται μόνον πρὸς δυσμὰς. Ὅθεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διακρίνομεν τὸ ὄροπέδιον καὶ τὰς παραλίαις ζώνας.

3 Φυσικαὶ περιοχαί.

Α) Τὸ ὄροπέδιον διασχίζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ὑπὸ βουνοσειρῶν. Μεταξὺ αὐτῶν ἐκτείνονται λεκάναι, ἄλλαι μικραὶ καὶ ἄλλαι μεγάλαι, αἱ ὁποῖαι σκεπάζονται ἀλλοῦ μὲ ἄμμον καὶ ἀλλοῦ μὲ πηλόν. Ἐνεκα τοῦ μεγάλου ὕψους καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ του ἀπὸ τοῦ θαλασσίους ἀνέμους, τὸ ὄροπέδιον ἔχει τὸν χειμῶνα πολὺ ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμὸν καὶ ξηρὸν. Δυτικῶς τοῦ ὄρους Ἀργαίου μεγάλη ἔκτασις εἶναι ἔρημος μὲ ἀλμυρὸν ἔδαφος καὶ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Τὸ μεγαλύτερον ὁμῶς μέρος τοῦ ὄροπέδιου ἔχει ὅπως ὅποτε ἀρκετὴν βροχίην, ὥστε νὰ συντηρηθῆται κάποια βλάστησις. Ἡ πτωχὴ αὕτη βλάστησις ἐπιτρέπει τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι ὀνομασταὶ αἱ αἶγες τῆς Ἀγκύρας καὶ τὰ «Καραμάνικα πρόβατα», μὲ τὸ μακρὸν καὶ πυκνὸν τρίχωμα Ἐρέφονται δὲ καὶ κάμηλοι, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰς ἐρήμους ἐκτάσεις εἶναι ὡς «θεῖον ὄφρον».

Ἄλλοτε ὅλη ἡ χώρα ἦτο δασώδης, ἀλλ' εὐρεῖται ἐκτάσεις ἔχουν ἀποψιλῶθη τῶν δασῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τὰ νεκρὰ δενδρόλια κατατρῶγονται ἀπὸ τὰς αἶγας· ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ τώρα εἰς

τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ εἰς τὸν κτηνοτρόφον Τούρκον ἀρεστὴ στέππη. Διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως θὰ ἠδύνατο ἀρκεταὶ περιοχαὶ νὰ μεταβάλουν ὄψιν, ἐπειδὴ εἰς εὐρείας λεκανοειδεῖς ἐκτάσεις οἱ ποταμοὶ ἔχουν ἐπισωρεύσει ἕλυν, ὡς εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ

Εἰκ. 3. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἰκονίου. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον κεῖται ὑψηλότερον, κατ'ἀλληλως διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Καισαρείας εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Ἀργαίου.

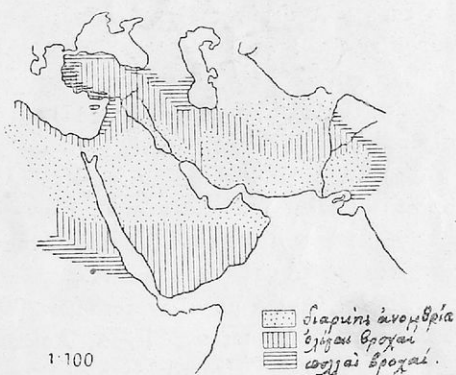
Διὰ ταῦτα τὸ ὄροπέδιον κατοικεῖται ἀραιῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ περιλαμβάνει πολλὰς ἀποκεκλεισμένας περιοχάς, εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν ἀνεπτύχθη καὶ ἐν ὠρισμένον κέντρον. Τοιαῦτα εἶναι: ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Γαλατίᾳ ἡ Ἔγκυρα (70), ἡ ὁποία διὰ τὴν ὀχυρὰν καὶ κεντρικὴν αὐτῆς θέσιν ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1918 πρωτεύουσα τῆς νέας Τουρκίας καὶ ἤρχισε νὰ στολιζέται μὲ ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ κήπους· ἐν τῇ Λυκαονίᾳ τὸ Ἰκόνιον (50), τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῶν Σελτζούκων Τούρκων· ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ ἡ Καισάρεια (40), πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἡ Ναζιανζός, ἡ πατρὶς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἡ Νίγη, ἡ Νεάπολις, κέντρα ἀκμάζοντος ἄλλοτε ἑλληνισμοῦ, ὡς καὶ βορειότερον ἡ Σεβάστεια (Σιδᾶς 30), ἡ Ἀμάσεια (15) κλπ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Φρυ-

γία τὸ **Δορύλαιον** (Ἔσκι σελίρ 30), τὸ **Κοινάειον** (Κιουτάχεια 17) καὶ τὸ **Ἀφιὸν Καραχισάρ** (23) εἶναι κέντρα συγκοινωνίας σπουδαία, διότι κείνται ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Χρυσούπολεως (Σκούταρι)—Ἰκονίου καὶ διὰ διακλαδώσεων τοῦ σιδηροδρόμου συνδέονται μὲ τὴν Ἀγκυραν καὶ τὴν Σμύρνην. Τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τούτων ἔχουν συνδεθῆ μὲ τὴν μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν τοῦ στρατοῦ μας.

β) **Αἱ παράλια χῶραι.**

α) Ἡ περιοχή τοῦ Πόντου ὁμοιάζει κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὰς χῶρας τῆς Μέσης Εὐρώπης· ἄνεμοι ὑγροὶ πνέοντες ἐκ τοῦ Εὐξείνου φέρουν βροχὰς καθ' ἕλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Ὅθεν οἱ ποταμοὶ διήνοιξαν εἰς τὰ ὄρη στενάς καὶ βαθεῖας χαράδρας καὶ πολλαχοῦ σχηματίζουσι καταρράκτας.

Δάση πεύκης, ἐλάτης, δρυὸς καὶ ὀξύας καλύπτουσι τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν ἐστραμμένους κλιτύς τῶν βουνῶν, ἐν ᾧ εἰς τὰς κοιλάδας πλάτανοι καὶ καρύαι ῥίπτουσι βαθεῖαν σκιάν. Εἰς τὰ χαμηλὰ παράλια φύεται καὶ ἡ ἐλαία, ἐκεῖ δὲ ἔχει τὴν πατρίδα

Εἰκ. 4. Χάρτης βροχῶν τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

τῆς ἡ κερασέα. Ἐπειδὴ τὰ Ποντικὰ ὄρη ὀρθοῦνται συνεχῆ καὶ πτυχῶδη πρὸς τὴν παραλίαν, ἡ συγκοινωνία πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν παρέχει μεγάλας δυσκολίας. Διὰ τοῦτο ὀλίγοι μόνον λιμένες ἐπὶ τῆς στενῆς καὶ ἐπιμήκουσ παραλίας ἀπέκτησαν σπουδαιότητα. Ἡ **Τραπεζοῦς** (25), ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς, τραπεζοειδοῦς ἐκτάσεως, διενεργεῖ σπουδαῖον ἐμπόριον μεταξὺ Περείας καὶ Εὐρώπης. Ἐπὶ δύο αἰῶνας ὑπῆρξεν ἔδρα Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, καταλυθείσης τὸ 1461 ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β'. Αὕτη, ὡς καὶ ἡ ὅλη περιοχή τοῦ Πόντου, κατοικεῖτο μέχρι ἐσχάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν ἄλλων

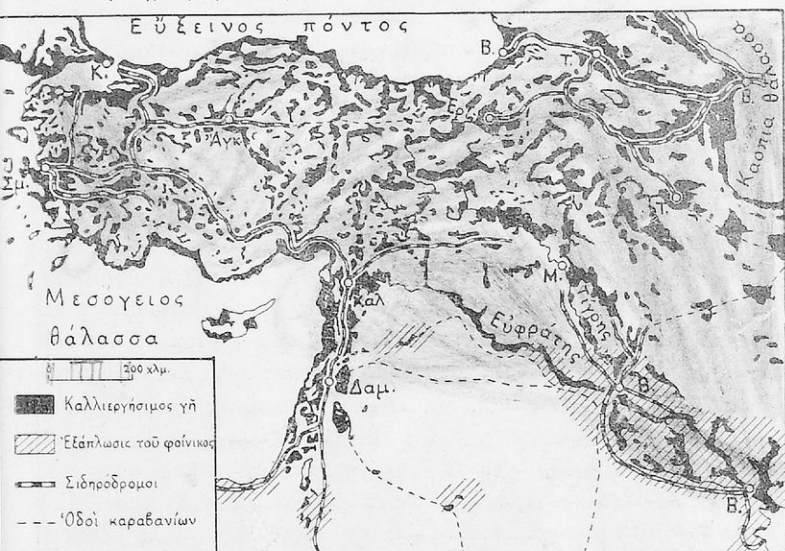
λιμένων της παραλίας (Κερκασούντος, Ἀμισοῦ (Σαμψούν), Πάφρας) ἐξάγονται ὀπώραι, ξυλεία, καπνὸς κλπ. ἐκ δὲ τῆς **Ποντογραφικείας** γαιάνθρακες.

β) Ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Ταύρου, ὑψηλὴ καὶ ὀγκώδης, ἐκτείνεται κατὰ τὴν νοτίαν πλευρὰν τῆς χερσονήσου, ὁμοιάζουσα κατὰ τὴν ἀγρίαν ὠραιότητα πρὸς τὰς Ἄλπεις, Στεναὶ Πύλαι, αἱ λεγόμεναι **Κιλικίαι**, ἀνοίγειται ὑπὸ ποταμῶν εἰς τὸ δυσδιάβατον ὄρος, ὁδηγοῦν πρὸς τὸ μικρὸν, ἀλλ' ἠλιόλουστον καὶ εὐφορον **βαθύπεδον τῆς Κιλικίας**, τὸ ὅποιον ἀρδεύουν οἱ ποταμοὶ Σάρος καὶ Πύραμος. Διὰ κανονικῆς ἀρδεύσεως παράγεται πλουσία συγκομιδὴ σιτηρῶν, βάμβακος, ὀπωρικῶν. Ἐδῶ καὶ ὁ φοινῆξ ὠριμάζει τοὺς καρπούς του. Ἡ **Ταρσός**, ἡ γενέτειρα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο παράλιος, σήμερον κεῖται 20 χιλμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἄντ' αὐτῆς ἀνεπτύχθη ὡς λιμὴν εἰς τὴν παραλίαν ἡ **Μερσίνα** (20), ἣτις συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὰ Ἄδανα, (70), τὸ μεγαλύτερον κέντρον τῆς περιοχῆς. Δυτικῶς αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Παμφυλίᾳ, ἡ Ἄιτάλεια (17) κατοικεῖτο ἄλλοτε κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων.

γ) **Τὰ δυτικὰ παραλία** τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Ἰωνία, Αἰολίς, Καρία) διατελοῦν ὑπὸ ὄλων εὐνοϊκᾶς συνθήκας. Κανὲν ὄρεινόν περικτεῖσιμα ἐδῶ δὲν ἐμποδίζει τοὺς θερμούς ΝΔ ἀνέμους νὰ εἰσχωρήσουν βαθέως εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἀρδεύονται καὶ ὑπὸ ἀρκετὰ μεγάλων ποταμῶν. Τόση εἶναι ἡ εὐφορία των, ὥστε λέγονται «κῆπος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας». Συκαί, πορτοκαλλέαι καὶ ἐλαίαι θάλλουν εἰς τὰ πλάγια τῶν βουνῶν ἀμπέλια καὶ κῆποι μὲ κερασέας, βερυκοκκέας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα κατέχουν τοὺς πρόποδας τῶν ὑψωμάτων χωράφια μὲ ἀραβόσιτον, βαμβάκι καὶ ρύζι· ἐκτείνονται εἰς τὰ βαθύπεδα, ὅσα πλημμυρίζονται μὲ τὸ νερὰ τῶν ποταμῶν. Ἄλλ' οἱ ποταμοὶ διὰ τῶν ἐπιχώσεων των σμικρύνουν ὄλον ἐν τοὺς κόλπους καὶ μεταβάλλουν τὴν γραμμὴν τῆς παραλίας. Οὕτως οἱ λιμένες τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου εἶναι σήμερον κερωσμένοι δι' ἰλύος, ὑπῆρχε δὲ κίνδυνος νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης, ἂν δὲν μετεστρέφετο διὰ τεχνικῶν ἔργων ὁ ροὴς τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. Οὕτως ἡ **Σμύρνη** (150) διεφύλαξε τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα της καὶ ἀπέβη ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς χερσονήσου. Εἰς αὐτὴν συγκεντροῦνται ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὡς σῦκα,

σταφίδες λάδι και τάπητες. Πλήθος άλλων πόλεων, όλων Ἑλληνικῶν ὑπῆρχον εἰς τὴν παραλίαν, ὡς αἱ Κυθωνίαι, ἡ Φώκαια, ἡ Κρήνη, τὰ Βουρλά, ἡ Ἐφεσος, ἀλλ' ὅλοι ἠρημώθησαν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οὕτω καὶ νέα ἐρείπια πλησίον εἰς τὰ πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πόλεων μένουσιν ἐκεῖ, διὰ νὰ μαρτυροῦν περὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἡ ἰδία εὐφορία ἀπαντᾶται καὶ βορείως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντιδῆς· ἐκεῖ ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένοι μορεῶνες, διὰ τῶν ὁποίων ἡ σηροτροφία ἀκμάζει, ἰδίᾳ εἰς τὴν Προῦσαν (60). Πολ-

Εἰκ. 5. Χάρτης καλλιεργείας καὶ συγκοινωνιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

λαὶ δ' εἶναι καὶ ἐδῶ αἱ πόλεις μετὰ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ὡς ἡ Νίκαια, ἡ Νικομήδεια, ἡ Πάναρμος καὶ νοτιώτερον ἡ Μαγνησία καὶ ἡ Πέργαμος, ἡ περιώνυμος πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου ἀρχαίου βασιλείου.

4. Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ ἱστορία των.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι χώρα Ἑλληνική, ἀν καὶ σήμερον μόνον Τούρκοι κατοικοῦν εἰς αὐτήν. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμή-

ρου "Ελληνες κατόικουν εἰς τὰ δυτικά αὐτῆς παράλια, ἀργότερα δὲ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἦτο Ἑλληνική. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔμως ἔτη τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας οἱ Τούρκοι εἰσέβαλον ἐξ Ἀνατολῶν καὶ μὲ σφραγὸς ὠλιγόστευσαν τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς. Ἀρκετοὶ ἔμως παρέμενον εἰς ἄλλα τὰ παράλια (Πόντον, Προποντίδα, Ἰωνίαν, Κιλικίαν) ὡς καὶ εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀντιταύρου (Καππαδοκίαν). Οὗτοι μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, εἶδον ἡμέρας ἐλευθερίας καὶ χαρᾶς, ὅταν ὁ στρατὸς μας κατεῖχε τὴν Σμύρνην καὶ μέγα μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἔμως τοῦ στρατοῦ μας οἱ Τούρκοι κατέσφαξαν ἔσους ἠμπόρεσαν Ἑλληνας Μικρασιάτας. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐσώθησαν κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα καὶ εὗρον νέαν κατοικίαν. Κανεὶς ἔμως μικρασιάτης δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ τὴν παλαιὰν ἀγαπητὴν πατρίδα, ἔπου εἶναι οἱ τάφοι τῶν πατέρων των.

5. Τὸ Κράτος.

Ἐκτὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει σήμερον καὶ μέγα μέρος τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ Κουρδιστάν, ὡς καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Ἀδριανούπολιν. Οὕτως ἡ ἐλη ἔκτασις αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 760 000 τ. χμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 13,5 ἑκατομμύρια, ἦτοι ἀναλογοῦν σχεδὸν 18 κάτοικοι εἰς ἓν τ. χμ. Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι δημοκρατικόν.

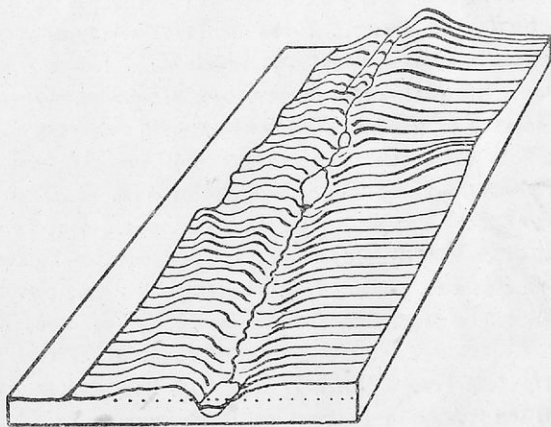
Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀνήκουν φυσικῶς αἱ παρ' αὐτὴν νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ὡς καὶ ἡ νοτίως αὐτῆς κειμένη Κύπρος. Ὅλοι κατοικοῦνται ὑπὸ ἀμιγροῦς ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ μόνον αἱ βόρειοι (Λέσθος, Χίος, Σάμος, Ἰκαρία) ζοῦν ἐλεύθεροι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος. Αἱ νότιοι Σποράδες, ἡ ταλαιπώρος Δωδεκάνησος, κατακρατεῖται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἡ δὲ ἑλληνικωτάτη Κύπρος ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν. Διὰ τὸν Ἑλληνικὸν τῶν πληθυσμὸν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν τῶν ἱστορίαν τὰς νήσους ταύτας πραγματευόμεθα ἑμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου. Εἰς τὴν Τουρκίαν ἀπέμειναν ἡ Ἰμβρος, ἡ Τένεδος καὶ αἱ νῆσοι τῆς Προποντίδος, κατοικούμεναι ἐπίσης ὑπὸ Ἑλλήνων.

2. Συρία καὶ Παλαιστίνη.

1. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν ἀνατολικὸν σιδηροδρόμον ἐντεῦθεν τῶν Κιλικίων πυλῶν. Ἀφοῦ διέλθης τὰς πύλας τοῦ Ἀμμο-
 τοῦ ὄρους, εἰσέρχεσαι εἰς τὴν Συρίαν. Ποία σπονδαία μάχη ἔγινε
 κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς τὴν πεδιάδα τῆς παραλίας ; 2. Τί
 δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν θέσιν καὶ τὰ φυσικὰ ὄρια τῆς Συρίας καὶ
 τῆς Παλαιστίνης ; 3. Πῶς ὠνομάζετο τὸ πάλαι ἡ παραλία τῆς Συ-
 ρίας ; Τίνες φοινικικαὶ πόλεις σοῦ εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς ἱστορίας ;
 4. Δεῖξε τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἄλλας πόλεις
 καὶ τόπους τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, τοὺς ὁποίους γνωρίζεις.

1. Μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ διαίρεσις τῆς χώρας.

Ἐν τῆς παραλίας τῆς Συρίας ταξιδεύσωμεν πρὸς ἀνατο-
 λὰς, ἀναβάνομεν κατ' ἀρχὰς κλιμακωτὴν χώραν καὶ κατόπιον
 φθάνομεν εἰς ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον διατέμνεται ἀπὸ βου-
 νῶ ἀσβεστολιθικά. Τὸ ὑψηλότερον τούτων εἶναι ὁ **Λίβανος**, τὸ

Εἰκ. 6. Διάγραμμα τῆς Παλαιστίνης.

ὁποῖου μόνη ἢ δυτικὴ κλιτὺς εἶναι δασώδης (πέυκη καὶ κέδρος),
 ἢ δὲ κορυφὴ (3400 μ.) καθ' ὅλον τὸ ἔτος χιονοσκεπῆς. Ἐν προ-
 χωρήσωμεν ὀλίγον, φθάνομεν εἰς βαθεῖαν ταφροειδῆ κοιλάδα, ἢ
 ὁποία ἐπιμηκύνεται καὶ πρὸς βορρᾶν μὲν διαρρέεται ὑπὸ τοῦ
 Ἰορδάνου ποταμοῦ, πρὸς νότον δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου. Πέραν

τῆς κοιλάδος τὸ ὄροπέδιον συνεχίζεται, ἀλλ' εἶναι πλέον ξηρὸν καὶ ἄγονον καὶ μόνον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμῆλου δυνάμεθα νὰ τὸ διαθῶμεν. Ἐὰν καὶ τὸ τμήμα τοῦτο διαθῶμεν, καταβαίνομεν ἀποτόμως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Λιθάνου χώρα ὀνομάζεται **βόρειος Συρία**, ἡ δὲ πρὸς νότον αὐτοῦ **νότιος Συρία ἢ Παλαιστίνη**. Ἡ στενὴ καὶ χαμηλὴ παραλία τῆς βορείου Συρίας ἐλέγετο τὸ πάλαι **Φοινίκη**.

2. Φυσικαὶ περιοχαί.

α) Ἡ **παραλιακὴ ζώνη** μετὰ τῆς παρ' αὐτὴν κλιμακωτῆς χώρας ἔχουν κατὰ τὸν χειμῶνα ἀρκετὰς βροχάς, ἐπειδὴ τότε πνέουσιν ἄνεμοι ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἔνεκα τούτου καὶ αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν βουνῶν δέχονται ἀφθονωτέρας βροχάς· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, διὰ τοῦτο ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐδάφους εἶναι πλουσία. Οἱ καλύτερον καλλιεργούμενοι τόποι εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λιθάνου· αἶνοι, βαμβάκι, ρύζι, ἐλαῖαι, πορτοκάλια, κίτρα καὶ σῦκα παράγονται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων ἡ παραλία αὕτη κατὰ πικρὰ. Ἀλλ' ἐνῶ εἰς τὸ νότιον αὐτῆς μέρος οἱ **Φιλιισταῖοι** κατεγίνοντο εἰς μόνην τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν βόρειον οἱ **Φοίνικες** εἶχον ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέβησαν ἔμποροι καὶ μεσίται μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Αἱ πόλεις τῆς Φοινίκης **Τύρος** καὶ **Σιδῶν** ἦσαν ἐξ ἄλλου τὸ τέρμα, εἰς τὸ ὅποιον κατέληγον μεγάλα ἐμπορικὰ ὁδοὶ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες οὗτοι εἶναι χωσμένοι ἀπὸ σωροῦς ἄμμου καὶ πηλοῦ, τοὺς ὁποίους ἕνα θαλάσσιον ρεῦμα φέρει ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ Νεῖλου πρὸς ΒΑ. Οἱ μόνου λιμένες, οἱ ὅποιοι σήμερον διατηροῦν ἀξίαν τινὰ διὰ τὴν ναυτιλίαν, εἶναι ἐκεῖ ἡ **Ἰόπη** (Γιάφα 40), τὸ ἐπίγειον τῆς Παλαιστίνης (πορτοκάλια Γιάφας) καὶ ἡ **Βηρυττός** (150), τὸ ἐπίγειον τῆς βορείου Συρίας.

β) Ἡ **Βορεία Συρία** λέγεται καὶ «**Κοίλη Συρία**» διὰ τὸ μακρὸν καὶ βαθύ ὄρυγμα, τὸ ὅποιον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας διατέμνει τὴν χώραν. Εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀντιλιθάνου ἐκτείνεται ὡς «**ἄσας**» ἐν μέσῳ ξηρᾶς στέππης ἡ χώρα τῆς **Δαμασκοῦ**, πλουσίως ἀρδευομένη ἀπὸ τὰς πηγὰς καὶ τὰ ποτάμια τοῦ ὄρους. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ὠραιότητά

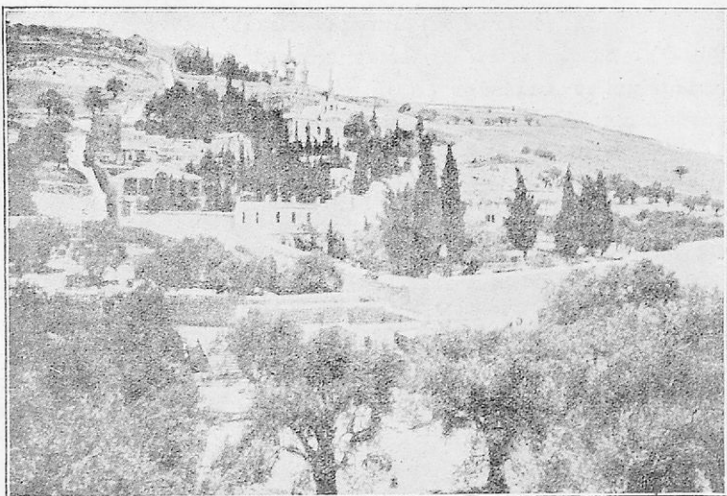
της οἱ Ἄραβες τὴν ἀποκαλοῦν «ὄφθαλμὸν τῆς Ἀνατολῆς» καὶ «ἐπίγειον παράδεισον». Κρυμμένη μέσα εἰς τοὺς κήπους ἡ Δαμασκὸς προδίδεται ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς μιναρέδες τῶν τζαμιῶν της. Φοίνικες καὶ πορτοκαλλέαι, συκαὶ καὶ μορέαι εἶναι τὰ δένδρα τῶν κήπων. Ἡ πόλις εἶναι ἀρχαιστάτη· τὰ ὑφάσματά της καὶ τὰ σπαθιά της (δαμασκηνά) ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν ὀνομαστά. Ἐχει 250 000 κατοίκων καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Βηρυττὸν καὶ τὸ Χαλέπιον (200), κέντρα σπουδαῖα ἐμπορίου. Ἐξ αὐτῆς ὁ σιδηρόδρομος προχωρεῖ πρὸς νότον εἰς τὴν Ἀραβίαν.

γ) **Νοτία Συρία ἢ Παλαιστίνη.** Ὁ Ἰορδάνης πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀντιλιβάνου στρέφεται πρὸς νότον, διαρρέει τὴν ἐλώδη λίμνην Μερὸμ καὶ τὴν πολύϋχθον Γενησαρέτ καὶ κατόπιν χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἡ μὲν ἐπιφάνεια κεῖται 400 μ. ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ βυθὸς 800 μ. ὑπὸ αὐτὸ (εἰκ. 6). Ἀπὸ τὸ θειάφι καὶ τὸ πολὺ ἀλάτι, ποὺ τὰ νερά της περιέχουν, κανέν εἶδος ψαριοῦ δὲν ζῆ εἰς αὐτήν, καὶ ποτὲ ἔνα πουλί δὲν σταματᾷ εἰς τὰς ἀποτόμους καὶ γυμνάς ὄχθας της.

Δυτικῶς τοῦ Ἰορδάνου ἐκτείνεται ὑψηλὸν ἀσβεστολιθικὸν ὄροπέδιον, ἡ **Γῆ Χαναάν**. Βροχὰς ἔχει μόνον κατὰ τὸν χειμῶνα· ἔθεν ἡ Χαναάν εἶναι χώρα ξηρὰ καὶ ἄγονος. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κατόικουν αὐτήν, συνέλεγον τὰ νερά τῆς βροχῆς εἰς βαθεῖς λάκκους, ὡς καὶ εἰς δεξαμενάς, καὶ μὲ τὴν φιλεργίαν των μετέβαλον τὸ ξηρὸν ὄροπέδιον εἰς γῆν, ἐξ ἧς «ἔρρεε μέλι καὶ γάλα». Ὅπου δὲν ἦτο δυνατὴ καμμία καλλιέργεια, ἐκεῖ κατεγίνοντο εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Οὕτως ἐξηγεῖται πῶς ἤμποροῦσεν ἡ Χαναάν νὰ τρέφῃ τόσας γενεάς Ἰουδαίων. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κατοδιοίκησιν ἡ Χαναάν ἠρημώθη. Μίνη μεγάλη σχετικῶς πόλις ἐν αὐτῇ ἀπέμεινεν ἡ Ἱερουσαλήμ (90), ἡ ὁποία κεῖται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων χριστιανῶν, Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων. Κατ' ἔτος πολλαὶ χιλιάδες χριστιανῶν ἀπ' ἕλρον τὸν κόσμον συρρέουν ἐκεῖ, διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ προσευχηθοῦν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ὁ Πανάγιος Τάφος ἀνήκει κατὰ παράδοσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ ἄλλοι ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας γνωστοὶ τόποι εἶναι μικρὰ χωρία π. χ. ἡ Βηθλεὲμ (7000), ἡ Ἱεριχῶ (3000), ἡ Ναζαρέτ (7500), ἡ Γεθσημανή. Ἡ Ἱερουσαλήμ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ ἐπίνειόν της, τὴν **Γιάφαν**. Εἰς

τὰ νότια τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου ὑψοῦται τὸ ὄρος **Σινᾶ**, γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως.

Ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου ἐκτείνεται στέππη ἔρημος, ἣ ὅποια εἰς τινὰς μεμονωμένους τόπους παρουσιάζει μετρίαν βλά-

Εἰκ. 7. Κῆποι τῆς Γεθσημανῆς.

στησιν. Ἐκεῖ Ἄραβες βεδουῖνοι ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν προβάτων.

3. Πληθυσμός. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἐπειδὴ ἡ Συρία κατέχει θέσιν διάμεσον μεταξὺ Μεσοποταμίας καὶ Αἰγύπτου, πολλοὶ λαοὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας ἐπέρασαν δι' αὐτῆς. Ἐκ νότου ἤλθον Αἰγύπτιοι καὶ Ἄραβες, ἐκ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν Βαβυλώνιοι, Ἀσσύριοι, Ἕλληνες καὶ Τούρκοι, ἐκ δυσμῶν Ρωμαῖοι, Σταυροφόροι, Γάλλοι καὶ Ἀγγλοὶ. Διὰ τοῦτο μίαν μόνον φοράν, ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν, ἡ Συρία ἀπετέλεσεν ἰσχυρὸν, ἀνεξάρτητον κράτος. Καὶ ὅμως τὸ ἔδαφος τῆς Συρίας ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον δύο μικροὺς, ἀλλ' ἐξόχως πολιτισμένους σημιτικὸς λαοὺς, τοὺς Φοίνικας καὶ τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ Φοίνικες ὑπῆρξαν ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λαὸς τῆς Μεσογείου· οἱ Ἰουδαῖοι δὲ ὁ λαὸς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνεπτύχθησαν αἱ δύο θρησκείαι.

αί ὁποῖαι ὡς βάσιν τῆς διδασκαλίας των ἔχουν τὴν πίστιν εἰς τὸν ἕνα Θεόν, ὁ Ἰουδαϊσμός καὶ ὁ Χριστιανισμός.

Σήμερον τὴν Συρίαν κατοικοῦν πολλὰ φύλα σημιτικῆς κατὰ τὸ πλεῖστον καταγωγῆς, τὰ ὁποῖα κοινὴν ἔχουν τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν. Ἐπικρατέστεροι εἶναι οἱ Δροῦσοι. Εἰς τὴν Παλαιστίνην ὑπάρχουν Ἀραβες χριστιανοί, ἀπὸ τινος δὲ ἤρχισαν νὰ ἐγκαθίστανται Ἰουδαῖοι ἄποικοι, παθοῦντες νὰ ἐπανιδρύσουν ἐκεῖ Ἰουδαϊκὸν κράτος.

Μέχρι τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη ἦσαν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἀπὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὴν μὲν βόρειον Συρίαν μὲ 2,5 ἑκατ. κατοίκων κατέχει ἡ Γαλλία, τὴν δὲ νότιον μὲ 1 ἑκατ. κατοίκων ἡ Ἀγγλία.

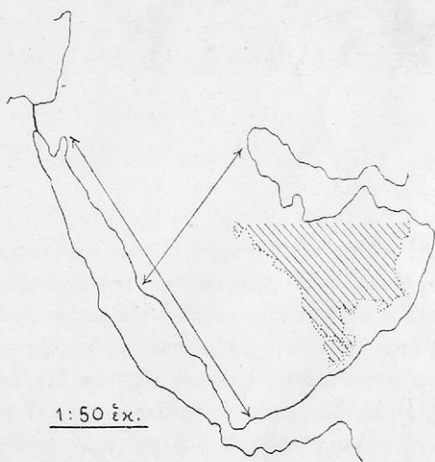
3. Ἀραβία.

1. Ποῖον τὸ σῆμα καὶ ἡ ἔκτασις τῆς Ἀραβίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Βαλκανικὴν; 2. Ὀνόμασε τὰς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι περιβορέχουν τὴν Ἀραβίαν.

3. Ποῖα μέρη αὐτῆς κατέχονται ὑπὸ ἐρήμου; ποῖα διασχίζονται ὑπὸ ὄροσειρῶν;

1. Μορφή τοῦ ἐδάφους.

Ἡ Συριακὴ ἔρημος συνέχεται πρὸς νότον μὲ τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀραβίας. Τοῦτο, ὅπως καὶ ἡ γειτονικὴ Ἀφρική, εἶναι ὑψηλὴ (600—900 μ.) τραπεζοειδῆς χώρα, ἡ ὁποία συνίσταται ἀπὸ γρανιτικὰ πετρώματα καὶ πανταχόθεν περιβάλλεται ὑπὸ ὄροσειρῶν. Αὗται κλιμακῆδόν κατέρχονται πρὸς στενὴν παραλιακὴν ζώνην. Ἡ

Εἰκ. 8. Σύγκρισις τῆς Ἀραβίας πρὸς τὴν Βαλκανικὴν.

Ἰσραβία εἰς ἔκτασιν εἶναι πενταπλασία τῆς χερσονήσου τοῦ Ἀζμου, ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 ἑκατομμύρια ψυχῶν.

2. Φυσικαὶ περιοχαί.

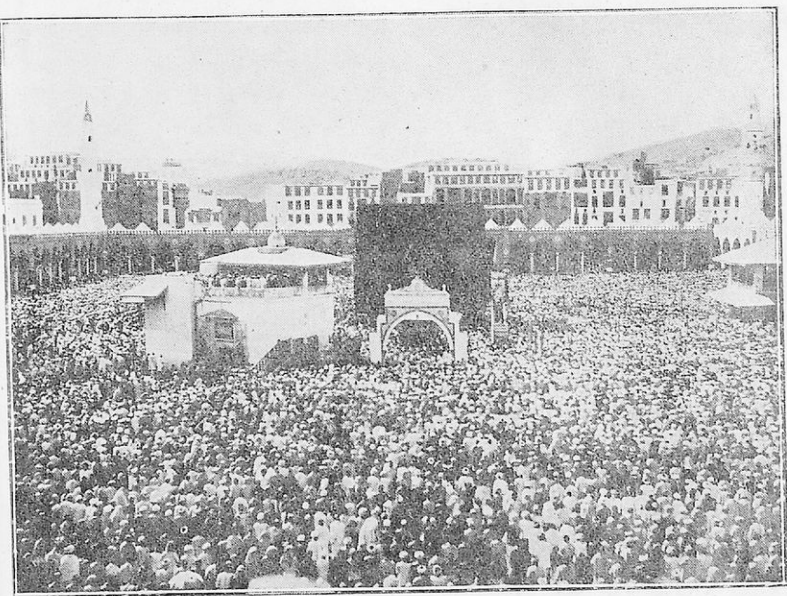
α) Ἡ κλιμακωτὴ ζώνη τῆς παραλίας. Οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοὶ, οἱ ὅποιοι πνέουν ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, φέρουν βροχὰς εἰς τοὺς κλιμακωτοὺς τόπους· τοῦναντίον τὰ πεδινὰ μέρη τῆς παραλίας εἶναι θερμικὰ, ἀνυδροὶ καὶ γυμναὶ περιοχαί. Πλουσίας βροχὰς δέχεται ἰδίᾳ ἡ κλιμακωτὴ παραλία κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς χερσονήσου. Ἐκ τούτου ἡ βλάστησις ἐκεῖ εἶναι πλουσία καὶ διακαίως ὁ τόπος οὗτος ἐπονομάζεται « *Εὐδαίμων Ἰσραβία* » (*Ἰεμένη*). Τὰ χωρία τῶν Ἰσραβίων περιστοιχίζονται ἀπὸ φοίνικας, πορτοκαλλέας καὶ ἀμπέλους, εἰς δὲ τὰ πλάγια τῶν βουνῶν ἐκτείνονται φυτεῖαι καφέας. Ἀπὸ τῶν λιμένα τῆς ἐξαγωγῆς *Μόκα* ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ εὐώδης καφὸς τῆς Ἰεμένης. Ἀπὸ τὴν ῥητίνην διαφόρων δένδρων αὐτῆς προέρχονται τὸ θυμίαμα καὶ ἄλλα ἀρώματα. Ἐπὶ τῆς Ἰερουθρᾶς Θαλάσσης ἡ *Χοδεΐδα* (25) διενεργεῖ ἐμπόριον καφέ. Ἐπὶ τοῦ στενοῦ δὲ πορθμοῦ Μπάμπ ἐλ Μπαγντέμ (= πύλη τῶν θαλῶν) τὸ *Ἄδεν* (20), τὸ ὅποιον κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀνθρακείων ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας.

Βορείως τῆς Ἰεμένης ἡ παραλία εἶναι ἐπίσης κλιμακωτὴ, ἀλλ' εἶναι πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον εὐφορῆς καὶ ἀραιότερα κατοικημένη· ὀνομάζεται *Πετραία Ἰσραβία* ἢ *Χετζάζ*. Αὕτη εἶναι κοιτὶς τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ χιλιάδες πιστῶν κατ' ἔτος ἀποδημοῦν εἰς τὴν «μητέρα τῶν πόλεων», τὴν *Μέκκαν* (70), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἱερὸν λίθον (μετεωρόλιθον), ὁ ὅποιος εἶναι ἐντειχισμένος εἰς κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, τὸν Κααθᾶ. Ἐκτὸς τούτου προσκυνοῦν εἰς τὴν *Μεδινὰν* (10) τὸν τάφον τοῦ προφήτου Μωάμεθ. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὴν Δαμασκόν.

Ἡ παραλία τῆς νοτίου Ἰσραβίας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπίπεδος, ἀμώδης καὶ ἄγονος. Τοῦναντίον τὸ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον βαθύπεδον, ἐπειδὴ λαμβάνει δι' ὑπογείων πηγῶν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἀναπτύσσει εἰς πολλὰ μέρη πλουσίαν βλάστησιν καὶ εἶναι προσοδοφόρον ἀραβόσιτος, ρύζι, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον

καὶ διάφορα ὀπωρικά εἶναι τὰ προϊόντα τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ὀμάν, μὲ τὴν **Μασκάτην** (25) ὡς σπουδαῖον ἐμπορικὸν λιμμένα.

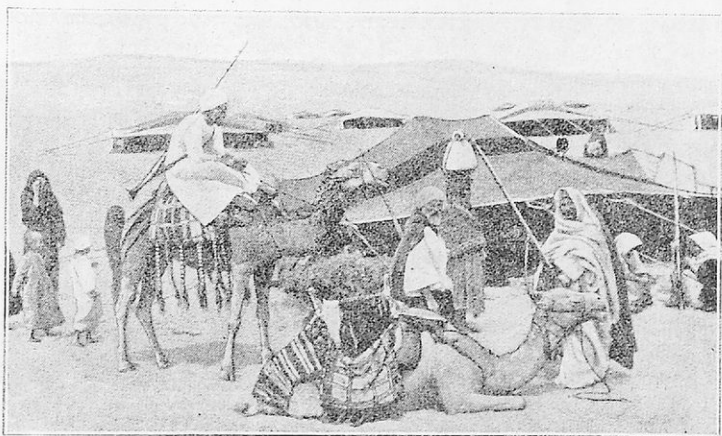
β) **Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας.** Αἱ ὄροσειραὶ τῶν κραπέδων τοῦ ὄροπέδιου ἀποκλείουσι αὐτὸ ἀπὸ τοῦς ὑγροῦς θαλασ-

Εἰκ. 9. Προσκύνησις τοῦ ἱεροῦ λίθου ἐν Μέκκῃ.

σίους ἀνέμους. Ἐκ τούτου τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας περιλαμβάνει ἐρήμους ἐκτάσεις μεγίστης ξηρότητος καὶ γυμνότητος. Ἐνῶ τὴν ἡμέραν καίονται ἀπὸ ἀφόρητον καύσωνα, τὴν νύκτα καταλαμβάνονται ἀπὸ παγωνιᾶν (ἡπειρωτικὸν κλίμα). Τὸν χειμῶνα ὅμως αἱ καταιγίδες εἶναι συχναί· τότε τὰ νερὰ συρρέουσι εἰς τὰς βαθυτέρους λεκάνης τοῦ ἐδάφους, ὥστε ἐκεῖ δύναται νὰ ὑπάρξῃ βλάστησις φυτῶν. Εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς ζοῦσι οἱ ὀλίγοι κάτοικοι, οἱ **Βεδουῖνοι**. Ἐπειδὴ δὲ ἀποζοῦσι ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ δὲν εὐρίσκουσι πάντοτε ἀρκετὴν τροφήν διὰ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των, εἶναι ἡναγκασμένοι ν' ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Διὰ τοῦτο δὲν κατοικοῦσι εἰς οἰκίας, ἀλλ' εἰς σπηλάς, τὰς ὁποίας εὐκόλως ἀποσποῦσι καὶ στήνουσι ἐκ νέου (**νομά**· **Γ. Α. Μέγα**, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἔκδ. 5η 1938 2

δες). Ἡ κάμηλος, ἡ ὁποία ἡμπορεῖ νὰ ταξιδεύῃ ἀρκετὰς ἡμέρας χωρὶς τροφήν καὶ νερό, εἶναι διὰ τὸν Ἀραβὰ ὡς «πλοῖον ἐν τῇ

Εἰκ. 10. Σκηναὶ Βεδουίνων

ἐρήμῳ». Οἱ Βεδουῖνοι ζοῦν κατὰ φυλάς, αἱ ὁποῖαι ὑπακούουν εἰς ἓνα ἀρχηγὸν (Σεῖχην).

3. Πληθυσμὸς καὶ πολιτικὴ κατάστασις.

Οἱ Ἀραβες ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν ἢ Καυκασίαν φυλὴν, καθὼς καὶ ἡμεῖς, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι εἶναι κάπως μελαφοί. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ ἐτράπησαν εἰς κατακτήσεις καὶ, ἀφ' οὗ κατέλαβον τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔβλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἐπέρασαν καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου, ὡς εἶδομεν, παρέμειναν ἐπὶ 800 ἔτη καὶ ἀφήκαν ἀρκετὰ ἔγχη τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ των. Ὅμοίως εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ τὴν Βαγδάτην ἐπὶ αἰῶνας ἠκμαζεν ὁ ἀραβικὸς πολιτισμὸς, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι κατέλαβον τὰς ἀραβικὰς χώρας, τὸν ἐξηφάνισαν. Ἀπὸ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἰδρύθησαν ἀνεξάρτητα Ἀραβικὰ κράτη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Μᾶλλον ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῶν Ἀγγλων εἶναι ὁ σουλτᾶνος τῶν Μωαβιτῶν, ὁ κύριος τῆς περιοχῆς Νετζέδ, ὅστις ἐπεξέτεινε τὴν κατοχὴν του καὶ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς γῆς, τῆς Χετζάζης. Ἀνεξάρτητον εἶναι: ἐπίσης τὸ μικρὸν σουλτανᾶτον τῆς Ὑεμένης μὲ πρωτεύουσιν τὴν Σανὰ (20).

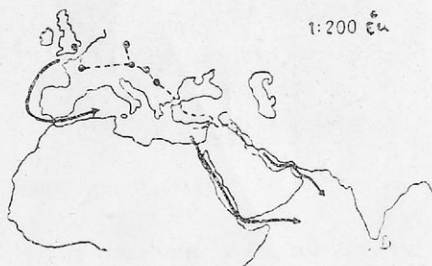
4. Μεσοποταμία.

1. Ποιοι λαοί προέδωκαν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν χώραν;
2. Πόθεν πηγάζουν καὶ ποῦ ἐκβάλλουν οὗτοι; Τὸ δέλτα των προχωρεῖ 50 μ. κατ' ἔτος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον;
3. Ποίας πόλεις καὶ ποίους τόπους τῆς Μεσοποταμίας γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας;
4. Διὰ ποίας ὁδοῦ ἠμπορεῖς νὰ ταξιδεύσῃς ταχύτερον καὶ ἀναπαυτικώτερον ἐκ τῆς πατρίδος σου πρὸς τὴν Βαγδάτην;

1. Θέσις καὶ ἔκτασις.

Ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, ἡ χώρα αὕτη περικλείεται ἐν μέσῳ ποταμῶν, τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλ' ἐκτείνεται καὶ πέραν αὐτῶν, ἀνατο-

λικῶς μὲν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Περσικῶν ὄρέων, δυτικῶς δὲ μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Συροαραβικῆς ἐρήμου. Ἡ Μεσοποταμία εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ δυτικώτατον αὐτῆς ἄκρον δὲν ἀπέ-

Εἰκ. 11

χει πολὺ ἀπὸ τὸν μυχὸν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἡ χώρα αὕτη ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς νοτίου Εὐρώπης καὶ τῆς νοτίου Ἀσίας.

2. Κλίμα καὶ ἔδαφος.

Υψηλὰ καὶ ξηρὰ ὄροπέδια περικλείουν ἀπ' ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν τὴν Μεσοποταμίαν· διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αὕτη πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ ἔχει ἐξαιρετικῶς θερμὰ θέρη, τὰ ὅποια καθιστοῦν τὴν Βαγδάτην μίαν ἐκ τῶν θερμοτάτων πόλεων τῆς γῆς (μέση θερμοκρ. Ἰουλίου 34°, ἐν Ἀθήναις 27°). Εἰς τὴν ἀμμώδη ἔρημον πλησίον τῆς Βαγδάτης σημειώνεται ἡ ὑψίστη θερμοκρασία τῆς γῆς με +78°. Κατὰ τὸν χειμῶνα βροχαὶ πίπτουν μόνον εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ εἰς τὰς ὄροσειράς τῆς περιφέρειας. Ἄλλ' ἐνίοτε καὶ ἡ Βαγδάτη ἔχει δι' ὀλίγας ἡμέρας τὸν χορὸν τῶν χιονονιφάδων. (Μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 9° ὄση καὶ ἐν Ἀθήναις).

Κατὰ ταῦτα τὰ βορειοδυτικά τῆς χώρας, τὰ ὅποια εἶναι ὕψη-
λότερα καὶ συνίστανται ἐξ ἀσβεστολίθου, ἀποτελοῦν πενιχρὰν
στέππην, εἰς τὴν ὁποίαν νομάδες Βεδουῖνοι μὲ τὰς καμήλους,
τοὺς ἵππους καὶ τὰ πρόβατά των ζοῦν ἐστερημένην ζωὴν. Τὰ νο-
τιοανατολικά ὅμως εἶναι ἐπιστρωμένα μὲ παχεῖαν ἰλὸν καὶ ἐπὶ
δύο σχεδὸν μῆνας πλημμυροῦνται ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Ὅταν δη-
λαδὴ τὸν Μάρτιον τὰ χιόνια ἐπὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὄρεων ἀρχίζου-
νὰ λειώνουν, τότε τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν ἐξογκοῦται καὶ πλημμυρεῖ
τὴν πεδινὴν χώραν. Ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν ἀπομένει
παχὺ στρώμα ἰλύος, τὸ ὅποιον χρησιμεύει ὡς ἄριστον λίπασμα.

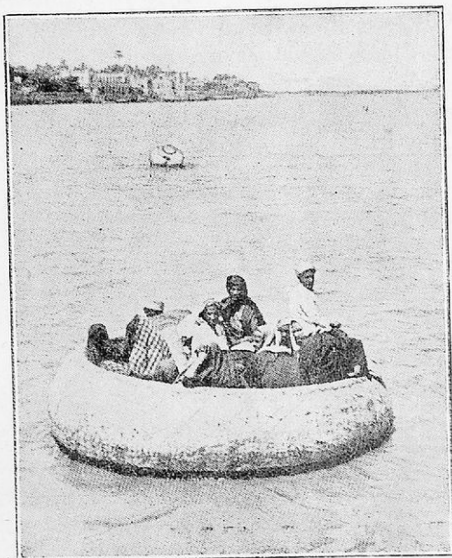
3. Ἄλλοτε καὶ τώρα.

Ἄλλοτε διὰ διωρύγων τὰ νερά τῶν ποταμῶν διωχετεύοντο
καθ' ἑλὴν τὴν πεδιάδα καὶ οἱ ἀγροὶ ποτιζόμενοι ἐλάμβανον τὴν
ὄψιν κήπου· τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ ρύζι, ὅπως καὶ τὰ δένδρα τῶν φοι-
νίκων, ἔδιδον πλουσίαν συγκομιδὴν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὸ ἔδα-
φος ἦτο εὐφορον καὶ ἡ θέσις τῆς χώρας εὐνοϊκὴ διὰ τὸ ἐμπόριον,
πολλὰ καὶ μεγάλα πόλεις παρήχθησαν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὡς
ἡ μυθώδης *Νινευῖ* καὶ ἡ κραταιὰ *Βαβυλῶν*, κατὰ τοὺς παλαιο-
τάτους χρόνους. Ἄλλ' ἡ μεγάλη εὐπορία ἔκαμε τοὺς κατοίκους
μαλθακοὺς, γείτονες λαοὶ τοὺς ἐνίκησαν καὶ κατέρριψαν τὰς πό-
λεις των εἰς ἐρείπια. Νέαν ἀκμὴν εὗρεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων
τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν ἐπὶ τῶν Ἀράβων Χαλι-
φῶν, διαδόχων τοῦ Μωάμεθ. Ἐπὶ τῶν Ἀράβων ἡ *Βαγδάτη* εἶχε
2 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ λαμπρο-
τάτη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ὅτε ἀργότερα
ἔπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων, παρήκμασε καὶ αὐτή, ἐπειδὴ
δὲ καὶ τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα παρημελήθησαν, ἔλη ἡ χώρα μετεβλήθη
εἰς στέππην, ἐπὶ τῆς ὁποίας τώρα πλανῶνται ποίμνια προβάτων
καὶ καραβάνια καμήλων. Σήμερον ἡ Βαγδάτη ἔχει 280 χιλιάδας
κατοίκων καὶ ὑπάρχει ἐλπίς νὰ εὕρῃ νέαν ἀκμὴν μὲ τὸν σιδηρό-
δρομον, ὃ ὁποῖος συνέδεσε δι' αὐτῆς τὴν Κωνσταντινουπόλιν μὲ
τὸν Περσικὸν κόλπον. Καὶ ἡ *Μοσσοῦλη* (60), ἡ ὁποία ἄλλοτε
ἐφημίζετο διὰ τὰ λεπτὰ ὑφάσματα τῆς (μουσελίνας), ἀρχίζει ν' ἀπο-
κτᾶ νέαν σημασίαν, ἐπειδὴ πλησίον αὐτῆς εὗρέθησαν πετρελαιο-
φόροι πηγαί.

Ἄλλως τε καὶ διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἡ χώρα

ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπετέλεσεν ἴδιον βασίλειον, τὸ τοῦ Ἰράκ (τριπλάσιον σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος μὲ 3 ἑκατ. κατοίκων), ἀλλ' ὑπὸ Ἀγγλικὴν προστασίαν. Ὅθεν, ἂν διοικηθῆ καλῶς, ἡμπορεῖ ν' ἀνακτήσῃ τὴν παλαιὰν τῆς εὐδαιμονίαν. Νέα ἀρδευτικὰ ἔργα ἀπέδωκαν ἤδη

εἰς τὴν καλλιέργειαν 40000-50000 τ. χλμ. Ὡς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Τίγρητος χρησιμεύει ἡ **Μπάσρα** (50), μέγχι τῆς ὁποίας ἀναπλέουν καὶ ἀτμόπλοια. Ὡς σωραί, σκέπασμένοι μὲ ἄμμον, φαίνονται σήμερον αἱ πόλεις, οἱ ναοὶ καὶ οἱ πύργοι τῶν ἀρχαίων Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων· ἀλλ' ἡ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων ἀνασκάπτει τοὺς τόπους τούτους τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ ἐρευνᾷ τὴν ἀρχαιοτάτην ἱστορίαν τῆς Βαβυλωνίας. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶναι μουσουλμάνοι, ὁμιλοῦντες τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν.

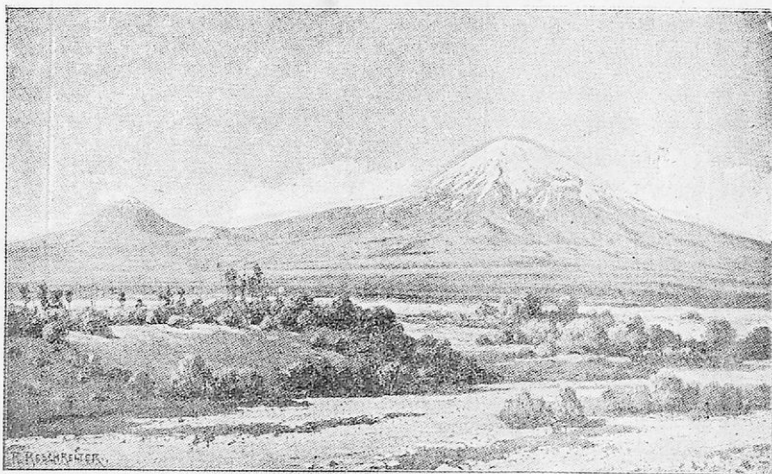
Εἰκ. 12. Διαπόρθμευσις ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ὡς λέμβοι χρησιμεύουν μεγάλα στρογγύλα καλάθια, τὰ ὁποῖα πλέκουν μὲ λεπτὰς ῥάβδους καὶ κατόπιν ἐπαλείφουν μὲ πίσσαν.

5. Ἀρμενία.

1. Εἶρε· τὸ ὄρος Ἄραράτ καὶ σύγκρισε τὸ ὕψος αὐτοῦ μὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς ἰδιαιτέρας σου πατρίδος.
2. Ὀνόμασε τοὺς ποταμοὺς, οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας, καὶ τὰς θαλάσσας, εἰς τὰς ὁποίας ἐκβάλλουν οὗτοι.
3. Ὀνόμασε τὰς δύο μεγαλυτέρας λίμνας.
4. Ὅρισε τὴν ἔκτασιν τῆς Ἀρμενίας.
5. Ποῖα κράτη διανεμόνται μεταξὺ τῶν τῆν Ἀρμενίαν;

1. Ἡ χώρα.

Αἱ ὄροστοιχίαι τοῦ βορείου καὶ νοτίου κραπέδου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας προχωροῦσαι πρὸς ἀνατολὰς προσεγγίζου ἀνατολικῶς τοῦ Εὐφράτου ἀρκετὰ πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' εὐθὺς ἀποχωρίζονται πάλιν ἀλλήλων λαμβάνουσαι νοτιοανατολικὴν διεύθυνσιν. Οὕτω σχηματίζεται μεταξύ τῶν ὄροπέδιων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Ἰράν ἐν σύμπλεγμῳ ὄροσειρῶν, ἡ Ἀρμενία. Αὕτη πρὸς βορρᾶν μὲν φθάνει μέχρι τῶν προπόδιων τοῦ Καυκάσου, πρὸς νότον δὲ μέχρι τοῦ βαθυπέδου τοῦ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ὑπάρχουν μεμονωμένα λεκανοπέδια, ὡς τὸ τῆς

Εἰκ. 13. Τὸ Ἀραράτ τῆς Ἀρμενίας.

Ἐρζερούμ, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς τῆς Δίρφους. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ προβάλλουν μεταξύ τῶν ράχεων τῶν βουνῶν λίμναι, ὡς ἡ Βάν, τῆς ὁποίας ἡ κοίτη εὐρίσκεται εἰς ὕψος 1700 μ. Πολλὰ τῶν ὄρέων τῆς χώρας εἶναι ἡφαίστεια, μεταξύ δὲ ὧν ἐξέχει, ὡς πανύψηλος κῶνος μὲ ἀιωνίαν χιόνας τὸ Ἀραράτ (5200 μ.), τὸ γνωστὸν ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Νῶε ὄρος.

Ὅπως εἰς τὰς ὑπῤωρείας τοῦ Βεζουβίου, οὕτω καὶ ἐδῶ τὸ ἔδαφος, προελθὸν ἀπὸ τὴν ἀποσάθρῳσιν ἡφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἶναι γονιμώτατον ἐπειδὴ δὲ δέχεται πλουσίαις βροχᾶς

καὶ πολλαχοῦ ἀναδύζουσι ὕδατα, καλύπτεται ἀπὸ παχὺν τάπητα ἀλπειῶν χόρτων, καὶ ἀνθῶν, ὁ ὅποιος διατηρεῖται πάντοτε καταπράσινος. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας ἔχουσι τὴν πηγὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν (Τίγρις, Εὐφράτης, Ἀράξης).

2. Οἱ κάτοικοι. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἡ Ἀρμενία δὲν ἔχει φυσικὰ ὄρια καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει καὶ ἐνότητα πληθυσμοῦ. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος κατοικοῦν Ἀρμένιοι, τὸ δὲ νότιον Κοῦρδοι. Οἱ Ἀρμένιοι ἀνήκουσι εἰς Ἰνδογερμανικὴν φυλὴν, ἣ ὅποια ἐν μέσῳ μουσουλμανικῶν λαῶν διετήρησε τὴν γλῶσσαν τῆς καὶ τὸν χριστιανισμόν τῆς (Κοπτικὴ Ἐκκλησία). Εἶναι φιλόπονος καὶ μὲ πολλὰς ἀρετὰς προικισμένος λαός.

Κατοικοῦν εἰς τὰς κοιλάδας, αἱ ὅποια ἔχουσι κλίμα γλυκύ, καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ δενδροκομίαν. (Ἡ Ἀρμενία εἶναι πατρίς τῆς βερυκοκκίας). Ἄλλ' ἢ τουρκικὴ κακοδιοίκησις καὶ ἡ παντελὴς ἔλλειψις συγκοινωνιῶν ἐκράτησαν εἰς μαρμασμὸν τὰ εὐφωρότατα ταῦτα μέρη, ὥστε οἱ Ἀρμένιοι χωρικοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατοικοῦν εἰς χαμηλὰς οἰκίας, ἐσκαμμένας κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν κλιτὸν τῆς κοιλάδος, ὅπως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ξενοφῶντος. Ἐπειδὴ κατεφρανοῦντο ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ συχνὰ ἐσφάζοντο, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΝΑ Εὐρώπῃν ὅπου εὐδοκίμοῦν ὡς ἔμποροι καὶ τραπεζίται.

Οἱ Κοῦρδοι εἶναι μωαμεθανοί, οἱ θανάσιμοι ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων κατοικοῦν ἐπὶ τῶν ὄρεων ἀποζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀρπαγῆς τὸν χειμῶνα καταβαίνουν χαμηλότερα, διὰ νὰ διαχειμάσουν.

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἀρμενία ὑπῆρξε τὸ θέατρον σφοδρῶν ἀγῶνων μεταξὺ Ῥώσων καὶ Τούρκων. Διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἰδρύθη ἀνεξάρτητος Ἀρμενία, ἀλλ' οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Ῥῶσοι δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατέχουσι τὴν χώραν. Σήμερον τὸ ΒΑ τμήμα μὲ τὴν πρωτεύουσαν Ἐριβάν (65) ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσικὴν ἡμοσπονδίαν, τὸ ΝΔ μὲ τὴν Ἐρζερούμ (30) εἶναι Τουρκικὸν καὶ τὸ Ἀνατολικὸν μὲ τὴν Ταυρίδα (180) κατέχεται ὑπὸ τῆς Περσίας.

6. Καυκασία.

1. Haia ὁρροσειρὰ διατέμνει ἀπὸ Δ πρὸς Α τὴν Καυκασίαν;
2. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς ὁρροσειρᾶς ταύτης καὶ εἶρε τὸ ὕψος τῶν

κορυφῶν της εἰς τὸν χάσπην. Σύγκροτε μὲ ὄρη τῆς Εὐρώπης. 3. Ποῖον ἀρχαῖον μῦθον γνωρίζεις συνδεόμενον μὲ τὸν Καύκασον;

Καυκασία εἶνα: ἡ μεταξὺ τῆς Μαύρης καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης χώρα, τὴν ὁποίαν διατέμνει: ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Καυκάσου. Διὰ ταύτης ἡ Καυκασία διαίρεται: εἰς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν Καυκασίαν.

1. Ὁ **Καύκασος** ἔχει μὲν τὸ μήκος τῶν Ἄλπεων, ἀλλ' εἰς ὕψος ὑπερβάλλει αὐτάς: διότι πλῆθος κορυφῶν φθάνουν μέχρι 4500 μ., ἡ ὑψηλότερα δ' ἐξ αὐτῶν, τὸ παλαιὸν ἠφαίστειον Ἐλμπρους, ἐξέχει: ὡς ἀπομεμονωμένος κῶνος πολὺ ὑπεράνω ἀπὸ αὐτάς (5600) μ. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς Ἄλπεις ὁ Καύκασος δὲν ἔχει: καμμίαν ἐγκαρσίαν κοιλάδα καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τείχος ἀδιάβατον. Μόνον μία δίοδος κειμένη εἰς ὕψος 2.400 μ., διεσκευάσθη εἰς καλὴν ὁδὸν καὶ φέρει ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς εἰς τὴν νοτίαν (Βλαδικαυκάς—Τυφλίς). Τὸ δυτικὸν ἡμισυ τῆς ὄροσειρᾶς παρουσιάζει: μεγαλοπρεπεῖς παγετῶνας καὶ ὠραία δάση διότι ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἀνεμοί, οἱ ὅποιοι πνέουν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης καὶ εἶναι φορτωμένοι μὲ ὕδρατμούς. Τοῦναντίον τὸ ἀνατολικὸν τμήμα ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης ξηρασίας εἶναι πτωχὸν εἰς δάση. Ἄγρια ζῶα ἐπὶ τοῦ Καυκάσου διακίπνεται ἀκόμη ὁ βίσων, ἡ δορκὰς καὶ ἡ αἰγαγρος.

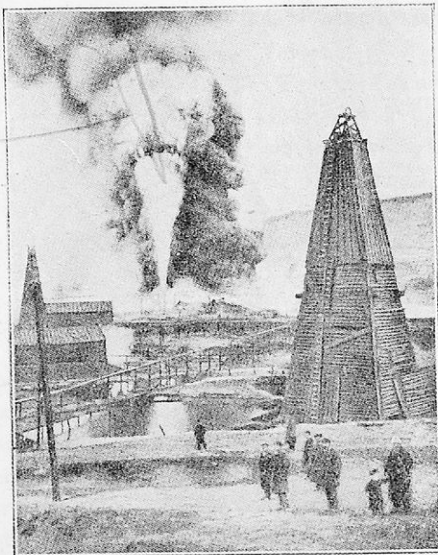
2. **Πέραν Καυκασία** (θεωρουμένη ἀπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσίας) εἶναι ἡ πλατεῖα καὶ βαθεῖα ζώνη, ἡ μεταξὺ τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὀρέων. Αὕτη δι' ἐνὸς χαμηλοῦ ἐγκαρσίου ζυγοῦ (ὕψους 900 μ.), συνδέοντος τὴν ὄρεινὴν Ἀρμενίαν μὲ τὸν Καύκασον, διαίρεται εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν τμήμα. Τὸ δυτικὸν εἶναι μικρὸν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ (**Γεωργία**), τὸ ἀνατολικὸν τριπλάσιον αὐτοῦ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Κύρου (**Ἀτζερμπεϋτζάν**). Θερμαὶ πηγαὶ καὶ σεισμοὶ ἐνθουμίζουσιν ἀκόμη καὶ σήμερον, ὅτι ὀλόκληρος ἡ αὐλακσειδῆς ζώνη πρὸ ἀμνημονούτων χρόνων εἶχε πάθει καθίζησιν.

Ὀλόκληρος ἡ Πέραν Καυκασία διὰ τῆς ὑψηλῆς ὄροσειρᾶς προστατεύεται κατὰ τῶν βορείων ἀνέμων: ἐκ τούτου ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ γλυκύ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης ἀνέμων διατελεῖ μόνον ἡ περιοχὴ τοῦ Φάσιδος (ἀρχ. Κολχίς). Τοῦναντίον ἡ περιοχὴ τοῦ Κύρου, ὅσον προχωρεῖ πρὸς Α, τόσον γίνεται ξηροτέρα.

Πλουσία βλάστησις διακρίνει τὴν χώραν τοῦ Φάσιδος, ἣ ποία καὶ τὴν παραλίαν τοῦ Πόντου. Καρύαι, καστανάει, δάση δρυὸς καὶ ὀξύας καλύπτουν τὰ βαθύτερα μέρη· ἐδῶ καὶ ἡ ἄμπελος αὐτοφυῆς ἀναρριχάται μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν δένδρων· ἐδῶ ἔχει τὴν πατρίδα του καὶ ὁ φασιανός. Πέραν τοῦ ὀρίου τῶν δασῶν ἐπὶ τῶν ὄρεων ἀκολουθεῖ ζώνη κυανῶν καὶ κιτρίνων ἀλπέων ῥόδων. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τὸ τμήμα τοῦτο ἔχει σχετικῶς πικνὸν πληθυσμόν, ὡς λιμὴν δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξεινοῦ χρησιμεύει τὸ Βατούμ (50).

Ἡ περιοχὴ τοῦ Κύρου, ὡς εἶπομεν, πάσχει ἀπὸ ξηρασίαν· παρὰ τὴν Κασπίαν μάλιστα μεταβάλλεται εἰς ἄλμυράν στέππην.

Ἐκεῖ ὅμως ὑπάρχουν πλουσιώταται πηγαὶ πετρελαίου καὶ ἐκ τούτου τὸ Βακού ἀπέβη πολυάνθρωπος πόλις (450). Κέντρον ἐμπορικὸν εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἡ Τυφλίς (200), ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομά της ἐκ τῶν παρ' αὐτὴν θερμῶν πηγῶν. Εἰς παραγωγὴν πετρελαίου ἡ Καυκασία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν. Σιδηρόδρομος διερχόμενος διὰ τῆς Τυφλίδος συνδέει τὸ Βακού μὲ τὸ Βατούμ· Ἄλλὰ τὸ πετρέλαιον

Εἰκ. 14. Πετρελαιοπηγαὶ τοῦ Βακού.

διοχετεύεται τῶρα ἀπὸ τὸ Βακού εἰς τὸ Βατούμ διὰ σωλήνων (πρβλ. ὁμοίαν διοχέτευσιν ἀπὸ τὸ Πλοῆσι· εἰς Κωνστανταῖν).

3. Ἡ ἐντεῦθεν Καυκασία εἶναι λοφώδης στέππη, ἡ ὁποία κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐδάφους (κτηνοτροφία καὶ γεωργία) ὁμοιάζει μὲ τὴν στέππην τῆς νοτίου Ῥωσίας.

4. Τὸ δυσπρόσιτον ὄρος ὑπῆρξε κατὰ καιροὺς τὸ καταφύγιον πολλῶν μικρῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔφευγον πρὸ τῶν ἐξ ἀνατολῆς καὶ νότου ἐπιδρομῶν. Ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι τῆς Καυκασίας διαφέρουν πολὺ μεταξύ των κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα. Διὰ τοῦτο οἱ Ἄραβες τὸν Καύκασον ὀνομάζουν «ὄρος τῶν γλωσσῶν». Εἰς μίαν περιοχὴν μικροτέραν κατ' ἑκτασιν ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν ὁμιλοῦνται 70 γλώσσαι καὶ διαλέκτοι! Ἡ χώρα των μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος ἐν Ῥωσίᾳ ἀπετέλεσε μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἐνωσιν τῶν Ῥωσικῶν Σοβιέτ.

Διανομοῦσα

7. Ἰράν.

1. Ἐῦθε τὰ Σοῦσα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τῶν Περσῶν. Ἀκολούθησε ἐξ αὐτῆς τὴν πορείαν τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Μέχρις αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ἰρανικὸν ὄροπέδιον. 2. Ἀκολούθησε ἐκ τοῦ ὄρους Ἰνδοκούχου τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸ ὄροπέδιον τοῦ συναντῆς ὑψηλότατα ὄρη; 3. Μὲ ποίαν ὑψηλὴν χώραν συνέχονται αἱ ὄροσειραὶ τοῦ Ἰράν πρὸς δυσμὰς; μὲ ποίαν πρὸς ἀνατολὰς; 4. Ποῖα κρᾶτη ὑπάρχουν σήμερον ἐπὶ τοῦ ἰρανικοῦ ὄροπέδιου; Μὲ ποῖα κρᾶτη συνορεύουν;

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, τὸ Ἰράν εἶναι ὄροπέδιον ἴσον μὲ τὸ Ἀραβικὸν κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλ' ὑψηλότερον αὐτοῦ (μέσον ὕψος 1300 μ.). Ἐξ ὧν τῶν πλευρῶν τὸ Ἰρανικὸν ὄροπέδιον περιτοιχίζεται ἀπὸ μακρὰς ὄροσειρᾶς, κατὰ τὰ βόρεια δ' αὐτοῦ ἄκρα συνάπτεται μὲ ὑψηλότατα ὄροπέδια, τὸ τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸ τοῦ Παμίρ.

Καὶ ἐσωτερικῶς τὸ ὄροπέδιον διασχιζέται ἀπὸ διαφόρους ὄροσειρᾶς, αἱ ὁποῖαι οὕτω περικλείουν μεταξύ των διάφορα λεκανοπέδια. Ταῦτα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν κεντρικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἶναι σκεπασμένα ἐν μέρει μὲ ἄμμον, ἐν μέρει μὲ πηλόν. Ἐπειδὴ δηλαδή οἱ περικλειστοὶ οὗτοι τόποι δὲν ἔχουν διεξόδους πρὸς τὴν θάλασσαν, αἱ λεπταὶ ὕλαι, τὰς ὁποίας οἱ ποταμοὶ συμπαρασύρουν ἀπὸ τὰ βουνά, δὲν ἐκφεύγουν πρὸς τὴν

θάλασσαν, ἀλλὰ παραμένουν καὶ πληροῦν τὰς λεκάνας τοῦ ἐσωτερικοῦ, οὕτως αὐταὶ μὲ τὸν καιρὸν ἐτάφησαν ὑπὸ στρώματα πηλοῦ καὶ ἄμμου ἕως τὰς ράχεις τῶν βουνῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖ ἐπικρατεῖ, ὡς θὰ ἴδωμεν, μεγίστη ξηρασία, ὁ ἄνεμος ἀνασηκώνει τὴν λεπτὴν ἄμμον εἰς σωρούς, τοὺς ὁποίους μετακινεῖ, καὶ οὕτω μεταβάλλει τὸν τόπον εἰς ἄμμώδη ἔρημον.

Τὰ ὑψηλότερα ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ἰράν εἶναι ὁ Ἄλμπους παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας μὲ τὸν γιγαντιαῖον ἠφαιστειακὸν κῶνον Ντεμαβέντ (5760 μ.) καὶ τὸ Ἰνδοκοῦχον εἰς τὸ ΒΑ ἄκρον (7750 μ.) πρὸς τὸ Παμίρ.

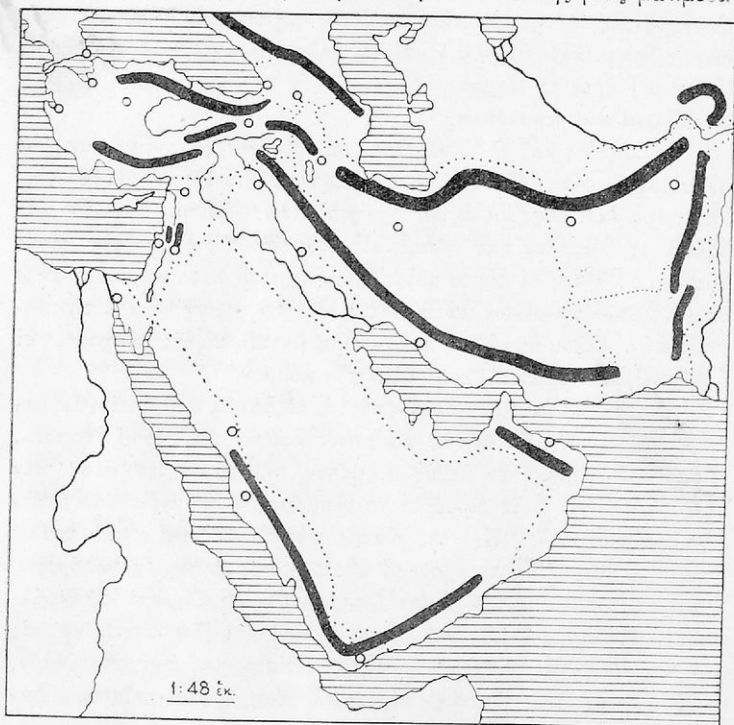
2. Κλίμα καὶ προϊόντα.

Αἱ κλιτύες καὶ αἱ ὑπώρειαι τῶν βουνῶν δέχονται συνήθως πλουσίας βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τεχνητῶς τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται, ὑπάρχουν ἐκεῖ εὐφροὶ ἀγροὶ δημητριακῶν, ὀπίου, καπνοῦ καὶ βάμβακος, ἀμπέλια καὶ κηποὶ, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ κερασεὰ εἶναι αὐτοφυής. Ὅθεν οἱ τόποι οὗτοι εἶναι πυκνὰ κατοικημένοι· ἐν ᾧ δὲ μέρος τῶν κατοίκων καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κηπουρικὴν, ἄλλοι ὑφαίνουν πολύχρωμα μεταξωτὰ καὶ τάπητας, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνομαστοὶ καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Εἰς τὰ εὐρῆα ξημῶς λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα περικλείονται μεταξὺ τῶν βουνῶν, ἐπικρατεῖ ἀφόρητος καύσων καὶ τόση ξηρασία, ὥστε ἐπὶ μῆνας ἂν ἀφεθῆ σιδηροῦν σκευὸς εἰς τὸν ἀέρα, δὲν ὀξειδούται. Ἐν ᾧ δὲ τὸ θέρος τὸ θερμομέτρον δεικνύει ὑπὸ σκιᾶν τὴν μεσημβρίαν 70° Κ., τὰς νύκτας καταβάλλει καὶ μέχρι τοῦ 0° (κλίμα:). Οἱ ὀλίγοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται ἐκ τῶν ὀρέων, ἢ καταπίνοντα ἀπὸ τὴν ἄμμον ἢ σταματοῦν εἰς ἔλη καὶ λίμνας ἄλμυράς. Οἱ περίκλειστοι δηλ. οὗτοι τόποι καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ εἰς τὴν κεντρικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔχουν ἐπίστρωμα ἄλμυράς ἄμμου, τὸ ὁποῖον ἀντιφεγγίζει καὶ κάμνει τὴν ἔρημον νὰ φαίνεται ὡσάν χιονισμένος ἀγρὸς (ἄλμυρὰ ἔρημος). Θὰ ἦσαν κάποτε πυθμὴν θαλάσσης, διὰ τὸ εἶναι ἐπίστρωμένοι μὲ ἄλας! Ὅθεν καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα περιέχουν πάντοτε ὀλίγον ἄλας καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰς λίμνας, ὅπου χύνονται, ἢ ἐξάτμισις εἶναι πολὺ δυνατὴ, ἢ ἄλμυρὰ σύστασις τῶν ὑδάτων διαρκῶς ἐνισχύεται. Ἐννοεῖται τώρα ὅτι αἱ ἄλμυραὶ αὐταὶ στέππαι εἶναι ἄγονοι καὶ μόνον μερικοὺς ἀκανθώδεις θάμνους παράγουν. Πλάνητες ποιμένες μὲ τὰ ἄλογα, τὰ βόδια καὶ τὰς καμήλους των εἶναι οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ἐρήμων τούτων.

3. Πολιτική διαίρεσις.

Ὅροσειράί τινες κατερχόμεναι ἀπὸ Β πρὸς Ν διαίρουσιν τὸ Ἰρانيκὸν ὄροπέδιον εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν μέρος. Τὸ δυτικὸν περιλαμβάνει τὸ **Βασίλειον τῆς Περσίας** μὲ 9 ἑκατομμύρια κατοίκων. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, συγγενεῖς τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ τῶν Ἰνδῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν καιρῶν, ὅπου οἱ Ἄραβες εἶχον κατακτήσει τὴν Περσίαν ἔγιναν διὰ τῆς βίας μωαμεθα-

Εἰκ. 15. Αἱ χῶραι τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

νοί. Ἐνεμείχθησαν ἔμως πολὺ καὶ μὲ τουρκικῆς καταγωγῆς φύλα. Ὁ βασιλεὺς τῶν ὀνομάζεται **Σάχης** καὶ διαμένει εἰς τὴν **Τεχεράνην** (210) (θέσις;) μὲ τοὺς στενοὺς καὶ ἀκαθάρτους δρόμους καὶ τὰς εὐρείας πλατείας καὶ ἀγορὰς (χαλιὰ καὶ μεταξωτά). Ἀπὸ τῆν **Τεχεράνην** μία παναρχαία ὁδὸς διὰ τῆς **Ταυγίδος** (180) ἄγει πρὸς τὴν **Τραπεζοῦντα**. Εἰς εὐφορον ὄρεινὴν κοιλάδα τῆς νοτίου

Περσίας ή Σχιράς (30) είναι περίφημος διά τούς κήπους τών ρόδων και τὸ κόκκινο κρασί. Μεγάλην ἀξίαν ἀρχίζει νὰ προσλαμβάνη ή χώρα με τήν ἀνακάλυψιν πετρελαιοπηγών εἰς τὸ ΝΔ ἄκρον αὐτῆς. Ὁ κύριος λιμὴν τῆς Περσίας εἶναι τὸ Ἄβουσιρ ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Τὸ ΒΑ μέρος τοῦ Ἰράν κατέχεται ἀπὸ τήν ἡγεμονίαν τοῦ Ἀφγανιστάν (12 ἑκατ. κάτοικοι, συγγενεῖς με τούς Πέρσας, Μωαμεθανοί). Ἡ κοιλάς τῆς Καβούλ (140) συνδέει τὸ Ἰράν με τὰς Ἰνδίας, ἐν ᾗ ἄλλη ὁδὸς διὰ τῆς Χερὰτ (20) φέρει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Τουράν. Τὸ ΝΑ τμήμα τοῦ Ἰράν εἶναι ή ἔρημος Γεδρωσία, τήν ὁποίαν ἐπέρασε με τὸν στρατόν του ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅταν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν. Σήμερον λέγεται Βελουτχιστάν και ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Οἱ κάτοικοι (500 χιλ.) ζοῦν ὡς νομάδες, ή δὲ χώρα των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τήν Ἀγγλικήν διοίκησιν τών Ἰνδιῶν.

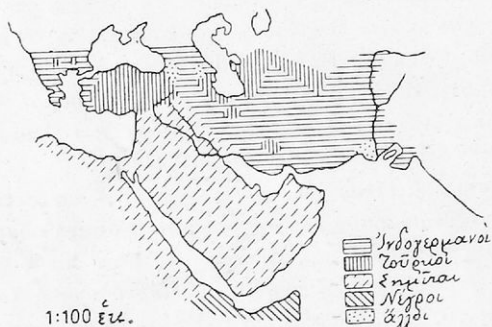
Ἀσκήσεις. 1. Τίνας χώρας σοῦ δεικνύει ὁ ἀπέναντι χάρτης; 2. Κάμε μεγέθυνσιν αὐτοῦ και ἐπίγραψε τὰ ὀνόματα τών σημειωμένων ὁρέων, ποταμῶν, πόλεων κλπ. 3. Διατὶ τὰ ὄροπέδια τῆς ΝΔ Ἀσίας εἶναι στέπαι ή ἔρημοι; 4. Πόθεν προέρχονται αἱ ἀλμυραὶ λίμναι; 5. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν ἀνατολικὸν σιδηρόδρομον ἀπὸ Χουσουπόλεως μέχρι Βαγδάτης και ἀπὸ Ἀδάνων μέχρι Μεδινᾶς. Σημείωσε τὰς γραμμὰς αὐτὰς εἰς τὸ σχέδιόν σου. 6. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τήν θαλασσίαν ὁδὸν Πειραιῶς - Σουέζ - Ἄδεν. Ποία ή σημασία τοῦ Ἄδεν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ Γιβραλτάρ; 7. Ταξίδιον ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μέκκαν, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Τεχεράνην. 8. Ποῖαι πόλεις ἐπὶ τοῦ χάρτου τῆς εἰκόνας ὁσυνδέονται μεταξύ των διὰ καραβανίων; 9. Εἰς ποίους τόπους κατὰ τὸν αὐτὸν χάρτην εὐδοκιμεῖ ὁ φοῖνιξ;

Ἐπισκόπησις τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

Μεταξὺ τοῦ Ἰνδοκούχου και τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκτείνεται ἄλυσις πτυχῶδων ὁρέων, ἐπεκτεινομένη, ὡς εἶναι φανερόν, και πέραν αὐτῆς εἰς τήν νοτιοανατολικήν χερσόνησον τῆς Εὐρώπης. Εἰς τήν ὀρεινήν ταύτην ζώνην συνάπτεται ἐκ νότου ὡς ὑψηλῆ τραπεζοειδῆς ἐπέκτασις ή μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς γῆς, ή Ἀρα-

βία. Ούτω συγκροτούνται τρία μεγάλα ὄροπέδια, τὸ Ἰρανικόν, τὸ μικρασιατικόν καὶ τὸ ἀραβικόν, μεταξύ δ' αὐτῶν περικλείεται ἕν ἐπίμηκες βαθύπεδον, σχηματισθὲν διὰ τοῦ ἔργου μεγάλων ποταμῶν (βλ. τὸν ἀνάγλυφον χάρτην εἰκ. 18).

Εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦτο, τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρχαιότερου πολιτισμοῦ, ἐπικρατοῦν τώρα, ὡς καὶ εἰς τὴν συνεχομένην μετ' αὐτοῦ Συρίαν καὶ Ἀραβίαν, σημιτικὴ ὁμοσθνία, ἀραβικὴ γλῶσσα καὶ ἰσλαμισμός. Εἰς τὰ βόρεια ὄροπέδια κατοικοῦν λαοὶ Ἰνδογερμανικοί, Ἀφγανοί, Πέρσαι, Ἀρμένιοι (καὶ Ἕλληνες μέχρι ἐσχάτων),

Εἰκ. 16. Χάρτης ἔθνολογικὸς τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

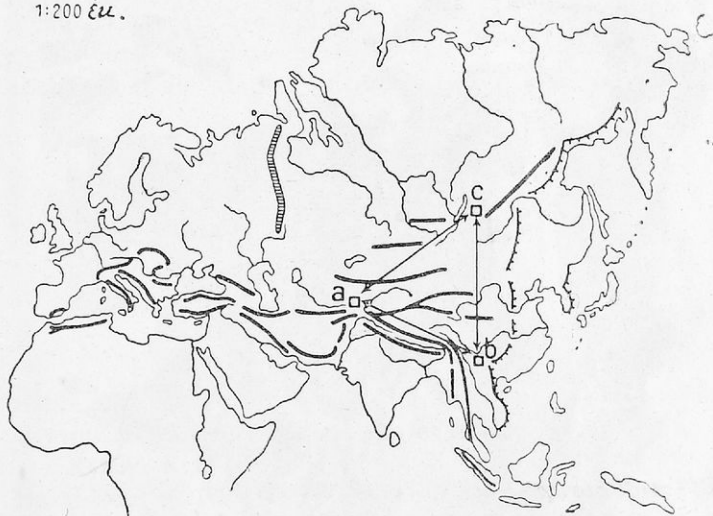
οἱ ὅποιοι διατηροῦν τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἐπαφήν μεταξύ τῶν Ἰνδῶν, τοῦ ἀρκταίου πρὸς ἀνατολὰς μέλους τῆς ἀρίας ὁμοφυλίας, καὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀδελφῶν λαῶν. Οἱ μωαμεθανοὶ Τούρκοι ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ εἶναι ἐνοσηνωμένοι ὡς ξένον στοιχεῖον μεταξύ τῶν ἀρίων χριστιανῶν, τῶν Ἀρμενίων καὶ Ἑλλήνων.

Κάποια ἀντίθεσις παρατηρεῖται μεταξύ τῶν δύο βορείων ὄροπεδίων ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν: Τὸ Ἰράν εἶναι τμήμα τῆς ζώνης τῶν ἐρήμων τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς συνδέεται στενωῶς πρὸς τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Ἀνατολικὴν Συρίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν πέραν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης συνεχιζομένην ἐρημον τῆς βορείας Ἀφρικῆς. Ἡ Ἀρμενία τὸναντίον, ἡ Καυκασία καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τοῦ κλίματος καὶ τῆς χλωρίδος τῶν ἐνθουμίζουσαν ζώνας τινῶν τῶν δασῶν καὶ τῶν στεππῶν τῆς νοτίας καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Β) ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Τὸ Ἰρανικὸν ὄροπέδιον εἰς τὸ ΒΑ αὐτοῦ ἄκρον συνάπτεται πρὸς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Παμίρ (Εἰκ. 17, α). Ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τούτου, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀσίας καὶ ἐπονομάζεται «στέγη τοῦ κόσμου» (4000 μ.) ἐκπέμπονται πρὸς Α ἄκτινοειδῶς μακρόταται ὄροσειραί, τῶν ὁποίων αἱ μὲν νότιαι (Ἰμαλῆαι) στηρί-

1:200 ἔμ.

Εἰκ. 17.

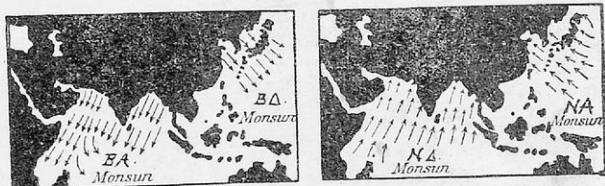
ζονται εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βιττέμ (b), αἱ δὲ βόρειαι (Ἀλτάϊα) εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Γιουνάν (c). (Μέτρησε τὸ μῆκος τῶν πλευρῶν τοῦ σχηματιζομένου τριγώνου). Οὕτως ἀποχωρίζεται εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου μία ὑψηλὴ τριγωνικὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία περιβάλλεται ὑπὸ ὄρεων καὶ ἀποτελεῖ τὴν **Κεντρικὴν Ἀσίαν**. Εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς αὐτῆς ἀπλώνονται ἡ **Νοτιὰ**, ἡ **Ἀνατολικὴ** καὶ ἡ **Βορειοδυτικὴ Ἀσία**.

Είχ. 18. Χάρτης ανάγλυφος της Λαίας

Α) ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Ἡ νοτιᾶ Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο μεγάλας χερσονήσους, αἱ ὁποῖαι προσφύονται εἰς τὴν νοτιάν πλευράν τοῦ κεντρικοῦ ὑψιπέδου τῆς Ἀσίας. Ἡ μὲν δυτικὴ ὀνομάζεται Ἰνδικὴ ἢ Ἰνδία, ἡ δὲ ἀνατολικὴ Ἰνδοκίνα. Εἰς τὴν νοτιάν Ἀσίαν ἀνήκουν καὶ αἱ Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι, κείμενα: ΝΑ τῆς Ἀσίας. Ποῖος κύκλος τῆς γῆς διέρχεται διὰ τῶν νήσων τούτων; Ποῖος βορειότερον διὰ τῶν Ἰνδικῶν χερσονήσων; Αἱ Ἰνδία, ἡ Ἰνδοκίνα καὶ αἱ Μαλαϊκαὶ νῆσοι ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα καὶ ὁμοίαν τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν ἀποτελοῦν μίαν γεωγραφικὴν ἐνότητα, τὰς τροπικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ἐπειδὴ δὲ διατελοῦν, ὡς καὶ ἡ Ἀνα-

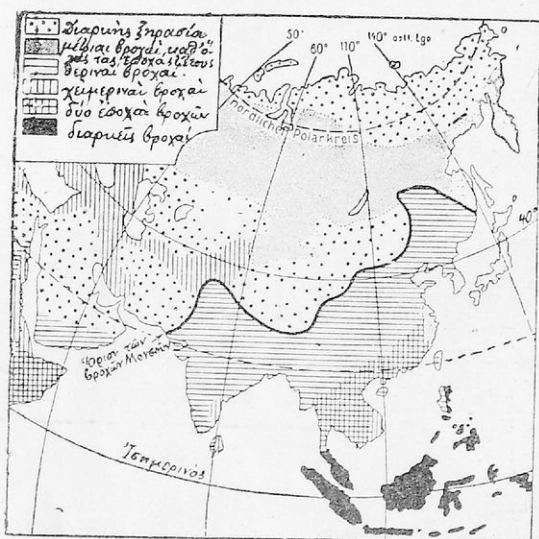
Εἰκ. 19. Οἱ ἄνεμοι Μονσούν.

τολικὴ Ἀσία, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν περιοδικῶν ἀνέμων, οἱ ὁποῖοι λέγονται Μονσούν, διακρίνονται καὶ ὡς **Χῶραι Μονσούν**.

Κλίμα. Κατὰ τὸ θέρος τὰ ὀροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας θερμαίνονται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τὴν θερμότητα αὐτοῦ τὸ ἔδαφος μεταδίδει εἰς τὸν ἀέρα, οὗτος δὲ θερμαινόμενος γίνεται ἐλαφρότερος καὶ ἀνέρχεται εἰς ὑψηλότερα στρώματα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ καπνός, ὁ ὁποῖος βγαίνει ἀπὸ τὴν καπνοδόχον. Τότε θαλάσσιος ἀήρ ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν καὶ Εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν ὀρμαῖ, διὰ ν' ἀναπληρώσῃ τὸ κενόν, πρὸς τὰ ὀροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Οὕτω προσέρχονται οἱ **θερινοὶ Μονσούν**, τ.ἔ. ἐτησίου. Οὗτοι εἶναι θερμοὶ καὶ φορτωμένοι ὑδρατμούς, συναντῶντες δὲ τὰς πρώτας πρὸς τὴν παραλίαν ὑψηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χιονοσκεπεῖς, ψύχονται ἀποτόμως. Κατακλυσμαῖαι βροχαὶ πίπτουν τότε ἀπὸ τὰ νέφη. Ὅθεν εἰς τοὺς τόπους τούτους ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν μέγιστοι ποταμοί, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι στρέφονται πρὸς νότον καὶ ἄλλοι πρὸς ἀνατολὰς (ὀνομάσατέ τους). Ὅσον τὰ νέφη προχωροῦν, τόσον οἱ ὑδρατμοὶ τῶν

ἀραιούονται. Διὰ τοῦτο ὁπίσθεν τῶν ὄροσειρῶν τούτων τὰ ὄροπέδια τῆς κεντρικῆς Ἀσίας εἶναι ἀνυδρα καὶ κατέχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ στέππας καὶ ἐρήμων (εἰκ. 20).

Κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπέδιων καὶ ὁ ὑπεράνω αὐτοῦ ἀὴρ ψύχονται εἰς μέγα βαθμόν. Τοῦναντίον ἐπὶ τῆς ἐπι-

Εἰκ. 20. Χάρτης βροχῶν τῆς Ἀσίας

φανείας τῶν θαλασσῶν ἢ θερμοκρασία πίπτει ὀλίγον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπ' αὐτῆς ὁ ἀὴρ εἶναι θερμότερος καὶ ἀραιότερος ἀπὸ τὸν ψυχρὸν καὶ πυκνὸν ἀέρα τῶν ὄροπέδιων τῆς Ἀσίας, ἄνεμοι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς ἐξορροῦν τὸν χειμῶνα πρὸς τὰ παράλια· οὗτοι εἶναι οἱ χειμερινοὶ Μονσὺν. Τόσον ψυχροὶ εἶναι οὗτοι, ὥστε ἡ Κιτρίνη Θάλασσα (ΒΑ τῆς Κίνας) εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας σκεπάζεται τὸν χειμῶνα μὲ πάγον, τὸ δὲ Πεκίνον (ἐπὶ τοῦ παραλλήλου τῆς Θεσσαλονίκης) ἔχει χειμῶνα ψυχρότερον ἀπὸ τὴν Στοχόλμην!

Οὕτως οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ θέρους διαδέχονται τοὺς ψυχροὺς καὶ ξηροὺς ἀνέμους τοῦ χειμῶνος, ἢ δὲ κανονικῆ των διαδοχῇ βοηθεῖ σπουδαίως τὴν ναυτιλίαν. Μὲ τοὺς θερινοὺς ἐτησίαις τὰ ἱστιοφόρα πλέουν ταχέως καὶ ἀσφαλῶς πρὸς τὰς βορείας χώρας, μὲ τοὺς χειμερινοὺς πρὸς τὰς νοτίας.

1. Αί 'Ινδία.

1. Ποία ὄροσειρά χωρίζει τὴν 'Ινδιζὴν ἀπὸ τὴν κεντροειζὴν

'Ασίαν; Μέτρησε μὲ τὴν κλίμακα τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ σύγκρινε αὐτὸ μὲ εὐρωπαϊκὰ ὄρη, ὅπως παριστάνονται εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 21. 2. Εὔρε

εἰς τὸν χάρακα τὴν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τῶν 'Ιμαλαίων καὶ σύγκρινε αὐτὴν πρὸς εὐρωπ. ὄρη κατὰ τὴν εἰκ. 22. 3. Παράβαλε τὴν 'Ινδιζὴν μὲ μίαν

εὐρωπαϊκὴν χερσόνησον ('Ιμαλαία - 'Αλπεις, Γάγγης-Πάδος), ἀλλὰ σύγκρινε τὰ μέγεθρα αὐτῶν! (Εἰκ. 23).

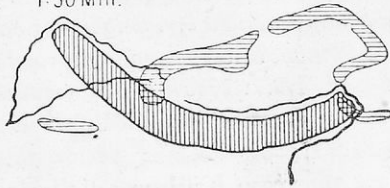
4. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς 'Ινδικῆς ἀνέροχεται περίπου εἰς $3\frac{1}{2}$ ἑκατ. τ.χμ.

Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλάδα! 5. Πῶς ὀνομάζεται ἡ νῆσος εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς 'Ινδικῆς; Ἡ ἔκτασίς της εἶναι 66000 τ.χμ.

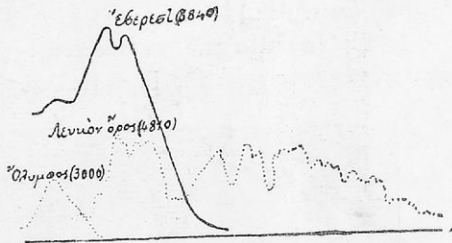
Πόσας φορὰς εἶναι μεγαλύτερα τῆς νήσου Κρήτης, ἐξουσίας ἐπιφάνειαν 8287 τ.χμ.;

6. Ὄνόμασε τοὺς ποταμοὺς τῆς 'Ινδικῆς. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ Γάγγου καὶ σύγκρινε μὲ τὸν Ἐβροῦν, ἔχοντα μῆκος 550 χμ. 7. Ποῖον εὐρωπαϊκὸν κράτος κατέ-

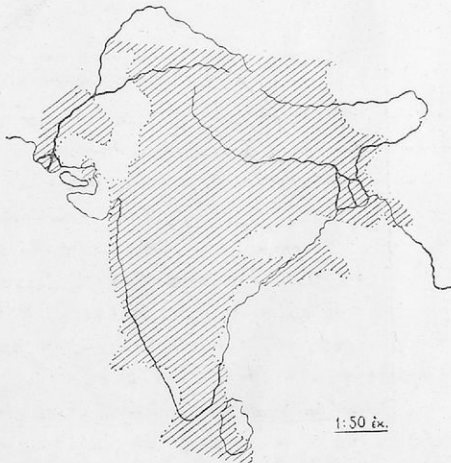
1:50 Mill.

Εἰκ. 21.

Εἰκ. 22.

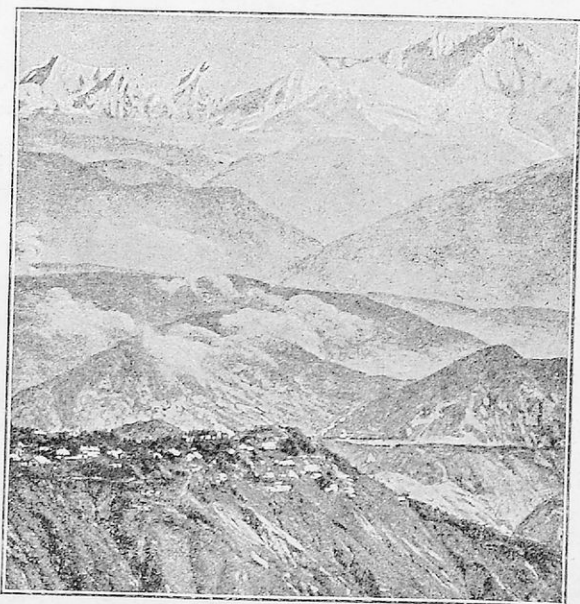

Εἰκ. 23.

χει την Ἰνδικήν; Ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν περιλαμβάνει τὰ μέρη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Ἰράν. Ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 5.056.570 τ. χμ., ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 358.000.000. Πόσοι κάτοικοι ἀναλογοῦν κατὰ 1 τ. χμ; Σύγγραψε πρὸς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἣ ὅποια ἔχει ἔκτασιν 11.300.000 τ. χμ., καὶ πληθυσμὸν 492.000.000. 8. Τίνα προϊόντα γνωρίζεις προερχόμενα ἐξ Ἰνδιῶν;

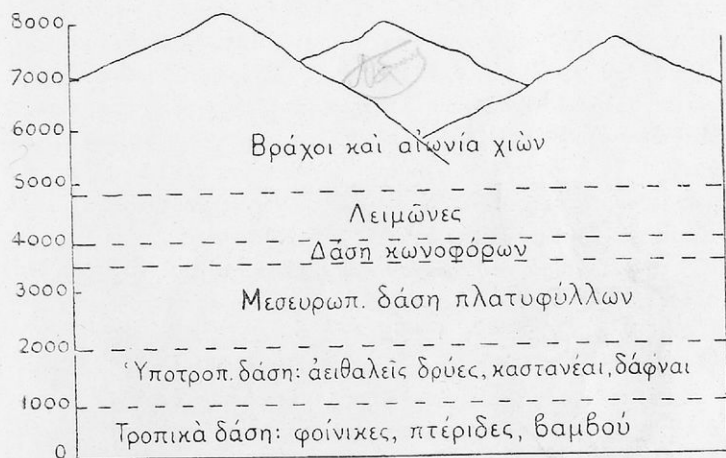
Αἱ Ἰνδῖαι ἔχουν σχῆμα τετραγώνου, τὸ ὅποσον διὰ γραμμῆς ἐνούσης τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ διαιρεῖται εἰς βόρειον καὶ νότιον τρίγωνον (**Ἰνδοσίαν, Δεκάν**). Μετὰ τῆς νήσου **Κεϋλάνης** αἱ Ἰνδῖαι ἔχουν ἔκτασιν ἑπταπλασίαν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀλλὰ πληθυσμὸν 12 φορές μεγαλύτερον (325 ἑκατ. κατ.).

1. Τὰ **Ἰμαλάια** (τ.ἔ. κατοικία τῆς χιόνος) εἶναι ἡ μεγαλύτερα ὄρησειρὰ τῆς Γῆς. Πολλὰ ἀπὸ τὰς κορυφὰς των

Εἰκ. 24. Ἀποψὶς τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων ἐκ Δαρσίλιγκ. Τὸ Δαρσίλιγκ κεῖται εἰς ὕψος 2200 μ. ἀλλὰ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τὴν Καλκούταν εἶναι τόπος ἀναψυχῆς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους τῶν Ἰνδιῶν καὶ περιβάλλεται ἀπὸ φυτείας τείου, καφέας καὶ κανέλλας.

υπερβαίνον τὰ 7000 μ. καὶ εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς. Τὸ "Εβε-
ρεστ, φθάνον εἰς ὕψος 8840 μ. εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς
γῆς. Αἱ βράχεις τῆς ὄροσειρᾶς, ἐκτεινόμεναι τοξοειδῶς ἀπὸ ΒΔ
πρὸς ΝΑ, εἶναι κατὰ μέσον ὄρον ὑψηλότεραι ἀπὸ τὸ Λευκὸν
"Όρος τῶν "Αλπεων· ἀλλ' ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Θι:βέτ, τὸ ὁποῖον
ἀπλώνεται ὀπισθεν τῶν Ἰμαλαῶν εἰς ὕψος 5000 μ., ὀλίγον μόνον
υπερέχουν. Πρὸς τὸ βαθύπεδον, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται νοτίως,
τὰ Ἰμαλάια καταπίπτουν ἀποτόμως. Εἰς τὰ ὕψη των αἱ βροχαί

Εἰκ. 25. Ζώναι βλαστήσεως ἐπὶ τῶν Ἰμαλαῶν.

εἶναι χειμαρρῶδεις. Τόσαι δὲ εἶναι αἱ ὕλαι, τὰς ὁποίας οἱ ποτα-
μοὶ συμπαρασύρουν ἐκ τῶν βουνῶν, ὥστε μὲ αὐτὰς ὅλος ὁ κόλ-
πος, ὁ ὅποιος πρὸ πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν ἐξετείνετο μεταξὺ τῶν
Ἰμαλαῶν καὶ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν, προσεχώσθη. Οὕτω τὸ
βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοστάν, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Γάγγης, ἐσχημα-
τίσθη ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ, ὅπως καὶ τὸ βόρειον ἰτα-
λικὸν βαθύπεδον ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Πιάδου.

2. Τὸ Ἰνδοστάν.

α) Ἡ χώρα τοῦ Ἰνδοῦ. Αἱ πεδιάδες τοῦ μέσου καὶ
τοῦ κάτω Ἰνδοῦ, ἀν καὶ πλησιέστεραι πρὸς τὴν παραλίαν, δὲν
ὕφιστανται τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων
καὶ ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλη ξηρασία. Ἀνατο-

λικῶς μάλιστα τοῦ Ἰνδοῦ ἐκτείνεται ἔρημος. Βορειότερον ὅμως ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τῶν Ἰμαλαίων κατέρχονται πρὸς τὸν Ἰνδὸν πέντε πολυὺδροι ποταμοί. Ἡ πεδιάς, τὴν ὁποίαν οὗτοι διαρρέουν, εἶναι ἢ εὐφορος **Πενταποταμία** (Παντοσχάμπ), μέχρι τῆς ὁποίας ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ὠδήγησε τοὺς Μακεδόνας. Καὶ μέχρι δὲ τῶν πηγῶν τῶν ποταμῶν αἱ κοιλάδες καὶ τὰ ὄροπέδια εἶναι ἐξαιρετικῆς εὐφορίας. Ἡ κοιλάς τοῦ **Κασιμίρ**, κειμένη εἰς ὕψος 2000 μ. καὶ περιστοιχιζομένη ἀπὸ χιονοσκεπῆ, ὄρη εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ τὴν πλουσίαν βλάστησιν. Ἀπὸ μαλλιά λεπτότατα αἰγῶν οἱ ὕφανται τοῦ Κασιμίρ κατασκευάζουν τὰ περίφημα λαχούρια ἢ σάλια, διὰ τὰ ὁποῖα δικαίως θεωροῦνται οἱ ἀριστοὶ ὕφανται τοῦ κόσμου. Κέντρον ἐμπορικὸν τῆς χώρας εἶναι ἡ **Λαχώρη** (430), τῆς ὁποίας τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ τζαμιά ὑπενθυμίζουν τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐν Ἰνδίας ὑπῆρχε μωαμεθανικὴ δεσποτεία. Ἐπίγειον τῆς χώρας τοῦ Ἰνδοῦ εἶναι τὸ **Καρατσι** (260) παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ.

β) **Ἡ χώρα τοῦ Γάγγου καὶ Βραμαπούτρα**. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἰμαλαίων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες σχηματίζουν θαλάσσιον ζώνην, ἢ ὁποία καλύπτεται ἀπὸ πυκνοὺς καλάμῳνας. (Τζούγγα). Ἐντὸς αὐτῶν διακτιῶνται ὄφεις δηλητηριώδεις καὶ ἄλλα ἐπιφοβα ἔρπετά καὶ ἐμφωλεύουσιν θηρία, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ τίγρις, ὁ πάνθηρ καὶ ὁ ρινόκερος εἶναι τὰ φοβερώτερα. Εἰς 1000 ὑπολογίζονται οἱ Ἰνδοί, οἱ ὁποῖοι κατ' ἔτος σπαράσσονται ἀπὸ τὰς τίγρεις καὶ εἰς δεκαπλασίους οἱ ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τὰ δῆγματα τῶν ἰοβόλων ὄφρων. Εἰς τὰ πανάρχαια δάση, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν, κατοικοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι καὶ σμήνη ποικιλοχρῶμων πτηνῶν· ἐκεῖ καὶ ὁ ταῶς (παγῶν!) ἔχει τὴν κατοικίαν του.

Τὸ εὐρὸν βαθύπεδον διὰ τοῦ Γάγγου καὶ τῶν παραποτάμων του, ὡς καὶ διὰ πολλῶν διωρύγων, ἀρδεύεται πλουσίως. Ἐξ ἄλλου ἡ ὑψηλὴ ὄροσειρὰ τὸ προστατεύει ἀπὸ τοὺς χειμερινοὺς Μονσούν, ὥστε καθ' ἕλρον τὸ ἔτος ἐπικρατεῖ τὸ αὐτὸ σχεδὸν κλίμα. Ἡ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου προάγουν τὴν βλάστησιν καὶ ὑπὸ καυστικώτατον ἥλιον ἡ χώρα αὕτη παρουσιάζει ὄψιν καταπρασίνου κήπου. Εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, πλησίον τῶν ποταμῶν, εὐδοκιμεῖ τὸ ρύζι, τὸ ὁποῖον ἐδῶ θερίζεται καὶ τέσσαρας φορές τὸ ἔτος. Ἄλλ' ἂν οἱ θερινοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι

πνέουν από την θάλασσαν και συντελοῦν εἰς τὴν εὐφορίαν, δὲν πνεύσουν ἢ θραδύνουν πολὺ, τότε ἡ ἐσοδεία καταστρέφεται καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμὸς μιστίζεται ἀπὸ πείναν (ἀπὸ τοῦ 1860—1900 ἀπέθανον ἀπὸ πείναν 30 ἑκατομ.) Ζαχαροκάλαμον, φοῖνικες, βαμβάκι, ἀρώματα εἶναι τὰ ἄλλα κύρια προϊόντα. Ἄλλὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ἔδαφος, εἰς τὰ ΝΔ τοῦ Ἰνδοστάν,

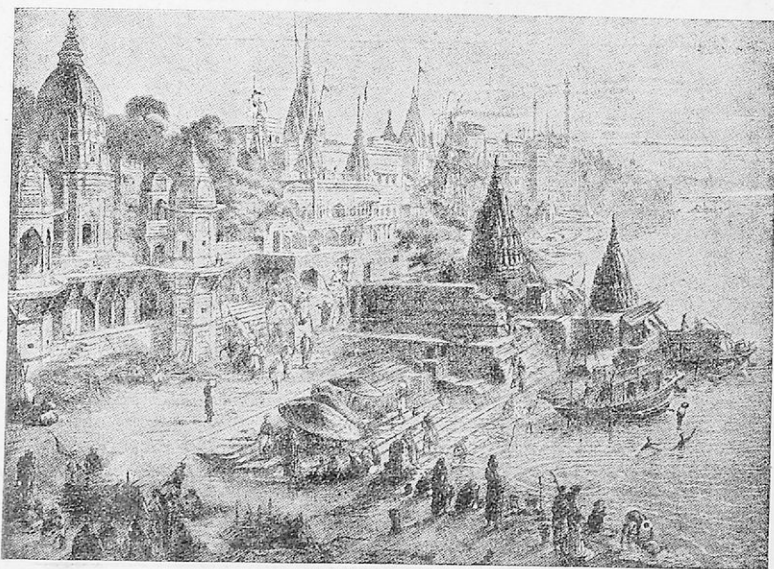

Εἰκ. 26. Φύτευμα ὀρούξης. Εἰς τὸ βάθος δένδρα καουτσούκ.

κρύπτει θησαυρούς: μέταλλα καὶ γαιάνθρακας, οἱ ὁποῖοι εὖνοσῶν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μηχανουργίας καὶ τῆς ὑφαντικῆς.

Ὁ Γάγγης δὲν ἀρδεύει μόνον τὴν χώραν, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ σπουδαιότατον μέσον συγκοινωνίας. Διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ εἶναι κτισμέναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις, οἱ δὲ Ἰνδοὶ θεωροῦν τὸν ποταμὸν ὡς ἱερόν, τὸν προσκυνοῦν καὶ εἰς τὰ δικαστήρια ὀρκίζονται εἰς τὰ νερά του. Περὰ τὸν ἄνω Γάγγην τὸ Δελχί (440) εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τὸν μέσον Γάγγην κεῖται ἡ Βεναρὲς (200), ἡ «Ἱερὰ πόλις» τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν χιλιάδες πιστῶν ἀποδημοῦν, διὰ νὰ λουσθῶν εἰς

τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ καί τόν λατρεύσουν ὡς θεόν των. Γέροντες καί ἀσθενεῖς καί ἀπό πολὺ μακρὰν μεταφέρονται ἐκεῖ· εἰς τὰ «ἄγια νερά» ἐλπίζουν νὰ εὔρουν κάθαρσιν ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας των καί θεραπείαν καί, ἂν δὲν εὔρουν τοῦτο, τοῦλάχιστον ν' ἀποθά-
νουν εἰς τὰς ὄχθας του εὐχαριστημένοι. Διὰ τοὺς Μωχαμεθανοὺς

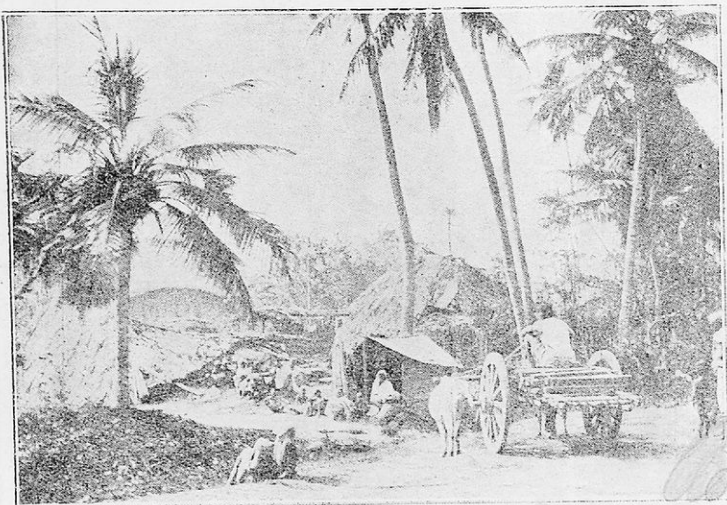
Εἰκ. 27. Βεναρές, ἡ ἱερά πόλις τῶν Ἰνδιῶν, ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ἔχουσα 1450
ινδικοὺς ναοὺς καὶ 570 τζαμιά.

τῶν Ἰνδιῶν πόλις ἱερά εἶναι ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἢ Ἀλλαχαμπὰδ
(180) τ. ἔ. πόλις τοῦ θεοῦ.

Εἰς τὴν εὐφορωτάτην Βεγγάλην, εἰς τὸ τεράστιον Δέλτα τοῦ
ποταμοῦ, κεῖται ἡ *Καλκούτα* (1,3 ἑκατ.) ἡ ὁποία πρὸ 200 ἐτῶν
ἦτο ἀσήμαντον χωρίον ἀλιέων· σήμερον εἶναι τὸ «Λονδῖνον τῶν
Ἰνδιῶν», ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ θησαυροὶ τῆς χώρας ἀποστέλλονται
εἰς ἕλον τὸν κόσμον. Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἀκάθαρτον «μαύ-
ρην πόλιν» τῶν Ἰθαγενῶν καί ἀπὸ τὴν ἀπαστραπτουσαν λευκὴν
πόλιν» τῶν Εὐρωπαϊκῶν. Ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς σηπομένης
φυτικῆς βύλης εἰς τὰ ἔλη τοῦ Δέλτα, ἡ Βεγγάλη εἶναι ἡ ἑστία τῆς
χολέρας καὶ τῆς πανοῦκλας.

3. Το Δεκάν (= Χώρα του Νότου).

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν κατέχεται ἀπὸ ὑψηλὰς ὄρσειράς, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰ νότια υπερβαίνουν τὴν ἰδικήν μας Πίνδον. Ἐκεῖ τὰ νέφη τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων ρίπτουν τὴν βροχὴν των καὶ πολλοὶ ποταμοὶ ἔχουν ἐκεῖ τὰς πηγὰς των. Τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως ἔχει ὀλίγας βροχὰς καὶ κατὰ μέγα μέρος εἶναι στεππῶδες. Καλλιεργεῖται ὅμως καὶ ἐκεῖ τὸ βαμβάκι καὶ ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἐξορύσσονται μέταλλα πολύτιμα, χρυσοί,

Εἰκ. 28. Τοπίον τῆς Βεγγάλης.

ἀδάμαντες κλπ. Ἡ *Χαϊδαραβάδ* (380) ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Δεκάν ἔχει πολλοὺς Μωαμεθανούς. Ἡ *Βομβάη* (1,2 ἑκατ.), ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἰνδικῆς διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βάμβακος καὶ ἔδρα τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν οἰκῶν. Τὸ *Μαδράς* (650) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς εἶναι ὁ κυριώτερος ἐξαγωγικὸς λιμὴν τοῦ Δεκάν.

4. Ἡ νῆσος *Κεϋλάνη* εἰς ἑκτασιν εἶναι ἴση μὲ τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα, καὶ ἔχει 5,5 ἑκατ. κατοίκων. Εἶναι ὠραία καὶ εὐφορος ὡς παράδεισος μὲ τὰς ἐκτεταμένους φυτείας τῆς καφέας καὶ τοῦ τεύτου, καὶ τὰ δένδρα τῆς κανέλλας καὶ τὰ ἄλλα ἀρωματικά. Τὸ

Κολόμπο (250) είναι σπουδαίος σταθμός διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων. Ὀλίγον ἐξώθεν τῆς Κεϋλάνης τὸν Φε-

Εἰκ. 29. Χωριὸν τῶν Ἰνδιῶν. Λί στέγαι τῶν καλυβῶν εἶναι καλάμιναι.

βρουάριον καὶ Μάρτιον ἀλιεύονται μαργαριτάρια ἀπὸ τὰ μαργαριτοφόρα ὕστρεα, τὰ ὅποια ζοῦν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

5. Οἱ κάτοικοι.

α) Ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ

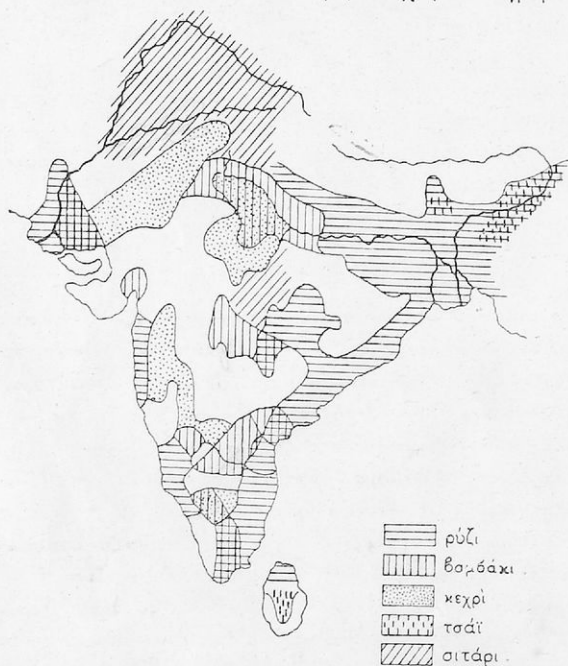
εδάφους αἱ Ἰνδίαί, καὶ ἰδίᾳ τὸ Ἰνδοστάν, εἶναι πυκνότατα κατοικημένοι (35 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλ. ἐκάστη καὶ 2 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἄνω τοῦ 1 ἑκατ.)· κατοικοῦνται δὲ ὑπὸ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι συγγενῆς μὲ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς.

Οἱ Ἰνδοὶ πιστεύουν, ὅτι ὁ Θεὸς Βραχμᾶν (τ. ἔ. Δημιουργὸς) ἐμοίρασε τοὺς ἀνθρώπους εἰς διαφόρους τάξεις· ἄλλοι γὰρ εἶναι ἱερεῖς, ἄλλοι πολεμισταί, ἄλλοι γεωργοί, ἔμποροι, τεχνῖται καὶ ὑπηρέται. Οὕτω κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἐκ γεννήσεως προωρισμένος γὰρ συνεχίσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του καὶ δὲν ἠμπορεῖ μὲ κανένα τρόπον γὰρ εἰσελθῆ εἰς ἄλλην τάξιν. Πρὸς τὸ σύστημα τοῦτο τῶν τάξεων ἀντεστρατεύθη ὁ Βουδδᾶς (τ. ἔ. σωτῆρ), ἰδρύσας νέαν θρησκείαν, τὸν βουδδισμόν. Αὕτη διδάσκει τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ προτρέπει εἰς βίον ἐνάρετον καὶ κοινωφελῆ. Ἄλλ' οἱ βραχμᾶνοι, οἱ ἱερεῖς τῆς παλαιᾶς θρησκείας, κατεδίωξαν τὸν βουδδισμόν, ὥστε σήμερον οὗτος εἶναι διαδεδομένος ἔξω τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὸ Θιβέτ, τὴν Ἰνδοκίαν, τὴν Κίαν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖ αἱ εὐγενεῖς ἀρχαὶ τοῦ Βουδδᾶ δὲν τηροῦνται ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς του· πλῆθος ἱερέων κατοικοῦν εἰς μοναστήρια καὶ περνοῦν τὴν ζωὴν των μακρὰν πάσης ἐργασίας, μὲ ἐορτάς, νηστείας καὶ ἀποδημίας εἰς ἱεροὺς τόπους.

Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς ἔχει πολλοὺς ὁπαδοὺς (68 ἑκατ.), ἐν ᾧ ὁ Χριστιανισμὸς ὀλίγους (4,5 ἑκατ.).

β) **Πολιτισμὸς.** Οἱ Ἰνδοὶ ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἐκτιζον διὰ τοὺς θεοὺς των ἀξιοθαυμάστους ναοὺς, τοὺς ὁποῖους ἐστόλιζον μὲ λαμπρὰ ἀγάλματα, τὸ δὲ μεγαλεῖον τῆς θεότητος ἐξύμνουν μὲ ἔξοχα ποιήματα. Εἰς τὰς τέχνας ἦσαν πολὺ ἐπιδέξιοι· εἰς τὴν κατασκευὴν κοσμημάτων καὶ μεταλλίνων σκευῶν, ὡς καὶ τὴν ὕφηνσιν μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὕφασμάτων καὶ ταπήτων εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀριστοτέχναι. Διὰ τοῦτο ἀπ' ἀρχαίων χρόνων αἱ Ἰνδίαί εἶχον τὴν φήμην χώρας θυμαστῆς καὶ πολλοὶ ἔμποροι ἐταξίδευσον μὲ τὰ καραβάνια πρὸς ἀναζήτησιν τῶν προϊόντων τῆς Ἰνδικῆς τέχνης. Οἱ Ἀραβες ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἐκράτησαν εἰς τὰς χεῖράς των τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἰνδίας· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀριθμοί, τοὺς ὁποῖους ἀποκαλοῦμεν ἀραβικοὺς, μᾶς ἔγιναν μὲν γνωστοὶ διὰ τῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἐξευρέθησαν ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν.

γ) **Πολιτική κατάσταση.** Ἡ εὐκολία, μετὰ τὴν ὁποίαν ἤδύναντο οἱ Ἰνδοὶ νὰ ἔχουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τοὺς ἔκαμε μαλθακοὺς καὶ ἀπολέμους. Διὰ τοῦτο πολεμικοὶ λαοί, οἱ Μογγόλοι, τοὺς ὑπέταξαν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας οἱ Εὐρωπαῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν εὐφρορὴν χώραν. Σήμερον ὅλη ἡ

Εἰκ. 30. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

Ἰνδικὴ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀγγλῶν. Οὗτοι ἔστρωσαν σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, ἤνοιξαν διώρυγας, κατεσκεύασαν ὑδραγωγεία καὶ ἐξησφάλισαν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς αὐτήν. Ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν, κατέχει ἕκτασιν ἴσην μετὰ τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης καὶ κατοικεῖται ἀπὸ 358 ἑκατ. κατοίκων. Ὅθεν ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν βρετανικὴν κτῆσιν· ἀλλ' ἕνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος μόνον εἰς 250 χιλ. ἀνέρονται οἱ ἐν Ἰνδίαῖς Εὐρωπαῖοι.

6. **Ἀσκήσεις.** 1. Διατὶ αἱ Ἰνδίαὶ ἐθεωροῦντο ἀνέκαθεν θανάσιμα χώρα; Ἀναζήτησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν θαλασσίαν καὶ τὴν

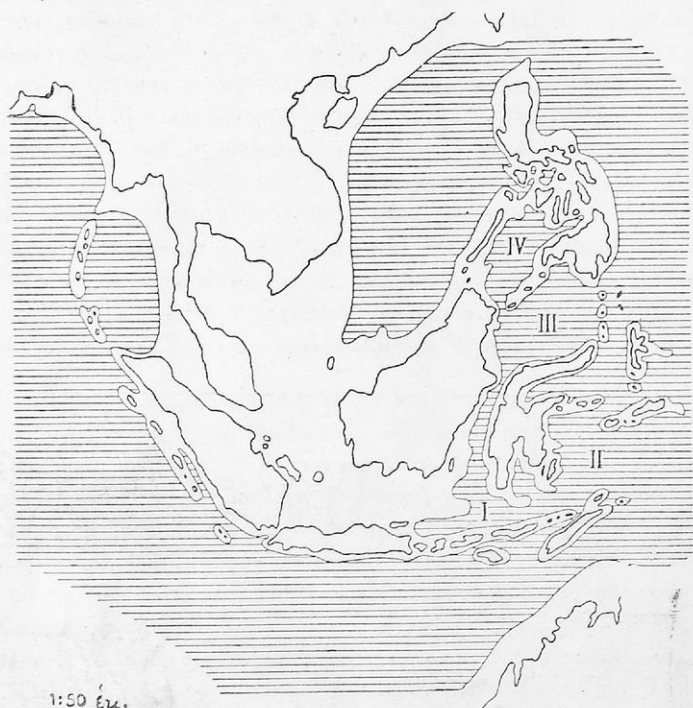
ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας. Ποῖοι οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καλκούταν ; 3. Ἰγγογράφησε τὸ σχῆμα τῶν Ἰνδιῶν καὶ σημείωσε τὰ ὄρη καὶ τοὺς ποταμούς. 4. Τὸ ὄριον τῆς αἰωνίας χιόνος τῶν Ἰμαλαίων εὐρίσκεται εἰς 5000 μ., ἐπὶ τῶν Ἄλπεων εἰς 2800 μ. Ποῦ ὀφείλεται ἡ διαφορὰ αὕτη ; Ποίας ζώνας βλαστήσεως συναντᾷ ὁ ἀνερχόμενος τὰ Ἰμαλαία ἐκ τῆς νοτίας αὐτῶν πλευρᾶς ; 5. Εἰς ποίας περιοχὰς τῆς Ἰνδικῆς παράγεται ρύζι καὶ διατί ἐκεῖ ; εἰς ποίας βαμβάκι καὶ τσάϊ ; (Εἰκ. 30). 6. Ὑπολόγησε τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιοχῆς τοῦ Γάγγου : $64\frac{1}{2}$ ἐκ. ἀνθρώπων ἐπὶ 310000 τ. χμ! 7. Παράβαλε τὴν θέσιν τοῦ λιμένος Καρατσὶ μετὰ τὴν τῆς Μασσαλίας.

2. Ἰνδοκίνα

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ φυσικὰ ὄρια τῆς Ἰνδοκίνας. 2. Παράβαλε τὸ σχῆμα αὐτῆς πρὸς τὸ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, καθὼς καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀρέων τῆς. 3. Σύγκρινε καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἢ Ἰνδοκίνα ἔχει ἕκτασιν 2 περίπου ἐκ. τ. χμ. 4. Πῶς ὀνομάζεται ἡ στενὴ χερσονήσος εἰς τὸ νότιον ἄκρον ; Ὄνόμασε τοὺς μεγαλυτέρους ποταμούς (Μενάμ, εἰς τὴν σιαμικὴν γλῶσσαν = μητέρα τῶν ὑδάτων). 6. Ποῖα εὐρωπαϊκὰ κράτη ἔχουν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν μέρη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ποῖον τὸ ἀνεξάρτητον κράτος εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου ; Ἡ ἕκτασις αὐτοῦ εἶναι 500000 τ. χμ., ὁ πληθυσμὸς 11,5 ἑκατ. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλάδα 7. Ὄνόμασε τὰς καθ' ἕκαστον περιοχὰς καὶ τὰς μεγαλυτέρας τῶν πόλεις.

α) Ἡ χώρα. Αἱ ὄροσειραὶ τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἄλλων ὀρέων τοῦ Θιβέτ κάμπτουςαι πρὸς νότον σχηματίζουσι τὸν σκελετὸν τῆς χερσονήσου. Ἡ κεντρικὴ μάλιστα ὄροσειρὰ ἐπεκτεινομένη σχηματίζει τὴν χερσονήσον Μαλάκκαν, ἢ ὁποῖα χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν καὶ τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν. Οὕτως ἢ Ἰνδοκίνα λαμβάνει τὸ σχῆμα συνεσφιγμένου γρόνθου μετὰ τὸν δείκτην τῆς χειρὸς ἐκτεταμένον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ κοιλάδες, αἱ μεταξὺ τῶν παραλλήλων ὄροσειρῶν, εἶναι ἀνοικταὶ πρὸς νότον, ἢ θερμὴ καὶ ὑγρὰ αὔρα τῶν θερινῶν θαλασσιῶν ἀνέμων εἰσδύει βαθέως εἰς αὐτάς καὶ ζωογονεῖ τὴν φύσιν. Ἐκ τούτου πυκνὰ δάση σκεπάζουσι τὰς ὄροσειράς, ἢ δὲ εὐφορία εἰς τὰς κοιλάδας, τὰς ὁποίας διαρρέουσι με-

γάλοι ποταμοί (Μεκόγκ, Μενάμ), είναι ἐξαιρετική. Ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, οὕτω καὶ ἐδῶ οἱ ὄρυζῶνες καταλαμβάνουν τὰς μεγαλύτερας ἐκτάσεις, ἢ δὲ ἐσοδεῖα τῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς πλημμύ-

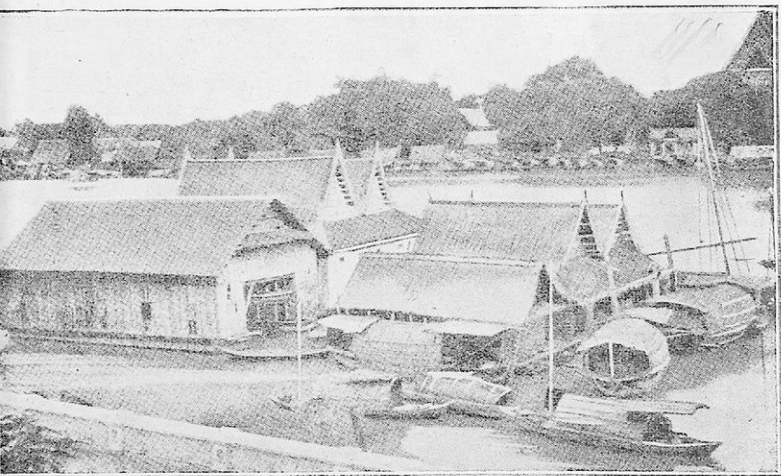
Εἰκ. 31.

ρας τῶν ποταμῶν καὶ τὴν θαλασσίαν αὐραν. Καὶ γενικῶς ὁ φυτικός καὶ ζωϊκὸς κόσμος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν τῶν Ἰνδιῶν. Φυτεῖται καφέας κατέρχονται κλιμακῆδόν τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν, αἱ δὲ χαράδραι τῶν ποταμῶν πνίγονται ἀπὸ τὰς περιπλοκάδας, τὰς πτέριδας καὶ τοὺς θάμνους, οἱ ὅποιοι συμπλέκονται καὶ σχηματίζουσι φραγμὸν σχεδὸν ἀδιαπέραστον. Ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὄρυζῶνας προβάλλουσι ὡς νησιὰ τὰ δάση τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ μέσα εἰς αὐτὰ χάνονται αἱ χαμηλαὶ καλύβαι τῶν κατοίκων, τριγυρισμέναι ἀπὸ φοίνικας, ἀρτόδενδρα καὶ βανανέας. Εἶναι δ' ἡ Ἰνδοκίνα πλουσία καὶ εἰς θησαυροὺς τοῦ ἐδάφους (γαϊάνθρακας, σίδηρον, κασίτερον, πετρέλαιον).

β) Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Μογγόλοι, οἱ ὁποῖοι μετηνάστευσαν ἀπὸ βορρᾶ, εἰς τὴν νοτίαν δὲ Μαλάκκαν Μαλαῖοι, ἐλθόντες ἀπὸ νότου. Ἄλλ' ὁ πολιτισμὸς διατελεῖ εἰς μὲν τὰ ΒΔ ὑπὸ Ἰνδικήν, εἰς δὲ τὰ ΒΑ ὑπὸ κινεζικὴν, εἰς δὲ τὴν νοτίαν ἄκρην ὑπὸ ἀραβικὴν ἐπίδρασιν. Ὅθεν ἡ γραφὴ εἰς μὲν τὴν Βερμανίαν καὶ τὸ Σιάμ εἶναι Ἰνδική, εἰς δὲ τὸ Τογκίνον καὶ τὸ Ἀνάμ κινεζικὴ, εἰς δὲ τὴν Μαλάκκαν ἀραβικὴ· καὶ ἡ θρησκεία εἰς τὰ βόρεια μὲν εἶναι καθαρῶς βουδδικὴ, εἰς τὴν νοτιωτάτην δ' ἄκρην μωαμεθανικὴ.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς τὰ παραποτάμια μέρη, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐφορώτερα· κατασκευάζουσιν δὲ τὰς καλύβας τῶν ἐπὶ πασσάλων, τοὺς ὁποῖους ἐμπηγνύουσιν εἰς τὰ νερά.

γ) **Πολιτικὴ κατάστασις.** Ἀνεξάρτητος πολιτεία ἐν Ἰνδοκίνα εἶναι τὸ Σιάμ. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγκὼν (500),

Εἰκ. 32. Οἰκίαι ἐπιπλέουσα ἐπὶ τοῦ Μενάμ.

πόλις θαυμαστὴ ἐπὶ τοῦ Μενάμ, μὲ πολλὰς διώρυγας, μὲ σπιτία πρὸς ἐπιπλέουσιν εἰς τὰ νερά, μὲ ναυὲς καὶ ἀνάκτορα πρὸς προκαλοῦν τὸν θαυμασμόν διὰ τὴν ξυλογλυπτικὴν τῶν. Οἱ Ἄγγλοι κατέχουσιν τὴν δυτικὴν πλευρὰν, τὴν χώραν Βιομανίαν μὲ τὴν Ραγκὼν (400), τὴν μεγαλυτέραν ἀγορὰν δρύζης ἐν τῷ κόσμῳ,

καθώς και τὰ νότια τῆς **Μαλάκκας** μετὰ τὴν **Σιγκαπούρη** (300), βάσιν ἀνεφοδιασμοῦ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ κέντρον παντοῦ ἐμπορίου (προπάντων καουτσούκ καὶ κασιτέρου) Τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ἰνδοκίνας ἔχουν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν οἱ Γάλλοι (**Κοχινκίνα**, Ἄννάμ, **Τογκίνον**, μετὰ 20 ἑκατ. κατ.) μετὰ πρωτεύουσιν τὴν **Σαϊγκὼν** (300).

3. Αἱ Ἰνδικαὶ καὶ Μαλαϊκᾶι νῆσοι.

(Ἰνδονησία ἢ Μαλαϊκὸν ἄρχιπέλαγος).

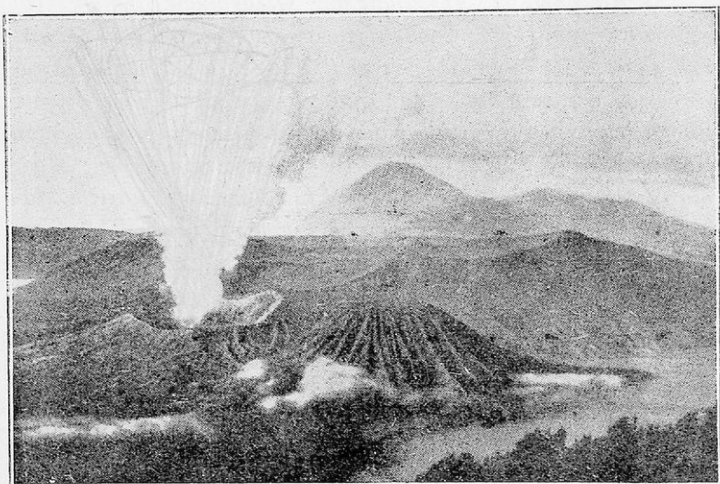
1. Τίνας ἠπείρους συνδέει τὸ ἄρχιπέλαγος τοῦτο ; Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης κατ' αὐτὸ εἶναι ἀβαθῆς (εἰκ. 31), ἀλλ' ἀνατολικῶς τῶν Φιλιππίνων ἐμετρήθη τὸ μέγιστον βάθος τῶν ὠκεανῶν ἦτοι 9788 μ.

2. Ὄνόμασε τὰς μεγαλυτέρας ἐκ τῶν νήσων τούτων. Ἡ Ἰάβα ἔχει ἔκτασιν 132000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 41 ἑκατ. Πόσοι κάτοικοι ἀναλογοῦν εἰς 1 τ. χλμ. ; Σύγκρινε πρὸς τὴν Ἑλλάδα ! 3. Ποία κατὰ τὸν χάρτην ἢ μορφὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰάβας καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων νήσων ; Ἐκ τῶν 121 ἠφαιστείων τῆς Ἰάβας ἐνεργὰ εἶναι μόνοι τὰ 4. Ποῖα Εὐρωπαϊκὰ κράτη κατέχουν τὰς νήσους ταύτας ;

1. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι λείψανα πλατείας λωρίδος γῆς, ἣ ὅποια πρὸ ἀμνημονευτῶν χρόνων ἤγωνε τὴν ΝΑ Ἀσίαν μετὰ τὴν Αὐστραλίαν. Τὰ βουνὰ τῶν εἶναι συνέχεια τῶν ὄροσειρῶν τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τὰ ἐφθάνειν ἔξαρσις τοῦ πυθμῆος τῆς θαλάσσης κατὰ 50 μέτρα, διὰ τὰ ἐπανασυνδεθῶσιν αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν καὶ μετὰ τῶν καὶ μετὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἠπειρον. (Σύγκρισις μετὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους). Πολλὰ ἐκ τῶν νήσων ἔχουν ἐνεργὰ ἠφαιστεία καὶ συχνὰ τὸ ἐδαφὸς τῶν συγκλονεῖται ἀπὸ σεισμούς. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Κρακατάου ἐν ἔτει 1883, μετὰ τὴν Σουμάτρας καὶ Ἰάβας, μέγα μέρος τῆς νήσου ἐκτάσεως 23 τ. χλμ. ἐξεσφενδονίσθη εἰς τὸν ἀέρα, ἣ δὲ τέφρα, ἣ ὅποια ἔπεσε, κατεκάλυψεν ἔκτασιν σχεδὸν διπλασίαν τῆς Βαλκανικῆς.

Αἱ νῆσοι αὗται διαίρουσιν εἰς 4 κύρια συστήματα : 1) τὰς μεγάλας Σούνδα (Σουμάτραν, Ἰάβαν, Βόρνεο, Σελεμπές), 2) τὰς μικρὰς Σούνδα, 3) τὰς Μολούκκας καὶ 4) τὰς Φιλιππίνους. Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς θερμῆς θαλάσσης εἶναι ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ἀνθυγιεινὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαϊκούς. Ὄροι τοῦ ἔτους σχεδὸν δὲν διακρίνονται, ἐπειδὴ καὶ τὸ

ἔδαφος, ὡς ἡφαιστειῶδες, εἶναι εὐφορώτατον, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ποικιλία τῆς βλαστήσεως εἶναι ἐξαιρετικά. Τὰ βουνὰ ἕως τὰς κορυφάς των εἶναι σκεπασμένα μὲ πυκνὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζῆ ὁ οὐραγκουτάνος (εἰς τὴν Σουμάτραν καὶ Βόρνεο), ἡ τίγρις καὶ πολλὰ ἄλλα θηρία. Αἱ Μολούκκαι ἐπονομάζονται «νήσοι τῶν ἀρωμάτων» διὰ τὰ πολλὰ ἀρωματικά φυτὰ των (πιπέρι, μοσχοκάρυδον, γαρύφαλον, κλπ. μπαχαρικά). Ἔνεκα τῆς εὐφορίας τοῦ ἔδαφους ὁ πληθυσμὸς εἰς μερικοὺς τόπους εἶναι πολὺ πυκνός, ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἰάβα, ὅπου εἰς τὴν θέσιν τῶν δασῶν φυτεύονται καφέαι, ζα-

Εἰκ. 33. Ἡφαιστεια ἐν Ἀνατολικῇ Ἰάβα.

χαροκάλαμον, τέιον, καπνὸς καὶ ὄρυζα («κῆπος τῆς Ἀνατολῆς»). Ἡ Ἰάβα εἶναι ὁ μαργαρίτης τοῦ ὄλου Ἀρχιπελάγους.

2. Οἱ **κάτοικοι** τῶν νήσων κατὰ μέγα μέρος εἶναι **Μαλαῖοι**, φυλὴ συγγενῆς μὲ τοὺς Μογγόλους. Οἱ Ἀραβες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰ πλοῖά των ἔφθαναν ἕως ἐδῶ, τοὺς προσεῖλκυσαν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Εἶναι δὲ καὶ οἱ Μαλαῖοι, ὡς νησιῶται, ἐπιδέξιοι θαλασσινοί, οἱ ὁποῖοι τολμοῦν μὲ μερικὰς λέμβους ἢ ἀνοίγωνται εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ κυριώτεραι τῶν νήσων (τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Ἰνδονησίας) κατέχονται ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας. Ἡ **Βαταβία** (430), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰάβας, εἶναι τὸ κέντρον τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν. Αὐταὶ
Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡ π ε ρ ο ι ἔκδ. 5η 1938 4

είναι πλούσιαι εἰς πηγὰς πετρελαίου, ἐξάγουν δὲ κυρίως ζάχαριν, πετρέλαιον, καπνόν, καουτσούκ, καφέ, τέϊον, μπαχαρικά καὶ ψευδάργυρον.

Αἱ **Φιλιππῖναι** (10 ἑκατ. κατ.) ἀνήκουν εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐξάγουν δὲ ζάχαριν, φοινικέλαιον καὶ καπνόν. Ἡ πρωτεύουσα **Μανίλα** (270) εἶναι ἀξιόλογος διὰ τὰ καπνεργοστάσιά της. Οἱ κάτοικοι τῶν Φιλιππίνων εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοί· ἀγαποῦν νὰ μασοῦν Ἰνδοπέπερι, νὰ καπνίζουσιν καὶ νὰ βλέπουσιν ταυρομαχίας.

3. Ἀσκήσεις. 1. Ἡ ἔκτασις τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν εἶναι 1 508 000 τ. χμ. Πόσας φορὰς εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἐμβαδὸν εἶναι 34 000 τ.χμ ; 2. Ποία ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Φιλιππίνων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔκτασιν 298 000 τ.χμ. ; 3. Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν γίνεται τὸ ταξίδιον ἀπὸ **Μανίλας** πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ; Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν ἀπὸ **Βαταβίας** πρὸς τὸ Ἄδεν ; 4. Διατὶ οἱ **Μαλαῖοι** τῆς Ἰνδονησίας ταξιδεύουσιν καθ' ὁμάδας πρὸς τὴν Ἀραβίαν ;

Β') ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Σινικὸν Κράτος

1. Εὔρε εἰς τὸν χάσπην τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας **Παμὶρ** καὶ ἀκολούθησε ἐξ αὐτοῦ τὰ ὄρια τοῦ Σινικοῦ Κράτους. 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ μέρος ; Μὲ ποίας χώρας τῆς Εὐρώπης ἀντιστοιχεῖ τοῦτο ; Τί δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ τούτου περὶ τοῦ κλίματος ; 3. Ὀνόμασε τὸ βορείως τῶν Ἰμαλαΐων ὄροπέδιον, τοὺς ποταμούς, οἱ ὁποῖοι πηγάζουσιν ἐξ αὐτοῦ, τὰς θαλάσσας εἰς τὰς ὁποίας ἐκβάλλουσιν. 4. Εὔρε τὸν κόλπον τοῦ **Τσιλι** καὶ τὸν κόλπον τοῦ **Τογκίνου**, τὴν χειρόνησον **Κορέαν**. Ὀνόμασε τὰς ἀπέραντι αὐτῆς νήσους. 5. Καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν πνέουσιν οἱ ἐτησίοι ἄνεμοι, ἂν καὶ ὄχι μὲ τὴν ἰδίαν κανονικότητα, ὡς ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀσίᾳ. Ποία θὰ εἶναι ἡ διεύθυνσις αὐτῶν κατὰ τὸ θέρος καὶ ποία κατὰ τὸν χειμῶνα ; 6. Σύγκρινε κατὰ τὴν εἰκ. 34 τὸ μέγεθος τῆς καθαντὸ **Κίνας** μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην. 7. Ὀνόμασε τὰς ἐπιτὸς τῆς **Κίνας** χώρας τοῦ Σινικοῦ Κράτους 8. Ποία κατὰ τὸν χάσπην ἢ μορφὴ τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν βορείαν

Κίνας και ποία εἰς τὴν νοτίαν ; Ποία εἰς τὴν Μαντζουρίαν και τὰς δυτικῶς αὐτῆς κειμένας χώρας ;

1. Θέσις. *Ἡ ἀπομόνωση τῆς Κίνας ἀπὸ τὴν ἕτερην ἕπειρον*

Τὸ Σινικὸν Κράτος περιλαμβάνει τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας και τὰς ἀνατολικῶς αὐτοῦ μέχρι τῆς θαλάσσης χώρας (ἐκτὸς τῆς χερσονήσου Κορέας). Εἰς ἕκτασιν καταλαμβάνει ἐπιφάνειαν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Καὶ πρὸς τὰς τρεῖς μὲν πλευρὰς ὀρίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν, πρὸς δὲ τὴν τετάρτην ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὑκεανοῦ. Ὅθεν τὸ Σινικὸν Κράτος διὰ φυσικῶν ὀρίων εἶναι σχεδὸν ἀποχωρισμένον ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἕπειρον.

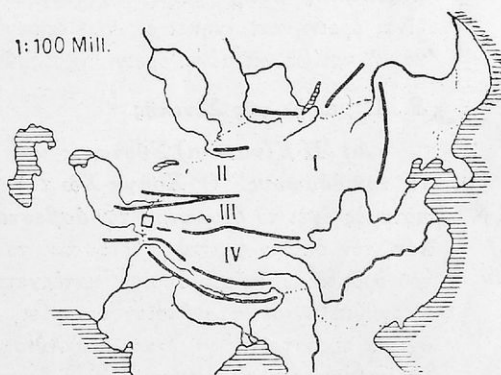

1:100 Mill

Εἰκ. 34. Σύγκρισις Κίνας και Ἀνατολ. Εὐρώπης.

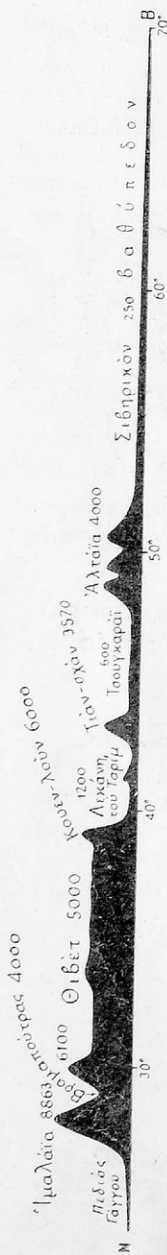
2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

α) **Κεντρικὴ Ἀσία.** Ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Παμίρ, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται εἰς 4000 μ., ἐκπέμπονται ἀκτινοειδῶς πρὸς Δ μὲν τὸ Ἰνδοκοῦχον ὄρος, πρὸς Α δὲ τρεῖς μακρόταται ὄροσειραί: τὰ Ἰμαλάια, τὸ Κουέν-λουν και τὸ Τιέν-σχαν, πρὸς τὸ ὁποῖον

Εἰκ. 35. Κεντρικὴ και Ἀνατολικὴ Ἀσία.

συνάπτονται τὰ Ἀλταία, ὄρη μεθόρια τῆς Σιθηνρίας. Ἐνῷ λοιπὸν τὸ Παμίρ μὲ τὰ Ἰμαλάια και τὰ Σιθηνρικά ὄρη περικλείου

Είχ. 36. Κάθετος τομή διά τῆς Ἀσίας ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

τὸ ἕλον ὑψίπεδον τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, αἱ ἐν τῇ μέσῳ ὄροσειραι (Κουν-λουν καὶ Τιέν-σχαν) διασχίζουσι αὐτὸ ἐγκαρσίως καὶ τὸ διαμερίζουσι εἰς χωριστὰς χώρας. Οὕτω μεταξὺ Ἱμαλαίων καὶ Κουν-λουν περικλείεται τὸ ὄροπέδιον τοῦ **Θιβέτ** (ὑψους 5000 μ.), μεταξὺ Κουν-λουν καὶ Τιέν-σχαν ἡ λεκάνη τοῦ **Ταρίμ** ἢ τὸ **ἀνατολικὸν Τουρκμεστάν**, καὶ μεταξὺ Τιέν-σχαν καὶ Σιβηρικῶν ὄρεων τὸ ὄροπέδιον τῆς **Μογγολίας**.

β) **Ἀνατολικὴ Ἀσία.** Ἀνατολικῶς τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Θιβέτ μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Τσγκίνου μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Τσιλι ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**. Αὕτη διὰ τῶν παραφυάδων τοῦ Κουν-λουν χωρίζεται εἰς **νότιον** ὄρεινόν μέρος καὶ **βόρειον** πεδινόν μέρος. Βορείως τοῦ κόλπου τοῦ Τσιλι μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀμὺρ ἐκτείνεται τὸ βαθύπεδον τῆς **Μαντζουρίας**, τὸ ὅποιον διὰ καθέτως διευθυνομένων ὄροσειρῶν χωρίζεται δυτικῶς μὲν ἀπὸ τῆν Μογγολίαν, ἀνατολικῶς δὲ ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν. Ἡ ἀνατολικῶς αὐτῆς κειμένη χερσόνησος **Κορέα** εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ὅπως καὶ ἡ νοτιῶς κειμένη ὄρεινὴ νῆσος **Φορμόζα**.

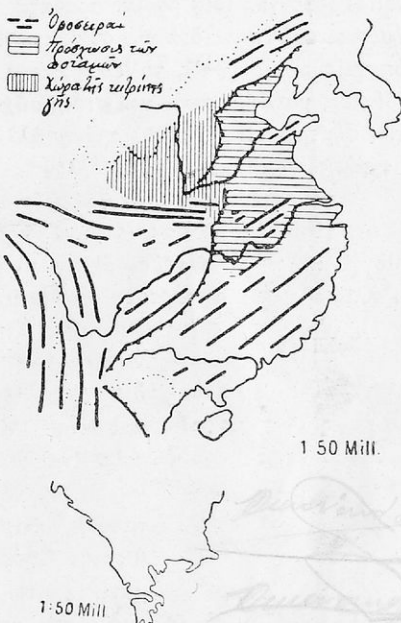
3. Αἱ χῶραι τῆς Σινικῆς.

Α) **Ἡ Κίνα.**—α) **Σύστασις καὶ προϊόντα τοῦ ἐδάφους.** Ὁ **Χοάγκ-Χῶ** τ. ἔ. κίτρινος ποταμὸς ἔχει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν **ἀσβεστώδη πηλόν**, τὸν ὅποιον συμπαρασύρει ἀπὸ τὸ ἔδαφος τοῦ ὄροπεδίου, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέρχεται. Καὶ τὸ βαθύπεδον δὲ, τὸ ὅποιον διαρρέει, λέγεται «χώρα τῆς κιτρίνης γῆς» καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὴν ὅποιαν χύνεται «Κιτρίνη». Καὶ ὁ ἕτερος μέγας ποταμὸς τῆς Κίνας, ὁ **Γιάγκ-Τσὲ-Κιάγκ**, μεταφέρει ἐκ τῶν ὄρεων ἀφθόνους ὕλας. Ὅπως λοιπὸν εἰς τὰς Ἰνδίας τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοστάν ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Γάγγου, οὕτω καὶ τὸ **Κινεζικὸν βαθύπεδον** ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν Ἴλν, τὴν ὅποιαν ἀπὸ ἀμνημο-

νεύτων χρόνων μετέφερον οί μεγάλοι ποταμοί τῆς Κίνας. Ὅπου κάποτε ἐκυμάτιζεν ἡ θάλασσα, τώρα ἐκτείνονται ὀμαλώταται πεδιάδες, ἐπειδὴ δὲ μὲ τὰς βροχὰς τῶν θερινῶν ἐτησίων (εἰκ. 19) καὶ μὲ πολλὰς διώρυγας ἐκ τῶν ποταμῶν τὸ πηλῶδες ἔδαφος ἀρδεύεται πλου-

σίως, ἢ καθ'αυτὸ Κίνα εἶναι χώρα εὐφωρωτάτη. Διὰ τοῦτο τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ δὲ μεταξύ τῶν δύο ποταμῶν βαθύπεδον διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων ἀπέβη ὁ πλουσιώτερος σιτοβολῶν τοῦ κόσμου. Καθ' ἄλλην τὴν Κίναν τὸ κυριώτερον προϊόν εἶναι τὸ ρύζι, τὸ ὅποσον ἀναπληρῶνει τὸ ψωμί, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Διὰ τοῦτο τὸ ρύζι ἀνήκει εἰς τὰ πέντε ἱερὰ φυτὰ (ρύζι, σιτάρι, κριθάρι, κεχρί, φασόλια), τὰ ὅποια ἄλλοτε ἐσπεύοντο κατ' ἔ-

τος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος ἐν τῇ ἱερῇ ἀγρῷ τοῦ Πεκίνου. Ἡ ἐπιβράνδυσις ὅμως τῶν θερινῶν ἀνέμων μὲ τὰς ραγδαίας βροχὰς ἤμπορεῖ νὰ ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν τῆς ἐσοδείας καὶ τότε τρομερὰ πείνα μαστίζει τὸν πυκνότετον πληθυσμὸν τῆς χώρας. Ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἐκεῖ ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων φυτεύεται **τέϊον**. Εἰς τὴν **Νοτίαν Κίναν**, ἢ ὅποια φθάνει καὶ μέχρι τῆς θερμῆς ζώνης, εὐδοκίμοι τὸ **βαμβάκι** καὶ τὸ **ζαχαροκάλαμον**. Καθ' ἄλλην δὲ τὴν Κίναν ἐκτείνονται ἀπέραντοι **μορεῶνες**, διὰ τῶν ὁποίων γίνεται ἡ ἐκτροφή τοῦ μεταξοσκώληκος, ἢ τὸσον προσοδοφόρος. Ἡ μέ-

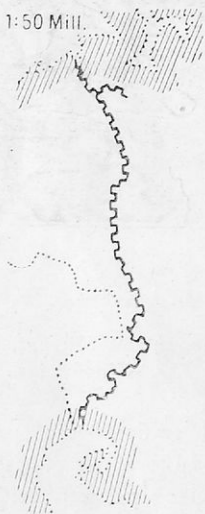
Εἰκ. 37. Ἡ Κίνα. Μορφή τοῦ ἐδάφους. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον.

ταξα αποτελεί τὸ σπουδαιότερον εἶδος ἐξαγωγῆς τῆς Κίνας. Ἀπὸ ἕν ἄλλο φυτὸν, τὴν παπαρούνα, κατασκευάζεται τὸ **ὄπιον**, τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς καλὴν τιμὴν, ἀλλ' εἶναι ὀλέθριον εἰς τὴν ὑγείαν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος τὸ καπνίζει.

Διὰ τὴν **κτηνοτροφίαν** ἢ γεωργίαν ὀλίγον μόνον τόπον ἀφήνει. Τρέφονται ἰδίᾳ βόδια, πρόβατα, χοῖροι, πουλερικά, ἀλλὰ καὶ ἡμίονοι καὶ ἵπποι διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ὄρεινῶν μερῶν. Εἰς ὑπογείους θησαυροὺς τὸ ἔδαφος τῆς Κίνας εἶναι πλουσιώτατον, ἰδίᾳ εἰς **γαιάνθρακα** καὶ **σιδηροῦχα ὄρυκτά**. Ἡ ἐκμετάλλευσίς των σήμερον εἶναι περιορισμένη· ἀλλ' ἀσφαλῶς ἡ Κίνα εἶναι χώρα μεγάλης βιομηχανίας τοῦ μέλλοντος.

β) **Πολιτισμὸς τῆς Κίνας**. Ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Ἡ Κίνα ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων κατοικεῖται ὑπὸ φυλῆς Μογγολικῆς. Οἱ **Κινέζοι** ἔχουν κιτρινωπὸν χρῶμα, κατάμαυρα μαλλιά, μῆλα τῶν παρειῶν ἐξωγκωμένα καὶ λοξὰ μάτια. Εἶναι

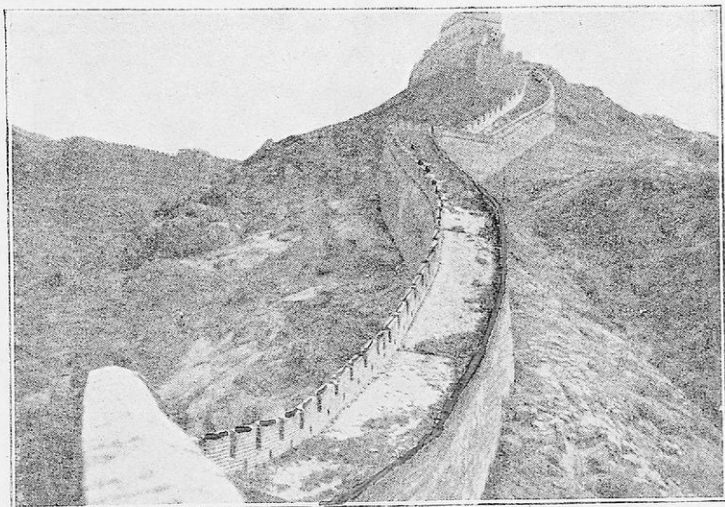
1:50 Mill.

Εἰκ. 38. Τὸ μήκος τοῦ μεγάλου σινικοῦ τείχους.

ἄνθρωποι τῆς σκέψεως, φιλόπονοι, εὐγενικοὶ καὶ εὐσπλαχνικοί, ἀλλὰ μανιώδεις διὰ τὴν ἀπόκτησιν χρήματος, οἰκονόμοι καὶ λιτοί. Γάλα καὶ βούτυρον ὡς τροφή τοὺς εἶναι ἄγνωστα, ἀλλὰ κρέας ἀπὸ ἄλογα, ἀπὸ γάτες καὶ σκύλους δὲν ἀπορρίπτουν, ὅπως καὶ κάθε τι θαλασσινόν. Φοροῦν φόρεμα κυανοῦν μὲ φαρδιά μανίκια, τὸ ὁποῖον οἱ εὐγενεῖς κατασκευάζουν μεταξωτῶν. Ὁ Κινέζος δὲν μεθᾶ με ποτά, ἀλλὰ μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ καταστρέφεται σωματικῶς καὶ πνευματικῶς μὲ τὴν γεῦσιν τοῦ ὀπίου. Μεγάλῃ διαφορᾷ ὑφίσταται μεταξὺ βορείων καὶ νοτίων Κινέζων. Οὗτοι εἶναι κοντότεροι, περισσότερον μελαῖφοι καὶ ζωηροί. Διαφοραὶ ὑφίστανται μεταξὺ των καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοιαῦται, ὥστε ἡ συνεννόησις εἶναι πολλάκις ἀδύνατος. Ὁ Κινέζος δὲν ἔχει πολεμικὰς ἰδιότητας· διὰ τοῦτο πολλάκις ὑπετάχθη ὑπὸ ξένων νομαδικῶν λαῶν, ἂν καὶ προσεπάθησε ν' ἀμυνθῆ κατ' αὐτῶν διὰ τοῦ **Μεγάλου Τείχους**, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς εἶχε κατασκευα-

σθῆ ἔναντίον τῶν Οὐννων. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2450 χμ. (Σύγκρινε με ἴσην ἀπόστασιν ἐν Εὐρώπῃ· εἰκ. 38). Πρὸ 300 περίπου ἐτῶν οἱ Κινέζοι ὑπετάχθησαν ὑπὸ τῶν **Μαντζοῦ**, οἱ ὅποιοι, ἂν καὶ ὀλιγώτεροι, εἰσέβαλον ἀπὸ τὴν Μαντζουρίαν· οὗτοι τοὺς ἐξηνάγκασαν νὰ πλέξουν τὰ μαλλιά των καὶ ν' ἀφήσουν πλεξίδα ὡς δεῖγμα ὑποταγῆς. Τὸν Μάρτιον ὅμως τοῦ 1912 οἱ Κινέζοι

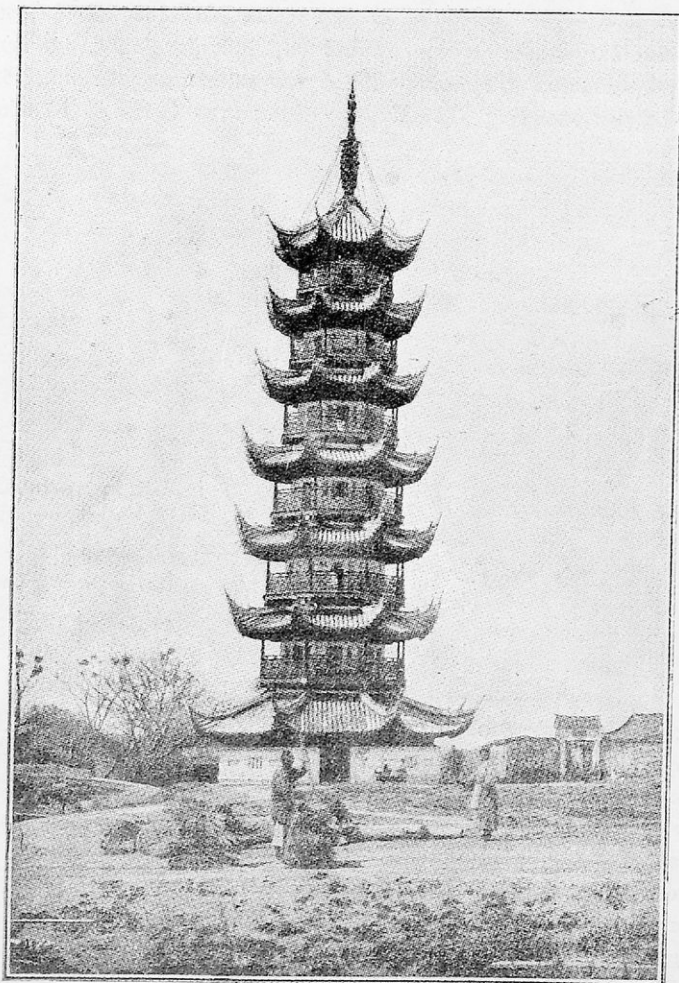
Εἰκ. 39. Τὸ μέγα σινικὸν τεῖχος.

ἀπετίναξαν τὴν δεσποτείαν τῶν Μαντζοῦ καὶ ἀνεκέρυξαν τὴν δημοκρατίαν. Ἐκτοτε ἀρχίζει τὸ ἔθιμον τῆς πλεξίδας νὰ ἐγκαταλείπεται.

Αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Κινέζων πρὸ 1400 ἐτῶν συνηρμολογήθησαν ὑπὸ τινος σοφοῦ ὀνομαζομένου **Κομφουκίου**. Συμφώνως με αὐτὰς οἱ Κινέζοι λατρεύουν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν προγόνων. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδιά καὶ κάθε νεώτερος πρῶτιστον καθήκον θεωρεῖ νὰ τιμᾷ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς γέροντας.

Πυκνότης πληθυσμοῦ. Ἡ ἰδίως Κίνα, ἂν καὶ εἰς ἔκτασιν εἶναι μικροτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς Εὐρώπης, ἔχει πληθυσμὸν σχεδὸν ἴσον με αὐτὴν (458 ἑκατ.). Εἰς τὸ θόρειον βαθύπεδον ἐπὶ ἐκτάσεως 500.000 τ. χμ. κατοικοῦν 130 ἑκατ. ἀνθρώπων· ἄρα ἡ πυκνότης αὐτοῦ εἶναι ἴση με τὴν τοῦ Βελγίου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ

ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι πολὺ ἀκριβόν, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ζοῦν

Εἰκ. 40. Παγόδα ἢ Κινεζικὸς ναός.

εἰς λαξευμέναις κατοικίαις ἀνὰ τὰς ἀποτόμους κλιτύς τῶν κοιλάδων. Ὅμοίως ὁ πληθυσμὸς τῆς Νοτίας Κίνας συνωστίζεται εἰς

τάς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χιλιάδες δὲ λέμβων χρησιμεύουν πρὸς κατοικίαν τῶν οἰκογενειῶν.

Παρ' ὅλην τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ χώρα δὲν ἔμπορεῖ νὰ διαθρέψῃ τόσους κατοίκους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ μεταναστεύουν εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Ἀμερικήν. Ἐπειδὴ δὲ ἀρκοῦνται καὶ εἰς πολὺ μικρὸν ἡμερομίσθιον, εὐκολὰ ἐκτοπίζουσιν τοὺς εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς ἐργάτας, οἱ ὅποιοι δὲν ἔμποροῦν νὰ ζήσουν, ὅπως οἱ Κινέζοι, ὁλόκληρον ἡμέραν μὲ μιὰ φουχτα ρύζι («κίτρινος κίνδυνος»). Ἀφ' οὗ δὲ ἐκεῖ μὲ μεγάλην οἰκονομίαν ἀποταμιεύουσιν περὶ σπουδαίαν τι, ἐπιστρέφουσιν πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον.

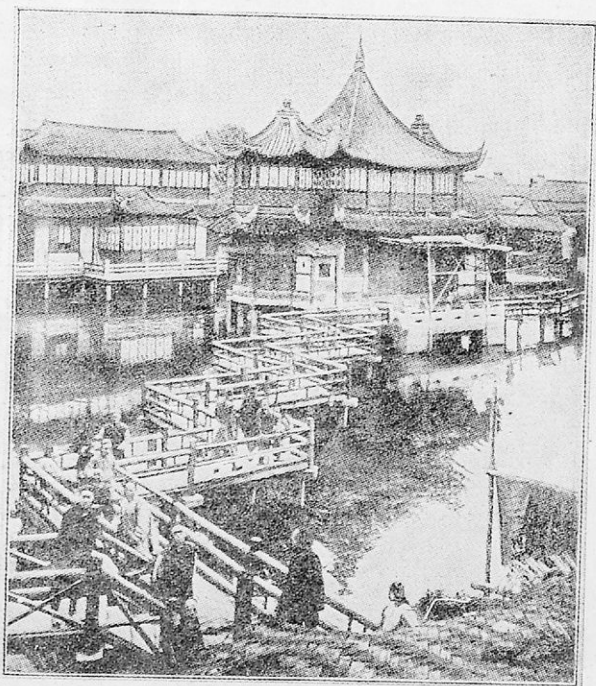
Τέχναι. Οἱ Κινέζοι εἶναι τόσον ἐπιδέξιοι εἰς τὴν χειροτεχνίαν, ὥστε τὰ ἔργα των (μεταξωτὰ καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα, γλυπτὰ ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ξύλου, ὀρειχάλκινα σκεύη), προκαλοῦν τὸν θαυμασμόν μας. Ὅτι δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εἶναι ἀπαράμιλλοι, ἀποδεικνύουσιν οἱ παράδοξοι πυργοειθεῖς ναοὶ (παγόδοι) καὶ τὸ «μέγα τεῖχος» εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας. Πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαίων οἱ Κινέζοι ἔκαμαν πολλὰς **ἐφευρέσεις**. Οὗτοι ἐφεύρον τὴν **ναυτικὴν πυξίδα**, ἡ ὁποία τοὺς διηγουκάλυψε νὰ ταξιδεύουν εἰς ἀχανεῖς ἐρήμους, τὴν **πυρίτιδα** διὰ τὴν κατασκευὴν πυροτεχνημάτων, τὴν **πορσελάνην** διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων οἰκιακῆς χρήσεως, τὴν **σινικὴν μελάνην**, τὴν **τυπογραφίαν** κλπ.

γ) **Οἱ Κινέζοι καὶ οἱ ξένοι.** Μὲ τὰς σημαντικὰς προόδους, τὰς ὁποίας οἱ Κινέζοι εἰς ἀρχαίους ἤδη χρόνους ἐπετέλεσαν, ἔγιναν ὑπερήφανοι καὶ ἔδωκαν μὲ περιφρόνησιν τοὺς ἄλλους λαούς. Μὲ ἐπιμονὴν ἔκλεισαν εἰς τοὺς ξένους τὴν εἴσοδον τῆς χώρας των καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν πείραν τῶν ξένων ἐθνῶν. Ἐκ τούτου παρὰ τὴν ἀξιοθαύμαστον φιλοπονίαν των, ἔμειναν ὀπίσω ἀπὸ ἄλλους λαούς· ἡ βιομηχανία των μάλιστα καὶ ἡ χειροτεχνία δὲν ἔμποροῦν πλέον νὰ συναγωνισθοῦν τὰς τῶν Εὐρωπαίων. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι μετεχειρίζοντο τὴν πυκνοκατοικημένην χώραν ὡς τόπον καταναλώσεως διὰ τὰ ἐμπορεύματά των, οἱ Κινέζοι ἀπηγόρευσαν αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν των. Ἀντέδρασαν δ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων ἢ πρῶτη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ κατεσκευάσθη πρὸ 55 ἐτῶν, τὸ δὲ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων ὁλοκλήρου τῆς Κίνας μόλις ὑπερ-

βαίνει τὸ τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Βελγίου. Διὰ τὴν μεταφορὰν φορτίων καὶ ἀνθρώπων μεταχειρίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον δίτροχα χειραμάξια καὶ φορεῖα.

Ἐμπορικαὶ ὁδοὶ καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ ἐμπόριον μὲ τὴν Κίνα, τὸ ὅποσον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος γήϋξανεν εἰς σημασίαν, ἐπέφερον ἀπὸ καιροῦ μεταβολὴν καὶ εἰς τὰς ἐμπορικὰς ὁδοὺς. Ἄλλοτε ὀλίγαι μόνον ὁδοὶ καρabanίων ἔφερον ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν χώραν ταύτην. Τώρα ὁ σιδηρόδρομος διασχίζει τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας τῆς Σιδηρίας καὶ τῆς Μαντζουρίας καὶ πολυάριθμα ἀτμόπλοια ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν.

Ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας τὰ πνεύματα εἶναι ἀκόμη ἐχθρικά πρὸς τοὺς ξένους, οἱ Εὐρωπαῖοι ἔδρυσαν

Εἰκ. 41. Οἰκίαι καὶ γέφυραι ἐν Σαγκάη. Τὸ σχῆμα τῆς γεφύρας ἔχει σχέσιν μὲ τὴν περὶ πνευμάτων πίστιν τῶν Κινέζων· οὗτοι πιστεύουν ὅτι τὰ κακὰ πνεύματα δὲν ἠμποροῦν νὰ περάσουν ἓνα περίπλοκον δρόμον, εἰς τὰ παράλια τοῦς ἐμπορικοῦς των οἴκους. Ἐκεῖ ὑπάρχουν πό-

λεις πολυάνθρωποι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχῆμα ὀρθογωνίου τετραπλεύρου καὶ περιβάλλονται ὑπὸ ὑψηλῶν τειχῶν. Εἰς τὴν βορείαν Κίναν τὸ **Πεκίνον** (1,3 ἑκ.), ἡ τέως πρωτεύουσα τοῦ Σινικοῦ κράτους, περιβάλλεται ὑπὸ τετραγωνικοῦ τείχους, 5 μ. πάχους καὶ 6 μ. ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ εἴσοδος γίνεται διὰ 16 πυλῶν. Ἐπίκειον αὐτοῦ εἶναι τὸ **Τιένσιον** (1,4 ἑκ.) ἐπὶ τῆς Κιτρίνης θαλάσσης. Νοτιώτερον ἐπὶ τοῦ Γιάγκ-τσε-Κιάγκ κεῖται τὸ **Νάνκιγκ**, ἡ πρωτεύουσα τῆς Σινικῆς Δημοκρατίας (500) (θαμβρακερὰ ὑφάσματα) με ἀξιόλογον ἀγορὰν τεύου καὶ βάμβακος, καὶ τὸ **Χανκάου-Βούισχαγκ** (1,5 ἑκατ.) ἡ μεγαλύτερα ἀγορὰ τεύου, μέχρι τῆς ὁποίας εἰσπλέουν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ πλοῖα τῶν Εὐρωπαίων. Εἰς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ἡ **Σαγκάη** (2,6 ἑκ. κ.) εἶναι κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ τεύου, τῆς μετάξης καὶ τοῦ δάμβακος, ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Κίνας. Εἰς τὴν νοτίαν Κίναν, τὴν χώ-

Εἰκ. 42. Κατοικίαι ἐπὶ λέμβων ἐν Καντών.

ραν τοῦ τεύου, κεῖται ἡ **Καντών** (800), ὁ πρῶτος εἰς τοὺς ξένους

άνοιχθείς λιμνή, με αξιόλογον βιομηχανίαν και εμπόριον· μέγα μέρος του πληθυσμού κατοικεί επί λέμβων εν τῷ ποταμῷ.

Ἀπέναντι αὐτῆς, ἐπί τῆς νήσου **Χάγ-Κόγκ**, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕλληνας, εἶναι ἡ **Βικτωρία** (170), πόλις σπουδαία διὰ τὴν ναυτιλίαν και τὸ εμπόριον.

Β') Αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Σινικῆς.

α) Ἡ **Μαντζουρία** ἀποτελεῖ ἐν μέρει ξηρὰν στέππην, ἐν μέρει εὐφορον δασικήν χῶραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμφανίζονται πότε ἡ τίγρις και πότε ὁ τάρανδος και ἡ ὁποία παρέχει πλουσίαν συγκομιδὴν, ὁποίαν και ἡ βορεία Κίνα. Οἱ κάτοικοι (24 ἑκατ) εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Κινέζοι. Πρωτεύουσα τῆς χῶρας εἶναι τὸ **Μοῦκ-δεν** (160) και λιμὴν τὸ **Πόρτ-Ἀρθούρ**. Ἀπὸ τινος ἡ Μαντζουρία διατελεῖ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Ἰαπώνων.

Τὸ βόρειον μέρος τῆς Μαντζουρίας, εἰς τὸν κάτω ῥοῦν τοῦ Ἄμουρ, κατέχεται ὑπὸ τῶν Ῥώσων. Ὁ λιμὴν **Βλαδιβοστόκ** (100) εἶναι ὁ ἀκραιὸς σταθμὸς τοῦ μεγάλου Σιδηρικοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις συνέδεσε τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν με τὴν Εὐρώπην.

β) ΝΑ τῆς Μαντζουρίας κεῖται ἡ **Κορέα** ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Αὕτη διατέμνεται ὑπὸ δασώσους ὄροσειρὰς και ἔχει περίπου τὸ μέγεθος τῆς Ἰταλίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει και κατὰ τὸ σχῆμα και κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ λαοῦ Μογγολικοῦ, συγγενοῦς με τοὺς Κινέζους. Εἰς τὰ εὐφορα πεδινὰ μέρη τῆς δυτικῆς πλευρᾶς εὐδοκιμεῖ πολὺ τὸ ρύζι. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Σάουλ** (300). Διὰ τὴν κατοχὴν τῆς Κορέας ἐξερράγη τὸ 1905 φοβερὸς πόλεμος μεταξὺ Ἰαπωνίας και Ρωσίας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 21 ἑκατ.

γ) Ἡ **Μογγολία** και ἡ **Τζουγκαρία** διακρίνονται, ὡς και ἡ λοιπὴ κεντρικὴ Ἀσία, διὰ τοῦ τραχέος ἡπειρωτικοῦ κλίματος. Τοῦτο ὀφείλουν αὐταὶ εἰς τὴν λίαν ἀπομεμακρυσμένην ἀπὸ τῆς θαλάσσης και περικλειστον θέσιν των. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὑπὸ ἀνέφερον οὐρανὸν και ἥπιον ἀνεμὸν ἐπικρατεῖ δριμύ ψυχρὸς· κατὰ τὸ θέρος δὲ καύσων εἶναι ἀφόρητος. Ἐκ τούτου αἱ χῶραι αὐταὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ στέππας και πετραίας ἐρήμους, εἰς τὰ ἄκρα των ὁποίων περιπλανῶνται ποιμενικοὶ τινες μογγολικοὶ λαοί. Πρόγονοι αὐτῶν ἦσαν οἱ **Οὔννοι** και τὰ ἄγρια στίφη τοῦ Τσιγγισχάν, πρὸ των ὁποίων κάποτε ὁ κόσμος ἀπὸ των ὀχθῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ἔτρεμε. Τώρα

οί Μογγόλοι είναι φιλειρηνικοί νομάδες, οί όποιοι προμηθεύουν εις τήν Κίναν και τήν Σιβηρίαν μαλλιά και κρέατα. Σπουδαιότερα πόλεις είναι ή **Ούργκα** (40) επί παλαιάς όδοϋ καραθανίων από τής Εϋρώπης πρὸς τήν Κίναν.

δ) Τὸ **Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν** (Σιγκιιάγκ) ἔχει τὸ σχῆμα λεκάνης, ἡ όποία περικλείεται ὑπὸ ὕψηλῶν ὄρσεων (βλ. εἰκ. 36). Οἱ πολυάριθμοι ποταμοί, οἱ όποιοι κατέρχονται ἐκ τῶν ὄρων ἀρδεύουν τοὺς πρόποδας αὐτῶν καὶ συντελοῦν εἰς τήν εὐφορίαν (σιτάρι, ρύζι, καλαμπόκι, ὀπωροφόρα). Ἄλλ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπέδιου οἱ ποταμοὶ ἔνεκα τοῦ καύσωνος τοῦ θέρους ξηραίνονται. Ὅθεν μόνον ξηραὶ στέππαι καὶ πετρώδεις ἔρημοι εὐρίσκονται ἐκεῖ, όποιαί καὶ ἐν Ἰράν. Ὁ ποταμὸς **Ταρίμ** καταλήγει εἰς μικρὰν ἀλμυρὰν λίμνην, τήν Λόμπ-νωρ. Οἱ κάτοικοι εἶναι Τουρκικῆς καταγωγῆς. Κέντρα αὐτῶν εἶναι, ὡς ὁάσεις κατὰ τὸν ἄνω ροὴν τοῦ Ταρίμ, ἡ **Κασγάρ** (200) καὶ ἡ **Ἰαρκάνδ** (200).

ε) Τὸ **Θιβέτ** εἶναι ἡ ὕψηλότερα χώρα τῆς Γῆς (5000 μ.) ἐνθὲ δὲ κεῖται ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος μὲ τήν Πελοπόννησον, δεικνύει συχρὰ θερμοκρασίαν—30°. Εἶναι ξηρὰ ἀλμυρὰ στέππη, τήν ὁποίαν διατρέχουν ἀγέλαι ἀγρίων ὄνων, ἵππων, ὄνων καὶ ἀντιλοπῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβέτ ζοῦν ὡς νομάδες ποιμένες καὶ εἶναι Μογγόλοι, ὀπαδοὶ τῆς βουδδικῆς θρησκείας. Τὸ τρίτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μοναχοὶ καὶ ἱερεῖς. Πρωτεύουσα τοῦ ἀνωτέρου ἱερατείου τῆς εἶναι ἡ **Λάσα** (20), τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἰς τήν γλώσσαν τῶν Θιβετινῶν σημαίνει τόπον τοῦ Θεοῦ. Ὡς ζῆρον πρὸς φόρτωσιν καὶ ἵππασίαν εἰς τὰ ὕψη ἐκείνα χρησιμεύει εἰς τοὺς Θιβετινοὺς ὁ **Ἰακος**, εἶδος βοδιοῦ μὲ πολὺ μακρὰ μαλλιά.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν τριῶν τελευταίων χωρῶν προκύπτει ἐκ τῶν κάτωθι ἀριθμῶν :

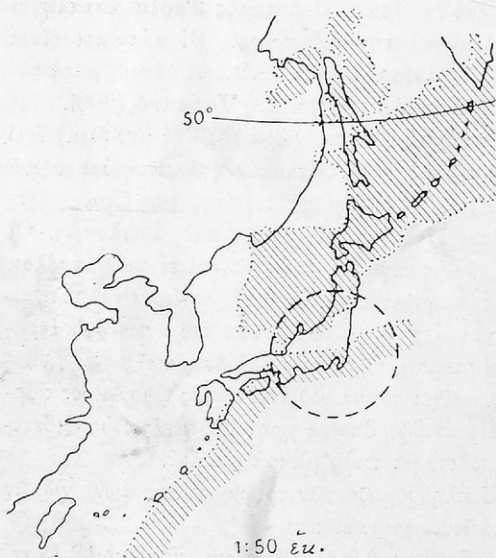
Μογγολία	:	ἑκτασίς	2 500 000	τ. χμ.	κάτοικοι	2	ἑκατ.
Ἀνατ. Τουρκεστάν	:	»	1 500 000	»	»	2	»
Θιβέτ	:	»	2 000 000	»	»	3	»

4. Ἀσκήσεις. 1. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν μέγαν Σιβηρικὸν σιδηρόδρομον καὶ μέτρησε τήν ἀπόστασιν Βλαδιβοστόκ-Μόσχας. Ἀκολούθησε τήν κατὰ θάλασσαν ὁδὸν Πειραιῶς-Τιέν-Τσὶν καὶ μέτρησε τήν ἀπόστασιν. Διὰ τῆς πρώτης ὁδοῦ φθάνεις εἰς Κίναν εἰς 3, διὰ τῆς ἐτέρας εἰς 6 ἑβδομάδας. 2. Χάραξε τὰς κυρίας ὄρσεων περὶ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Παμίρ καὶ σχημάτισε τὰ

δρια τοῦ Κινεζικοῦ Κράτους. Ποῖαι χῶραι τὸ ἀπαρτίζουν ; 3. Μεταξὺ ποίων παραλλήλων κύκλων κεῖται ἡ ἰδίως Κίνα καὶ με ποίας Εὐρωπαϊκὰς χώρας ἀντιστοιχεῖ ; Κλίμα, προϊόντα, πληθυσμός.

2. Ἰαπωνία.

1. Ὄνόμασε τὰς μεγαλυτέρας νήσους καὶ τὰ συστήματα τῶν νήσων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτείνεται τὸ ἰαπωνικὸν κράτος. Ποῖα τμήματα τῆς ἡπείρου κατέχει προσέει ; 2. Μέτρησε τὴν κατὰ μῆκος ἔκτασιν τοῦ κράτους καὶ παράβαλε πρὸς αὐτὴν τὸ πλάτος αὐτοῦ. Ἄν ἡ Ἰαπωνία εἶχε κυκλικὸν σχῆμα, θὰ κατελάμβανε τόσον μόνον χῶρον, ὅσος παριστάνεται μετὰ τὸν διακεκομμένον κύκλον ἐπὶ τῆς εἰκόνης 43. 3. Ποῖαι χῶραι παριστάνονται ὀπισθεν τῶν ἰαπωνικῶν νήσων εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν ; Αὗται κεῖνται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετὰ τὰς κυρίας ἰαπωνικὰς νήσους 4. Σύγκρινε τὰς δύο μεγαλυτέρας ἰαπωνικὰς νήσους μετὰ τὰς βορροητικὰς. (Εἰκ. 44).

Εἰκ. 43. Ἐκτασις τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων.

5. Ὅποια φαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸν χαρατῆρα ἢ φύσιν τοῦ ἐδάφους τῶν ἰαπωνικῶν νήσων ; Ὅποια εἶναι τὰ πολυαριθμότερα ὄρη ; Ὄνόμασε τὸ ὑψηλότερον τῶν ἡφαιστειῶν τούτων.

1. **Θέσις, μέγεθος.**

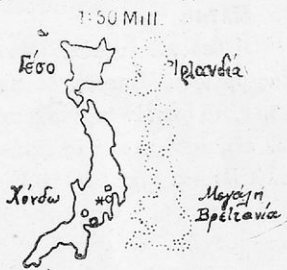
Πολυαριθμοὶ νῆσοι (413 τὸν ἀριθμὸν) ἐκτείνονται τοξοειδῶς πρὸ τῆς χερσονήσου Κορέας, ἀποτελοῦν τὴν αὐτοκρατορίαν

τῆς Ἰαπωνίας. Αὕτη εἰς ἔκτασιν εἶναι πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' εἰς πληθυσμὸν 14 φορὰς μεγαλυτέρα (92 ἑκ. κατ.)

2. Φύσις τοῦ ἐδάφους.

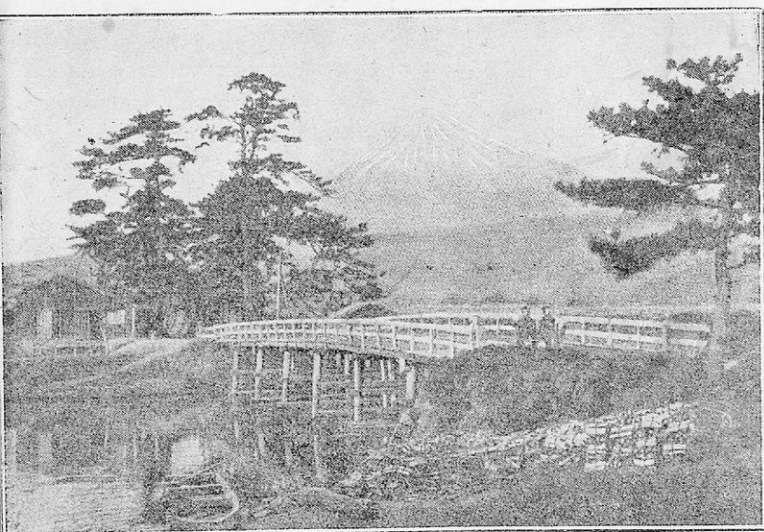
Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶναι πολὺ ὄρειναι καὶ πλούσιαι εἰς φυσικὰς καλλονάς· εἶναι ὅμως καὶ πλήρεις ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν.

Ἐκ τῶν 150—200 ἠφαιστειῶν 59 εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνεργά! Τὸ ὑψηλότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ Φουτσιγιάμα (3760 μ.), τὸ ὁποῖον ὡς γιγαντιαῖος κῶνος ἐξέχει εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πρωτευούσης. Οἱ Ἰάπωνες πιστεύουν, ὅτι εἰς τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν του εἶναι ἡ κατοικία τῶν θεῶν. Κατ' Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον, ὅτε τὰ χιόνια λειώνουν, χιλιάδες πιστῶν ἀναβαίνουν εἰς αὐτήν, διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ ν' ἀποθαυμάσουν τὴν ἀνατολὴν

Εἰκ. 44. Σύγκρισις Ἰαπωνικῶν καὶ Βρετανικῶν νήσων.

ἀποθαυμάσουν τὴν ἀνατολὴν

Εἰκ. 45. Ἰαπωνικὴ τοποθεσία μετὸ Φουτσιγιάμα εἰς τὸ βάθος.

τοῦ ἡλίου. Ἀποτέλεσμα τῆς ἠφαιστειακῆς ἐνεργείας εἶναι οἱ συ-

χνοί **σεισμοί**, από τους οποίους πάσχουν αἱ νήσοι (πρὸς. σεισμὸν 1923, ὅτε τὸ ἔδαφος ἄλλοῦ μὲν ἐξήρθη εἰς 2,8 μ. ἄλλοῦ δὲ ἐβυθίσθη εἰς 0,46 μ. τότε 150000 ἀνθρώπων ἀπωλέσθησαν). Διὰ τοῦτο αἱ οἰκίαι κτίζονται μονώροφοι καὶ ξύλινοι, αἱ δὲ πόλεις καταλαμβάνουν μεγάλην ἔκτασιν.

3. Κλίμα.

Οἱ θερινοὶ ἐτησίαι (Μονσοῦν) φέρουν εἰς τὰς νήσους πλουσίας βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς αὐτὰς διευθύνεται ἕν ὠκεάνειον βέυμα, τὸ ὅποιον προέρχεται ἐκ νότου, ἡ δριμύτης τῶν χειμερινῶν ἐτησίων παρὰ τὰς ἰαπωνικὰς νήσους μετριάζεται ἐκ τούτου πολὺ. (Ποῖαι νήσοι ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὠφελοῦνται ὁμοίως ἐξ ὠκεανείου βέυματος;). Ὅθεν τὸ κλίμα τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡπιον· ἐνῶ τὰ ὄρη φθάνουν σχεδὸν τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων, ὅμως μόνον τὸν χειμῶνα σκεπάζονται μὲ χιόνια.

4. Προϊόντα τοῦ ἐδάφους

Τὸ γλυκὺ κλίμα καὶ ἡ πλουσία ἄρδευσις κάμνουν τὸ ἔδαφος τῆς Ἰαπωνίας, τὸ ὅποιον κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἡφαιστειακὸν πολὺ γόνιμον. Ὅθεν ἡ **γεωργία** εἶναι ἡ κυρία ἀσχολία τοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ αὐτὰ τὰ πλάγια τῶν βουνῶν σκεπάζονται μὲ ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποίους καλλιεργοῦνται τὰ ἴδια πολύτιμα φυτά, τὰ ὅποια καὶ εἰς τὴν Κίναν (ὀνόμασέ τα). Κτηνοτροφία τοῦναντίον μικρὰ μόνον ἐνεργεῖται καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀγροκήπια ἀφήνονται χωρὶς φράκτας. Ὁ ἵππος μάλιστα μόνον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρchiσε νὰ χρησιμοποιεῖται, διότι διὰ τὴν μεταφορὰν φορτίων καὶ ἀνθρώπων μετάχειρίζονται καὶ ἐδῶ δίτροχα χειραμάξια καὶ φορεῖα. Εἰς τὰ **ὄρυχεῖα** ἐξάγονται γαιάνθρακες, ἀρκετοὶ διὰ τὴν ἐπιχώριον βιομηχανίαν, καὶ μεταλλεύματα χαλκοῦ, προσέτι δὲ ἐξαιρετος πορσελάνη. Σπουδαία διὰ τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων εἶναι ἡ **ἀλιεῖα**.

5. Πληθυσμός.

Διὰ τὰς πηγὰς ταύτας τοῦ πλοῦτου αἱ νήσοι εἶναι πυκνότατα κατοικημένα. Ἡ κυρία τροφή τοῦ λαοῦ, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κίναν, εἶναι ρύζι, ψάρια, λαχανικὰ καὶ τσάι. Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν πολὺ τὰ ἀνθη· τὴν χώραν των ὀνομάζουν «χώραν τῶν χρυσανθέμων», ἔχουν δὲ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἑορτὰς εἰς τιμὴν τοῦ ἀνθους τῆς κερασέας. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι βουδδισταί.

Εἰς ὅλα τὰ ἐπιτηδεύματα οἱ Ἰάπωνες ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ ἐν τῇ ἡπείρῳ συγγενοῦς των λαοῦ. Ἄλλ' ἀπὸ καιροῦ ὑπερέβαλον

τούς Κινέζους υπό πολλὰς ἐπόψεις. Ὁ Ἰάπων αὐτοκράτωρ (Μι-κάδος) ὑπεβόηθησε τὴν ἐκπολιτιστικὴν προσπάθειαν τοῦ λαοῦ του ἤνοιξε τὴν χώραν του εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἔστειλε πολλοὺς φιλομαθεῖς νέους εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ σπουδάσουν εἰς σχολεῖα καὶ νὰ ἐξασκηθοῦν εἰς ἐργαστᾶσια καὶ ἐργαστήρια. Οὗτοι ἐπιστρέψαντες ἐχρησιμοποίησαν τὰς γνώσεις των πρὸς ὄφελος τῆς

Εἰκ. 46. Συγκομιδὴ τείτου.

πατρίδος των : κατεσκευάσαν σιδηροδρόμους, ἔδρυσαν ταχυδρομεῖα καὶ σχολεῖα, ἤνοιξαν μεταλλεῖα, ὠργάνωσαν βιομηχανίας κλπ. Οἱ Ἰάπωνες διωργάνωσαν καὶ τὰ στρατιωτικὰ των κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα, ὥστε σήμερον εἶναι ὁ ἰσχυρότερος καὶ μᾶλλον προωδευμένος λαὸς τῆς Ἀνατολῆς.

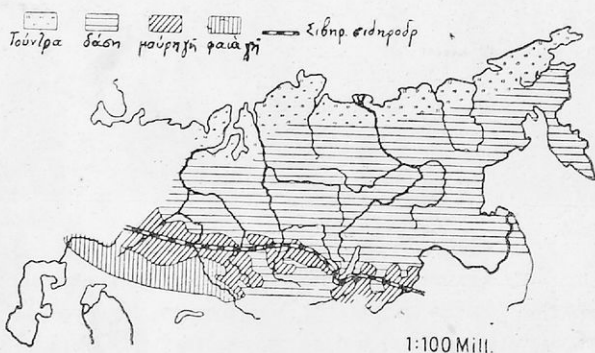
6. Αἱ ἔμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένα. Οἱ ξένοι μετὰ τὰ πλοῖα των εἰσά-

γουν χρώματα, βάρβακα, μέταλλα αντικείμενα, θαλικά κλπ. λαμβάνουν δε μέταξον, χαλκόν, καμφοράν κλπ. Ἀκμάζει ἰδίᾳ ἡ βιομηχανία μεταξωτῶν. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ **Τόκιο** (2,5 ἑκατ.). Ἐπειδὴ ἡ παραλία πλησίον αὐτοῦ εἶναι ἀβαθής, ὡς λιμὴν αὐτοῦ χρησιμεύει ἡ **Γιοκοχάμα** (600). Ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις εἶναι τὸ **Κιότο** (760), κέντρον δὲ ἀκμαίας ὑφαντουργίας καὶ ταπητουργίας ἡ **Ὄσάκα** (2,5 ἑκατ. κατ.). Τὸ **Ναγασάκι** (200) εἶναι ὁ πολεμικὸς ναύσταθμὸς τῆς χώρας.

7. **Ἀσκήσεις.** 1. Παράβαλε τὴν θέσιν τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν θέσιν τῆς Ἀγγλίας. 2. Παράστησε διὰ βελῶν εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 43 τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀνέμων Μορσούν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους. 3. Ποίαν ἐπίδρασιν ἔχουν οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν ἱστιοπλοΐαν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀσίᾳ; 4. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν τοῦ Τόκιου ἀπὸ τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον τῆς Ἀμερικῆς. 5. Τί ἐννοεῖς ζήτητρον κίνδυνον; 6. Ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι 60000 τ. χμ. Ἐπὶ ταύτης ζοῦν 5 1/2 ἑκατ. οἰκογενειῶν. Εἰς πόσα στρέμματα ἀνέροχεται κατὰ μέσον ὄρον ὁ κλῆρος κάθε οἰκογενείας; (1 στρέμμα=1000 τ. μ.)

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Ἡ δυτικὴ καὶ ἡ βορεῖα Ἀσία περιλαμβάνει τὸ 1/3 τῆς ὅλης

Εἰκ. 47. Βορεῖα καὶ ΒΔ Ἀσία.

Ἀσίας. Αἱ **Κιργίσιαι στέππαι**, αἱ ὁποῖαι ὑψοῦνται μέχρι 1000 μ. χωρίζουν τὸ **βαθύνπεδον τοῦ Τουράν**, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ

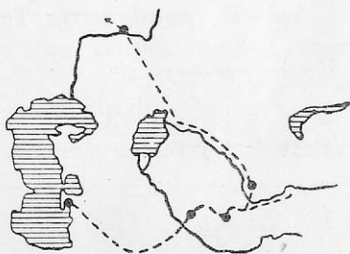
δυτικὸν Τουρκεστάν, ἀπὸ τὴν **Σιβηρίαν**. Αὕτη διὰ τοῦ **Γενισέϊ** ποταμοῦ διαιρεῖται εἰς τὴν πεδινὴν, ἐλώδη **δυτικὴν Σιβηρίαν** καὶ εἰς τὴν ὑπὸ λοφώδους χώρας διατεταμένην **ἀνατολικὴν Σιβηρίαν**, ἣ ὅποια πρὸς τὰ ΝΑ ἀνυψοῦται καὶ περὶ τὸ κράσπεδον τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καθίσταται ὄρεινῃ.

1. Τουράν.

1. Ὀνόμασε τὴν λίμνην καὶ τοὺς δύο ποταμοὺς, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς αὐτήν. 2. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀράλης λίμνης εἶναι 67.000 τ. χλμ. (ἢ τῆς Πελοποννήσου 8287), τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ἀμοὺ Δάοια 2200 χλμ. (τὸ τοῦ Ἐβρου 550 χλμ.). Παράστησε τὴν διαφορὰν γραφικῶς. 3. Εὗρε τὴν ὄσιν Μερβ νοτίως τοῦ Ἀμοὺ καὶ ὑπολόγισε τὴν διαφορὰν τοῦ θερμοστάτου καὶ ψυχροτάτου μηνὸς δι' αὐτήν καὶ διὰ τὴν Κων/πολιν (τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος) :

	Ἰανουάριος	Ἰούλιος
Μερβ	0,6	+30,2
Κωνσταντινούπολις	+5,2	+23,5

4. Ὅποια φαίνεται εἰς τὸν χάρτην ἢ μορφή τῆς χώρας ; 5. Περιέγραψε τὴν διαδρομὴν τοῦ ὑπερκασπικοῦ σιδηροδρόμου κατὰ τὸν ἔναντι χάρτην καὶ ὀνόμασε τὰς ἐπ' αὐτοῦ κειμένας πόλεις.

1:50N

Εἰκ. 48. Τουράν.

Τὸ Τουρανικὸν βαθύπεδον ἐκ τῆς ἀνατολικῆς καὶ νοτίας αὐτοῦ πλευρᾶς περιορίζεται ὑπὸ ὑψηλοτάτων ὄροσειρῶν, αἱ ὅποια ἐμποδίζουν τοὺς ζωογόνους ἀνέμους τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης νὰ φθάσουν εἰς αὐτό. Ἐκ τούτου δέχεται ἐλαχίστας βροχὰς, ἣ δὲ ἀντίθεσις τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ ἡμέρας καὶ νυκτός, θέρους καὶ χειμῶνος εἶναι εἰς τὸ Τουράν μεγαλυτέρα ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς Γῆς. Τὸ θέρος εἶναι τόσο θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Ἀμοὺ

(°Ωξος) και **Σύρ** (Ταξάρτης) μόνον τὰ παρόχθια αὐτῶν μέρη ἢμποροῦν γὰ ἀρδεύουν. Ἐνῷ δὲ ἡ περιοχή των εὐρίσκεται εἰς ὁμοίαν θέσιν μὲ τὴν Μακεδονίαν, τὸν χειμῶνα εἶναι ἐπὶ ἐβδομάδας παγωμένοι. Φοβεραὶ χιονοθύελλαι μαίνονται τότε ἐπάνω ἀπὸ τὴν χώραν. Αὕτη εἶναι ἔρημος γεμάτη κοκκίνην ἄμμον καὶ κίτρινον πηλόν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται ὀάσεις εἰς τὰ παραποτάμια μέρη. Εἰς τὰς ἀγόνους ἐκτάσεις περιφέρονται τουρκικοὶ ποιμενικοὶ λαοὶ βόσκοντες ἵππους, καμήλους, βοῦς καὶ πρόβατα. Μόνον ὅπου τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται μὲ ἀυλάκια ἀπὸ τοὺς ποταμούς, ἐκεῖ εὐδοκίμει τὸ σιτάρι, τὸ ρύζι, τὸ βαμβάκι, ὁ καπνὸς καὶ τὰ ὀπωροφόρα.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Τασκένδη** (300) ἐπὶ τοῦ Σύρ, ἀξιόλογον κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Διὰ τὴν συγκοινωνίαν τὸ Τουράν ἔχει μεγάλην σημασίαν ὡς διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Διὰ τοῦτο μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀρχομένη ἐκ Μόσχας διευθύνεται πρὸς τὸ Βακού καὶ συνεχιζομένη πέραν τῆς Κασπίας θαλάσσης ὡς ὑπερκασπικὸς σιδηρόδρομος, φθάνει διὰ τῆς **Βουχάρας** (45) καὶ **Σαμαρκάνδης** (100) πρὸς τὴν Τασκένδην καὶ τὰ κινεζικὰ σύνορα. Ἄλλη δὲ γραμμὴ ἐκ τῆς Τασκένδης ἄγει κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Σύρ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Μόσχαν (γῦρος 6 ἡμερῶν).

2. Κιργίσιαι στέππαι.

Βορείως τοῦ Τουράν ἐπικρατεῖ ὁμοίως τὸ ἡπειρωτικὸν κλι-

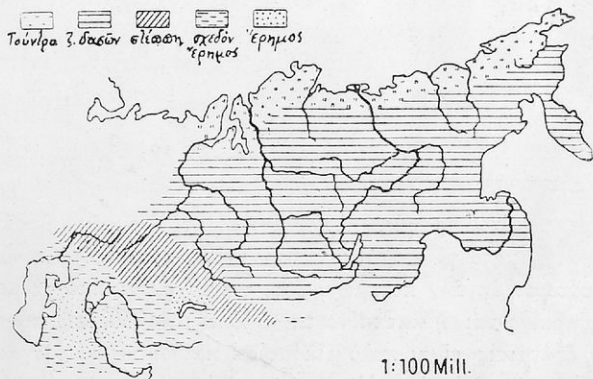
Εἰκ. 49. Καταυλισμὸς Κιργισίων.

μα, τὸ δὲ ἔδαφος μόνον μετὰ τὴν τήξιν τῶν χιόνων πρασινίζει.

Εὐθὺς κατόπιν ἢ βλάστησις ξηραίνεται καὶ ὅλη ἡ χώρα μεταβάλλεται εἰς ξηράν στέππην. Ἐκεῖ κατοικοῦν οἱ **Κιργίσιοι** ἢ **Κοζᾶκοι**, νομαδικὸς Μογγολικὸς λαὸς, τοῦ ὁποῦτου ὁ πλοῦτος συνίσταται εἰς πρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Ὅπου εὗρουν βοσκὴν διὰ τὰ ζῶα των, ἐκεῖ στήνουν τὰς θολωτὰς σκηνάς των (γιοῦρτας) καὶ πάλιν τὰς ξεστήνουν, διὰ ν' ἀναζητήσουν ἄλλοῦ ἀφθονωτέραν βοσκὴν. Ἀνατολικῶς τῆς στέππης ὑψοῦται ὄρεινὴ χώρα, μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας· ἐκεῖ ἐξορύσσονται ἄνθρακες, χαλκός, ἄργυρος καὶ χρυσός.

3. Σιβηρία.

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὅρια τῆς Σιβηρίας. 2. Ὀνόμασε τοὺς μεγαλύτερους ποταμοὺς καὶ τὴν λίμνην, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ὁ παρατόταμος τοῦ Γενισεῖ Τουγγούσα. 3. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς λίμνης καὶ σύγκρινέ το μὲ τὴν ἀπόστασιν Θεσβνίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Αὕτη πληροῖ ἓνα ταφροειδὲς ὄρηγμα τῆς ὄρεινῆς χώρας καὶ εἶναι ἡ βαθυτάτη λίμνη τῆς γῆς (βάθος 1500 μ.)· ἡ λέξις **Βαϊκάλ** τουρκιστὶ=πλούσιος, δηλ. εἰς ψάρια 4. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ τῶν Οὐραλίων μέχρι

Εἰκ. 50. Σιβηρία.

Βλαδιβοστόκ. Ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας ἐπ' αὐτοῦ πόλεις. 5. Ὑπολόγησε τὴν διαφορὰν θερμοκρασιῶν τοῦ ψυχροτάτου καὶ θερμοτάτου μηνὸς διὰ τὴν Ἰρκούτσκην (παρὰ τὴν Βαϊκάλην) καὶ τὸ Βερολίνον (τὸ αὐτὸ γεωγραφ. πλάτος):

	Ἰανουάριος	Ἰούλιος
Ἰοζούσκη	— 20,8	+ 18,4
Βερολίνον	— 0,7	+ 18,1

Ὅποιον εἶναι κατὰ ταῦτα τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας; 6. Διὰ τὸ οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας δὲν δύνανται νὰ χορησιμεύσουν εἰς τὴν συγκοινωνίαν; 7. Τί θὰ συμβαίη ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν παραμένουν ἐπὶ μακρότερον χρόνον παγωμένα ἀπὸ τὸν ἄνω ροὴν αὐτῶν; 8. Πόσας ζῶνας βλαστήσεως διακρίνει εἰς τὸν χῶρον τῆς Σιβηρίας; (εἰκ. 50). Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἰς μὲν τὰς ζῶνας τῶν τουντροῶν καὶ τῶν δασῶν εἶναι περίπου 0,5, εἰς δὲ τὴν χώραν τῆς μαύρης καὶ τῆς φαιῆς γῆς περίπου 6,5.

1. Κλίμα, ὕδατα.

Ἡ Σιβηρία ἐκτείνεται βορείως τῆς Κιργισίας στέππης ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων μέχρι τοῦ μεγάλου Ὀκεανοῦ. Ἡ βορεία παγωμένη θάλασσα, ἡ ὁποία βρέχει τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Ἀσίας κατὰ τὸ βραχὺ θέρος μόνον παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆκεται· διὰ τοῦτο αὕτη ἔχει διὰ τὸ κλίμα τὴν ἰδίαν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν καὶ μία μεγάλη ἠπειρωτικὴ ἔκτασις. Ἐκ τούτου ἡ Σιβηρία, καθὼς καὶ τὸ Τουράν, παρουσιάζει ἠπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὅποιον ὅσον προχωροῦμεν πρὸς ΒΑ ἐπὶ τοσοῦτον γίνεται τραχύτερον καὶ ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον, παρὰ τὴν πολίχνην Βερογιάνσκη (ἀνατολικῶς τοῦ ποταμοῦ Λένα), ἐμφανίζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγνώσθησάν ποτε ἐπὶ τῆς γῆς (Ἰανουάρ. μέχρι — 70°, Ἰούλιος μέχρι + 30°).

Ἐνεκα τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τὰς ἀνοικτὰς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἡ Σιβηρία δέχεται, καθὼς καὶ τὸ Τουράν, ἐλαχίστας μόνον βροχάς. Ἄλλ' ἐνῶ εἰς τὸ Τουράν ἡ ἐξάτμισις τῶν ὑδάτων κατὰ τὸ θερμότατον θέρος εἶναι τόσο μεγάλη, ὥστε οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ποταμῶν, ὅσοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ μεθόρια ὄρη, ξηραίνονται ἢ καταπίνονται ὑπὸ τῆς ἄμμου, εἰς τὴν Σιβηρίαν ἢ ἐξάτμισις εἶναι πολὺ μικρότερα καὶ οὕτως αἱ ὀλίγα βροχαὶ ἐξαρκοῦν διὰ νὰ θρέψουν καὶ μεγίστους ποταμούς. Λεπτὸν δὲ μόνον στρῶμα χιόνος σκεπάζει ἐπὶ ὀλόκληρον ἐξάμηνον τὴν Σιβηρίαν.

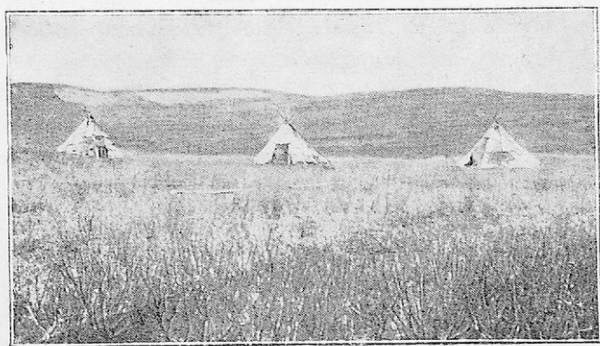
2. Ζῶναι βλαστήσεως.

ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς βλαστήσεως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς τὴν Σιβηρίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, τὰς

ἀκολουθούς τρεῖς ζώνας, ἐκτεινομένης κατὰ τὴν ἀπ' Α πρὸς Δ διεύθυνσιν.

α) Εἰς τὰ παράλια τῆς βορείας παγωμένης θαλάσσης τὸ θέρος εἶναι τόσον βραχὺ καὶ ψυχρὸν, ὥστε κανὲν εἶδος δένδρων, ἐξ ὧων φύονται εἰς τὴν γῆν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὀριμάσῃ τοὺς καρπούς του. Ὅθεν ἐδῶ ἐκτείνεται **ἡ ζώνη τῶν τουντροῶν** (tuntur φινιστί=ἄδενδρος τόπος)· εἶναι ἄδενδροι πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι ἀλλοῦ μὲν κατέχονται ἀπὸ βάλτους καὶ ἔλη, ἀλλοῦ δὲ διατέμνονται ἀπὸ βραχύδεις λόφους, σκεπασμένους μὲ φύκη καὶ χαμηλοὺς θάμνους. Ἐδῶ εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς ἄρκτου καὶ ἀλώπεκος προπάντων ὁ τάρανδος, τὸ ζῷον τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξημερώθη καὶ καθιστᾷ δυνατὴν τὴν διαμονὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Σαμογέται καὶ ἄλλοι Μογγολικοὶ λαοὶ (Ίακοῦται, Τουγγούζοι, Τσοῦχτσι) περιπλανῶνται ἐδῶ βόσκοντες τὰς ἀγέλας τῶν τάρανδων των.

β) Νοτιώτερον ἀρχίζουν ν' ἀναφαίνωνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ μετριώτατα ἐκ τῶν δένδρων, κάποια βελονόφυλλα, καὶ οὕτω σχε-

Εἰκ. 51. Σκηναὶ νομάδων εἰς τὴν στέππην τῆς Μέσης Σιβηρίας.

δὲν ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον ἀρχίζει **ἡ ζώνη τῶν δασῶν**. Αὕτη περικλείει μίαν περιοχὴν παναρχαίων δασῶν, πρὸς τὴν ὁποῖαν μόνον ἡ τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ τῆς νοτίας Ἀμερικῆς δύναται νὰ παραβληθῇ εἰς ἕκτασιν· ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦν ἡ πεύκη, ἡ σιδηρικὴ κέδρος, ἡ πίτυς, ἡ λευκὴ ἐλάτη καὶ ἡ σχιμύδα· διὰ τὸ τρομερὸν ψυχρὸς συχνὰ τὰ δένδρα κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκρηγνύονται (σκάζουσι)

μέ τον ὄξυν κρότον ἐκπυρσοκροτοῦντος ὄπλου. Ἐδῶ κατοικοῦν τὰ ἰκτιδοειδῆ, σαμούρι, κουνάδι, προσέτι ὁ σκίουρος καί τὰ ζῦα τῶν δασῶν τῆς Εὐρώπης, ἄρκτοι, λύκοι, λύγγες καί ἀλώπεκες.

γ) Νοτίως τῆς γραμμῆς, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ σιθηρικὸς σιδηρόδρομος ἢ θερμότης κατὰ τὸ θέρος γίνεται τόση, ὥστε αἱ ὀλίγαι βροχαὶ δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δένδρων ὅθεν εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ἀκολουθεῖ πρὸς Ν ἡ ζώνη τῶν στεππῶν, ἡ ὁποία παρουσιάζεται εἰς τὴν ὑψηλὴν στέππην τῆς Κιργισίας καί διακρίνεται με εὐφορον πηλώδη γῆν. Ἐδῶ ζῆ ἓνα εἶδος ἀντιλόπης. Νοτιώτερον ἀκόμη εἶναι τὸ πολὺ θερμότερον Τουράν· εἶναι τμήμα (δ) τῆς ζώνης τῶν ἐρημῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἢ ὁποία προχωρεῖ ἐκ τοῦ Ἰράν καί πέραν τοῦ Τιένσχαν εὐρίσκει τὴν συνέχειάν της εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ταρίμ καί τὴν ἐρημον Γκόμπι.

Τὸ νότιον μέρος τῆς ζώνης τῶν δασῶν καί ἡ ζώνη τῶν στεππῶν ἔχουν εὐφορον ἔδαφος καί παραδίδονται ὀλονὲν περισσότερον εἰς τὴν γεωργίαν, καλλιιεργεῖται δὲ σίτος καί σίκαλις. Ἐνεργεῖται καί κτηνοτροφία, ἐκ τῆς ὁποίας παράγεται πολὺ βούτυρον.

3. Οἱ κάτοικοι καί αἱ ἀσχολίαι των. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ὁ ἰθαγενὴς πληθυσμὸς εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μογγολικῆς καταγωγῆς, εἶναι δὲ πανταχοῦ ἐκτάκτως ὀλιγάριθμος. Ἀνὰ τὰ δάση κατοικοῦν κυνηγετικά φυλαί, αἱ ὁποῖαι ἀποζοῦν ἐκ τοῦ κυνηγίου καί τῆς ἀλιείας (ὡς Ἰακουῦται, Τουγγούζοι). Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Σιθηρίας καί ἡ λίμνη Βαϊκάλη εἶναι πλουσιώτατοι εἰς ἰχθῦς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἴστανται ἐπὶ χαμηλῆς βαθμίδος τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπειδὴ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ των καταναλίσκεται εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς τραχείας φύσεως τῆς χώρας των, τείνουσιν δὲ ὀλονὲν νὰ ἐξαφανισθοῦν.

Οἱ **Ῥῶσοι**, οἱ ὁποῖοι εἶναι κύριοι τῆς Σιθηρίας, προσεπάθησαν ν' ἀναπτύξουν τὴν χώραν οἰκονομικῶς. Ὡς μετανάσταται ἢ ὡς ἐξόριστοι ἐγκαθίστανται κυρίως εἰς τὰ μεταξὺ τῆς ζώνης τῶν δασῶν καί τῆς ζώνης τῶν στεππῶν μέρη, τὰ ὁποῖα εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν, καθὼς καί κατὰ μῆκος τῶν πλωτῶν ποταμῶν, προπάντων ὡς γεωργοὶ καί κτηνοτρόφοι, ἀλλὰ καί ὡς ἔμποροι γουναρικῶν. Εἰς τὰ πρὸς τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν μεθόρια ὄρη ἐνεργεῖται καί ἐπικερδῆς ὀρυκτωρυχία χρυσοῦ, μολύβδου, σιδήρου, γραφίτου (πρὸς κατασκευὴν μολυβδοκονδύλων) καί γαιανθράκων.

Ὀλόκληρος ἡ βορεῖα καί δυτικὴ Ἀσία εἶναι **κτηῖσις ρωσικῆ**.

Δι' αὐτῆς ἡ Ῥωσία ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον εἰς ἑκτασιν κράτος τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Τὰ καθ' ἕκαστον μέρη τοῦ κράτους τούτου ἔχουν ἑσωτερικὴν αὐτοδιοίκησιν. Τὰ μεγαλύτερα τῶν Κρατῶν τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσίας εἶναι ἡ «Κιργισία», ἡ «Σιδηρία», ἡ «Ἰακουτία», ἡ «Ἀπω Ἀνατολή» καὶ ἐν Τουράν ἡ «Οὐσμπεκία» καὶ ἡ «Τουρχμενία».

Πρὸς οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σιδηρίας καὶ πρὸς σκοποὺς στρατιωτικοῦς οἱ Ῥῶσοι κατεσκεύασαν τὸ 1893—1903 τὸν **ὑπερ-σιβηρικὸν σιδηρόδρομον**, τὸν μεγαλύτερον τοῦ κόσμου (7800 χλμ.) Οὗτος διέρχεται διὰ τῆς **Ῥομσκη** (150), τῆς μεγαλυτέρας καὶ σπουδαιότερας ἐμπορικῆς πόλεως τῆς Σιδηρίας, κειμένης ἐν μέσῳ εὐφόρου γεωργικῆς περιοχῆς, προχωρεῖ πρὸς τὴν **Τόμσκη** (100), ἣτις ἔχει πανεπιστήμιον, καὶ τὴν **Ἰρκούτσκη**, τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν γουναρικῶν· μὲ πολλὰς σήραγγας περιέρχεται τὴν Βαϊκάλην λίμνην καὶ προχωρῶν πρὸς Α τελευτᾷ εἰς τὴν **Βλαδιβοστόκ** (100). Κατὰ τὸ θέρος οἱ μεγάλοι σιδηρικοὶ ποταμοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν ποταμοπλοΐαν. Κύριος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἰρτις ποταμοῦ εἶναι ἡ **Τοβόλσκη** (20), καὶ ἐπὶ τοῦ Λένα ἡ **Ἰακούτσκη** (10), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰακουτίας.

Ἡ χερσόνησος **Καυκάσια** εἶναι ἴση κατὰ τὸ μέγεθος μὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ περιέχει τεράστια ἴφαιστα. Ταῦτα ἔχουν τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ ὄρους τῶν Ἀλπεων, καὶ περιζωννύονται ἀπὸ τεραστίους παγετῶνας. Εἰς τὰ δάση τῶν ὑπωρειῶν τῶν διαιτῶνται ἀναρίθμητοι ἄρκτοι. Οἱ ἐλάχιστοι κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιείαν.

Ἀσκήσεις. 1. Διατί ἡ Σιβηρία κατὰ τὸν χειμῶνα ἔχει δοιμύτατον ψῦχος καὶ καθ' ὄλον τὸ ἔτος ἐλαχίστας βροχάς ; 2. Ποῦ ἀλλοῦ εὔρομεν ταφροειδὲς ὄργανα εἰς ὄρεινὴν χώραν καὶ κατὰ τί διαφέρει ἡ πληροῦσα αὐτὸ λίμνη ἀπὸ τὴν Βαϊκάλην ; 3. Ποίας περιοχῆς τῆς Ἀσίας γνωρίζεις χωρὶς διέξοδον τῶν ὑδάτων πρὸς τὴν θάλασσαν ; Ποία ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου ; 4. Ποῖα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἀνὰ τὰς διαφόρους ζώνας τῆς ΒΔ Ἀσίας ; 5. Ταξίδιον ἀπὸ Σαμάρας εἰς Τασκένδην, ἀπὸ Μόσχας εἰς Πεκῖνον.

Τῆσος Α. Ζαχαριάδης 4538-30
Διμορφίου

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας.

Γνώσεις γεωγραφικὰς περὶ τῆς Ἀσίας ἤρχισαν νὰ λαμβάνουν οἱ Ἕλληνες κυρίως ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (334 π. Χ.). Ἐκτοτε ἀρχίζει νὰ γίνεται ὁλονὸν ζωηρότερον τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν διὰ τῶν καρδαμίνων, τὰ ὁποῖα ἔφθανον μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῶν λιμένων τῆς Συρίας. Οἱ Ἀραβες, οἱ κληρονομήσαντες κατὰ τὸν μεσαίωνα τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, ἐγνώριζον ἐξ ἀφηγήσεων ταξιδιωτῶν τὴν νότιον Ἀσίαν μέχρι τῆς Κίνας καὶ τῶν Μαλαϊκῶν νήσων. Συγχρόνως ἔμποροι ἐξ Εὐρώπης ἐταξίδευον εἰς τὸ ἀχανές μογγολικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον τότε ἔφθανεν ἀπὸ τῆς Ρωσίας μέχρι τῆς Κίνας.

Πρῶτος εὐρωπαῖος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἶναι ὁ Βενετὸς ἔμπορος Μάρκος Πόλος (1275). Κατόπιν ὅμως διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἢ ἐμπορικῆ ὁδὸς πρὸς τὰς Ἰνδίας διεκόπη, καὶ ἔμεινε μόνη ἡ ἀγορὰ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἀραβες ἔμποροι μετεκρίνον διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν, (μπαχαρικά, πολυτίμους λίθους, ἐλεφαντόδοντα, βαμβάκερά καὶ μεταξωτὰ υφάσματα, ἔβενον κλπ.). Ἐκεῖθεν ἔμποροι τῆς Βενετίας καὶ τῶν ἄλλων ἰταλικῶν πόλεων τὰ παρελάμβανον καὶ μετακρίνοντες εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγορὰς τὰ ἐπώλουν εἰς ὑπερόγκους τιμὰς. Ἐνεκα τούτου πολλάκις οἱ ἄνθρωποι εἶχον σκεφθῆ νὰ εὐρουν θαλασσίαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ πρῶτοι οἱ Πορτογάλλοι ἐπεχείρησαν νὰ φθάσουν εἰς αὐτὰς περιπλέοντες τὴν Ἀφρικὴν. Μετὰ πολλὰς προσπαθείας ὁ θαλασσοπόρος Βάσκο δ᾽ Γάμα ἔφθασε τὸ 1498 εἰς τὰς Ἰνδίας, ἄλλοι δὲ Πορτογάλλοι προσήγγισαν τὸ 1517 εἰς τὴν Κίναν, τὸ 1542 εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Μαγγελάνος κατὰ τὸν περίπλου τῆς Γῆς, τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησε τὸ 1521, ἀνεκάλυψε πλέων ἐξ ἀνατολῶν τὰς Μαλαϊκὰς ἐκεῖνας νήσους, τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φιλίππου Β΄ ὠνόμασε Φιλιππίνας. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 16 αἰῶνος ἐγνώσθη διὰ τῶν ρωσικῶν κατακτήσεων καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀσίας μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐκτοτε ἀρχίζει καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξερεύνησις τῆς ἠπείρου. Ὁ γνωστό-

τερος ἐρευνητῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας εἶναι ὁ Σουηδὸς Σδὲν Χέντιγκς.

2. Ἡ Ἀσία ὡς ἠπειρος. (Μέγεθος, θέσις).

Ἀσία : 44 ἑκατ. τ. χλμ.

1130 ἑκατ. κατοίκων

Εὐρώπη : 11 ἑκατ. τ. χλμ.

492 ἑκατ. κατοίκων

1. Ποῖα τὰ ὄρια τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην ; πρὸς τὴν Ἀφρικὴν ; 2. Ποῖος πορθμὸς χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν ; 3. Ὀνόμασε τοὺς ὠκεανοὺς καὶ τὰς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι περιβρέχουν τὴν Ἀσίαν. 4. Ὅρισε τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ.

Ἡ Ἀσία καὶ ἄνευ τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία κυρίως εἰπεῖν ἀποτελεῖ μεγάλην αὐτῆς χερσόνησον, εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἠπειρος τῆς Γῆς· διότι καταλαμβάνει περίπου τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ξηρᾶς καὶ εἶναι $4\frac{1}{2}$ φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

Μὲ τὴν Εὐρώπην, ὡς εἶδομεν, ἡ Ἀσία εἶναι στενωτάτα συνδεμένη. Πρὸς τὴν Ἀφρικὴν συνάπτεται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, πρὸς δὲ τὴν Ἀμερικὴν πλησιάζει κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν. Μὲ τὴν Αὐστραλίαν συνδέεται διὰ τῶν Μαλαϊκῶν νήσων ὡς διὰ γεφύρας. Ὅθεν ἡ θέσις τῆς Ἀσίας διὰ τὰς συγκοινωνίας φαίνεται εὐνοϊκή. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ βόρειαι ἀκταὶ τῆς ἠπείρου εἶναι ἀπροσπέλαστοι, ἡ δὲ ἀπέναντι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς παραλίας τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολὺ ἀπομακρυσμένη, τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεως ἐλαττώνονται πολὺ.

3. Διαμελισμὸς τῆς ἠπείρου.

Πρὸς βορρᾶν ἡ Ἀσία προχωρεῖ πρὸς τὸν βόρειον Παγωμένον Ὀκεανόν· ὅθεν ἡ βορεία αὐτῆς ἀκτὴ ἔχει δι' ἡμᾶς σημασίαν μόνον ὡς ὄριον τῆς ἠπείρου. Κυρίως ἐστραμμένα πρὸς τὸν Ὀκεανὸν εἶναι ἡ νοτία καὶ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Ἀσίας· ἡ νοτία ὁμοιάζει κατὰ τὸν διαμελισμὸν μὲ τὴν νοτίαν Εὐρώπην, ἡ δὲ ἀνατολικὴ διαμελίζεται εἰς πολλὰς χερσονήσους καὶ νήσους τοξοειδῶς πρὸ αὐτῆς τεταγμένας. Ἀλλ' ὅλαι ὁμοῦ αἱ χερσόνησοι καὶ αἱ νῆσοι τῆς Ἀσίας δὲν ἀπαρτίζουν

οὐδὲ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς ὅλης ἠπείρου. Κατὰ ταῦτα τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀσίας ἔχει τὸν χαρακτήρα τῆς μεσογαίας.

4. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

Ἐπειδὴ ἡ Ἀσία ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐν σύνολον, πρέπει ἐξετάζοντες τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀσίας νὰ ἐχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν μορφολογίαν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ **βορεία** Ἀσία ἴτοι ἡ Σιβηρία ἔχει, ὡς καὶ ἡ βορεία Εὐρώπη, τὸν χαρακτήρα εὐρείας πεδιάδος. Αὕτη πρὸς ἀνατολὰς συνάπτεται μὲ λοφώδη καὶ ὄρεινὴν χώραν. Ἡ **μέση** Ἀσία συνίσταται ὁμοίως πρὸς δυσμὰς ἐκ βαθυπέδου, τὸ ὅποιον συνάπτεται μὲ τὸ βαθύπεδον τῆς νοτίας Ῥωσίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ χωρίζεται δι' ὕψηλῶν ὄροσειρῶν ἀπὸ τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς Ἀσίας. Τὰ **νότια** τῆς Ἀσίας καὶ τὸ **κεντρικὸν** αὐτῆς μέρος διατέμνονται ὡς καὶ ἡ νοτία Εὐρώπη, ὑπὸ μακρῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι ὁμοῦς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς δὲν διακόπτονται, ἀλλὰ διατηροῦν τὴν συνοχὴν των. Τέλος ἡ **ἀνατολική** πλευρὰ τῆς ἠπείρου ἔχει ὅλως διαφορετικὸν χαρακτήρα. Αὕτη κατέρχεται κλιμακῶδον πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ὁ ἀβαθῆς δὲ πυθμὴν τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀκτὴν καὶ αἱ στεφάναι τῶν νήσων καὶ χερσονήσων μαρτυροῦν ὅτι ἐδῶ, ὡς καὶ εἰς τὸ Μαλαϊκὸν ἀρχιπέλαγος, συνέβησαν κάποτε κατακρημνίσεις ἐδαφῶν, συνοδευόμεναι μὲ τὴν ἔκρηξιν πολλῶν ἠφαιστειῶν. (Πρβλ. τὸν σχηματισμὸν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἐν γένει.)

5. Κλίμα.

1. Ποῖοι τόποι τῆς Ἀσίας δέχονται κατὰ τὸ θέρος πλουσίας βροχὰς καὶ διατὶ τότε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου ἀπομένει κατάξηρον ; 2. Διατὶ κατὰ τὸν χειμῶνα πνέουν ἥπιοι, ξηροὶ καὶ ψυχροὶ ἄνεμοι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας πρὸς τὰς παραλίας χώρας ; 3. Ποῖον τμήμα τῆς Ἀσίας δέχεται κατὰ τὸν χειμῶνα σχετικῶς πλουσίας βροχὰς καὶ διατὶ ; Ἐξήγησε ἐν γενεὶ τὸν χάστην τῶν βροχῶν τῆς ὅλης Ἀσίας (εἰκ. 20).

6. Οἱ ποταμοὶ καὶ τὸ ἔργον των.

Ἡ κεντρικὴ Ἀσία πάσχει ἀπὸ ξηρασίαν. Τὸ ἐλάχιστον ποσὸν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων τῆς δὲν δίδει εἰς τοὺς ποταμοὺς τὴν δύναμιν, ὅπως διανοίξουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅθεν ποταμοὶ σχηματίζονται κυρίως εἰς τὰ ὄρη, τὰ ὅποια περιστοιχίζουσι τὸ κεντρικὸν ὕψιπενον. Οὗτοι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευ-

θύνσεις, ἐπειδὴ δὲ κατέρχονται ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη, εἰς τὰ ὁποῖα μὲ τὸν καιρὸν διήνοιζαν βαθυτάτας φάραγγας, εἶναι ὀρμητικοὶ καὶ συμπαρασύρουν ἀφθονωτάτας ὕλας, τὰς ὁποίας καὶ ἀποθέτουν εἰς τὰς ἐκβολὰς των, διότι ἐκεῖ ἡ δύναμις τοῦ ρεύματός των ἀνακόπτεται. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν τὰ εὐρέα βαθύπεδα τῆς ἠπείρου, τὰ ὁποῖα καὶ ἐξακολουθοῦν ὀλονὲν νὰ ἐπεκτείνωνται. Πόσον διαφορετικά εἰς τὴν ὄψιν εἶναι τὰ εὐρέα ὑψίπεδα τῆς κεντρικῆς καὶ νοτιοδυτικῆς Ἀσίας! Ἐξήγησε τὴν διαφορὰν ἀπὸ τὰ λεχθέντα κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ Ἰρανικοῦ ὄροπέδιου.

7. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀσίας.

Φυτὰ καὶ ζῶα εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους. Τὰ πλεῖστα τῶν φυτῶν, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τῶν κατοικιδίων μας ζῶων πατρίδα ἔχουν τὴν Ἀσίαν. Δυνάμεθα προχωροῦντες ἀπὸ Β πρὸς Ν νὰ διακρίνωμεν ἕξ μεγάλας ζώνας, ἐκτεινομένας κατὰ μήκος ἀπὸ Α πρὸς Δ: 1) ζώνη τῶν τουντρῶν, 2) ζώνη τῶν δασῶν βελονοφύλλων δένδρων, 3) ζώνη τῶν στεππῶν (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκασία, Κιργίσιαι στέππαι, Τσουγγαρία, βορεία Μογγολία, Μαντζουρία), 4) ζώνη τῶν ἐρήμων (Αραβία, Συρία, Μεσοποταμία, Ἰράν, ΒΔ Ἰνδία, Τουράν, λεκάνη τοῦ Ταρίμ, Γκόδι), 5) ὑποτροπικὴ ζώνη τῶν θερινῶν βροχῶν (χῶραι Μονσοῦν) (Ιεμένη, Ἰνδία, Ἰνδοκίνα, νοτιὰ Κίνα, νοτιὰ Ἰαπωνία), 6) τροπικὴ ζώνη τῶν διηγεκῶν βροχῶν (Μαλάκκα, Μαλαϊκὸν Ἀρχιπέλαγος).

8. Πληθυσμός.

Ἡ Ἀσία, ὡς φαίνεται, εἶναι ἡ μήτηρ γῆ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐδῶ πιθανῶς εὐρίσκεται ἡ ἀρχικὴ του πατρίδος ἀπὸ ἐδῶ ἡ ἀνθρωπότης ἠδύνατο ἔνεκα τῆς κεντρικῆς θέσεως τῆς ἠπείρου εὐκολώτατα νὰ ἐξαπλωθῇ πρὸς ὅλας τὰς ἄλλας ἠπείρους. Πολὺ προτοῦ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀνθρωπότης λάβῃ συνείδησιν ἑαυτῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὴν κόσμου, ἤκιμαζον ἐδῶ μεγάλα κράτη, πανίσχυροι βασιλεῖς, ἐδρεύοντες εἰς μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, ἐδέσποζον μυριάδων ὑπηκόων, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐκαλλιέργουν κατ' ἔτος τοὺς ἀγρούς, σοφοὶ ἠρεῦνων εἰς τὰ μυστήρια τῶν ἀστέρων, ἱερεῖς ἀνήγγελλον τὴν δύναμιν τῶν θεῶν. Μὲ θαυμαστὴν δημιουργικὴν δύναμιν ἡ Ἀσία παρήγαγε καὶ τὰς πέντε θρησκείας

του κόσμου : τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ τὸν Χριστιανισμὸν, τὸ Ἰσλάμ, τὸν βραχμανισμὸν καὶ τὸν βουδδισμὸν.

Σήμερον τρεῖς φυλαὶ κατοικοῦν τὴν Ἀσίαν, ἡ κιτρίνη, ἡ λευκὴ καὶ ἡ μαλαϊκὴ. Τὸ ὄριον μεταξὺ τῶν μογγολικῶν καὶ ἰνδο-γερμανικῶν γλωσσῶν διήκει ἀπὸ τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς Κασπίας θαλάσσης μέχρι τοῦ Παμίρ καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βραμαπούτρα.

Ἡ Ἀσία εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολυανθρωποτέρα ἡπειρος τῆς γῆς. Ἐνῶ περιλαμβάνει εἰς ἕκτασιν μόνον τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ὅλης ξηρᾶς, ἔχει ὅμως πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς (ἤτοι 1130 ἐκ τῶν 2000 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων). Τὰ σμήνη ταῦτα τῶν ἀνθρώπων συνωσιζονται κατὰ σχεδὸν ἀπίστευτον τρόπον εἰς τὰς ἔνεκα τῶν ἐτησίων ἀνέμων εὐφόρους περιοχὰς τῆς νοτίου καὶ ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἐδῶ κατοικοῦν 1020 ἑκατομμύρια ψυχῶν (πυκνότης πληθυσμοῦ 68, πολὺ μεγαλύτερα τῆς ὅλης Εὐρώπης)· ἡ λοιπὴ Ἀσία, ἴση κατ' ἕκτασιν μὲ τὴν Ἀφρικὴν, περιλαμβάνει τὰ ὑπόλοιπα 110 ἑκατ. κατοίκων (πυκνότης πληθυσμοῦ 3).

9. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Κατὰ μῆκος τῆς ζώνης τῶν ὁρέων διήκει διὰ τῆς Ἀσίας μία σειρά κρατῶν, τὰ ὅποια εἶναι ἀνεξάρτητα : Τουρκία, Περσία, Ἀφγανιστάν, Κινεζικὸν κράτος, Σιάμ, Ἰαπωνία. Ἄλλ' ἐκ τούτων μόνον ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Τουρκία ἀναπτύσσουσιν ἰσχυρὰν πολιτικὴν δύναμιν. Τὰ λοιπὰ παρατείνουσιν τὴν ὑπαρξίν των προπάντων ἔνεκα τῆς ἀσυμφωνίας καὶ τῆς ζηλοτυπίας τῶν μεγάλων δυνάμεων. Νοτίως τῆς ζώνης ταύτης δεσπόζει ἡ Ἀγγλία ὡς ἡ μεγαλύτερα ἀποικιακὴ δύναμις. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι σήμερον βρεττανικὴ θάλασσα. Βορείως τῆς ζώνης ταύτης μόνος κυρίαρχος εἶναι ἡ Ρωσία.

10. Οἰκονομικὴ ζωὴ.

Τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων ζωνῶν τῆς Ἀσίας σύμφωνα μὲ τὴν μακροτάτην ἀπὸ Β πρὸς Ν ἕκτασιν αὐτῆς εἶναι ποικιλιώτατα. Αἱ χῶραι Μονσὺν ὑπερβάλλουσιν εἰς ποικιλίαν προϊόντων ὅλας τὰς ἄλλας. Ἄλλ' εἶναι συγχρόνως ἡ περιοχὴ ἐνὸς συνωσιτισμοῦ λαῶν, ὁ ὁποῖος οὐδαμοῦ ἄλλοῦ τῆς γῆς παρατηρεῖται. Ἐνεκα τούτου μόνον ἐλάχιστον πολλοσημέριον τῆς ὅλης παραγωγῆς δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀπὸ ἐδῶ, τὸ ὁποῖον ὅμως διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν

εἶναι σημαντικώτατον. Τὰ σπουδαιότερα τῶν προϊόντων τούτων εἶναι : σίτος, ὄρυζα, ζαχαροκάλαμον, τέϊον, μέταξα, μπαχαρικά. Ἐκ τῶν Μαλαϊκῶν νήσους ἔρχονται καουτσούκ, κακάον, καφές, καπνός, τέϊον. Ἡ ζώνη τῶν ἐρήμων καὶ στεππῶν παρέχει : βάμβακα, ἔρια, σιτηρά, φοίνικας, ἐσπεριδοειδῆ, ὄσπρια. Ἡ ζώνη τῶν δασῶν ἐξάγει : ξυλείαν, δέρματα, σιτηρά, βούτυρον. Ἐνεξάρτητοι ἀπὸ τὸ κλίμα εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ἐδάφους, τῶν ὁποίων ἡ Ἀσία ἔχει μεγάλην ἀφθονίαν. Οὗτοι ὅμως μένουσιν πολυαχοῦ ἀνεκμετάλλευτοι. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι : χρυσὸς καὶ ἄλλα πολύτιμα μέταλλα (ΒΔ κράσπεδον τῆς κεντρικῆς Ἀσίας), σίδηρος (Κίνα, Ἰνδία, Ἀνατολικὴ Σιβηρία), κασσίτερος (Μαλάκκα, ΝΔ Κίνα), πετρέλαιον (Καυκασία, Μεσοποταμία, Περσία, μεγάλαι νῆσοι Σούνδα), γραφίτης (Ἀνατολικὴ Σιβηρία, Κεϋλάνη), γαιάνθρακες (Κίνα, Ἀνατολικὴ Σιβηρία, Ἰνδία). Οὕτω καὶ ἡ Ἀσία παρέχει εἰς τὸν κόσμον τροφίμα καὶ πρώτας ὕλας πρὸς βιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν. Ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Ἰνδικῇ ἀρχίζει ν' ἀναπτύσσεται καὶ ἐπιτόπιος ἰσχυρὰ βιομηχανία.

11. Συγκοινωνία.

Δίκτυον σιδηροδρομικὸν κέκτηνται μόνον ἡ Ἰαπωνία καὶ αἱ Ἰνδία, εἰς δὲ μόνον σιδηρόδρομος ὑπάρχει, ὁ ὁποῖος διασχίζει τὴν ὅλην ἤπειρον, ὁ ὑπερσιβηρικὸς. Ἡ ποταμοπολοία ἐξαιρέσει τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ κάτω Γιαγκτσεκιάγκ δυσχεραίνεται ἀλλοῦ μὲν ἕνεκα στειρεύσεως τῶν ὑδάτων, ἀλλοῦ δὲ ἕνεκα τῶν σχηματιζομένων δινῶν, εἰς τὴν Σιβηρίαν δὲ ἕνεκα τῶν πάγων.

12. Ἀσκήσεις. 1. Ποίαν χώραν τῆς Ἀσίας θὰ ἐπεθύμεις νὰ ἐπισκεφθῆς ; Διατὶ ἀκριβῶς αὐτήν ; Εἰς ποίαν δὲν θὰ ἠθελες νὰ ταξιδεύσῃς ; Διατὶ ; 2. Ὀνόμασε προϊόντα τῆς Ἀσίας, τὰ ὁποῖα τρώγεις ἢ χρησιμοποιεῖς. Ἐκ ποίας χώρας τῆς Ἀσίας προέρχονται ταῦτα ; Περιγράψε τὸ ταξίδιον ἐνὸς κυτίου τεῖον ἐκ Κίνας μέχρι τοῦ τόπου τῆς διαμοιῆς σου. Ἐκ τίνος ἄλλου τόπου τῆς Ἀσίας ἠμπορεῖ νὰ προέρχεται τοῦτο ; 4. Τίνα ζῶα χρησιμεύουν ὡς φορηγὰ : α) ἐν τῇ πρόσθεν Ἀσίᾳ, β) ἐν Ἰνδίαις, γ) ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων, δ) ἐν τῇ Μογγολίᾳ, ε) ἐν τῇ βορείᾳ Σιβηρίᾳ ; 5. Ποῦ θὰ προτιμοῦσες νὰ ζῆς, εἰς μίαν ἀρκτικὴν χώραν ἢ εἰς μίαν τροπικὴν ; Διατὶ ; 6. Τίνες χώραι τῆς Ἀσίας κατοικοῦνται ὑπὸ τῆς κυριότητος φυλῆς ; Κατάταξε κατὰ τὴν ἑκτασιν τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἀσίας (βλ. τὸν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα).

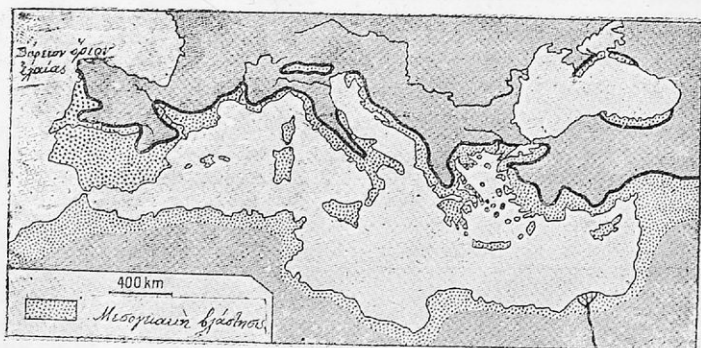
Ο Αρχι Β. Εξαρχίου
Α. Διονυσίου

ΑΦΡΙΚΗ

Α) ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εισαγωγή.

Πλησιεστέρα και γνωστοτέρα εις ημάς χώρα της 'Αφρικῆς εἶναι ἡ **Αἴγυπτος**. Πολλοὶ συμπατριῶται μας ζοῦν εἰς αὐτήν, ἰδίᾳ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος διέδωκεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν. Εἰς αὐτὴν φθάνομεν, ἀφοῦ διαπλεύσωμεν μὲ τὸ πλοῖον τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἄλλὰ καὶ δυτικώτερον αὐτῆς εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς **Κυρηναϊκῆς** καὶ **Τριπολιτιδος** καταπλέουν οἱ θαλασσινοὶ μας (Αἰγυπτιῶται, Ἰδραῖοι καὶ Δωδεκανήσιοι), διὰ ν' ἀλιεύσουν εἰς τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης

Εἰκ. 52. Χάρτης τῶν μεσογειακῶν χωρῶν.

σπόγγους. Αἱ ἀκταὶ τῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐρημικαί, ὀλίγον δὲ πέραν τῆς παραλίας ἐκτείνεται ἀχανὴς ἔρημος, ἡ **Σαχάρα**.

Ἔτι δυτικώτερον εἰς τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἡ ἀκτὴ τῆς Ἀφρικῆς μᾶς εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Ἐκεῖ, εἰς τὸν μυχὸν εὐρυχώρου καὶ ἀσφαλτοῦς κόλπου, ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ Καρχηδών, κτίσμα τῶν Φοινίκων· διὰ τῆς θέσεώς της καὶ τῆς ἐμπορικῆς ἰδιοφυΐας τῶν κατοίκων της εἶχε δεσπόσει ἐπὶ αἰῶνας καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἕως οὗ οἱ

Ρωμαῖοι τὴν κατέστρεψαν. Ἐκεῖ εἶναι σήμερον ἡ **Τύνις**, δυτικώτερον δ' αὐτῆς εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Νουμιδίας τὸ **Ἀλγέριον**, εἰς τὴν θέσιν δὲ τῆς Μαυριτανίας τὸ **Μαρόκκον**.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡ Ἀφρικὴ προχωρεῖ περισσότερον πρὸς βορρᾶν, πλησιάζουσα πρὸς τὴν Εὐρώπην. Αἱ ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι τὴν διασχίζουν (Μικρὸς καὶ Μέγας Ἄτλας), κατὰ μὲν τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτᾶρ συνέχονται μετὰ τὴν Σιέρραν Νεβάδαν, κατὰ δὲ τὸ στενὸν τῆς Σικελίας εὐρίσκουν τὴν συνέχειάν των εἰς τὰ Ἀπέννινα. Ὅθεν ὁ Ἄτλας, ἂν καὶ εὐρίσκεται ἐπὶ ἀφρικανικοῦ ἐδάφους, εἶναι μᾶλλον μέλος τοῦ μεγάλου ὄρεινοῦ συστήματος τῆς νοτίας Εὐρώπης, τὸ ὅποιον διὰ τῶν πλοκάμων του περιτυλίσσει ἀμφοτέρας τὰς λεκάνας τῆς Μεσογείου. Μεσογειακὸν εἶναι καὶ ἐδῶ τὸ κλίμα καὶ ἡ γλωρίς. Κατὰ ταῦτα αἱ χώραι τῆς Ἀφρικῆς, αἱ περιλαμβανόμεναι μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νείλου καὶ τῶν Ἑρακλείων στηλῶν, εἶναι αἱ **μεσογειακαὶ χώραι τῆς Ἀφρικῆς**. Ἐπειδὴ δὲ αἱ **χώραι τοῦ Ἄτλαντος** τόσοσιν κατὰ τὴν σύστασιν τῶν ὄρων, ἔσον καὶ κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὸν φυτικὸν κόσμον παρουσιάζουν μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰς νοτίας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς χώρας τοῦ Ἄτλαντος· ἀφοῦ δὲ διατρέξωμεν τὴν ἔρημον, τῆς ὁποίας τὸ βόρειον κράσπεδον βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν **Ἀγυπτίον** καὶ διὰ τοῦ Νείλου θὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικανικῆς ἡπείρου, τὸ **Σουδάν**.

1. Αἱ χώραι τοῦ Ἄτλαντος.

1. Σύγκρινε τὸ μῆκος τοῦ Ἄτλαντος: α) μετὰ τὰς Ἀλπεις, β) μετὰ τὴν Σκανδιναβίαν (εἰκ. 56). 2. Τί δεικνύει ὁ χάρις διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Ἄτλαντος; ὀνόμασε τὰ κυριώτερα αὐτοῦ μέρη καὶ τὰς ὑψηλότερας κορυφάς. 3. Ποία ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους ΒΔ τοῦ Ὑψηλοῦ Ἄτλαντος, ποία μεταξὺ τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Ἄτλαντος; 4. Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις τῆς περιοχῆς τοῦ Ἄτλαντος εἶναι μεσογειακά. Ὅποῖαι ἄραγε θὰ εἶναι ἐν αὐτῇ αἱ ὄροι τοῦ ἔτους, ἡ περίοδος τῶν βροχῶν, ἡ βλάστησις τῶν φυτῶν, τὸ εἶδος τῆς καλλιέργειας καὶ ἡ κτηνοτροφία; 5. Ποῖον τμήμα εἶναι περικλειστον καὶ ἐκ τούτου θὰ ἔχη πολὺ ὀλίγας βροχάς; Ποίας ζώνης

Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. **Ἡπειροί** ἔκδ. 5η 1938 6

ή βλάστησις θά επικρατῆ ἐκεῖ ; 6. Ποῖα Εὐρωπαϊκὰ κράτη κατέχουν τὰς χώρας τοῦ "Ατλαντος ;

Τὸ συγκρότημα τοῦ "Ατλαντος κατὰ τὸ μῆκος εἶναι σχεδὸν διπλάσιον ἀπὸ τὰς "Αλπεις. Τούτο πρὸς Δ μὲν σύγκειται ἐκ μιᾶς μόνης ὄροσειράς, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφή φθάνει εἰς ὕψος 1400 μ. καὶ κοσμεῖται ὑπὸ αἰωνίας χιόνος ("Υψηλὸς "Ατλας). Πρὸ αὐτοῦ ἐκτείνεται πρὸς τὸν ὠκεανὸν εἰς ΒΔ διεύθυν-

Εἰκ. 53. Αἱ χώραι τοῦ "Ατλαντος

καὶ εἶναι χαμηλοτέρα (**Μικρὸς "Ατλας**), ἡ δὲ ἄλλη ἀπέχει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἶναι ὑψηλοτέρα (**Μέγας "Ατλας**). Μεταξὺ αὐτῶν περικλείεται λεκανοειδὲς **ὄροπέδιον**, ὕψους 1000 μ., τοῦ ὁποίου τὰ νερὰ συλλέγονται εἰς ἄλμυράς λίμνας καὶ ἔλη.

1. Τὸ **ὄροπέδιον** ἔχει τὸν χειμῶνα ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος θερμὸν, ὥστε ὁμοιάζει μὲ ἄλμυράν στέππην. Κύριον αὐτοῦ προϊόν εἶναι εἶδος σχοίνου, διὰ τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται χάρτης. Ἡ πρὸς Σαχάραν ἐστραμμένη πλευρὰ τοῦ "Ατλαντος ἔχει ὀλίγας μόνον βροχὰς καὶ εἶναι ἄγονος. Εἰς τὰς κοιλάδας ὅμως καὶ ὅπου ἀλλοῦ ἀναβλύζουν ὕδατα, οἱ φοίνικες εὐδοκίμοῦν καὶ βοσκὴ ὑπάρχει διὰ τὰς καμήλους.

2. Πρὸς τὴν **παραλίαν** τοῦ "Ατλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὁ "Ατλας κατέρχεται κλιμακῶδόν. Εἰς τὴν κλιμακωτὴν αὐτὴν χώραν τὸ κλίμα εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν νότιον Ἰσπανίαν, γλυκὺ (Μεσογειακόν) καὶ μόνον τὸν χειμῶνα φέρει βροχὰς. Μὲ τεχνητὴν ὅμως ἄρδυσιν τὸ ἔδαφος δίδει πλούσια εἰσοδήματα: εὐδοκίμοῦν ἀραβόσιτος, ζαχαροκάλαμον, ρύζι, βαμβάκι, ἀμπέλια, ἐσπεριδοειδῆ καὶ λαχανικά. Διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, αἰγες, ὄνοι, ἵπποι) εἶναι ὁμοίως ἡ χώρα πολὺ κατάλληλος. Πολλὰ πτηνά, τὰ ὁποῖα τὸν χειμῶνα ἀποδημοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας, ὅπως τὸ χελιδόνι, τὸ ὄρνυκι καὶ ὁ πελαργός, ἔχουν ἐδῶ μόνιμον διαμονήν. Εἰς τὰ δάση, τὰ ὁποῖα σκεπάζουν τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν, φύονται ἡ φελλοδρῦς, ἡ συκὴ, ἡ ἐλαία. Καὶ μεταλλεύ-

ματα δὲ σιδήρου, χαλκοῦ, ἀργύρου καὶ μολύβδου ὑπάρχουν ὑπὸ τὸ ἔδαφος, ἀρχίζει δὲ τώρα νὰ ἐνεργῆται ὑπὸ Εὐρωπαίων ἢ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν. Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Εὐρωπαῖος ἐπισκέπτῃς δυσκόλως δύναται νὰ εἰκάσῃ, ὅτι εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς Εὐρώπῃς, ζῆα καὶ ἄνθρωποι ὑποδεικνύουν, ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ ἀφρικανικοῦ ἐδάφους. Καὶ εἶναι μὲν τώρα ὁ λέων πολὺ σπάνιος, ἀλλ' ἢ ἄρκτος, τὸ τσακάλι, ἢ ὕαινα, ἀντιλόπαι, πίθηκοι ἀπαντῶνται συχνά. Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι πολυποίκιλος.

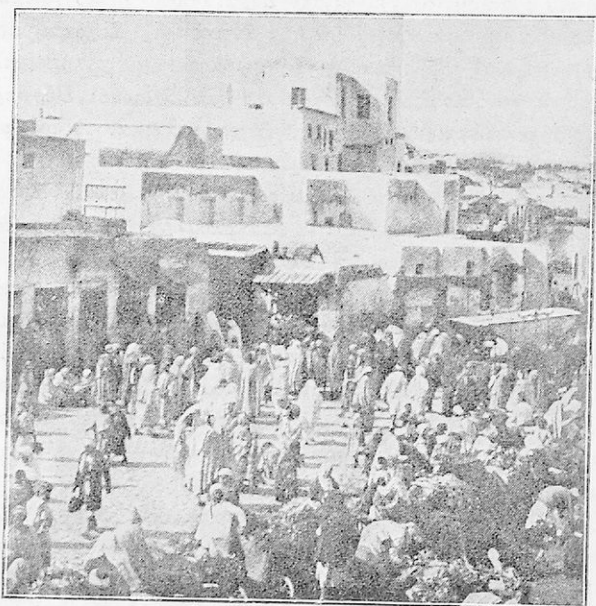
3. Οἱ ἀρχαιότεροι **κάτοικοι** εἶναι λευκόχρωμοι **Βέρβεροι**, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Οἱ **Ἀραβες**, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐξ ἀνατολῆς ὡς κατακτηταὶ καὶ διέδωσαν εἰς τὴν χώραν τὸν Μωαμεθανισμόν, καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐπανῆλθον ἐξ Ἰσπανίας (Μαυροί) κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις καὶ ζοῦν μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν· εἶναι δὲ πολὺ ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατασκευὴν δερμάτων (Μαροκινά) καὶ λεπτῶν ὑφασμάτων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Αἱ οἰκίαι των εἶναι χαμηλαὶ μὲ ἐπίπεδον στέγην (δόμα), ἐπάνω δ' εἰς αὐτὴν εἰς μεγάλους πίθους (κιούπια) ἐναποτίθενται σιτηρά, ἔλαιον καὶ λοιπὰ τρόφιμα. Αἱ πόλεις των περιβάλλονται ἀπὸ ὑψηλὰ τεῖχη ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων.

Πολιτικὴ κατάστασις.

1. Τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἄτλαντος κατέχεται ἀπὸ τὸ **Σουλτανᾶτον τοῦ Μαρόκκου** (4 ἑκατ.). Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ **Φέξ** (100), πόλις ἱερὰ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ 300 τῆς τζαμιά, ἔχει ἐργαστήσια ἐπεξεργασίας δερμάτων. Τὸ **Μαρόκκου** (200) εἶναι ὅσκις εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ χιονοσκεποῦς Ἄτλαντος. Ἐπίκειον αὐτοῦ εἶναι ἡ **Καζαμπλάγκα** (160) ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἡ **Ταγγέρη** (50) ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Ὁ Σουλτάνος τοῦ Μαρόκκου κατ' ὄνομα μόνον εἶναι κυρίαρχος τῆς χώρας· ἐν τῇ πραγματικότητι κύριοι αὐτῆς εἶναι οἱ **Γάλλοι**, ἐκτὸς στενῆς ζώνης ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου, τὴν ὁποίαν κατέχουν οἱ **Ἰσπανοί**, μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Σεούταν** (35).

2. Τὸ **Ἀλγέριον**, ὡς καὶ ἡ Τυνησία, εἶναι κτήσεις τῆς Γαλλίας. Εἰς τὸ Ἀλγέριον εἶναι ἐγκατεστημένοι 900 χιλ. Γάλλων ἀποίκων, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν φιλοπονίαν των ἀνέπτυξαν μεγάλως τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλουργίαν. Ἐκ τούτου μεγάλη ἐξαγωγή οἴνων, σιτηρῶν, κτηνῶν, φελλοῦ, ὀπωρικῶν,

καπνοῦ καὶ μετάλλων γίνεται ἐκ τοῦ Ἀλγερίου. Σπουδαιότεροι ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι τὸ Ἀλγέριον (250) καὶ ἡ Ὁράνη (150), ἐκ τῶν ὁποίων γραμμαὶ σιδηροδρομικαὶ διευθύνονται πρὸς τὰ βόρεια ἄκρα τῆς Σαχάρας, ὁπότεν ἀρχίζουσιν ὁδοὶ καραβανίων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς (πληθυσμὸς ἴσως μὲ τὸν τῆς Ἑλλάδος).

Εἰκ. 54. Ἀγορὰ ἐν Τύνιδι.

3. Ἡ *Τυνησία* (2,5 ἐκ. κατ.) εἶναι ἐπίσης γεωργικὴ χώρα ἢ γεωργία καὶ ἐν αὐτῇ προάγεται ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν διοίκησιν (σιτηρὰ, φοίνικες, ἔλαιον). Ἡ *Τύνις* (185), ὄχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς Καρχηδόνας, εἶναι ἀκραῖος σταθμὸς τῶν καραβανίων. Εἰς τὰς ἀνοικτὰς ἀγορὰς τῆς (παζάρια) πωλοῦνται προπάντων εὐώδη ἔλαια, τάπητες καὶ πολύχρωμα χρυσοκέντητα ὑφάσματα. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανοῦς, Ἑβραίους καὶ Ἴταλους.

2. Ἡ Σαχάρα.

1. Κάμε ἐν σχεδιογράφημα τῆς Σαχάρας, θέσε το ἐπάνω εἰς ἓνα χάριτην τῆς Εὐρώπης (τῆς ἰδίας κλίμακος) καὶ ὄρισε τὸ μέγεθος τῆς Σαχάρας διὰ τῆς ἐπιφανείας Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. 2. Ποῦ ὑφῶνται ὄρη ἐν τῇ Σαχάρα; 3. Τὸ θερμομέτρον ἐν τῇ Σαχάρα κατὰ τὸ θέρος ἀνέχεται ὑπὸ σκιὰν μέχρι $+50^{\circ}$ K. πρὸ τῆς ἀνατολῆς δὲ τοῦ ἡλίου δεικνύει συχνὰ 0° μέχρι -7° . Τί συνάγεις ἐκ τούτου δια τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας; 4. Ἀρίθμησε τοὺς συνοικισμοὺς, τοὺς ὁποίους σημειώνει ὁ χάριτης ἐν Σαχάρα. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς $\frac{1}{4}$ ἑκατομμυρίου. Ποία ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ;

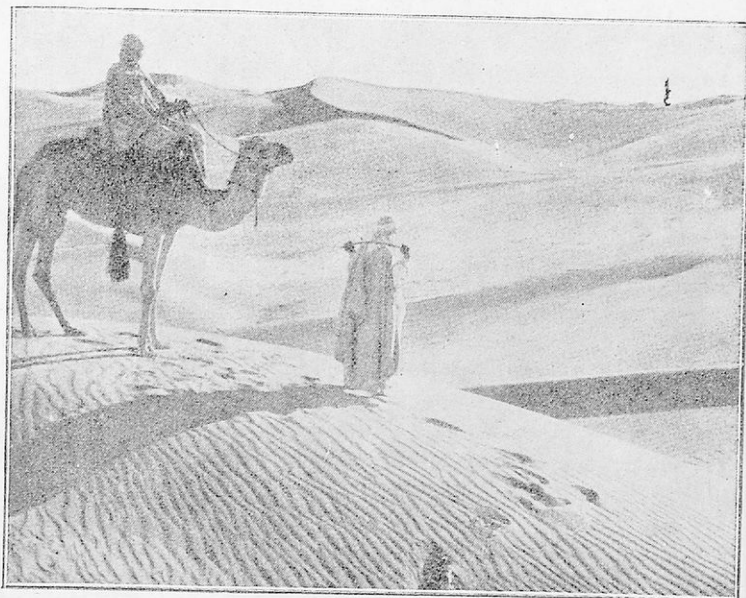
1. Ἡ ἔρημος.

Ὅλη σχεδὸν ἡ βορεία Ἀφρική ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, εἶναι ἔρημος καὶ ὀνομάζεται **Σαχάρα**. Εἶναι ἀπέραντον ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ὑψώματα· ἐν ἀπὸ αὐτὰ διατέμνεται τὴν ἔρημον διαγωνίως ἀπὸ ΝΑ πρὸς ΒΔ καὶ ἀποτελεῖ ὀροσειρὰν ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας Πίνδον. Μεγάλαι ὅμως ἐκτάσεις τῆς ἐρήμου σκεπάζονται μὲ ἄμμον, ἡ ὁποία μετακινεῖται διὰ τοῦ ἀνέμου καὶ σχηματίζει σειρὰς λόφων. Πῶς λατοῦν εὐρέθη ἡ ἄμμος εἰς τὰς ἐκτάσεις ἐκεῖνας;

Εἰς τὴν Σαχάραν σπανιώτατα βρέχει. Ὁ οὐρανὸς καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἔτος εἶναι ἀνέφελος. Ὅθεν τὸ ἔδαφος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμαίνεται ὑπερβολικά, ἐνῶ τὴν νύκτα ἡ θερμοκρασία κατέρχεται καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Μὲ τὴν θερμότητά τοῦ ἡλίου τὰ πετρώματα διαστέλλονται, μὲ τὴν ψύξιν ὅμως τῆς νυκτὸς συστέλλονται. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας ἐπέρχεται ἀποτόμως, ἡ συνοχὴ τῶν πετρωμάτων χαλαρώνεται καὶ ἀναρίθμητοι σχισμαὶ ἀνοίγονται εἰς τὴν στερεάν μᾶζαν. Ὁ ἀνεμος τότε ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς σχισμὰς λεπτοτάτους κόκκους καὶ τοὺς παρασύρει μακρὰν. Οὕτω οἱ βράχοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποτριβονται, μὲ τὴν «ἀποσάθρωσιν» δὲ αὐτῶν ἐν τῇ παραόδῳ τοῦ χρόνου ἐσχηματίσθησαν οἱ σωροὶ ἐκεῖνοι τῆς ἄμμου.

Τόση εἶναι ἡ ξηρασία εἰς τὴν Σαχάραν, ὥστε ἐνίοτε καὶ ἔτη περνοῦν, χωρὶς καθόλου νὰ βρέξῃ. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν νύκτα πίπτει ἀφθονὸς ὄροσος, αὕτη συντελεῖ ὥστε νὰ φύωνται κάποιαι σκληρὰ χόρτα καὶ θάμνοι. Ὅταν ὅμως βρέξῃ, εἶναι ὡς ν' ἀνοίγωνται οἱ κρουνοὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ποτάμια τότε σχηματίζονται,

ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου καταπίνονται ἀπὸ τὴν διψασμένην γῆν. Οὕτω τροφοδοτοῦνται οἱ ὑπόγειοι ῥύακες καὶ νερὰ ἀναβλύζουν εἰς τὰ κοιλώματα τοῦ ἔδαφους. Ἐκεῖ τότε ὁ τόπος πρασινίζει καὶ ἡμπορεῖ τὸ ἔδαφος νὰ καλλιεργηθῇ καὶ νὰ δώσῃ ἀφθόνην καρπὸν (σιτάρι, ὀπωρικὰ καὶ κουρμάδες). Οἱ εὐφοροὶ οὗτοι τόποι τῆς ἐρήμου λέγονται: δάσεις καὶ εἶναι ὅσν νησιὰ μέσα εἰς τὴν θάλασσαν τῆς ἄμμου. Εἰς τὴν περιφέρειάν των φυτρῶναι χόρτον ἀρκετὸν διὰ τὴν συντήρησιν προβάτων, ὄνων καὶ καμήλων. Ὑαίνας καὶ θῶες (τοσκάλια) ἐμφανίζονται εἰς τὰ ἄκρα τῶν δάσεων. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς ἐρήμου εἶναι ὁ λέων, ὁ ὁποῖος θηρεύει ἀντιλόπας καὶ ἄλλα ἄγρια ζῶα.

Εἰκ. 55. Εἰς τὴν ἔρημον Σαχάραν.

2. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἔρημον.

Τὸ νότιον ὄριον τῆς Σαχάρας σχηματίζεται, ἂν φαντασθῶμεν μίαν γραμμὴν ὑπεράνω τῆς λίμνης Τσαῶ καὶ τοῦ βορείου ἄκρου τοῦ Νίγηρος. Ὅθεν ἡ Σαχάρα ἔχει ἕκτασιν ἴσην σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ δὲν ἔχει οὐδὲ ἕσους μόνη ἡ Πελοπόννησος.

σος κατοίκους· κατοικοῦν δὲ εἰς τὰς ὀάσεις καὶ τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ φοίνικος. Φοροῦν μακρὰ, πλατέα φορέματα καὶ ἔχουν τὴν κεφαλὴν περιτυλιγμένην μὲ βαμβακερὸν σαρίκι. Ἔχουν διάφορα ὀνόματα: **Τουαρέγοι** εἰς τὰ ΒΔ, **Τιμποῦ** περὶ τὰ ὄρη Τιμπέστι, **Βεδουῖνοι** εἰς τὰ ΒΑ. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἀποζοῦν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκουν πάντοτε ἀρκετὴν τροφήν διὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη των, εἶναι ἠναγκασμένοι ν'ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς **νομαδικῆς ζωῆς** ἔχουν γίνεαι ἔξοχοι ἱππεῖς. Ἐἕνα περαστικὰ καραβάνια ληστεύονται ἀπὸ αὐτοῦς, ὥστε εἶναι ὁ τρόμος τῶν ἐμπόρων, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ταξιδεύουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ταξίδι των γίνεται ἀπὸ ὀάσεως εἰς ὀασιν καὶ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας· μόνον δὲ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμήλου ἠμπορεῖ νὰ κατορθωθῇ. Πολὺν τρόμον εἰς τοὺς ταξιδεύοντας ἐμβάλλει ὁ φοβερός **Σιμούν**, ἄνεμος, ὁ ὅποιος ἀνακινεῖ τὴν ἄμμον καὶ τὴν μεταφέρει μακρὰν. Τόσον ὁ ἀήρ γεμίζει ἀπὸ λεπτὴν ἄμμον, ὥστε σκοτεινιάζει ὡς νὰ εἶναι νύκτα. Τότε κάμηλοι καὶ ἄνθρωποι πίπτουν εἰς τὴν γῆν μὲ τὴν κεφαλὴν σχεδὸν θαμμένην εἰς τὴν ἄμμον, ἕως ὅτου ἡ θύελλα περάσῃ· πολλὰ ὅμως καραβάνια εὗρον ἕως τώρα τὸν θάνατον.

3. Πολιτικὴ κατάστασις.

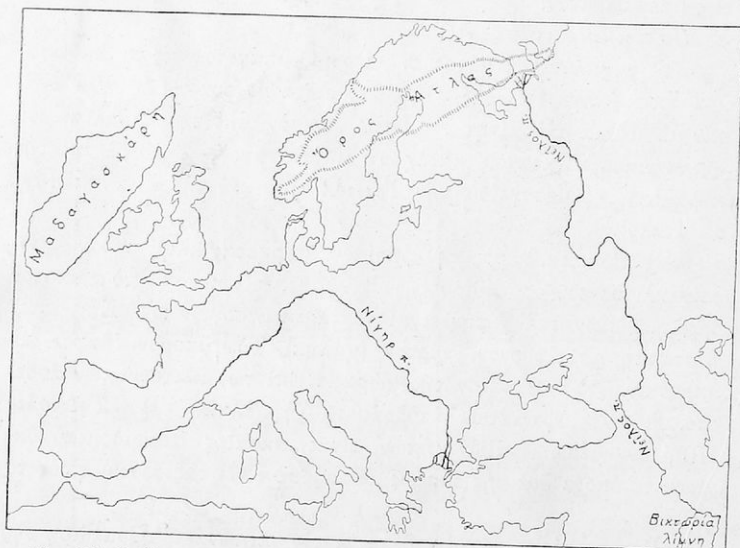
Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐρήμου ὑπάγεται εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Γαλλίας. Οἱ Γάλλοι διασχίζουσιν τώρα τὴν Σαχάραν μὲ εἰδικὰ αὐτοκίνητα. Μέρος μικρὸν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ κατέχουσιν οἱ Ἴσπανοί, ἄλλο δὲ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου, τὴν **Τριπολίτιδα** καὶ τὴν **Κυρηναϊκὴν**, οἱ Ἴταλοί.

Ἡ παραλία, πρὸς τὴν ὁποίαν κατέρχεται κλιμακῆδὸν ἡ βορεία κλιτὸς τοῦ ὄροπέδιου τῆς Σαχάρας, εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀμαλή. Μόνον παρ' αὐτὴν εἶναι τὸ κλίμα μεσογειακόν. Ἐπικρατεῖ ἡ στέππη μὲ ἄφθονον χόρτον (χάλφα). Τὸ εὐφορον ἔδαφος δὲν υπερβαίνει τὸ ἕν δέκατον τῆς χώρας. Ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ἀβεστολιθικῶν ὑψωμάτων εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία. Ἡ **Τρίπολις** (70), ἐν μέσῳ ὄραιων κήπων, εἶναι ἀκραῖος σταθμὸς καραβανίων, τὰ ὅποια διὰ τῆς ὀάσεως **Μουρζοῦκ** (7) ταξιδεύουσιν πρὸς τὸ Σουδάν.

Περὶσοτέρας βροχὰς δέχεται τὸν χειμῶνα τὸ ὄροπέδιον τῆς

Βάρκας, ἡ **Κυρηναϊκὴ** τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐδῶ ἀκμαζούσας ἀποικίας, διότι τὸ ὁροπέδιον προεκτείνεται πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ υφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀπὸ ΒΔ πνεόντων ἀνέμων. Εἰς τὰς κοιλάδας εὐδοκιμεῖ ἡ κριθή, ὁ σίτος καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὸ δὲ δάσος συνίσταται ἀπὸ πίτυς, κυπαρίσσους καὶ ὄρυς. Εἰς τὴν εὐρείαν στέππην οἱ Βεδουῖνοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὡς εἶπομεν, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κυρηναϊκῆς καταπλέουν Ἕλληνες νησιῶται πρὸς ἀλιεῖαν σπόγγων. Πρωτεύουσα τῆς Κυρηναϊκῆς εἶναι ἡ **Βεγγάζη** (30). Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἰταλικῶν τούτων κτήσεων ἀνέρχεται εἰς 700 χιλιάδας.

4. **Ἀσκήσεις.** Ἡ ὅλη ἐπιφάνεια τῶν ὀάσεων τῆς Σαχάρας ἀνέροχεται κατὰ τινα ὑπολογισμὸν εἰς 200.000 τ. χλμ. Μὲ ποῖον μέρος τῆς Βαλκανικῆς δύνασαι νὰ τὴν παραβάλης; Τί ποσοστὸν τῆς ἐπιφανείας τῆς Σαχάρας ἀποτελεῖ αὕτη; 2. Μείτρησε τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Τύνιδος εἰς Τιμβουκτού, ἀπὸ Τριπόλεως διὰ Μουζοῦκ εἰς λίμνην Τσάδ. Ὑπολόγησε πόσαι κάμηλοι καὶ πόσαι ἡμέραι ταξιδίου ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ μεταφερθῇ ἐν φορτίον 10 τόνων, εἰάν μία κάμηλος κατὰ μέσον ὄρον μεταφέρει 200 κοιλὰ καὶ διανύῃ 4 χλμ. τὴν ὥραν

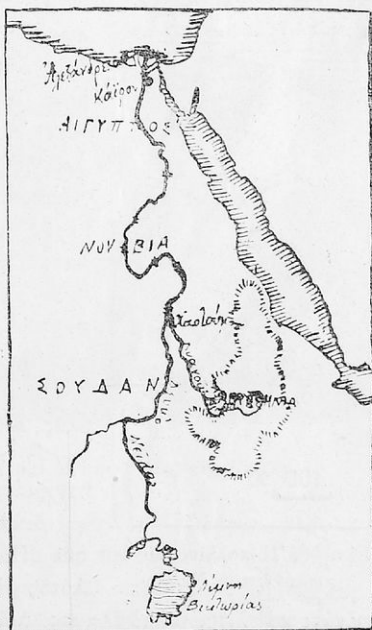

Εἰς. 56 Σχέδιον τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπὸ τὴν αὐτὴν κλίμακα χαράσσονται ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Νίγηρ.

3. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.

1. Εἰς ποίαν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του ἀρχίζει ὁ Νεῖλος νὰ ἔξῃ παραποτάμιος; Ποῖος ὁ μεγαλύτερος παραποτάμός του; 2. Ποία κατὰ τὸν χάριτην ἢ μορφήν τοῦ ἐδάφους εἰς τοὺς ἐκατέρωθεν τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου τόπους; 3. Ποῦ κεῖνται αἱ πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς Αἰγύπτου; Ἡ ὅλη καλλιεργήσιμος καὶ κατοικήσιμος ἔκτασις τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται εἰς 35 160 τ.χμ., οἱ κάτοικοι εἰς 14 200 000. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλην. Μακεδονίαν ἔχουσαν ἔκτασιν 34 900 τ.χμ. καὶ πληθυσμὸν 1 450 000. 4. Ἐν Καίρῳ μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 14°, Ἰουλίου 38° ἐν Ἀσσουάν ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρι τοῦ 1895 δὲν ἔβροξε καθόλου! Τί συνάγεις ἐκ τῶν δεδομένων τούτων διὰ τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου; Εἰς τί ἀράγε ὀφείλεται ἡ εὐφορία τῶν ἀγρῶν αὐτῆς; 5. Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ διώρυξ τοῦ Σουὲξ διὰ τὰς ἠπείρους Ἀφρικὴν καὶ Ἀσίαν; Ποίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας Εὐρώπης καὶ Νοτίας Ἀσίας; Τὸ μῆκος τῆς διώρυγος ταύτης εἶναι 125 χλμ. Σύγκρισις μὲ τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου!

Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπόστασιν ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον ὁ Νεῖλος μὲ τὸ τεράστιον Δέλτα του. Ἄν μὲ τὸ πλοῖον εἰσπλεύσωμεν εἰς τὸν ποταμὸν, πέραν τοῦ Καΐρου, εἰσερχόμεθα εἰς εὐρείαν καὶ βαθεῖαν κοιλάδα. Ἄγροί καλλιεργημένοι καὶ ὑψηλοὶ φοίνικες καλύπτουσι τὰς χαμηλὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ πέραν αὐτῶν ἐκτείνεται ξηρὰ καὶ πετρώδης ἔρημος, ἡ Σαχάρα. Προχωροῦντες φθάνομεν εἰς τὴν καταρράκταν τοῦ Νείλου. Ἐκεῖ ἀναγκασόμεθα νὰ ἀφήσωμεν τὸ πλοῖον καὶ μὲ τὸν σιδηρόδρομον νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ταξίδι μας πρὸς νότον διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ βραχέως **Νουβίας**. Ὁ-

Εἰκ. 57. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.

ταν φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν Χαρτούμ, ἐκεῖ συναντῶμεν ἓνα μεγάλον παραπόταμον, ὁ ὁποῖος κατέρχεται ἀπὸ τὰ βουνά τῆς Ἀθησουλίας καὶ ἔχει θοὰ νερά (**Κυανοῦς Νεῖλος**). Ἀπὸ τὸ Χαρτούμ ἤμποροῦμεν πάλιν μὲ πλοιάριον ν᾽ ἀναπλεύσωμεν τὸν Ἄνω Νεῖλον, τοῦ ὁποίου τὰ νερά εἶναι καθαρῶτατα (**Λευκὸς Νεῖλος**). Αἱ ἐπίπεδοι ὄχθαι τοῦ σκεπάζονται μὲ πυκνοὺς καλάμῳνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐμφωλεύουν ἀκόμη κροκόδειλοι. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ἔχουν χροῶμα μαῦρον καὶ σγουρά μαλλιά καὶ μόνον μίαν στενὴν ζώνην φοροῦν εἰς τὰ ἰσχία. Ζῶα ἄγρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων βασιλεύει ὁ λέων, ἐμφανίζονται εἰς τὰ γειτονικά μέρη. Ἐξ ὧλων αὐτῶν ἐννοοῦμεν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, εἰς τὸ Σουδάν, τ. ἔ. τὴν χώραν τῶν μαύρων. Ἄν θελήσωμεν νὰ εὕρωμεν τὰς πηγὰς τοῦ Νεῖλου, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν λίμνην **Βικτωρίαν** (θέσις!). Σύγκρινε εἰς τὸ σχέδιον τῆς εἰκ. 56 τὸ μήκος τοῦ Νεῖλου μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

α) Ἡ Αἴγυπτος.

1. Ἡ χώρα. Κατ' ἔτος εἰς τὰς ὑψηλότερας χώρας τοῦ Νεῖλου,

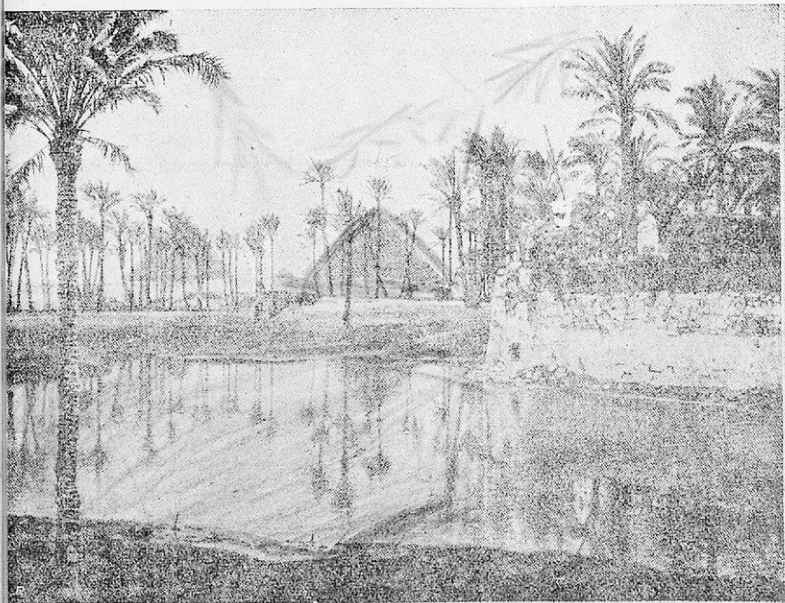
πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ ὄροσπέδιου τῆς Ἀθησουλίας, πίπτουν ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰουνίου βροχαὶ βραχδαταὶ καὶ συνεχεῖς. Τότε ὁ Νεῖλος ἐξογκώνεται, ἐκχειλίζει καὶ πλημμυρεῖ, ἰδίᾳ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὰ χαμηλά μέρη. Ἀπὸ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου τὰ νερά ἀρχίζουν νὰ καταπίπτουν· ὅταν δὲ τελείως ἀποσυσκοθῶν, ἀφήνουν ἐπάνω εἰς τὸ ἔδαφος παχεῖαν ἰλύν. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἔτος. Ἄλλ' εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὀποταμῆος ἀποθέτει διαρκῶς ἀφθόνους ὕλας, διὰ τῶν ὁποίων ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ παραλία ἐπεκτείνεται. Οὕτως ἐσχηματίσθη ἐκεῖ εὐφωρότατον Δέλτα καὶ δικαίως ἡ Αἴγυπτος ἀπεκλήθη ὑπὸ

Εἰκ. 58. Ἡ καλλιεργουμένη τοῦ Ἡροδότου «δῶρον τοῦ Νεῖλου» περιοχή τοῦ Νεῖλου.

Αὐτὸς μὲ τὰς κανονικὰς πλημμύρας τοῦ ἀρδεύει καὶ λιπαίνει τὸ ἔδαφος. Διὰ νὰ ἤμπορη τοῦτο ν᾽ ἀρδεύεται

και κατά τους μήνες της ξηρασίας, οι Ἄγγλοι, οι ὁποῖοι ἔχουν ὑπό τὸν ἔλεγχόν των τὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, κατεσκευάσαν εἰς τὸ Ἄσσουάν τεράστιον ὕδατοφράκτην, διὰ τοῦ ὁποῖου μεγίστη ποσότης ὕδατος συλλέγεται ὡς εἰς δεξαμενὴν καὶ διοχετεύεται εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς Αἰγύπτου. Οὕτως ἡ παραγωγὴ εἰς τὴν κοιλάδα καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Νεῖλου εἶναι πλουσιωτάτη, εὐδοκίμοῦν δὲ πολὺ ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ ὄρυζα καὶ τὰ ὄσπρια, καθὼς καὶ τὸ βαμβάκι, ὁ καπνός, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ οἱ φοῖνικες. Κατὰ μίαν ἀραβικὴν παροιμίαν ἡ Αἴγυπτος εἶναι «πρῶτα χωράφι, ἔπειτα γλυκειὰ θάλασσα κ' ὕστερα κῆπος μὲ τὰ λουλούδια».

2. *Οἱ κάτοικοι ἄλλοτε καὶ τῶρα.* Ἔνεκα τῆς εὐφορίας

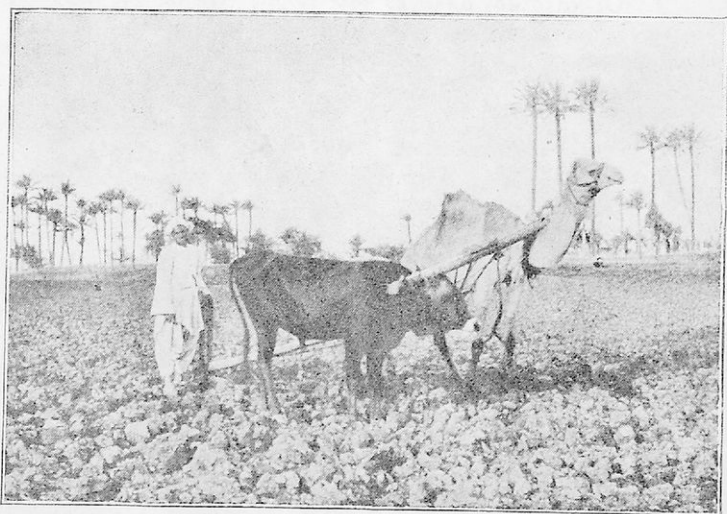

Εἰκ. 59. Ὁ Νεῖλος καὶ αἱ πυραμίδες τῆς Γκιζέχ.

τοῦ ἐδάφους ἡ Αἴγυπτος ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων εἶχε πυκνὸν πληθυσμὸν, ὁ ὁποῖος ἠσχολεῖτο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐδημιούργησε τὰ πρῶτα ἀξιόλογα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐπενόησαν τὰ γράμματα καὶ ἀνέπτυξαν ἐπιστήμας καὶ

τέχνας (ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, ἰατρικὴν, ἀρχιτεκτονικὴν, γλυπτικὴν). Μεταξὺ τῶν πολλῶν χτισμάτων, τὰ ὅποια σφύζονται ἀκόμη εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Φαραώ, τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου προσελκύουν αἱ πυραμίδες, οἱ τάφοι τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων. Ἡ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν ἔχει ὕψος 140 μέτρων.

Διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ Αἴγυπτος καὶ σήμερον εἶναι πυκνότατα κατοικημένη (πυκνότης ἀνωτέρα τῆς τοῦ Βελγίου). Οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων (Χαμίται): ὅσοι ἐξ αὐτῶν κατοικοῦν εἰς τὰ χωρία εἶναι Μωαμε-

Εἰκ. 60. Αἰγύπτιος Φελλάχος ἀροτριῶν τὴν γῆν.

θανοὶ (Φελλάχοι τ.ἔ. γεωργοί): ὅσοι ζοῦν εἰς τὰς πόλεις ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας εἶναι χριστιανοὶ (Κόπται). Πολυάριθμον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν καὶ οἱ Ἄραβες.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τοῦ 1922 εἶναι ἀνεξάρτητος πολιτεία, ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι εἶναι κατ' οὐσίαν κύριοι τῆς χώρας. Αὐτοὶ ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν των καὶ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ, ἡ ὅποια κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Λεσσέφ κατὰ τὰ ἔτη 1859—1869 καὶ ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Νοτίαν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Πρωτεύουσα τοῦ

βασιλείου είναι τὸ **Κάϊρον** (1 ἑκατ.), τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα καὶ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς. 400 τζαμιά με πολυαρίθμους μιναρέδες ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Οἱ δρόμοι εἶναι στενοί· οἱ φαρδύτεροι ἀποτελοῦν ἀγοράς, εἰς τὰς ὁποίας ὁ λαὸς συνωθεῖται με τὰς λευκάς καὶ μακρὰς ἐνδυμασίας του. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ συνδέουν τὸ Κάϊρον με τὴν Ἀλεξάνδρειαν (550), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ $\frac{1}{8}$ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι Ἕλληνες (60 000), Ἴταλοι (40 000) καὶ Γάλλοι, οἱ ὅποιοι προσδίδουν εἰς αὐτὴν χροιάν Εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὅμως χρόνους τὸ **Πόρτ Σάϊδ** (100), κείμενον ἐπὶ τοῦ βορείου ἄκρου τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέξ, ἤρχισε ν' ἀνταγωνίζεται εἰς κίνησιν ἐμπορικὴν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Πρὸ τινων ἐτῶν γραμμὴ σιδηροδρομικὴ συνέδεσε τὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν Αἰγυπτιακῶν σιδηροδρόμων πρὸς τὸν σιδηρόδρομον Συρίας—Ἀραβίας.

Ἄλλα: ἀξιόλογοι πόλεις εἶναι ἡ **Δαμιέτιη** (35), ἡ **Τάντα** (90), ἡ **Μανσούρα** (60) ἐν τῷ Δέλτα, ἡ **Σιούτη** (50) ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκουν αἱ ὄασεις τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Ἡ ὄασις **Σιβὰ** (5), τὸ ἄλλοτε μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός, ἐξάγει μεγάλας ποσότητας κουρμάδων, ὡς καὶ ἡ **Δαχλά** (17), ἡ μεγαλυτέρα τῶν ὄασεων τῆς Λιβύης.

3. Ἀσκήσεις. 1. Τὸ ταξίδιον ἀπὸ Λονδίνου εἰς Βομβάην διὰ τῆς ὁδοῦ Σουέξ εἶναι κατὰ 9 000 χλμ. συντομώτερον ἀπὸ τὸν περίπλοον τῆς Ἀφρικῆς. Πόσων ἡμερῶν ταξίδιον ἐξοικονομεῖται διὰ τῆς πρώτης ὁδοῦ, ἂν τὸ πλοῖον εἰς μίαν ὥραν διανύει 15,60 χλμ.; 2. Διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ τὸ 1924 διηλθον ἐν ὄλω 5021 πλοῖα. Ἐκ τούτων ἦσαν: 2890 βρετανικά, 492 ὀλλανδικά, 399 γαλλικά, 367 ἰταλικά, 354 γερμανικά, 148 ἰαπωνικά, 131 ἀμερικανικά. Πόσα πλοῖα διέρχονται κατὰ μέσον ὄρον τὴν ἡμέραν; 3. Διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ αἱ βρετανικαὶ νῆσοι λαμβάνουν τεῖον 99%, ὀρυζῆς 75%, καννάβεως 73%, ἐρίου 70%, καουτσὸν 51%, δερμάτων 49%, σιτηρῶν 35—38%. Τί σημαίνουν οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι; Τί θὰ ἐσήμαινε διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἀπώλεια τῆς κυριαρχίας τῆς διώρυδος τοῦ Σουέξ;

β) Ἡ Ἀβησσυνία.

Τὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέρχεται ὁ Κουανὸς Νείλος, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον πολιτείαν, τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀβησσυνίας. Τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ταύτης ὀφείλει εἰς τὰ ἀπόκρημνα ὄρη, τὰ ὁποῖα τὴν καθιστοῦν ἀπόρθητον. Τινὰ ἐξ αὐτῶν φθάνουν τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων (4600 μ.). Ἐκ τούτου διακρίνομεν εἰς αὐτὴν διαφόρους ζώνας κλίματος. Εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τὸ κλίμα εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ἔχει ἠφαιστειακὴν σύστασιν, ἢ βλάστησις εἰς αὐτὸ λαμβάνει τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν εἶδομεν καὶ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ὁ θάμνος τῆς καφέας ἀπαντᾷ ἐδῶ αὐτοφυῆς, εὐδοκίμοῦν δὲ πολὺ τὸ βαμβάκι, ἢ βανανέα καὶ τὸ ζαχαροκάλαμον. Εἰς ὕψη 1500—3000 μ. ἐπικρατεῖ κλίμα ὁμοιάζον μὲ τὸ μεσογειακόν· ἔθεν εὐδοκίμοῦν ἢ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ὑψηλότερα καλλιεργοῦνται σκληρότερα δημητριακά, ὡς βρώμη, εὐρίσκονται δὲ δάση καὶ λιθάδια ἔπου βόσκουν πολυάριθμοι ἀγέλαι βωῶν, προβάτων καὶ αἰγῶν. Εἰς αὐτὰς συνίσταται ὁ πλοῦτος τοῦ λαοῦ τούτου, ὁ ὁποῖος εἶναι μιγὰς ἐκ Σημιτῶν καὶ Χαμιτῶν καὶ δι' Ἑλλήνων ἱεραποστόλων ἔχει δεχθῆ τὸν χριστιανισμόν. Ὅθεν ὁ χριστιανισμὸς (Κοπτικὴ ἤτοι μονοφυστικὴ αἵρεσις) εἶναι ἡ ἐπίσημος θρησκεία, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωολοάτραι. Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 10 ἑκατ. Ἐδρα τοῦ Νεγκοῦς Νεγκίσι (τ.ἔ. Βασιλέως τῶν Βασιλέων) εἶναι ἡ Ἀδδῖς Ἀμπέμπα (150), ἡ ὁποία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Τζιμποντί, γαλλικὸν λιμμένα ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἀδεν. Ἀξιόλογον ἐμπορικὸν κέντρον εἶναι ἡ Χαρράρ (50), ἐπὶ τοῦ ἰδίου σιδηροδρόμου. Ἐξάγονται κυρίως καφές, ἐλαστικὸν κόμμι, χρυσὸς καὶ ἑλεφαντόδους.

Ἡ χώρα τοῦ Λευκοῦ Νείλου ἀνήκει κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν εἰς ἄλλην μεγάλην περιοχὴν τῆς Ἀφρικῆς, τὸ Σουδάν.

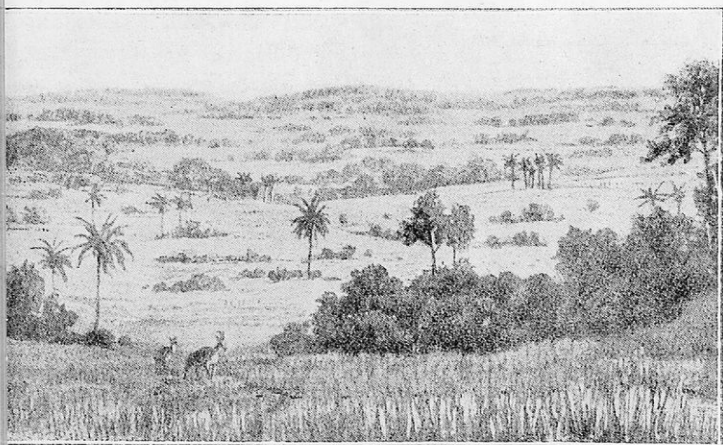
4. Τὸ Σουδάν.

1. Μέτρησε τὴν ἔκτασιν τοῦ Σουδάν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ μέχρι τῆς Ἀβησσυνίας, ὄρισε κατὰ προσέγγισιν τὴν ἀπὸ Β πρὸς Ν ἀπόστασιν αὐτοῦ, εὔρε ὡς εἰς ἐν παραλληλόγραμον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ σύγκρινε τὸ εὐρεθὲν ἔμβαδὸν μὲ

χώρας τῆς Εὐρώπης. 2. Τίνες ποταμοὶ συλλέγουν τὰ ὕδατα τοῦ Σουδάν; 3. Ποῖον τμῆμα τοῦ Σουδάν δὲν ἔχει διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν; Ὀνόμασε τὴν λίμνην αὐτοῦ. 4. Σύγκρινε εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 57 τὸ μῆκος τοῦ Νίγηρος μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν Εὐρώπῃ.

Νοτίως τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται καθ' ὄλον σχεδὸν τὸ πλάτος τῆς Ἀφρικῆς εὐρεῖα ζώνη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐρήμου πρὸς τὰ πυκνὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἀφρικῆς. Λέγεται **Σουδάν** (λ. ἀραβ. τὸ πλήρες *μπιλάντ ἄσ σουντάν*—χώραι τῶν μαύρων). Ὅριον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Σαχάρας δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἡ ἔρημος βαθμηδὸν ἐξαφανίζεται, καθ' ὅσον αἱ βροχαὶ γίνονται συχνότεραι.

Δύο φορές κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἑξαμήνου θέρους αἱ ἠλιακαὶ ἀκτίνες πίπτουν καθέτως εἰς τὸ Σουδάν καὶ τὸ καθι-

Εἰκ. 61. Σαβάννα ἐν Σουδάν.

στοῦν θερμοτάτην χώραν (ἄνω +30° Κ.). Τότε συμπύπτει καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς νότον τόσον ἀφθονώτεραι γίνονται. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀντίκειται ἄλλη ἐποχὴ ξηρασίας, ἡ ὁποία αὐξάνει καθ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς βορρᾶν. Αὕτη μόνον εἰς ὠρισμένους τόπους ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸν πυκνοῦ, ἀκμαίου δάσους. Ὅθεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Σουδάν εἶναι ἄλλοῦ μὲν ἄδενδρος στέππη, ἄλλοῦ δὲ σαβάννα

ἤτοι χίφρα ὑψηλῆς χλόης, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρουσιάζονται μεμονωμένοι ἀκακίαι, φοίνικες καὶ ἄλλα γιγάντια δένδρα, ἄλλου σύνδενδροι τόποι μὲ συστάδας δένδρων καὶ δένδροστοιχίας. Τὸ ποσὸν τῆς πιπτούσης βροχῆς, ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸν διαρκῶς ρέοντων ποταμῶν· ἀλλ' ἡ στάθμη τῶν ὑδάτων των ποικίλλει πολὺ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸν χειμῶνα, τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας, ἡ σαβάννα παρουσιάζει ὠχρὰν καὶ πένθιμον ὄψιν. Ὁ ἀνέφελος οὐρανὸς εἶναι πλήρης κονιορτοῦ καὶ ἀτμῶν. Κιτρίνη εἶναι ἡ θάλασσα τοῦ χόρτου, τὰ δένδρα φαῖα καὶ φαλακρά. Διὰ τὴν λιπαντικὴν ιδιότητα τῆς τέφρας τὸ ὑψηλὸν λεπτὸν χόρτον καίεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν, καὶ κάθε νύκτα γλῶσσαι φλογῶν διατρέχουν τὴν πεδιάδα. Κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἡ εἰκὼν μεταβάλλεται. Ὡς λευκοὶ σωροὶ τὰ νέφη ταξιθεύουν εἰς τὸν καταγάλανον οὐρανὸν καὶ ὁ καθαρὸς ἀῆρ ἀφήνει νὰ φαίνεται σαφῆς τὸ περίγραμμα καὶ τῶν μᾶλλον ἀπομακρυσμένων ὄρεων. Τέλος μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους ἀρχίζει ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν. Τὰ νέφη συμπυκνοῦνται εἰς σκοτεινὰς μάζας καὶ κάθε δύο τρεῖς ἡμέρας πίπτουν ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ραγδαίαι βροχαί. Αἱ ἀποξηραμένα ἐπιφάνεια μεταβάλλονται ταχέως εἰς πρασίνοὺς λειμῶνας· ἀργότερά πως ἐξυπνοῦν ἀπὸ τὴν νάρκην των τὰ δένδρα καὶ ὅλη ἡ σαβάννα πρασινίζει. Εἰς τὴν εὐρεῖαν αὐτὴν ζώνην διακρίνομεν τὸ ἀνατολικόν, τὸ κεντρικόν καὶ τὸ δυτικόν Σουδάν. Τοῦτου ἡ μὲν δυτικὴ παραλία ἐπονομάζεται Σενεγαμβία, ἡ δὲ νοτία Ἄνω Γουίνεα.

α) Τὸ **ἀνατολικόν Σουδάν**, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Λευκὸς Νεῖλος, περιλαμβάνει χαμηλὰ ὄροπέδια καὶ πεδινὰς ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι πλημμυροῦνται διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου καὶ τοῦ βάμβακος φέρει πλουσίαν συγκομιδὴν. Ἡ χώρα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνερχόμενοι εἰς 5 1)2 ἑκατ. εἶναι Νέγροι, μωαμεθανοὶ τὸ θρησκεῦμα. Κέντρον τῆς χώρας ἐμπορικὸν εἶναι τὸ **Χαρτούμ**, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Κυανοῦ καὶ Λευκοῦ Νεῖλου καὶ μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ Ὀμβουρμὰν ἔχει 140 000 κατοίκων. Τοῦτο συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (ταξίδιον 6 ἡμερῶν) καὶ μὲ τὸν ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης λιμένα **Πορτ Σουδάν** (7).

Ὅμοιον κατὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους εἶναι :

β) **Τὸ κεντρικὸν Σουδάν**, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νίγηρος. Τὴν βαθυτάτην λεκάνην του κατέχει ἡ λίμνη **Τσαά**, τῆς ὁποίας τὰ νερά κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν αὐξάνουν διπλάσιως. Αἱ ὄχθαι τῆς εἶναι βαλτώδεις καὶ σκεπάζονται μὲ πυκνοὺς καλάμῳνας, εἰς τοὺς ὁποίους διαιτῶνται ἵπποπόταμοι, κροκόδειλοι καὶ ἐλέφαντες, ἀλλὰ καὶ σμήνη πελεκάνων, πελαργῶν, ἐρωδιῶν, νησσῶν. Ἀνατολικῶς τῆς λίμνης Τσαά τὸ Σουδάν ἔχει ὀλιγωτέρας βροχὰς καὶ κατέχεται ἀπὸ στέππας, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἰθαγενεῖς βόσκουν τὰς ἀγέλας των. Ἡ χώρα αὕτη, ὡς καὶ τὸ δυτικὸν Σουδάν, ὑπάγεται εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.

γ) **Τὸ δυτικὸν Σουδάν** ὑψοῦται ἄνω τῶν 1000 μ. καὶ διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων λαμβάνει κατὰ τὸ θέρος περισσοτέρας βροχὰς· ἐκ τούτου εἶναι πλούσιον εἰς πηγὰς καὶ εἰς δάση. Εἰς τὰ ἀνοικτὰ μέρη τοῦ ὄροπέδιου τὸ χόρτον φθάνει εἰς ὕψος 3 μ. καὶ παρέχει τροφήν εἰς πολυάριθμα φυτοφάγα ζῷα, ἀντιλόπας, βουδάλους, καμηλοπαρδάλεις, ρινοκέρωτας, ἐλέφαντας, ζέβρους. Μὲ αὐτὰ πάλιν τρέφονται πολλὰ σαρκοφάγα (λέοντες, λεοπαρδάλεις, ὕαιναι, θῶες, αἴλουροι). Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς χώρας, ὁ Νίγηρ, εἶναι πλωτός· ἀποτελεῖ οὕτω τὴν φυσικὴν ὁδὸν τοῦ Σουδάν, τὴν ὁποίαν ἀναζητοῦν τὰ καραβάνια ἐρχόμενα ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἀτλαντος. Διὰ τοῦτο τὸ **Τιμποκτοῦ** (5) ἐπὶ τῆς βορείας καμπῆς τοῦ Νίγηρος ἀπέκτησεν ἐμπορικὴν σημασίαν.

δ) **Σενεγαμβία** εἶναι ἡ χώρα τῶν ποταμῶν Σενεγάλη καὶ Γαμβία. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι θερμὸν καὶ νοσηρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφρορώτατον, παράγον ἀραβικὸν κόμμι (ἀπὸ εἶδος τι ἀκακίας), καρυδέλαιον καὶ δημητριακά. Διὰ τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη καὶ τριῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Γάλλοι συνέδεσαν τὴν παραλίαν μὲ τὴν χώραν τοῦ Νίγηρος, μέρος τοῦ πλοῦτου τοῦ Σουδάν ἐξάγεται ἐκ τοῦ **Ἀγίου Λουδοβίκου** (20), γαλλικῆς ἀποικίας. Οἱ Σενεγαλέζοι ζῶσι μᾶλλον ὡς νομάδες παρά ὡς καλλιεργηταί.

ε) **Ἄνω Γουϊνέα** λέγεται ἡ νοτία παραλία τοῦ Σουδάν. Αὕτη σχεδὸν παντοῦ εἶναι χαμηλὴ καὶ ἀμμόχωστος καὶ στερεῖται λιμένων. Ὅπισθεν τῶν θινῶν τῆς παραλίας ὑπάρχουν λιμνοθάλασσαι καὶ ἔλη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ κλίμα γίνεται νοσηρὸν. Μὲ τὴν μεγάλην θερμότητα καὶ τὰς πλουσίας βροχὰς, τὰς ὁποίας

φέρουν οί δυτικοί θαλάσσιοι άνεμοί, ή βλάστησις είναι, όπως και εις τας Μαλαϊκάς νήσους, γιγαντώδης. Δάση παρθένα σκεπάζουσι τὰ χαμηλότερα μέρη. Όπου τὰ δάση έχουν κοπή, εκεί οί ιθαγενείς καλλιεργουσι άραβόσιτον, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον, καφέαν και κακαόδενδρον. Από δένδρα τών δασών παράγεται

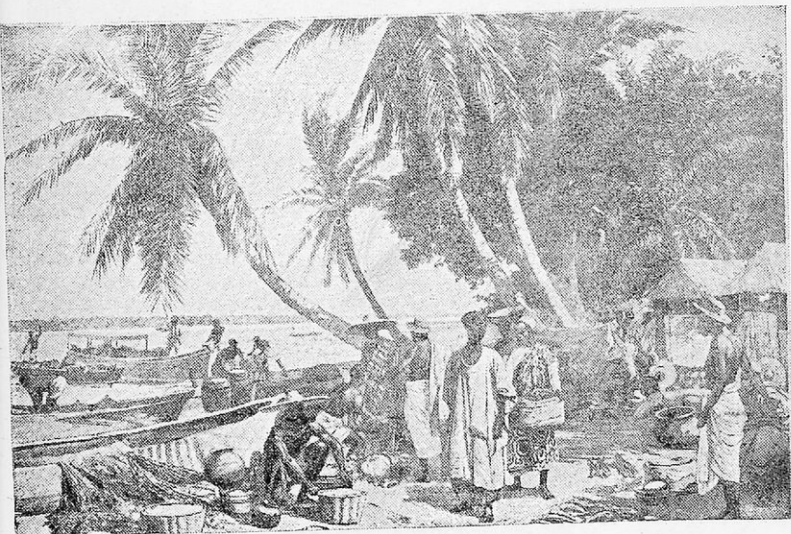
Είκ. 62. Έκχύμωσις καουτσούκ.

καουτσούκ και εξάγεται πολύτιμος ξυλεία (έβενος, μαόνι). Άλλά τὸ κύριον προϊόν τών παραλίων τούτων χωρῶν είναι τὸ έλαιον, τὸ ὁποῖον εκθλίβεται ἀπὸ τοὺς καρποὺς ἐνός εἶδους φοινίκων, και χρησιμεύει πρὸς παρασκευὴν σάπωνος, κηρίων κ.ά. Έκ τούτου και ὅλη ή παραλία ὀνομάζεται παραλία τοῦ φοινικελαίου, εκ τών ἄλλων δὲ προϊόντων αὐτῆς λαμβάνει κατὰ τόπους διάφορα ὀνόματα : παραλία τοῦ σίτου, παραλία τοῦ έλεφαντόδοντος, παραλία τοῦ χρυσοῦ, παραλία τών δούλων ἀπὸ τοὺς χρόνους κατὰ τοὺς ὁποῖους οί μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς ήρπάζοντο ὑπὸ τών Εὐρωπαϊῶν και έπωλοῦντο εις τὴν Ἀμερικὴν ὡς δούλοι. Εὐτυχῶς ἀπὸ ἐτῶν ἀπηγορεύθη τὸ εμπόριον τών δούλων.

Οί Εὐρωπαῖοι λαμβάνοντες μεγάλας προφυλάξεις διὰ τὴν υγείαν των, εγκατεστάθησαν εις τὴν παραλίαν ἐν μέσω τών ἰθαγενῶν. Ἀγγλικαὶ και Γαλλικαὶ ἀποικίαι διαδέχονται ἀλλήλας, συνδεόμεναι διὰ σιδηροδρόμων με τὰ μεγαλύτερα κέντρα τών Νιγηρητῶν. Ἡ **Νιγερία** με 20 εκατ. κατοίκων είναι ή περισσότερον ευημεροῦσα εκ τών Ἀγγλικῶν κτήσεων τοῦ Σουδάν, φθάνουσα μέχρι τῆς λίμνης Τσάδ. Πλησίον αὐτῆς ή πόλις **Κοῦνα** έχει πληθυσμὸν 20 χιλ. Νέγρων. Παρὰ τὴν παραλίαν τὸ **Ἰθαδάν** (240) και τὸ **Λάγος** (100) είναι ἀξιόλογοι διὰ τὸ εμπόριον, ὡς και ή Φρητάουν (45) εις τὴν **Σιέρο Λεόνε**, (ἀγγλικὴν κτήσιν με 1,5 εκ.), ή **Άκκρα** (40) εις τὴν **Παραλίαν τοῦ χρυσοῦ** (ἀγγλ. με 2 εκ.), ή **Δόμε** (7) εις τὸ γαλλ. **Τόγκο** και τὸ **Πόρτο Νόβο** (20) εις τὴν γαλλ. **Δαχομένη** (1 εκ.). Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου

της Γουϊνέας ύψοῦται ὡς στῦλος τὸ ἠφαιστειῶδες ὄρος **Καμε-
ροὺν** (4100 μ.). Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ χώρα εἶναι ὄρεινῃ καὶ ἐκ
τούτου ἔχει κλίμα ψυχρότερον. Ἡ ἀποικία αὕτη μὲ 2 ἑκατ. πλη-
θυσμὸν ἦτο γερμανικὴ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου κατε-
λήφθη ὑπὸ τῶν Γάλλων.

Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Ἄνω Γουϊνέας κεῖται ἡ ἐλευθέρα

Εἰκ. 63. Ἄγορά ἐν ἄνω Γουϊνέα : ψάρια, ἀλεῦρι, λάδι καὶ κρασί ἀπὸ
φοίνικας, χύτρες, ψάθες, κλπ. ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν.

δημοκρατία **Διβεργία** (2 ἑκατ. κατ.) ἰδρυθεῖσα ἐκ δούλων, τοὺς
ὁποίους ἀπηλευθέρωσαν οἱ Ἀμερικανοί.

ς') **Οἱ κάτοικοι.**

Οἱ Σουδανέζοι εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι ἐκ τῶν
μαύρων τῆς Ἀφρικῆς. Καλλιεργοῦν βαμβάκι καὶ σιτάρι, ἔχουν
ἀγέλας κτηνῶν καὶ κατασκευάζουν βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ δερ-
μάτινα εἶδη· γνωρίζουν γὰρ χωνεύουσι καὶ μέταλλα. Ἐκτὸς τῶν
χωρίων, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν μὲ τείχος καὶ τάφρον, ἔχουν καὶ
πόλεις μεγάλας μὲ ἀγοράς, ὅπου οἱ Ἀραβες ἔμποροι συναθροίζουσι
τὰ προϊόντα τοῦ Σουδάν καὶ τὰ μεταφέρουσι πρὸς πώλησιν εἰς
τοὺς λιμένας τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ἐλεφαντοστοῦν καὶ τὰ πτερὰ τῆς

στρουθοκαμήλου αποτελούν αξιόλογον είδος έμπορίου. Άλλά πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν των, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ γυναῖκες καλλιεργοῦν τὴν κυρίαν των τροφήν, τὸ κεχρί, μεταχειρίζονται ἕνα ἔργαλειον, ὅμοιον μὲ τὴν ἰδικήν μας σκαπάνην· τὸ ἄροτρον εἶναι ἄγνωστον ἀκόμη καὶ τώρα εἰς αὐτοὺς, ἐπειδὴ μία μυῖγα, λεγο-

Εἰκ. 64. Χωριὸν τοῦ Καμερούν

μένη τσέτσε, διαδίδει τὴν ἐπιζωοτίαν καὶ καθιστᾷ τὴν κτηνοτροφίαν ἀδύνατον.

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Σουδάν εἶναι Μωαμεθανοί, οἱ ἄλλοι εἰδωλολάτραι. Κάθε μεγάλη φυλὴ ἔχει τὸν Σουλτάνον τῆς· ἄλλ' ὅλοι ὑπάγονται εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Ἀσκήσεις 1. Μέτρησε ἐπὶ τοῦ βορείου τροπικοῦ κύκλου τὸ μῆκος τῆς ἐρήμου Σαχάρας. 2. Ἀκολούθησε τὸν τροπικὸν κύκλον πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται οὗτος. Παρατήρησε τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν τούτων καὶ τῆς Σαχάρας κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. 3. Παράβαλε τὰς ζώνας βλαστήσεως τῶν Ἀβησσυνιαζῶν

δρέων πρὸς τὰς τῶν Ἰμαλαίων (εἰκ. 25). 4. Ποίας ζώνας βλαστήσεως ἔχει γὰρ διακρίνη ὁ κατορχόμενος ἀπὸ τῆς Τύνιδος μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας ; 5. Ἰχθυογράφησε τὴν βορείαν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Συνέχισε τὴν γραμμὴν τῆς παραλίας ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας. Παράβαλε τὸν διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. 6. Σημείωσε εἰς τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἀφρικῆς. Ἐχει τοῦτο πρὸς νότον φυσικὰ ὄρια ;

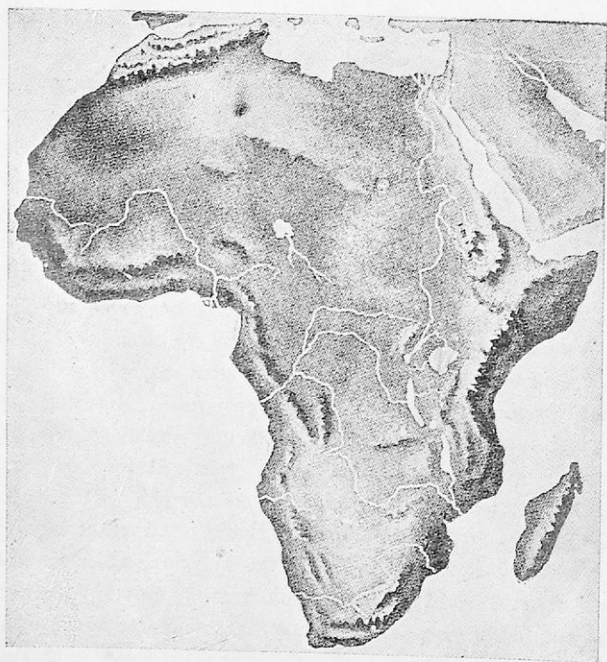
Ἐπισκόπησις τῆς βορείας Ἀφρικῆς.

Αἱ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς, τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν, ἀποτελοῦν τὸ βόρειον μέρος τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου καὶ δύνανται γὰρ ὀνομασθῆναι μὲν ἐν ὄνομα βορεία Ἀφρικῆ. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιον, τοῦ ὁποίου τὸ ἐσωτερικὸν κατέχεται ἀπὸ εὐρείας σκαφοειδεῖς λεκάνας, εἰς δὲ τὰ ἄκρα ὑψοῦνται πολλαχοῦ μεγάλα ὄρη (Ἄτλας, Ἀθρησυνιακαὶ Ἀλπεις, Καμερούν). Τὴν ἀνατολικὴν καὶ νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὄροπεδίου διαρρέουσι μέγιστοι ποταμοὶ (Νεῖλος, Νίγηρ). Ὅριον φυσικὸν πρὸς νότον ἢ βορεία Ἀφρικῆ δὲν ἔχει, καὶ ὡς τοιοῦτο θεωροῦμεν γραμμὴν, ἢ ὁποία ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καταλήγει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν. Καὶ ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν εἶναι ἐλάχιστος. (Ὄνομασε τοὺς δύο εὐρεῖς κόλπους εἰς τὴν βορείαν παραλίαν).

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ μορφή τοῦ ὄροπεδίου ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὁμοίομορφος, μεγάλαι διαφοραὶ παρατηροῦνται εἰς τὰς καθ' ἕκαστον χώρας ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. Ἐνῶ αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος ἔχουσι τὸν χαρακτήρα τῶν μεσογειακῶν χωρῶν, ἢ συνεχομένη μὲν αὐτὰς εὐρεῖα ζώνη εἶναι ξηρὰ καὶ ἀμμόδης ἔρημος. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ὡς μία ὅασις, ἢ μεγαλυτέρα μεταξὺ τῶν δάσεων τῆς Σαχάρας. Νοτιώτερον τὸ Σουδάν ἀποτελεῖ στενὴν λωρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναλλάσσονται στέππαι, σαβάνναι καὶ σὺν δένδροι τόποι, ἐνῶ ἀνατολικώτερον εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἀθρησυνίαν κλίμα καὶ βλάστησις ποικίλλουσι, ἐξαρτώμενα ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ὄρεων καὶ τῶν ὄροπεδίων. Τέλος ἡ παραλία ζώνη τῆς Γουϊνέας μὲν τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα καὶ τὰ παρθένα δάση ἔχει τὰ γνω-

ρίσματα τῶν τροπικῶν χωρῶν, τὰ ὅποια εἶδομεν καὶ εἰς τὰς Μαλαϊκὰς νήσους.

Ὅθεν κλίμα καὶ βλάστησις εἶναι καὶ ἐδῶ τὰ κύρια γνωρίσματα διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ διάφοροι περιοχαὶ τῆς βορείας Ἀφρικῆς, καὶ αὐτὸ ἀληθεύει, ὡς θὰ ἴδωμεν, καὶ διὰ τὴν νοτίαν Ἀφρικὴν. Οἱ Ἄραβες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐξηπλωμένοι εἰς τὰ βόρεια τῆς ἡπείρου καὶ διενεργοῦν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν πρὸς τὸ Σουδάν, διέδωκαν καθ' ὅλην τὴν βορείαν Ἀφρικὴν τὸν μωαμεθανισμόν.

Εἰκ. 65. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Ἀφρικῆς.

Β') ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

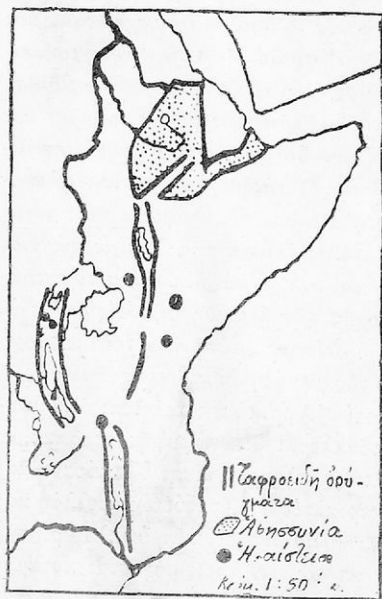
1. Ὅποῖος εἶναι ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τῆς νοτίας Ἀφρικῆς; 2. Ὀνόμασε τὸ ἀκρωτήριο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπολήγει καὶ τοὺς Ὠκεανούς, οἱ ὁποῖοι ἐνοῦνται κατ' αὐτό! 3. Ὅρισε τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς νοτίας Ἀφρικῆς. 4. Τίνα τὰ ὑψηλότερα ὄρη αὐτῆς; Τί δύνασαι νὰ συμπεράνῃς ἐκ τῆς κυκλοτεροῦς μορφῆς τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸν χάσπην μερικὰ ἐκ τῶν ὄρέων τούτων; 5. Ποῖον μέρος τῆς Ἀφρικῆς δέχεται κατὰ τὸν σχετικὸν χάσπην τὰς περισσοτέρας βροχάς, καὶ ποῖον τὰς ὀλιγωτέρας; 6. Ὀνόμασε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας. 7. Πρὸς ποίας λίμνας τῆς Ἀσίας δύνασαι νὰ παραβάλῃς τὴν Ταγκανίκαν καὶ τὴν Νυάνσαν. Τίνα συμπεράσματα συνάγεις περὶ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν τῆς Ἀφρικῆς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ὑψηλῆς θέσεως αὐτῶν; Ποία περιοχὴ φαίνεται σαφῶς ἐκ τοῦ χάσπου ὡς μεγάλη κυκλοτεροῦς λεκάνη;

Ὡς ἡ βορεῖα, οὕτω καὶ ἡ νοτία Ἀφρικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται διὰ παρυφῆς παρακτίων ὄρέων. Ταῦτα κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν εἶναι ὑψηλότερα καὶ διευσθυνόμενα ἀπὸ Β πρὸς Ν περικλείουν μεταξὺ τῶν πολλὰς καὶ μεγάλας λίμνας. Ἡ «*χώρα τῶν λιμνῶν*» εἶναι ἡ ὑψηλότερα τῆς Ἀφρικῆς· εἰς αὐτὴν ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν τρεῖς μέγιστοι ποταμοὶ (Νεῖλος, Κόγγος, Ζαμβέζης). Δυτικῶς αὐτῆς τὸ ὄροπέδιον καταπίπτει εἰς εὐρυτάτην λεκάνην, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Κόγγος, νοτίως δὲ συνεχίζεται ὑψηλὸν μεχρι τῆς ΝΑ ἄκρας, ὅπου ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Ἀκρωτηρίου. Οὕτω διακρίνομεν ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀφρικῇ τὸ ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν, τὴν λεκάνην τοῦ Κόγγου καὶ τὸ νότιον ὄροπέδιον.

1. Τὸ ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν.

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τὸ ἀφρικανικὸν ὄροπέδιον ὑψοῦται εἰς 1100—1300 μ. Ὅπως εἰς τὴν Κοίλην Συρίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ ἀπὸ ἐπιμήκη «*ρήγματα*», τὰ ὁποῖα ἔγιναν κάποτε εἰς τὸν φλοιὸν τῆς Γῆς, ἐσχηματίσθησαν κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ταφροειδῆ ὄρυγματα καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν ὑψώθησαν μεγάλα ἠψαίστεια, τὰ ὁποῖα σήμερον εἶναι ἐσβεσμένα, ὅπως τὸ **Κιλιμάντζαρο** (6000 μ.), ἡ **Κένια** (5200 μ.) κ. ἄ. Εἰς τὰ βαθύτερα μέρη τῶν ὄρυγματων τούτων συλλέγονται τὰ νερὰ καὶ σχηματί-

ζουν επιμήκεις βαθείας λίμνας. Αί μεγαλύτεραι: ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ **Ταγκανίκα** καὶ ἡ **Νυάνσα**. Εἰς τὸ μέσον ὄμως τοῦ ὄροπεδίου,

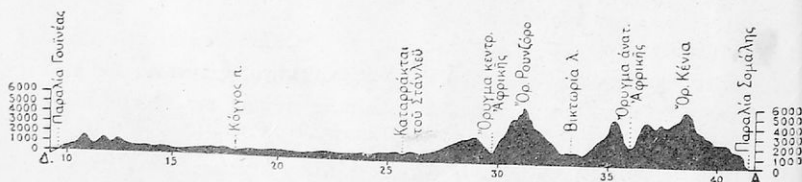

Εἰκ. 66. Ἡ χώρα τῶν λιμνῶν.

εἰς ὕψος 1200 μ., ἡ λίμνη τῆς **Βικτωρίας** (ἴση εἰς ἔκτασιν μὲ τὴν παλαιάν Ἑλλάδα), εἶναι ὡς δεξαμενὴ ἐντὸς κυκλοτεροῦς λεκανῆς.

Ἡ χώρα τῶν λιμνῶν, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν Ἀθησσυνιακῶν ὄρέων μέχρι τοῦ Ζαμβέζη ποταμοῦ, καίται ὅλη ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν. Καὶ ὄμως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρέων τῆς κατοικεῖ αἰωνία χιὼν! Ἐκ τούτου τὰ νέφη, τὰ ὅποια οἱ θερινοὶ ἐτησίαι φέρουν ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀνωθεν τοῦ ὄροπεδίου ψύχονται καὶ ἐξαπολύουν χειμαρρῶδεις βροχάς. Μὲ τὰ νερά τῶν τρέφονται οἱ

τρεῖς μέγιστοι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὀροσερώτερον καὶ ἐπικρατοῦν δύο ἐποχαὶ βρο-

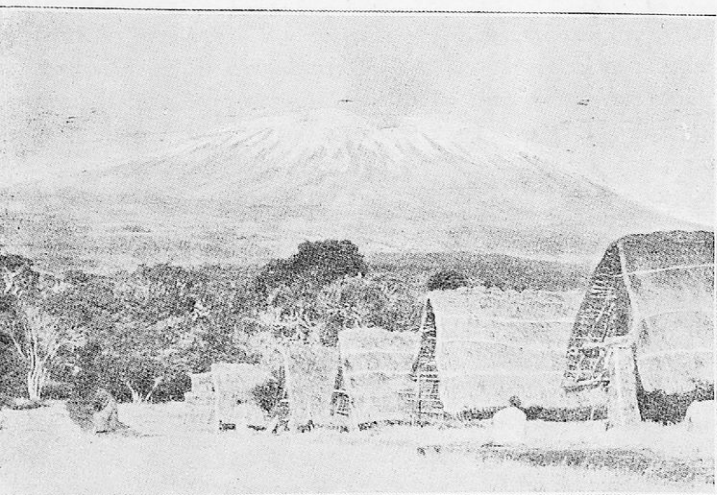

Εἰκ. 67. Τομὴ τῆς Ἀφρικῆς ἐγγὺς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ Δ. πρὸς Α.

χῶν, ἐκτείνονται μεγάλοι λειμῶνες, ὡς ἐπέκτασις τῆς ζώνης τῶν στεππῶν καὶ σαβανῶν τοῦ Σουδάν. Τὸ χόρτον εἰς αὐτοὺς φθάνει συχνὰ τὸ ἀνάστημα ἀνδρὸς καὶ κατ' ἀγέλας βόσκουν ἐκεῖ ἀντιλόπαι, γαζέλλαι, ζέβροι, προσέτι δὲ ἐλέφαντες, ῥινοκέρωτες,

καμηλοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι, ἐνῶ εἰς τοὺς ποταμοὺς δια-
τῶνται κροκόδειλοι καὶ ἵπποπόταμοι. Εἰς τὴν στενὴν ὅμως καὶ
χαμηλὴν παραλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ὄροπέδιον κατέρχεται κλι-
μακκηδόν, ἐπικρατεῖ μεγάλη θερμότης καὶ ὑγρασία καὶ ἐκ τού-
του ἐκεῖ ἐκτείνονται παρθένα δάση, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἐνω
Γουίνεαν.

Οἱ **κάτοικοι**, ὑπολογιζόμενοι εἰς 10 ἑκατομμύρια, εἶναι κατὰ
τὸ πλεῖστον Νέγροι Μπαντοῦ καὶ καταγίνονται εἰς τὴν γεωργίαν,

Εἰκ. 68. Χωριὸν Νέγρων εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Κιλιμάντζαρο.

κτηνοτροφίαν καὶ τὸ κυνήγιον. Εἰς τὰ παράλια κατοικοῦν καὶ
Ἄραβες καὶ Ἴνδοι, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀρχαίους χρόνους ἐγκα-
τεστάθησαν καὶ συναλλάσσονται μὲ τοὺς ἐγχωρίους. Ἐπὶ μα-
κρὸν οἱ Ἰθαγενεῖς ἐδεκατίζοντο ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους πολέμοις καὶ
ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων. Σήμερον ὅλη ἡ χώρα τῶν λιμνῶν
μετὰ τῆς παραλίας ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Ἀγγλίας,
ἡ ὁποία κατεσκεύασε σιδηροδρόμους καὶ ἀνέπτυξε τοὺς οἰκο-
νομικοὺς πόρους τοῦ τόπου. Ἐπειδὴ ἡ παραλία εἶναι ἀμμό-
δης, δὲν ὑπάρχουν καλοὶ λιμένες. Ὁ καλύτερος λιμὴν εὗρίσκει-
ται εἰς τὸ Δαρ-ἔς-Σαλάμ (25) καὶ εἰς τὴν νησίδα **Σανσιβάσην**
(40), ἡ ὁποία ἀποτελεῖ Σουλτανᾶτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς

Ἀγγλίας. Κύρια προϊόντα εἶναι καουτσούκ, ἐλεφαντοστοῦν, καφές, καπνός, βαμβάκι καὶ ζαχαροκάλαμον.

2. Ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου καὶ ἡ Κάτω Γουϊνέα.

Ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου ἔχει μέσον ὕψος περίπου 400 μ. καὶ ἐξ ὧλων τῶν πλευρῶν περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροπεδίων. Κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ κλίμα εἶναι γνησίως τροπικὴ χώρα μὲ καθημερινὰς βροχάς. Διὰ τοῦτο ὁ Κόγγος εἶναι ὁ πλουσιώτατος εἰς ὕδατα καὶ εὐρύτατος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς. Ἄλλ' ἕνεκα τῶν καταρρακτῶν, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸν κάτω ροῦν του σχηματίζει, δὲν ἀποτελεῖ πλωτὴν ὁδόν. Ἀνὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν παραποτάμων του ἐκτείνονται παρθένα δάση, τῶν ὁποίων οἱ ἐλαιοφοίνικες καὶ τὰ ἔγχρωμα ξύλα (ἔβενος κλπ.) ἔχουν ἀξίαν διὰ τὸ ἐμπόριον, καὶ καουτσούκ δὲ συλλέγεται πολὺ. Ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες καὶ πολυάριθμοι πίθηκοι ἔχουν ἐκεῖ τὴν κατοικίαν των, ἐν ᾧ ζέβροι, καμηλοπαρδάλεις, ἀντιλόποι τρέχουν εἰς τοὺς γειτονικοὺς λειμῶνας. Ἐκ τοῦ Κόγγου ἐξάγονται μεγάλα ποσότητες χαλκοῦ, ὡς καὶ ἐλεφαντοστοῦ. Πόλεις κυρίως δὲν ὑπάρχουν, ἀλλὰ μόνον σταθμοὶ ἐμπορικοί. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ **Βόμα**.

Τὸ Κόγγὸ κατέχει ἕκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου εἶναι κτήσις τῶν **Βέλγων** καὶ κατοικεῖται ἀπὸ 9 ἑκατ. Νέγρων **Μπαντού**, οἱ ὁποῖοι ζοῦν κατὰ μικρὰς φυλάς περισσότερον ὡς γεωργοὶ παρὰ ὡς κτηνοτρόφοι. Μεταξὺ τῶν κατοικῶν τῶν παναρχαίων δασῶν τοῦ Κόγγου ὑπάρχουν **νᾶνοι**, τῶν ὁποίων τὸ ἀνάστημα μόλις φθάνει τὸ ἐν μέτρον. Οὗτοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀραιώσουν τὸ δάσος καὶ νὰ ἀροτριώσουν ἀγρούς. Ζοῦν κυρίως μὲ τὸ κυνήγιον. Διὰ νὰ προφυλάξουν τὰς καλύβας των ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις γειτονικῶν φυλῶν, φυτεύουν γύρω ἀκανθωτὰ φυτὰ καὶ οὕτω ἀποφράσσουν ὅλας τὰς παρόδους. Ἄν κάποιου παρατηρήσουν μετακίνησιν τινα, τοποθετοῦν δίκτυα, τὰ σκεπάζουν προσεκτικὰ μὲ κλαδιὰ καὶ φύλλα καὶ πιάνουν μὲ αὐτὰ καὶ μεγάλα ἀγρίμια. Ἀπὸ κάποια δὲ βότανα, ποὺ αὐτοὶ μόνοι ἠξεύρουν, παρασκευάζουν δηλητήριον καὶ μὲ αὐτὸ ἐπιχρῶν τὰ βέλη καὶ τὰς λόγχας των· οὕτως, ἂν καὶ τόσον μικροί, εἶναι πολὺ ἐπιφοβοὶ ἐχθροί.

Ἐκατέρωθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου ἡ παραλία εἶναι ἐπίπεδος καὶ ἀμμώδης, ὥστε εἰς ἐλάχιστα σημεῖα αὐτῆς ἡμποροῦν

τὰ πλοῖα νὰ προσεγγίσουν. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι πλήρης ἐλῶν, τὸ κλίμα μὲ τοὺς πυρετοὺς του εἶναι θανάσιμον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Βορείως τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους (**Γαλλικὸν Κογγό**). Αὕτη ἔχει μὲν τὰ ἴδια προϊόντα μὲ τὸ Βελγικὸν Κογγό, ἀλλ' ἀραιότερον πληθυσμὸν (1,5 ἑκατ.) καὶ δὲν εὐημερεῖ ὅσον ἐκεῖνο.—Νοτίως τοῦ Κόγγου ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Φρίο ἡ **Πορτογαλικὴ Ἀγγόλα** (2 1/2 ἑκ. κατ.), ἡ ὁποία εἶναι πλουσία εἰς χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακας, ἐξάγει δὲ καὶ κόμμι, καφέν, βαμβάκι κλπ.

3. Βρεττανικὴ νοτιά Ἀφρική.

Νοτίως τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀφρικῆς ἔχει ὕψος 900 περίπου μέτρων, νοτιώτερον ὅμως ὑψοῦται εἰς 1200 μέχρι 1500 μ. Τοῦτο ἐκ τριῶν πλευρῶν περιβάλλεται ὑπὸ παρακτίων ὄρεων μόνον πρὸς Β ὀρίζεται διὰ χαμηλῶν ὑψομάτων. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τὰ ὄρη τοῦ **Δράκου** φθάνουν τὸ ὕψος τῶν ἀνατολικῶν Ἀλπεων (3650 μ.), εἰς τὴν δυτικὴν ἡ παρυφῆ

Εἰκ. 69. Τομὴ τῆς Νοτίας Ἀφρικῆς ἀπὸ Δ πρὸς Α.

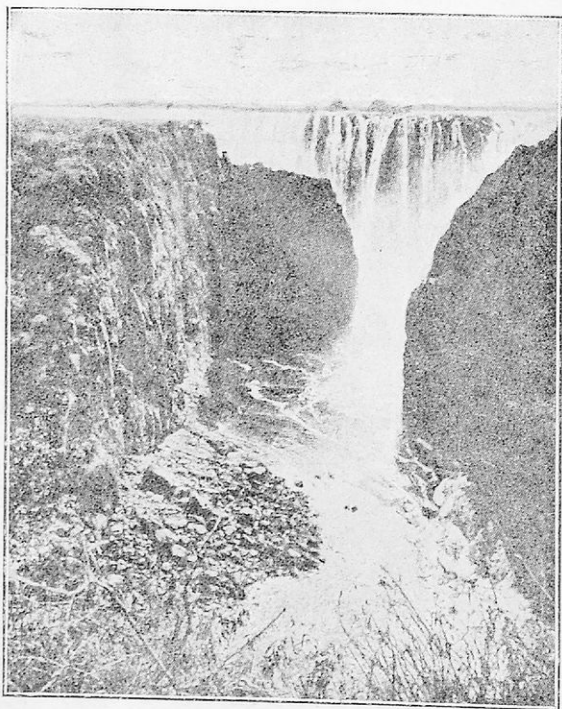
τοῦ ὄροπεδίου ὑψοῦται εἰς 2600 μ. Πρὸς τὰ ἐξω ἦται πρὸς τὴν θάλασσαν, τὰ ὄρη ταῦτα ἀποκλίνουν κατὰ βαθμίδας, ἰδίᾳ εἰς τὰ νότια, ὅπου αἱ δύο ἐπάλληλοι βαθμίδες κατατέμνονται εἰς πολυἀριθμητα τραπεζοειδῆ ὄρη.

Κατὰ τὸ θέρος σχηματίζεται εἰς τὴν νοτίαν Ἀφρικὴν μία περιοχὴ μὲ μέσην θερμοκρασίαν ἄνω τῶν 30°. Ὁ θαλάσσιος ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ὄρμα τότε πρὸς αὐτὴν ἐκ τῶν ΝΑ, καθὼς ἀκριθῶς οἱ θερινοὶ Μονσοῦν πρὸς τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, κατακλύζει ἐλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν μὲ πλουσίας βροχάς. Ἀλλ' ὀλίγα μόνον ἐξ αὐτῶν φθάνουν πέραν τῶν ὄρεων τοῦ Δράκου εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐξ ἄλλου ἡ δυτικὴ παραλία μένει ξηρά, διότι ἕνα ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον διευθύνεται πρὸς αὐτὴν ἐκ νότου, κρατεῖ σχεδὸν κάθε βροχὴν μακρὰν

ἀπ' αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ νέφη, τὰ ὅποια ἔρχονται ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πλήρη ὑδατῶν ἀνωθεν τοῦ ρεύματος τούτου ψύχονται καὶ ρίπτουν τὴν βροχὴν των, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν ἀκτὴν. Τὸ νοτιοδυτικὸν ὅμως ἄκρον δέχεται βροχὰς κατὰ τὸν χειμῶνα. (Εἰκ. 73).

Ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἐκ τῆς διαφόρου ἀποστάσεως τῶν μερῶν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἢ νοτιωτέρᾳ Ἀφρικῇ παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν εἰς αὐτὴν ὅ φυσικὰς περιοχάς:

α) Νοτίως τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου καὶ τοῦ ὄροπεδίου τῶν

Εἰκ. 70. Καταρράκτης τοῦ Ζαμβέζη.

λιμνῶν τὸ κλίμα εἶναι τροπικὸν καὶ ἡ χώρα ὁμοιάζει καθόλου μὲ τὸ Σουδάν· ἐκ τούτου κατέχεται ἀπὸ λειμῶνας καὶ παρθένα δάση, διὰ τῶν ὁποίων ῥέει ὁ Ζαμβέζης ποταμὸς. Οὗτος σχηματίζει τοὺς θαυμασιωτέρους καταρράκτας τοῦ κόσμου (*Ροδεσία*).

β) Νοτιώτερον ἢ χώρα βαθμηδὸν μεταβάλλεται εἰς θαμνώδη στέπην καὶ τέλος καταστᾶ ξηρὰ καὶ ἄγονος ἔρημος, ἢ ὅποια ἐκτείνεται μέχρι τῆς δυτικῆς παραλίας καὶ ὁμοιάζει μὲ τὴν Σαχάραν (Ἐρημος **Καλαχάη**).

γ) Εἰς τὰ ΝΑ ἄκρα τῆς ἐρήμου ἀναφαίνεται πάλιν ἡ θαμνώδης στέπη διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Βάαλ καὶ Ὀράγγη ποταμοῦ· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν ὁρέων τῆς Νατάλης εἶναι ἀποκλεισμένη ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν, ἦτοι πολὺ ξηρὸν θέρος καὶ ὑγρὸν χειμῶνα (**ὄροπέδια τοῦ Ὀράγγη καὶ τοῦ Τράνσβααλ**).

δ) Ἡ ΝΑ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου κατέχεται ἀπὸ τὸ ὄρεινόν σύστημα τῆς Νατάλης, τὸ ὅποιον κλιμακῆδὸν κατέρχεται πρὸς τὴν παραλίαν· αὕτη διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερμῶν ἀνέμων τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ δέχεται πλουσίας βροχάς· ἐκ τούτου εὐδοκίμοι τὰ φυτὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν (καφές, τέϊον, ζαχαροκάλαμον (**Χώρα τῆς Νατάλης**)).

ε) Ἡ νοτιωτάτη ἄκρα κατέχεται ἐπίσης ὑπὸ παρακτίων ὄροσειρῶν καὶ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν Νότιον Πόλον. Ὅθεν ἡ χώρα αὕτη κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ὁμοιάζει μὲ τὴν χώραν τοῦ Ἀτλαντος· ἔχει δηλαδὴ ἐπὶ μὲν τῆς παραλίας κλίμα καὶ βλάστησιν ὅμοια μὲ τὰ τῆς Μεσογείου (σιτηρὰ, ἄμπελος, ὄπωροφόρα, τὰ ὅποια εὐδοκίμοι ὅπου τὸ ἐδαφος ἀρδεύεται) ἐπὶ δὲ τῶν ὄροπέδιων πτωχὰς βοσκὰς διὰ πρόβατα (**Χώρα τοῦ Ἀκρωτηρίου**).

Ἄν ἐξαίρεσωμεν τὰς δύο τελευταίας περιοχάς, ἡ νοτιωτέρα Ἀφρικὴ εἶναι κυρίως χώρα τῆς κτηνοτροφίας (αἰγες, πρόβατα). Ἄλλ' εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐγκλείει μέγαν πλοῦτον πολυτίμων λίθων καὶ μετάλλων, ὥστε εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἀδαμάντων καὶ χρυσοῦ εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου· ἐξάγει προσέτι χαλκόν, σίδηρον, μόλυβδον καὶ γαιάνθρακας.

Διὰ τὸ ὑγιεινὸν τῆς κλίμα, καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνακαλυφθοῦν οἱ θησαυροὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ Νοτιὰ ἄκρα τῆς Ἀφρικῆς προσείλκυσε ἀποίκους Εὐρωπαϊοὺς. Οὗτοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξετόπισαν τοὺς ἰθαγενεῖς **Ότιεντότους** καὶ **Βουσμάνους**, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἄγριοι καὶ ἀνθίσταστο εἰς αὐτοὺς. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ἀποίκων κατ' ἀρχὰς ἦσαν **Ὀλλανδοὶ** (Μπόερς). Ἄλλ' ἀφοῦ οἱ Ἄγγλοι περὶ τὸ 1800 κατέλαβον τὴν χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τὴν

Νατάλην, οὔτοι ἀπεχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἔδρυσαν τὰς **Δημοκρατίας τῆς Ὁράγγης** καὶ τοῦ **Τράνσβααλ** ζῶντες βίον ποιμενικόν. Ἡ ἀνακάλυψις ὅμως τῶν χρυσορυχείων καὶ ἀδαμαντωρυχείων προεκάλεσε τοιαύτην συρροήν ξένων, ὥστε ὁ πληθυσμὸς ἐπυκνώθη εἰς τὰς δημοκρατίας καὶ ἔριδες ἐπηκολούθησαν. Αὗται ἑτεροματίσθησαν διὰ πολέμου καὶ αἱ δημοκρατίαι προσηγήθησαν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἀποτελέσασαι μετὰ τῶν ἄλλων ἀποικιῶν τὴν «**Ἐνωσιν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς**», ἡ ὁποία περιλαμβάνει 8 ἐκ. κατοίκων καὶ ἀνεπτύχθη μεγάλως διὰ τῆς Ἀγγλικῆς διοικήσεως.

Τὰ πλουσιώτερα χρυσορυχεῖα καὶ ἀδαμαντωρυχεῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ Τράνσβααλ. Πλησίον αὐτῶν ἡ **Γιοχάνεσμπουργκ** (300) ἔφθασεν εἰς μεγάλην ἀκμήν. Λιμένες ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου εἶναι ἐν μὲν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἀκρωτηρίου ἡ **Καίηπταουν** (τ. ἔ. πόλις τοῦ Ἀκρωτηρίου, 250), ἐν δὲ τῇ Νατάλῃ ἡ **Δάρμπαν** (160). Ἐδρα τῆς κυβερνήσεως εἶναι ἡ **Πραιτωρία** (80) ἐν τῷ Τράνσβααλ.

Ἡ **Ροδεσία** ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ζαμβέζη μέχρι τῆς Ταγγανίκας, εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα (χρυσόν, μόλυβδον) καὶ γαιάνθρακας, διὰ κατασκευῆς δὲ σιδηροδρόμων οἱ Ἀγγλοὶ προσπαθοῦν νὰ φέρουν εἰς ἐπικοινωνίαν τὴν χώραν μὲ τὴν θάλασσαν.

Δυτικῶς αὐτῆς ἡ **Μοζαμβίκη**, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς Πορτογάλλους. Διὰ τὸ ἀνθυγιαίνον κλίμα ἐλάχιστος εἶναι ἐν αὐτῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν Εὐρωπαίων. Οἱ ἰθαγενεῖς (περὶ τὰ 4 ἑκατ.) ἀνήκουν εἰς τὴν πολεμικὴν φυλὴν τῶν Ζουλοῦ· καὶ καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Γ') ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Ἐν τῷ **Ἰνδικῷ Ὠκεανῷ** ἡ **Μαδαγασκάρη** εἶναι μεγαλύτερα εἰς ἑκτασιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον (βλ. εἰκ. 56) (3 1/2 ἑκατ. κατ.). Ὀροσειραὶ ὑψηλότεραι ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας Πίνδον διασχίζουν αὐτὴν κατὰ μῆκος. Ὅθεν, ἐνῶ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς νήσου ἔχει πλουσίας βροχάς, μὲ τὰς ὁποίας εὐδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ἄρουρα, ἡ καφέα, ἡ δυτικὴ πλευρὰ τούναντιον εἶναι ξηρὰ καὶ στεππώδης. Οἱ **κάτοικοι** εἰς μὲν τὰ δυτικὰ τῆς νήσου εἶναι Νέγροι, εἰς δὲ τὰ ἀνατολικά **Μαλαῖοι**, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θερινῶν Μονσούν κάποτε ἤλθον καὶ ἐγκα-

τεστάθησαν ἐδῶ. Ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Γαλλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσάν τὴν **Ταναγαρίβαν** (90).

2. Ἐν τῷ **Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ** ὑφθύνονται δυτικῶς τῆς Ἀφρικῆς συστήματα μικρῶν ἠφαιστειακῶν νήσων. Τούτων σπουδαιότεραι εἶναι αἱ **Ἀζόραι**, ὅπου εὐδοκιμεῖ ἡ πορτοκαλλέα, καὶ αἱ **Κανάριοι** νῆσοι, αἵτινες διακρίνονται διὰ τὸ ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὴν μεγάλην εὐφορίαν (πατρὶς τῶν καναρινικῶν μαζ). Ἡ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν **Τενερίφα** ἔχει ἐνεργὸν ἠφαιστειὸν (3700 μ.), ἡ δὲ **Φέρος** εἶναι γνωστὴ, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς οἱ παλαιότεροι ἠρίθμουν τοὺς μεσημβρινοὺς τῆς Γῆς. Αἱ νῆσοι αὗται, ὡς καὶ αἱ νοτιώτεραι **νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου**, ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν, ἐπειδὴ εἰς αὐτάς τὰ περιπλέοντα τὴν Ἀφρικὴν πλοῖα ἀνεφοδιάζονται μὲ ὕδωρ καὶ γαιάνθρακα. Ἐν μέσῳ τοῦ Ἀτλαντικοῦ κεῖται ἡ **Ἁγία Ἐλένη**, μικρὰ καὶ βραχύδης νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέθανε τὸ 1821 ἐξόριστος ὁ Μέγας Ναπολέων. Ἐν ἐξαιρέσωμεν αὐτήν, ἡ ὁποία εἶναι Ἀγγλική, καὶ τὰς Καναρίους νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶναι Ἰσπανικαί, ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀνήκουν εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως.

Ἐν καὶ ἡ Ἀφρικὴ εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπόστασιν, μόνον τὰ βόρεια αὐτῆς παράλια ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους. Διότι ὀλίγον πέραν τῆς παραλίας ἀπλώνεται ἀχανὴς ἔρημος. Καὶ ὅταν δὲ ἀργότερα μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας οἱ Πορτογάλλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν, πάλιν ἐπὶ μακρὸν οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ ἠπειρος καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ ἄκρα περιβάλλεται ἀπὸ ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι καταπίπτουν κλιμακῆδόν πρὸς τὴν παραλίαν, οἱ ποταμοὶ ρέοντες πρὸς τὴν θάλασσαν, σχηματίζουν εἰς πολλὰ μέρη καταρράκτας καὶ δίναν καὶ ἐκ τούτου δὲν ἠμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς φυσικαὶ ὁδοὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου. Ἐπειτα καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ μόνον ἓνα κόλπον σχηματίζει ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας, τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας. Διὰ ταῦτα ἡ Ἀφρικὴ ἐξηκολούθει νὰ εἶναι αἰνιγματώδης, σκοτεινὴ ἠπειρος καὶ μόνον ἀπὸ

70 ἐτῶν κατωρθώθη γὰ ἐξερευνηθῆ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ὑπὸ τολμηρῶν περιηγητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ὁ Σκῶτος ἱεραπόστολος **Δίβινγκστον** καὶ ὁ ἀμερικανὸς **Στάνλεϋ**.

2. **Ἡ Ἀφρικὴ ὡς ἡπειρος (θέσις, μέγεθος).**

Ἀφρικὴ: 29 ἑκατ. τ. χλμ.

140 ἑκατ. κατοίκων

Εὐρώπη: 11 ἑκατ. τ. χλμ.

492 ἑκατ. κατοίκων

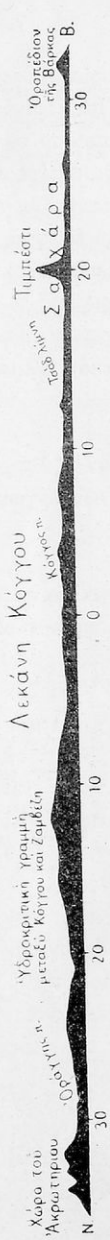
Ἡ Ἀφρικὴ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ ἀπέχει ἀπὸ τὴν Εὐρώπην 14 μόνον χιλιόμετρα, διὰ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὅστις ἐτάμη πρὸ 60 περίπου ἐτῶν, συνάπτεται μετὰ τῆς Ἀσίας. Ἔνεκα τούτου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πολλαὶ σχέσεις συνέδεσαν τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. Τὰς τρεῖς ταύτας ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ὀνομάζομεν καὶ «ἀρχαῖον κόσμον». Κατὰ τὴν ἔκτασιν ἡ Ἀφρικὴ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἶναι τριπλασία.

3. **Διαμελισμὸς καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους.**

Ἐκτὸς τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καὶ τῶν δύο Σύρτεων θαλάσσιοι κόλποι εἰς τὴν Ἀφρικὴν δὲν ὑπάρχουν καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Σομαλῆς πρὸς Α εἶναι ἡ μόνη χερσόνησος. Ὅθεν ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἐλάχιστος· ὁμοιάζει μὲ κορμὸν χωρὶς ἄκρα, εἶναι δὲ καὶ εἰς νήσους πτωχὴ ἡ Ἀφρικὴ.

Καὶ ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ὁμοίομορφος. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλοῦ μὲν καταπίπτει ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλοῦ δὲ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς διὰ στενῆς πεδινῆς λωρίδος. Ἐχει δὲ εἰς μὲν τὰ νότια ὕψος 1300—1000 μ., εἰς δὲ τὰ βόρεια μόνον 500—100 μ.

Ἐκτὸς τῆς κλίσεως ταύτης, ἡ ὁποία βαίνει ἀπὸ Ν πρὸς Β καὶ γίνεται φανερά καὶ ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ Νείλου ποταμοῦ, τὸ ὄροπέδιον ἔχει καὶ ἐτέραν κλίσιν ἀπὸ Α πρὸς Δ τοιαύτην, ὥστε ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ παρουσιάζει καθόλου μεγαλύτερα ὕψη ἢ ἡ δυτικὴ. Τὴν ἀπόκλισιν ταύτην δεικνύει ὁ ῥοῦς τοῦ Κόγγου ποταμοῦ. Ἐνῶ δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπεδίου περιλαμβά-

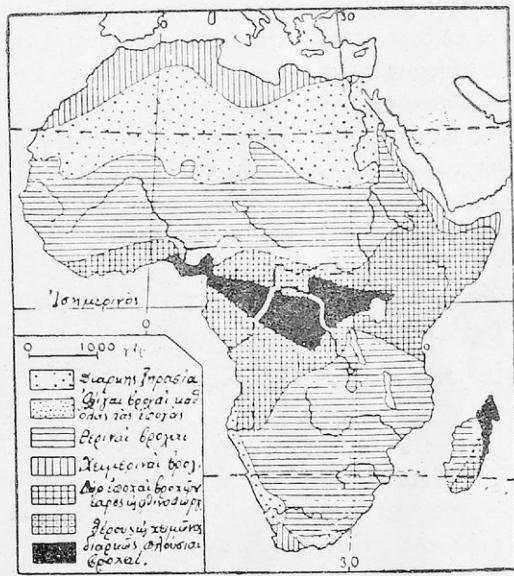

Είχ. 71. Κάθετος τομή τη: 'Αφρικής από N πός B.

νει ευρείας σκαφοειδείς λεκάνας, αί παρυφαί αὐτοῦ κατέχονται κατὰ τὸ πλείστον ὑπὸ ὑψηλῶν παρακτίων ὄρέων. Ὡς δὲ εἶδομεν, τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου διατέμνουσι ἐπιμήκη ὄρυγματα, εἰς κοιλώματα τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα σχηματίζουν λίμνας. Ἐντὸς τῶν ὄρυγματῶν τούτων καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν ὑφύονται πολλαχοῦ ἡφαιστεία.

4. Κλίμα.

Ἡ Ἀφρική ἐκτείνεται τόσο πρὸς N τοῦ

Είχ. 72. Χάρτης βροχῶν τῆς Ἀφρικής.

Ἰσημερινοῦ, ὅσον καὶ πρὸς B αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πίπτουν κατακορύφως, διὰ τοῦτο ἡ Ἀφρική ἔχει ἐν γένει θερμότατον κλίμα. Καμμία χώρα τῆς γῆς δὲν σημειώνει μέσην θερμοκρασίαν Ἰουλίου 35°, ὡς ἡ Σαχάρα. Ἐνεκα τοῦ ἐλαχίστου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν ὄροπεδίων ὑπὸ τῶν παρακτίων ὄροσειρῶν, ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσ-

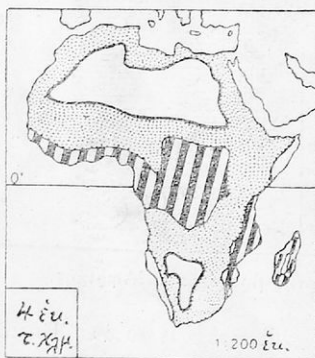
σης εις τὸ κλίμα τῆς ἠπείρου εἶναι μικρά. Πλουσίας βροχᾶς καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἔχει τὸ παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν τμήμα, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τοῦ «ὄροπεδίου τῶν λιμνῶν», ἐπειδὴ ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ νέφη βροχῆς, καὶ ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς μεγίστης θερμότητος γίνεται μεγάλη ἐξάτμισις ὑδάτων ἐκ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους. Βορείως καὶ νοτίως τοῦ τμήματος τούτου αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται περιοριζόμεναι εἰς τὴν θερινὴν ἐποχὴν, ἐτι δὲ περαιτέρω εἰς τὰς ἐρήμους (Σαχάραν, Καλαχάρην) ἐπικρατεῖ μεγίστη ξηρασία. Τέλος τὰ βόρεια καὶ νότια παράλια παρουσιάζουν μεσογειακὸν κλίμα μὲ χειμερινὰς βροχᾶς.

5. Ποταμοί.

Σχεδὸν ὅλοι οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς ἔχουν τὴν πηγὴν των εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰσημερινοῦ. (Ἔνεκα τίνων λόγων παρακωλύεται ἡ ποταμοπολιὰ εἰς αὐτοὺς ;)

6. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀφρικῆς

Αἱ ζῶναι τῆς βλαστήσεως ἐν Ἀφρικῇ βαίνουν, ὡς καὶ αἱ τοῦ κλίματος, συμμετρικῶς πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

○ Ἔρημοι
 ●●●● Ζεῖώσαι
 IIII Παρθένα δάση

Εἰκ. 73. Ζῶναι βλαστήσεως.

ἀναρίθμητα πτηνὰ καὶ ἔντομα. Ἀντιλόπαι, καμηλοπαρδάλεις καὶ ζέβροι καὶ ὁ διώκτης των λέων κατοικοῦν τὰς σαβάννας καὶ τὰς στέππας. Ἡ στρουθοκάμηλος εὑρίσκεται ἀπὸ τῆς Σαχάρας μέχρι

παρθένων δασῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀκολουθοῦν πρὸς Β καὶ Ν αἱ ζῶναι τῶν στεππῶν καὶ τῶν λειμῶνων μὲ τὸ ὑψηλὸν χόρτον καὶ τὰ μεμονωμένα δένδρα. Ἔπονται αἱ ἐρήμοι καὶ κατόπιν αἱ περιοχαὶ τῶν ἀειθαλῶν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος.

Εἰς τὰ παρθένα δάση τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουν τὴν κατοικίαν των οἱ μεγάλοι πίθηκοι, αἱ λεοπαρδάλεις, οἱ ἐλέφαντες, αἱ σαῦραι καὶ οἱ ὄφεις, εἰς τοὺς ποταμούς των οἱ ἵπποπόταμοι, οἱ κροκόδειλοι καὶ αἱ χελῶναι. Τὸ παρθένον δάσος φιλοξενεῖ καὶ

της χώρας τοῦ Ἀκρωτηρίου εἰς τὰς ἀναπεπταμένας περιοχάς. Τὸ χαρακτηριστικὸν ζῶον τῆς βορείας ἐρήμου εἶναι ἡ κάμηλος, τὸ τῆς νοτίας ἢ στρουθοκάμηλος. Ὅλων τῶν ζῴων τούτων ἡ κατασκευὴ τοῦ σώματος εἶναι ὅλως ἀνάλογος πρὸς τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς διαβιώσεως ἐν τῇ πατρίδι των. Ἄλλ' εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἤπειρον οἱ ἄνθρωποι, τὰ κατοικιδιά των ζῶα καὶ οἱ καρποὶ τῶν ἀγρῶν ὑφίστανται τόσον πολὺ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ μικροῦ ζωϊκοῦ κόσμου. Αἱ μυῖαι τσέτσε διαδίδουν τὴν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου καὶ τὴν ἐπιζωστίαν, οἱ ἀφρικανικοὶ

Εἰκ. 74. Οἰκογένεια Ὀττεντότου.

κῶνωπες μεταδίδουν τὴν ἐλονοσίαν, κάποιος ψύλλος χώνεται εἰς τὸ δέρμα τῶν ποδῶν ἀνθρώπου καὶ θηλαστικῶν καὶ προξενεῖ κακοήθη ἀποστήματα, τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων ἐξολοθρεύουσι ὄχι σπανίως τὰ νεαρὰ σπαρτά.

7. Πληθυσμός.

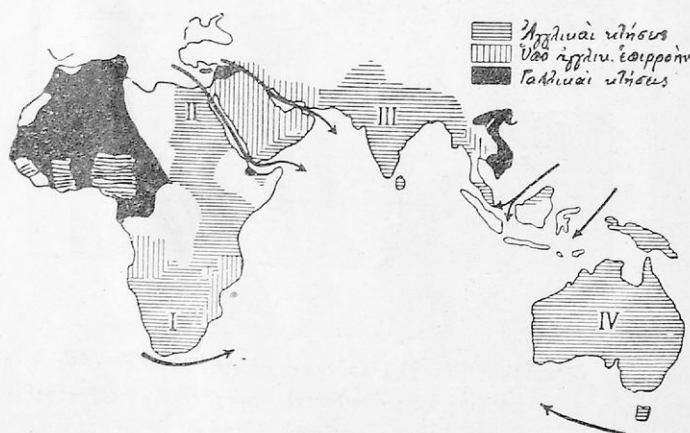
Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀφρικῆς ὑπολογίζεται εἰς 140 ἑκατομμύρια, τῶν ὁποίων 5 κάτοικοι ἀναλογοῦν εἰς 1 τ. χλμ. Ὅθεν ἡ

Ἡ Ἀφρικὴ ἀνήκει εἰς τὰς ἀρχαίως κατοικουμένας ἡπείρους. Εἶναι ἡ χώρα τῆς μαύρης φυλῆς, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ τὸ μέλαν χρῶμα τοῦ δέρματος, τὰ σγουρὰ μαλλιά, τὴν πλατεῖαν ῥίνα, τὰ παχέα χεῖλη. Τὸ κύριον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ **Νέγροι**, μετὰ τῶν ὁποίων ἀνεμίχθησαν καὶ φύλα σημιτικά (Βεδουῖνοι) καὶ χαμιτικά (Βέρβεροι, Αἰγύπτιοι) εἰσδύσαντα διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου. Εἰς τὰ νότια κατοικοῦν ἐν μικρῷ ἀριθμῷ **Ότιεντίοι** καὶ **Βουσμάνοι**, ὁλονὲν ἐλαττούμενα λείψανα τοῦ παναρχαίου πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν βορείαν καὶ νοτίαν παραλίαν ἔχουν ἐγκατασταθῆ ἐν μεγαλυτέρῳ ἀριθμῷ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν εὐρίσκονται καὶ Ἄραβες καὶ Ἰνδοὶ ἄποικοι.

Ἡ **Θρησκεία** τῶν Νέγρων συνίσταται κυρίως εἰς λατρείαν τῶν προγόνων καὶ εἰς μαγείαν. Ἄλλ' ὁ ἰσλαμισμὸς εἰσεχώρησε ἀπὸ Β καὶ Α βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

8. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπείρος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀποικισμοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ μόνον ἡ Ἀθῆσυνία καὶ ἡ Λιβερία παραμένουν

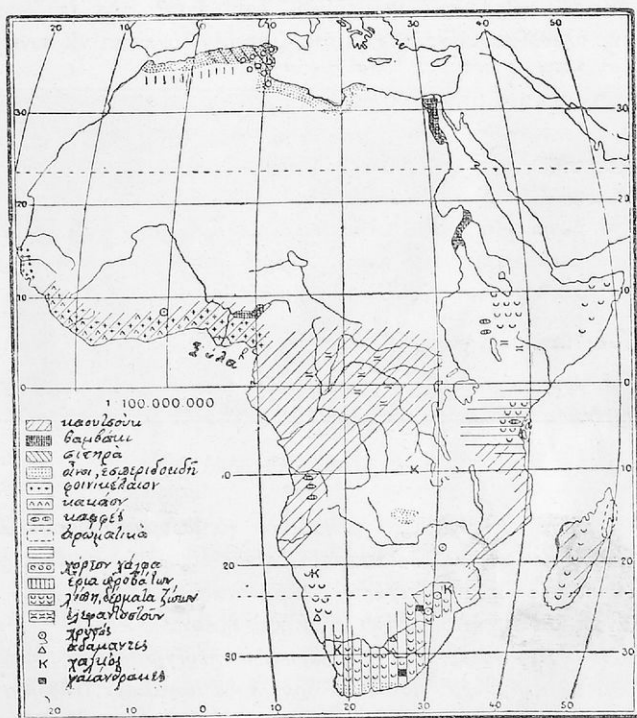
Εἰκ. 75. Κτήσεις Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων.

ἀκόμη ἀνεξάρτητοι. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία κατέχουν ἐκάστη ἀνὰ ἓν τρίτον τῆς ἡπείρου, ἀλλὰ τὸ ἀγγλικὸν τμήμα ἔχει περίπου διπλάσιον πληθυσμὸν τοῦ γαλλικοῦ. Εὐρείας ἐκτάσεις κατέ-

χουν και οι Πορτογάλλοι, οι Ίταλοί, οι Βέλγοι και οι Ίσπανοί. Τὰς γερμανικὰς ἀποικίας κατέχουν ἤδη οἱ Γάλλοι και οἱ Ἀγγλοι.

9. Οἰκονομικὴ ζωὴ.

Ἡ Ἀφρική παρέχει εἰς τὸν κόσμον πολὺ περισσοτέρας πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν ἢ τροφίμα. Εἰς ταῦτα δύναν-

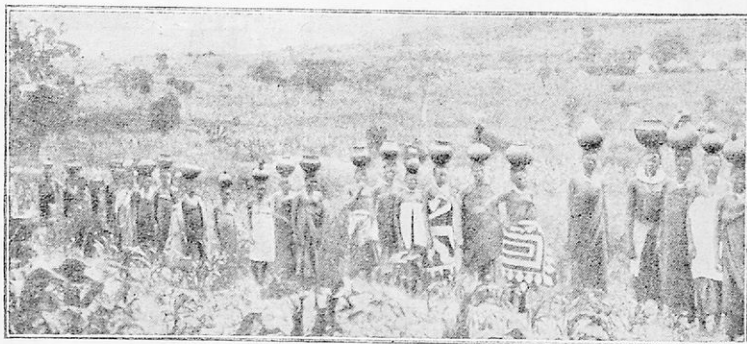
Εἰκ. 76. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ἀφρικής.

ται ἐκτὸς τοῦ κακάου γὰ περιληφθῶν και φυτικὰ τινὰ ἔλαια, τὰ ὅποια ὁμως χρησιμεύουν συγχρόνως και διὰ τὴν κατασκευὴν σαπῶνων (π. χ. Παλμολίβ κλπ.). Ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν βιομηχανίαν χρησιμοποιοῦνται βάμβαξ, ἔρια, καουτσούκ, χρυσός, ἀδάμαντες, χαλκός, περὰ στρουθοκαμήλων και τὸ ὄλον ἐν σπανιώτερον γινόμενον ἐλεφαντοστοῦν.

10. Συγκοινωνία.

Οἱ ὑπάρχοντες μέχρι τοῦδε σιδηρόδρομοι ἐν Ἀφρική εἶναι τοπικοί, συνδέοντες σημεῖα τινὰ τῆς παραλίας μὲ τὸ ἐσωτερικόν.

Σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος νὰ διασχίξῃ τὴν ἠπειρον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου, ἀκόμη δὲν ἀπέκτησεν ἢ Ἀφρική. Οἱ Ἕλληνοὶ σχεδιάζουσι τὴν σιδηροδρομικὴν ἔνωσιν τοῦ Κάιρου μὲ τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Καίηπταου). Σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς ἠπείρου προσλαμβάνει τώρα τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον. Εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅπου ἕνεκα τῆς ἐπιζωοτίας καὶ τῆς ὀλεθρίας μύιας κατοικίδια ζῷα δὲν δύνανται νὰ συντηρη-

Εἰκ. 77. Καρφάβιον μεταφορᾶς ὕδατος.

θοῦν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μοναδικὸν μεταφορικὸν μέσον. Ζῷα διὰ τὰς μεταφορὰς καὶ δι' ἵππασίαν εἶναι εἰς μὲν τὰ νότια βόες καὶ ἵπποι, εἰς δὲ τὴν Σαχάραν κάμηλοι, εἰς δὲ τὰς χώρας τοῦ Ἄτλαντος καὶ τὴν Ἀθιοπικήν ἵπποι καὶ ἡμίονοι.

11 Ἀσκήσεις. 1. Ἰχνογράφησε τὸ περίγραμμα τῆς Ἀφρικής καὶ σημείωσε ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὄρη, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας καὶ τὰς πόλεις, τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν. 2. Ὀνόμασε τοὺς λιμένας, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ προσεγγίσῃς ταξιδεύων ἐκ Πειραιῶς εἰς τὴν Λάομπαν. 3. Διατὶ διαφέρει ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ἡ χώρα τῆς Νατάλης ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου, ἢν καὶ ἀπέχον ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν; 4. Διὰ τίνων χωρῶν θὰ διέλθῃ ὁ σιδηροδρόμος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐνώσῃ τὸ Κάιρον μὲ τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου; 5. Κάμε πίνακα τῶν προϊόντων τῆς Ἀφρικής καὶ σημείωσε εἰς τίνας χώρας παράγεται ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν χάρτην 76. 6. Ὀνόμασε τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας κατὰ τὸν χάρτην 75. 7. Εἰς ποῖον τόπον τῆς νοτίας Ἀφρικής θὰ ἐπροτίμας νὰ ζῆς; Διὰ ποῖους λόγους ἐκεῖ;

Λευκός - νεύο

ΑΜΕΡΙΚΗ

Εισαγωγή.

1. Ἡ Ἀμερικὴ κεῖται μόνη ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου. Ποῖος ὠκεανὸς βρέχει τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ποῖος τὴν δυτικὴν ; 2. Νοτίως τῆς Ἀμερικῆς ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ ὁ Εἰρηρικός ὠκεανὸς συναντῶνται, ἀλλὰ βορείως αὐτῆς τὸ ὄριον ἀποτελεῖ ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανός. 3. Ποία χώρα φαίνεται εἰς τὴν ΒΔγωνίαν τοῦ χάρτου ; 4. Ποῖος πορθμὸς χωρίζει τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν ; Ποιοὶ ὠκεανοὶ ἐνώνουνται δι' αὐτοῦ ; 5. Ποία μεγάλη νῆσος κεῖται ΒΑ τῆς Ἀμερικῆς ; Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται αὕτη ; 6. Ποία μικροτέρα νῆσος κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Γροιλανδίας ; 7. Ἐὰν ἠθέλετε πλεύσει ἀπὸ τὴν Ἰσλανδίαν πρὸς ΝΑ εἰς ποίαν νῆσον ἠθέλετε φθάσει ; 8. Ἀπὸ τὴν Ἰρλανδίαν τὰ ὑπερωκεάνεια φθάνουν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς ἐντὸς 4 ἡμερῶν. Ἐντὸς 4 ἡμερῶν φθάνουν καὶ ἀπὸ τὸ Προάσιον ἀκρωτήριον τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς (βλ. τὴν ὑδρογείον σφαιραν).

Ἡ Ἀμερικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βορείου μέχρι σχεδὸν τοῦ Νοτίου Παγωμένου ὠκεανοῦ. Ὅθεν εἶναι ἡ μακροτάτη ὄλων τῶν ἡπείρων καὶ κεῖται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ζώνας τῆς Γῆς. Κατὰ τὴν ἔκτασιν ἡ Ἀμερικὴ εἶναι τετραπλασία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἶναι μικροτέρα. Διακρίνεται δὲ ἀπὸ αὐτὰς καὶ ὡς «**Νέος Κόσμος**», διότι μόνον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔγινε γνωστὴ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν δυτικὴν ἡπειρον, ἦτο ὁ **Κολόμβος**. Ἄλλ' οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος κανεὶς ἐγνώριζε τίποτε περὶ αὐτῆς· εἰς τοὺς χρόνους τοῦ μάλιστα (ἦτοι πρὸ 446 ἐτῶν) ὀλίγοι ἄνθρωποι ἐπίστευαν, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι στρογγύλη. Τότε πολλοὶ ἐπήγγαιναν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὰς Ἰνδίας, ταξιδεύοντες πρὸς Α διὰ τῶν χωρῶν τῆς ΝΔ Ἀσίας. Εἰς τὸν νοῦν τοῦ Κολόμβου ἐπήλθε τὸ πρῶτον ἡ ἰδέα, ὅτι ἠμποροῦσε νὰ

Εικ. 78. Χάρτης ανάγλυφος της Βορείας Ἀμερικής.

φθάση εἰς τὰς Ἰνδίας γρηγορώτερα, ἂν ἔπλεε πρὸς Δ. Ὅθεν μὲν τρία πλοῖα ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς Ἰσπανίας διευθυνόμενος πρὸς Δ' ὅταν μετὰ δύο μῆνας ἀπεβιβάζετο τὸ πρῶτον εἰς τὰς νήσους τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, ἐνόμιζεν, ὅτι εἶχε φθάση εἰς τὰς Ἰνδίας τῆς Ἀσίας. Διὰ τοῦτο τὰς μὲν νήσους ὠνόμασεν Ἰνδίας, τοὺς δὲ κατοίκους των Ἰνδιάνους, τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα παρέμειναν καὶ πρὸς διάκρισιν αἱ νῆσοι λέγονται *Δυτικάι Ἰνδίαι*.

Ἐκτοτε πολλοὶ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον Κόσμον καὶ πολλοὶ μαῦροι μεταφέρθησαν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὰ ἐργάζονται εἰς τὰ κτήματα τῶν ἀποίκων. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 250 ἑκατ. ἐκ τῶν ὁποίων 165 ἑκατ. εἶναι λευκοί, 16 ἑκατ. μαῦροι, 22 ἑκατ. Ἰνδιάνοι καὶ 40 ἑκατ. μιγάδες, ἀλλ' ἀναλογοῦν 6 κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χλμ. Διὰ τοῦτο ἐξακολουθεῖ αὕτη τὰ προσελκύη πολλοὺς μετανάστas ἐκ τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου.

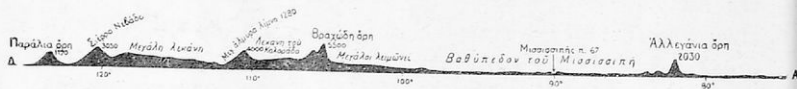
Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς εἰσχωρεῖ βαθύτερον εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκεῖ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων μέγα τμήμα γῆς ἐβυθίσθη εἰς τὰ βάθη. Εἰς τὴν θέσιν του εἰσεχώρησεν ἡ θάλασσα· ἀλλὰ τὰ θουὰ ἐξέχουν ἀκόμη ἀπὸ τὰ κύματα ὡς στενὰ γέφυρα (*Μέση Ἀμερικῆ*) καὶ ὡς πολυπληθῆς νησιωτικὸν σύστημα (*Δυτικάι Ἰνδίαι*). Οὕτως ἡ ἤπειρος διηρέθη εἰς δύο σχεδὸν ἰσομεγέθη τριγωνικὰ τμήματα, τὴν *Βορείαν* καὶ *Νοτίαν Ἀμερικῆν*.

Α') ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Βορείας Ἀμερικῆς ; 2. Μὲ ποίας ἠπείρους τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀντιστοιχεῖ αὕτη ; 3. Ποῖος κόλπος εἰσχωρεῖ βαθύτατα εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Ἀμερικῆς ; 4. Ὀνόμασε τὰς χερσονήσους, εἰς τὰς ὁποίας ἀπολήγουν τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς βορείας Ἀμερικῆς. 5. Ποία νῆσος φράσσει ἀπὸ βορρᾶ τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ; 6. Τίνων μεγάλων λιμῶν τὸν ἔκθρον ἀποτελεῖ ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ; οὗτος τὸ ὄνομά του ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἁγιον τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεκαλύφθη. 7. Ὀνόμασε καὶ τοὺς ἄλλους μεγάλους ποταμοὺς τῆς βορείας Ἀμερικῆς.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. Διαίρεσις.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, μακρόταται ὄροσειραί, ἐκτεινόμεναι εἰς δύο κυρίας γραμμάς ἀπὸ τῆς βορειοτάτης Ἀλάσκας μέχρι τοῦ Ἴσθμου τοῦ Παναμᾶ, κατέχουν ὀλόκληρον τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς. Ἐκ τούτων ἡ δυτικὴ, βαίνουσα κατὰ μῆκος τῆ παραλίας, καταπίπτει ἀποτόμως εἰς τὸν ὠκεανὸν καί, χωριζομένη εἰς μεμονωμένα τμήματα, λαμβάνει διάφορα ὀνόματα (**Θαλάσσιαι Ἄλπεις, Κασκάδια ὄρη, Παράλια ὄρη, Σιέρρα Νεβάδα, Σιέρρα Μάδρε**). Ἡ ἀνατολικὴ, τὸναντίον ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ ὄροσειράν, τὰ **Βραχώδη ὄρη**. Περὶ τὸ μέσον αἱ

Εἰκ. 79. Κάθετος τομὴ τῆς βορείας Ἀμερικῆς ἀπὸ Δ πρὸς Α.

δύο ὄροστοιχίαι, καμπυλοῦμεναι, περικλείουσι εὐρὴ καὶ ὑψηλὸν ὄροπέδιον. Τόσον ὑψηλὰ εἶναι τὰ ὄρη τῆς πλευρᾶς ταύτης, ὥστε καὶ εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον, ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ μερικαί ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφᾶς των εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς. Τὸ ὑψηλότερον ἐξ αὐτῶν (Μάκ Κίνλεϋ 6200 μ.) εὐρίσκεται εἰς τὸ βορειώτατον ἄκρον, ὅπου αἱ Θαλάσσιαι Ἄλπεις κρημνίζονται εἰς τὸν ὠκεανόν. Οἱ παγετῶνές των φθάνουσι εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων πελώριοι ὄγκοι ἀποσπῶνται καὶ ἐπιπλέουσι ὡς παγόβουνα.

Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Βορείας Ἀμερικῆς διασχίζεται ὑπὸ τῶν Ἀλλεγανίων ὄρεων, τὰ ὅποια μόλις φθάνουσι τὸ ὕψος τοῦ ὄροπεδίου τῆς δυτικῆς χώρας (2000 μ.). Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ἐκτείνεται εὐρύτατον βαθύπεδον, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν νότιον μέρος διαρρέει ὁ Μισσισιπιὴς μετὰ τοὺς μεγάλους παραποτάμους του, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, τὸ δὲ βόρειον ὁ Νέλσον καὶ ὁ Μάκενζι, ποταμοὶ ρέοντες πρὸς βορρᾶν.—Εὕρετε τὴν ὕδροκριτικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῶν δύο λεκανῶν· αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ τοῦ βορείου τμήματος τῆς Βορείας Ἀμερικῆς. Εὕρετε τὸν ποταμὸν Ρίο Γκράντε οὗτος ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ Μεξικοῦ.

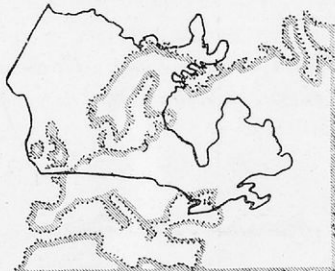
1. Ὁ Καναδάς.

Ὁ Καναδάς κατέχει ὅλον σχεδὸν τὸ βόρειον ἥμισυ τῆς Βορείας Ἀμερικῆς καί, ἐπειδὴ πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, λέγεται καὶ **Βρετανικὴ βορεία Ἀμερική**. Εἰς ἑκτασίαν εἶναι ἴσος περίπου μὲ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἔχει μόνον 10 ἑκατ. πληθυσμόν, διότι μόνον τὸ νότιον καὶ ΝΑ αὐτοῦ μέρος κατοικεῖται πυκνῶς. Περιγράψατε τὸ νότιον ὄριον τῆς χώρας.

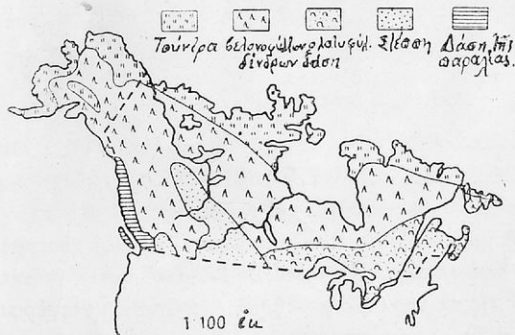
1. Τὸ βόρειον μέρος τοῦ Καναδά ἀνήκει εἰς τὰς ἀρκτικές χώρας· κατέχεται ἀπὸ παγωμένας ἐρήμους (**τουντρας**), εἰς τὰς ὁποίας αἱ χιονοθύελλαι εἶναι συνήθεις καὶ κατὰ τὸ θέρος. Ἐδῶ

οἱ μόνοι κάτοικοι εἶναι **Ἔσκιμῶι**, οἱ ὅποιοι τὸν χειμῶνα περνοῦν πλησίον τῆς παραλίας εἰς ὑπογείους θολωτάς καλύβας, κυνηγοῦντες φύκας, θαλασσίους ἴππους κλπ., τὸ δὲ βραχὺ θέρος ἀποδημοῦν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, διὰ νὰ κυνηγήσουν ἀγρίους τα-

1:200 ἔμ.

Εἰκ. 80. Σύγκρισις τοῦ Καναδά καὶ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος.

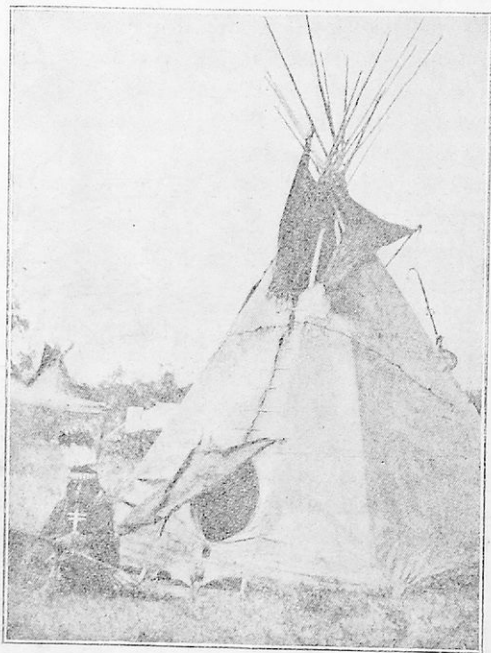
Εἰκ. 81. Ζῶναι βλαστήσεως τοῦ Καναδά.

ἐκτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦν ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς μὲ ἐρυθρὸν δέρμα καὶ κατάμαυρα μαλλιά (**Ἰνδιάνοι**). Οὗτοι κα-

ράνδους, οἱ ὅποιοι κατ' ἀγέλας πλανῶνται εἰς τὰς βορείας χώρας.

2. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Νότον, τόσον τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος μετριάσσεται. Ὅθεν εἰς τὰς τουντρας ἀκολουθοῦν **δασώδεις**

τασκευάζουν τὰς καλύβας των ὡς πυραμίδας, τὰς ὁποίας ἐπενδύουν μὲ τὰ δέρματα τῶν ζῴων, τὰ ὅποια κυνηγοῦν εἰς τὸ δάσος. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ ἰκτίς, ὁ κάστωρ, ἡ ἐνυδρίς ἔχουν δέριμα καταλληλότερα διὰ τὴν κατασκευὴν γουναρικῶν, καπέλλων κλπ.

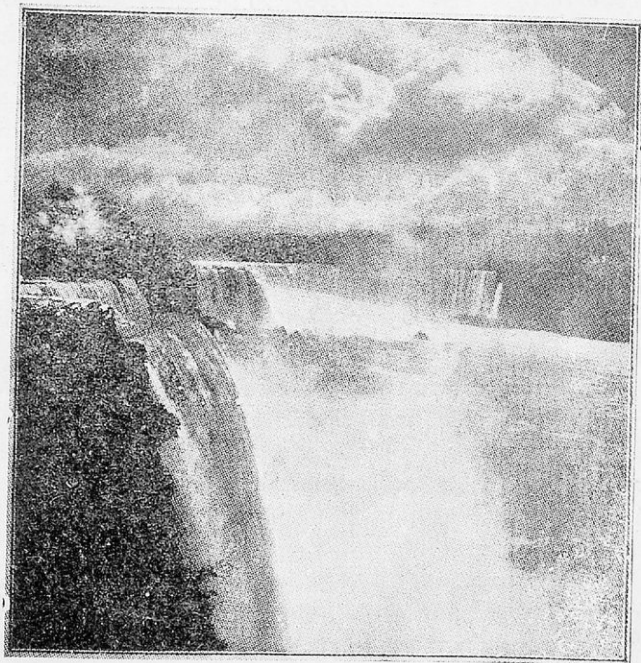

Εἰκ. 82. Σκηνὴ Ἰνδιάνων.

Διὰ τοῦτο οἱ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι διατηροῦν εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐμπορικοὺς σταθμοὺς, ὅπου οἱ Ἰνδιάνοι δίδουν τὰ δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινωσκεπάσματα καὶ φορέματα. Δρόμοι εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν χώραν ὑπάρχουν ὀλίγοι· ἀλλ' ὑπάρχουν πολλοὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι. Κατὰ τὸ θέρος Ἔσκιμῶσι, Ἰνδιάνοι καὶ ἄποικοι ταξιδεύουν ἐπάνω εἰς τὰ νερά μὲ μονόξυλα, τὰ ὅποια μεταφέρουν ἀπὸ μίαν λίμνην ἢ ἀπὸ ἕνα ποταμὸν εἰς ἄλλον. Κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅτε ἔλα τὰ σκεπάζει χιόνι καὶ πάχος, τὰ φορτία μεταφέρονται μὲ ἔλκηθρα, τὰ ὅποια σύρονται ἀπὸ σκύλους. Ἔτσι τὰ δέρματα φθάνουν εἰς τὴν κατφωκηνῆν χώραν καὶ πα-

ραδίδονται εις τὸ ἐμπόριον. Ἐκτὸς τούτων ἐξάγονται καὶ χρυσὸς ἀπὸ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς χώρας, ἄφθονος δὲ ξυλεία ἀπὸ τὰ δάση αὐτῆς.

3. Εἰς τὸν νότιον καὶ **ΝΑ Καναδᾶν** οἱ χειμῶνες εἶναι ψυχροί, ἀλλὰ τὰ θέρη ἄρκετὰ μακρὰ καὶ θερμά, ὥστε νὰ ὠριμάζουν τὸν σίτον καὶ τὰ λαχανικά. Ἡ μέση θερμοκρασία τῆς Βίννεπεγ (εἶρε τὴν πόλιν!) τὸν μὲν Ἰανουάριον εἶναι -20° , τὸν δὲ Ἰούλιον $+19^{\circ}$. Ὅθεν ἡ γεωργία εἶναι ἐδῶ ἡ κυρία ἀσχολία τῶν κατοίκων καὶ μεγάλα ποσότητες σιτηρῶν συγκομίζονται εἰς ἀπεράντους ἀγρούς. Ἡ **Βίννεπεγ** (220) εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπο-

Εἰκ. 83. Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

ρίου τῶν σιτηρῶν. Μὲ τὴν ἀφθονίαν τοῦ χόρτου, τοῦ ἀρχαβοσίτου κλπ. ἀνεπτύχθη καὶ ἡ κτηνοτροφία καὶ μεγάλη ἐξαγωγή βουτύρου καὶ τυροῦ γίνεται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Ὁ ποταμὸς τοῦ **Ἁγίου Λαυρεντίου** ἀποτελεῖ τὸν ἕκρον

τῶν μεγάλων λιμνῶν (Ἄνω, Μίχιγκαν, Χούρον, Ἡρι, ὄντάριο), αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦν μεταξύ των. Μεταξὺ τῆς Ἡρι καὶ τῆς ὄντάριο τὰ νερὰ κρημνιζόμενα ἀπὸ ὕψους 50 μ. σχηματίζουσι τὸν περίφημον καταρράκτην τοῦ **Νιαγάρα**. Μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὑδάτων του λειτουργοῦν πολλὰ ἐργοστάσια. Εἶναι τόσον εὐρεῖα ἡ κοίτη τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ὥστε δι' αὐτῆς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας συγκοινωνεῖ μὲ τὴν θάλασσαν. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ κεῖνται αἱ σπουδαιότεραι ἐμπορικαὶ πόλεις τοῦ Καναδά, ἡ **Μοντρεάλ** (620) καὶ ἡ **Κουέμπεκ** (100). Ἐπὶ τῆς λίμνης ὄντάριο τὸ **Τορόντο** (620) εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν σιτηρῶν, ὡς καὶ ἡ Μοντρεάλ. Ἡ **Ἐντάρια** (100) ἔχουσα τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ξυλείας εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατείας.

4. Τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου κλείει ἀπὸ βορρᾶ ἡ νῆσος τῆς **Νέας Γῆς** Βουνὰ πάγου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιβαίνουν φῶκαι καὶ πολικαὶ ἄρκτοι, καταπλέουσι τὴν ἀνοιξίν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν. Ἀνατολικῶς τῆς νήσου συναντῶνται δύο ἀντίθετα θαλάσσια ρεύματα, ἐν ψυχρὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἐν θερμὸν ἀπὸ νότου. Ἐκ τούτου τὰ ἀβαθῆ μέρη νοτίως τῆς νήσου ταύτης γεμίζουσι κυριολεκτικῶς κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας μὲ ψάρια (βακαλάους, σολωμούς, βέγγες, ἀστακοὺς) καὶ πολλὰί χιλιάδες ψαράδων συγκεντρῶνται τότε ἐκεῖ διὰ ψάρευμα.

Νοτιώτερον ἡ χερσόνησος τῆς **Νέας Σκωτίας** εἶναι πλουσία εἰς γαιάνθρακας καὶ μεταλλεύματα σιδήρου. Τὸ **Χάλιφαξ** (50) εἶναι ὁ κύριος αὐτῆς λιμὴν. Ἐξ αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος διευθυνόμενος πρὸς δυσμὰς φθάνει εἰς 5½ ἡμέρας εἰς τὴν **Βανκούβερ** (250), τὸν σπουδαιότερον λιμένα τοῦ Καναδά διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν.

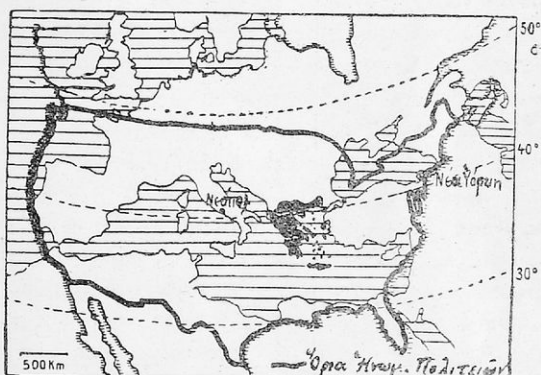
5. Γαιάνθρακες καὶ χρυσοὶ εἶναι οἱ θησαυροί, τοὺς ὁποίους κρύπτουσι τὰ **Βραχώδη ὄρη** εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ Καναδά. Χρυσοὶ ἰδίᾳ εἶναι τὸ προϊόν τῆς ἀρκτικῆς **Ἀλάσκας**, ἡ ὁποία ὅμως ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

6. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ἦσαν Γάλλοι. Διὰ τοῦτο ἄλλοτε τὸν Καναδὸν κατεῖχεν ἡ Γαλλία καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων ὁμιλοῦσι καὶ σήμερον τὴν Γαλλικὴν. Οἱ περισσότεροι ὅμως τῶν κατοίκων κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία καὶ κατέχει σήμερον τὸν Καναδὸν. Ἀλλὰ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας ἔχουσι εἰς χεῖρας τῶν οἱ Καναδοί.

2. Αί Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς

(USA=United States of Amerika).

1. Ἀκολούθησε τὴν γραμμὴν τῶν συνόρων πρὸς τὸν Καναδᾶν καὶ πρὸς τὸ Μεξικὸν (περιγραφῆ). 2. Μεταξὺ τίνων παραλλήλων κύκλων κεῖται ἡ χώρα; Εἰς ποίαν ἄρα ζώνην κλίματος; Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν παραλλήλον 40° καὶ εἶρε μὲ ποίας χώρας

Εἰκ. 84. Σύγκρισις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος.

τοῦ ἀνατολ. ἡμισφαιρίου ἀντιστοιχεῖ ἡ βορεία ζώνη τῆς χώρας.

3. Ὅρισε τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους εἰς τὸ δυτικὸν μέρος, εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς χώρας. 4. Ὅνόμασε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας.

Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι κατέχουν ἑκτασιν ἴσην σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην, περιλαμβάνουν δὲ πλεόν τοῦ ἡμίσεος τῶν κατοίκων τῆς ὅλης Ἀμερικῆς (123 ἑκατ.). Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, ἡ χώρα εἰς τὴν δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν πλευρὰν εἶναι ὀρεινὴ, εἰς δὲ τὸ μέσον πεδινή.

1. Αἱ δυτικαὶ χῶραι.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κατέχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀπ' ἀνατολῶν μὲν περικλείεται ὑπὸ τῶν **Βραχωδῶν ὄρεων**, ἀπὸ δυσμῶν δὲ ὑπὸ τῆς **Σιέρρας Νεβάδας καὶ τῶν Κασκαδίων ὄρεων**. Ἐνεκα τούτου τὸ ὄροπέδιον ἔχει κλίμα ξηρόν· εἰς τινὰ μέρη μάλιστα δὲν διαφέρει ἀπὸ πραγματικὴν ἔρημον. Ἄλλ' εἰς τὰ γύρω βουνὰ

πίπτει τὸν χειμῶνα ἀφθονος χιών, ἡ ὁποία εἶναι πηγὴ πολλῶν ποταμῶν. Ὅσοι διευθύνονται πρὸς τὴν **Μεγάλην λεκάνην** συλλέγονται εἰς λίμνας, αἱ ὁποῖαι δὲν

Εἰκ. 85. Φάραγξ τοῦ Κολοράδο.

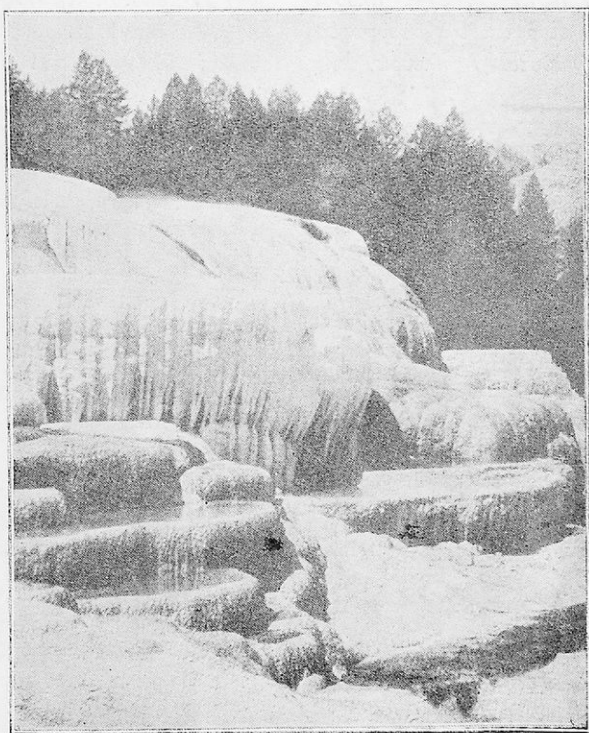
ἔχουν ἔκρουσιν καὶ εἶναι ἀλμυραί· ἡ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν κεῖται εἰς ὕψος 1280 μ. Μερικοὶ ὄμως ποταμοί, ὡς ὁ **Κολοράδο** καὶ ὁ **Ρίο Γκράντε** διανοίγουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, σκάπτοντες εἰς τὸ ὄροπέδιον στενὰς καὶ βαθεῖας φάραγγας (Καίνυον, ἐκ τοῦ ἰσπ. canon=κανόνι). Ἡ φάραγγξ τοῦ Κολοράδο, ὁ ὁποῖος εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸν Δούναβιν, εἶναι ἡ μεγαλοπρεπεστέρα τῆς Γῆς μετ' ἀπότομα τοιχώματα βάρους 1000-2000 μ.

Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπέδιου, ὡς καὶ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων, ἐγκεῖται εἰς τοὺς μεταλλευτικούς θησαυρούς. Χρυσός, ἀργυρός, χαλκός καὶ μόλυβδος ἐξάγονται εἰς μέγας ποσότητας, ἐπειδὴ δὲ καὶ

γαιάνθρακες ἀφθονοῦν εἰς τὰ Βραχώδη ὄρη, τὸ **Ντένβεο** (280) εἰς τὰς ἀνατολικὰς αὐτῶν ὑπωρείας ἔχει ὕψηλὰς καμίλους, ὅπου τήκονται τὰ μέταλλα. Τόποι τινὲς ἐν τῇ Μεγάλῃ λεκάνῃ ἀρδεύονται τεχνητῶς, οὕτω δὲ ἡ **Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης** (140) ὁμοιάζει με ὄασιν.

Εἰς τὰ Βραχώδη ὄρη ὑπάρχουν ὄροπέδιά τινα, τὰ ὁποῖα λέγονται «**πάρακα**». Τὸ περιφημότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ «**Γελοστόουν πάρακα**», ὅπου ἀπὸ ἑκατοντάδας θερμῶν πηγῶν ἀνατινάσσονται κατὰ μικρὰ διαστήματα στήλαι βράζοντος ὕδατος εἰς ὕψος 30—40 μέτρων (θερμοπίδακες, Γκέϋζερ). Λίμναι ἀτμίζουσαι μέσα εἰς καταπράσινα δάση, καταρράκται κρημνιζόμενοι εἰς βα-

θυτάτας κοιλάδας, βουνά κατάλευκα ἀπὸ τὸ χιόνι πληροῦν πράγματι θαυμασμοῦ τὸν ἐπισκέπτην. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν χώρον αὐτὸν τὸ κυνήγιον εἶναι ἀπηγορευμένον, ἐδῶ εὔρον καταφύγιον καὶ οἱ

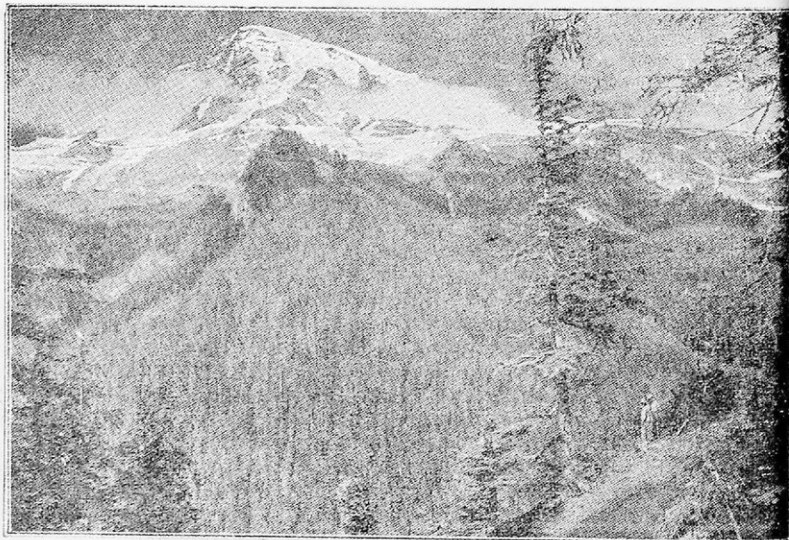
Εἰκ. 86. Γκέϋζεφ ἐν Γελοστόουν πάρι.

τελευταῖοι βίσωνες ἦτοι ἄγριοι βούβαλοι τῆς βορείου Ἀμερικῆς, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν πολυπληθέστατοι, ἀλλ' ἐκινδύνεον ν' ἀφανισθοῦν τελείως ἀπὸ τὸν διωγμὸν τῶν κυνηγῶν.

Δυτικῶς τοῦ ὄροπεδίου ἡ **Σιέρρα Νεβάδα** διὰ τὴν ἀγρίαν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰς φυσικὰς καλλονὰς παραβάλλεται μὲ τὰς Ἀλπεις τῆς Εὐρώπης. Ἰδίᾳ φημίζεται ἡ κοιλάς **Γιοξέμιτι** διὰ τὰς κρημνώδεις κλιτύς, τὰ γιγάντεια δένδρα καὶ τοὺς καταρράκτας, εἰς ἐκ τῶν ὁποίων πίπτει ἐξ ὕψους 870 μ.

Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡ πειροὶ ἔκδ. 5η 1938

Μεταξὺ τῆς Σιέρρας Νεβάδας καὶ τῆς χαμηλῆς παραθαλασσίας ὄρσειρας ἐκτείνεται ἡ στενὴ καὶ μακρὰ πεδιάς τῆς Καλλιφορνίας. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνατολικῶς τῆς Νεβάδας ὄροπέδιον ἡ πεδιάς ἔχει πλούσιās βροχάς, ἐπειδὴ τὰ νέφη, τὰ ὅποια οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ προσπίπτοντα εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Νεβάδας ψύχονται καὶ ρίπτουν

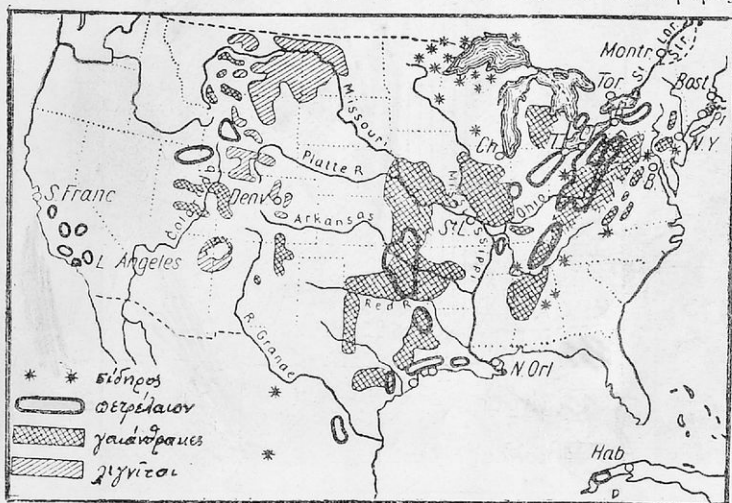

Εἰκ. 87. Τὸ ὄρος Ραΐνιερ ἐν τῇ ὄρσειρᾷ τῶν Κασκαδίων τῆς βορ. Ἀμερικῆς. βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει καὶ εὐφορον ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα γλυκὺ, εὐδοκιμοῦν οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλάια καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ. Ἰδίᾳ τοῖς μετανάστας προσείλκυσεν ἐδῶ ὁ χρυσός, ὁ ὅποτος εἶχεν ἀνακαλυφθῆ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Σιέρρας Νεβάδας· ἀφοῦ ὅμως οὗτος ἐξηγητήθη, οἱ ἐργάται τῶν χρυσορυχείων ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀμπελοργίαν καὶ σήμερον ἡ Καλλιφορνία θεωρεῖται ὡς ὁ κήπος τῆς δύσεως. Ὁ Ἅγιος Φραγκῖσκος, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εἰρηγικιοῦ, τὸ 1845 εἶχε μόνον 30 λευκοὺς κατοίκους· σήμερον ἀριθμεῖ μὲ τὰ πρόαστεια 1 ἑκατ. κατοίκων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸν ἐξαίρετον λιμένα του, τοῦ ὁποίου

ἡ εἴσοδος ὀνομάζεται «χρυσή πύλη», συναντῶνται αἱ θαλάσσιαι ὁδοὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς ὁδοὺς τῆς ἡπείρου. Ἡ πόλις τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον παρὰ τὸ **Δὸς Ἀντζελες** (1,2 ἑκατ.) ὑπάρχουν πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου, βορειότερον δὲ ἡ **Σέιτλ** (360) εἶναι σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν.

4. Αἱ ἀνατολικαὶ χῶραι.

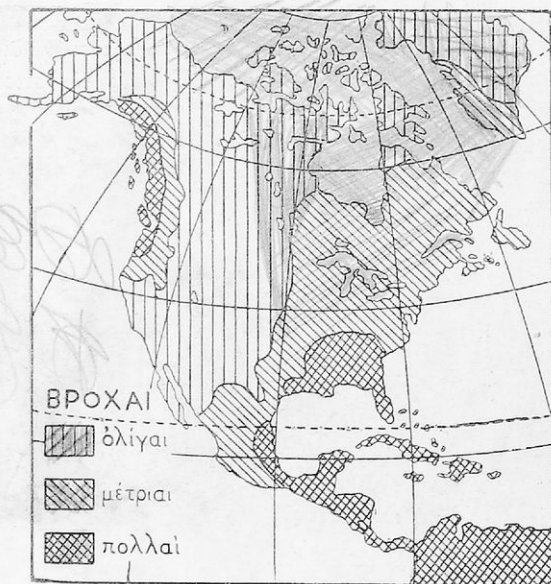
Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διασχίζεται ὑπὸ τῶν Ἀλλεγανίων ὄρεων, τὰ ὅποια εἰς τὸ νότιον μέρος

Εἰκ. 88. Τὰ κυριώτερα ὄρυγεῖα καὶ αἱ πετρελαιοπηγαὶ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν. ὑφθύνονται μέχρι 2000 μ. Ταῦτα εἶναι δασώδη καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἐγκλείουν ἀνεξαντλήτους θησαυροὺς γαιανθράκων, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, γύψου καὶ ἄλατος, εἶναι δὲ πλούσια καὶ εἰς πηγὰς πετρελαίου καὶ φωταερίου. Τὸ φυσικὸν φωταερίον, τὸ ὅποιον ἐδῶ ἐξορμαῖ ἐκ τῆς γῆς, χρησιμοποιεῖται εἰς πολλὰς πόλεις πρὸς φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν. Τὸ ἀμερικανικὸν πετρελαίον διακρίνεται διὰ τὴν ποιότητά του. Ὅπως δὲ εἰς αὐτό, οὕτω καὶ εἰς τοὺς γαιάνθρακας καὶ τὴν παραγωγὴν σιδήρου καὶ χάλυθος, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ περιφέρεια τῆς **Πίιτςβουργ** (1,3 ἑκατ.) εἰς τὰς δυτικὰς ὑπωρεῖας τῶν Ἀλλεγανίων ὄρεων ἔχει τὰ πλουσιώτερα γαι-

ανθρακωρυχεία και είναι τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου.

Ἐνατολικῶς τῶν Ἀλλεγανίων ὄρέων ἐκτείνεται πεδινὴ παραλία ζώνη, ἣ ὁποία λαμβάνει ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πλουσίας βροχᾶς καὶ εἶναι εὐφορωτάτη. Εἰς μὲν τὰ νότια θερινὰ αὐτῆς μέρη εὐδοκίμου τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι (Καρολίνα), τὸ ζαχαροκάλα-

Εἰκ. 89. Χάρτης βροχῶν τῆς Βορείου καὶ μέσης Ἀμερικῆς.

μον καὶ ὁ καπνός, εἰς δὲ τὰ βόρεια καὶ δροσερώτερα μέρη ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ἐκεῖ εἰς ἐξαιρέτους φυσικοὺς λιμένας ἀνεπτύχθησαν μεγάλοι πόλεις. Εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Χούδσωνος καὶ ἐπὶ τῶν ἀπέναντι νήσων κεῖται ἡ **Νέα Ὑόρκη** (πρόφ.) Νιού Γιούρκ), ἡ πρώτη εἰς πληθυσμὸν (9,2 ἑκατ.) καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν πόλις τοῦ κόσμου. Αἱ οἰκίαι τῆς ἔχουν 20-50 πατώματα. Ἐνας τοιοῦτος οὐρανοξύστης ἔχει 58 πατώματα καὶ ὕψος 264 μ. ἐργάζονται δ' ἐντὸς αὐτοῦ περίπου 20000 ἄνθρωποι. Τέσσαρες τεράστιαι κρεμασταὶ γέφυραι καὶ ὀκτὼ σήραγγες συνδέουν ἐν τμήμα τῆς πόλεως, τὸ Μπρουκλιν, μὲ τὴν λοιπὴν πόλιν. Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος, ἐπὶ ὑψηλοῦ βάρους, ἴσταται τὸ ἄγαλμα τῆς

Ἐλευθερίας, ἡ δὲ κίνησις εἰς τὸν λιμένα καὶ τὰς προκυμαίας εἶναι ἀφάνταστος. Εἶναι καὶ κέντρον μεγάλης βιομηχανίας καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀγορὰ τοῦ κόσμου εἰς δέρματα. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως 1 ἐκ. εἶναι Ρῶσοι, 800.000 Ἴταλοί, 650.000 Ἴρλανδοί, 800.000 Γερμανοί, 1.500.000 Ἰουδαῖοι. Ἡ **Βοστώνη** (1,9 ἐκ.) εἶναι ὁ δεύτερος λιμὴν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, προπάν-

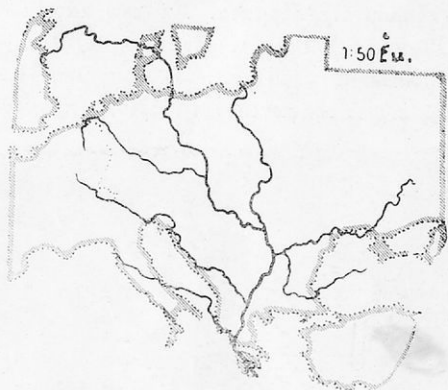

Εἰκ. 90. Ἡ Νέα Ὑόρκη τῆς Ἀμερικῆς.

των δι' ἔρια, ἀλλὰ συνάμα σπουδαιότατον κέντρον πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως. Εἰς προάστειον αὐτῆς λειτουργεῖ τὸ Πανεπιστήμιον Χάρβαρτ. Νοτίως τῆς Νέας Ὑόρκης ἡ **Φιλαδέλφεια** (2,6 ἐκ.) μετὰ πλησίον αὐτῆς γαιανθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου κατέστη ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (μηχανουργία, ὕφαντικῆ). Νοτιώτερον ἡ **Βαλτιμόρη** (800) ἐξάγει τὰ προϊόντα τῆς νοτίας πεδιάδος, ἰδίᾳ καπνόν, σιτηρὰ καὶ συντηρημένας τροφάς. Πλησίον αὐτῆς ἡ **Βάσιγκτων** (480), εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου ἐν τῷ «Λευκῷ Οἴκῳ» κατοικεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Βορειοαμερικανικῆς Ὁμοσπονδίας.

3. **Τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον** ὁμοιάζει μετε-

ρασίαν σκάφην, ἡ ὁποία κλίνει ἐλαφρῶς πρὸς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Ταύτην διαρρέει ὁ Μισσισιπιῆς (μέγας ποταμὸς), ὁ ὁποῖος

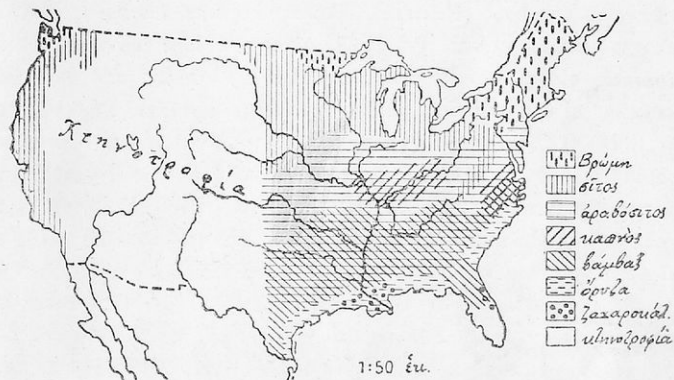
μετὰ τοῦ Μισουρή, τὸν ὁποῖον δέχεται ἐκ δεξιῶν, εἶναι ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς Γῆς (ὑπερδιπλάσιος τοῦ Δουνάδεως). Ἐξ ἀριστερῶν προσλαμβάνει τὸν Ὀχάϊο καὶ διὰ τεραστίου δέλτα, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ κατ'ἔτος 80 μ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Τὸ βαθυπέδον εἶναι ἐκτε-

Εἰκ. 91. Ἡ λεκάνη τοῦ Μισσισιπιῆ καὶ ἡ Εὐρώπη

θειμένον εἰς τοὺς βορείους ἀνέμους. Ἐκ τούτου τὸ βόρειον αὐτοῦ μέρος, ἂν καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετὰ τὴν Βορείαν Ἑλλάδα ἔχει πολὺ ψυχρότερον χειμῶνα. (Τὸ θέρος τῆς Νέας Ἰόρκης ὅμοιον μετὰ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ὁ χειμὼν ὅμοιος μετὰ τὸν τῆς Στοκχόλμης). Τὸ θέρος ὅμως πνέουν ἐκ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ὑγροὶ καὶ θερμοὶ ἀνεμοὶ, οἱ ὁποῖοι διευθυνόμενοι πρὸς ΒΑ φέρουν βροχὰς εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ βαθυπέδου (βλ. εἰκ. 89).

α) Εἰς τὸ ἀνατολικὸν **τιμῆμα τοῦ βαθυπέδου** (ἀριστερὰ τοῦ Μισσισιπιῆ) ἐκτείνονται ἀπέραντα δάση, τὰ ὁποῖα τῶρα κόπτονται ὑπὸ τῶν ἀποίκων καὶ μετατρέπονται εἰς ἀγροὺς. Νοτίως τῶν λιμνῶν καλλιεργοῦνται ἰδίως σίτος, ἀραβόσιτος καὶ σίκαλις. Ἐκεῖ εἰς ἀπεράντους ἀγροὺς τεράστια μηχαναὶ συγχρόνως θερίζουν, ἀλωνίζουν, καθαρίζουν καὶ συσκευάζουν τὸν σίτον εἰς σάκκους. Καλλιεργοῦνται προσέτι γεώμηλα καὶ καπνός, τὰ ὁποῖα, ὅπως καὶ ὁ ἀραβόσιτος, ἔχουν τὴν Ἀμερικὴν ὡς πατρίδα. Διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς νομῆς ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ τμήματος εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία (χοῖροι, βόες, πρόβατα, ἵπποι). Τὸ **Σικάγον** (3,5 ἑκατ.) κείμενον εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς λίμνης Μίχιγκαν, εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς σιτοφόρου περιοχῆς, ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν λιμνῶν καὶ διὰ πυκνοτάτου δικτύου

σιδηροδρόμων συνδέεται με όλα τὰ τμήματα τῆς χώρας, κατέστη ἡ μεγαλύτερα τοῦ κόσμου ἀγορὰ εἰς σιτηρά, κτήνη, κρέατα καὶ ξυλείαν. Εἰς τὰ σφαγεῖά του σφάζονται κατ' ἔτος 4 ἑκατ. βοῶν, 8 ἑκατ. χοίρων καὶ 3 ἑκατ. προβάτων. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον αὐτοῦ, παρὰ τὴν Ἄνω λίμνην, ἐξάγονται μεταλλεύματα σιδήρου καὶ καθαροῦ χαλκοῦ, προσέτι δὲ γαϊάνθρακες, τὸ Σικάγον ἔχει μέγιστα μηχανουργεῖα διὰ κατασκευὴν σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν κλπ. Μὲ

Εἰκ. 92. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τὰς ὠραίας ἐπαυλεις τοῦ τὸ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Αἱ ἐφημερίδες ἐν αὐτῷ ἐκδίδονται εἰς 25 διαφόρους γλώσσας. Ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ πόλεις ἐν τῇ περιοχῇ τῶν λιμνῶν εἶναι ἡ **Νιητρούτι** (1, 6 ἑκατ.), ἡ **Κλήβελανι** (900) καὶ τὸ **Μπούμφαλο** (570), ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀχάιο ἡ **Πίτιτςβουργ** (1,3 ἑκατ.), ἡ **Κινκιννάτη** (450), κέντρα ἀκραισιτάτης βιομηχανίας. Ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μισουρή ὁ **Ἅγιος Λουδοβίκος** (Σαιν Λούις 1 ἑκατ.) ἀπέβη διὰ τῆς θέσεώς του κέντρον συγκοινωνιῶν καὶ ἐμπορίου καὶ μία ἐκ τῶν μεγαλύτερων βιομηχανικῶν πόλεων τῆς Ἀμερικῆς.

Εἰς τὸ νότιον τμήμα τοῦ βαθυπέδου τὰ θέρη εἶναι μακρὰ καὶ αἱ χειμῶνες τόσο γλυκαίς, ὥστε χιὼν σπανίως φαίνεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πίπτουν ἕμως πολλαὶ βροχαί, αἱ ὁποῖαι εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος καὶ τῆς ὀρύζης. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ παραλία εἶναι ἀμμώδης καὶ πλήρης ἐλῶν τὸ κλίμα εἶναι ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς λευκοὺς (κίτρινος πυρετός) διὰ τοῦτο τὸ ἥμισυ

του πληθυσμού είναι μαύροι, των οποίων οι πρόγονοι είχαν μεταφερθή ως δούλοι ἐξ Ἀφρικής. Ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** (450) εἰς τὸ στόμιον τοῦ Μισσισιππὴ εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλύτερων ἐν τῷ κόσμῳ ἀγορῶν βάμβακος.

β) Εἰς τὸ **δυτικὸν τμήμα** τοῦ βραχυπέδου (δεξιὰ τοῦ Μισσισιππὴ) αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι καὶ ἐκ τούτου μόνον χόρτα φυτρῶνουν, διὰ τῶν οποίων εὐρεῖται πεδιάδες λαμβάνουν τὴν ὄψιν ἀπεράντου λειμῶνος (Prairie). Αὗται εἰς παλαιότερους χρόνους κατοικοῦντο μόνον ὑπὸ Ἰνδιάνων, οἱ ὅποιοι ἐδῶ ἐκυνηγοῦσαν τὸν **βίσωνα**, εἶδος ἀγρίου βουβάλου. Μετὰ τὴν διείσδυσιν ἕως τῶν «λευκῶν» οἱ ἐρυθρόδερμοι ἀπωθήθησαν δυτικώτερον. Σήμερον περὶ τὰς 300000 ζοῦν εἰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῆ δι' αὐτούς. Οὕτως οἱ τέως περιπλανώμενοι Ἰνδιάνοι ἀποκατεστάθησαν εἰς χωρικούς. Καλλιεργοῦν τὴν γῆν, φοιτοῦν εἰς σχολεῖα καὶ ἐξασκοῦν μικρὸν ἐμπόριον καὶ τέχνην. Εἰς τοὺς εὐρεῖς τούτους λειμῶνας, οἱ ὅποιοι μὲ βαθμιαίαν κλίσιν φθάνουν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Βραχωδῶν ὄρέων (1800 μ.), τρέφονται ἄπειροι ἀγέλαι βοῶν, ἵππων καὶ χείρων καὶ ποίμνια προβάτων. Ὡς κέντρα ἐμπορικῶν ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ τοῦ Μισσουρη τὸ **Σίτυ** τοῦ Κανσᾶς (400) καὶ ἡ **Ὁμάχα** (230).

4. Κάτοικοι καὶ κράτος.

Οἱ πρῶτοι ἀποικοὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς βορείας Ἀμερικῆς ἦσαν Ἄγγλοι. Οὗτοι ἀπετέλουν 13 ἀποικίας, ἀλλὰ θέλοντες νὰ κυβερνῶνται μόνοι ἐπολέμησαν πρὸς τὰ στρατεύματα τῆς «Μητροπόλεως» καὶ μετὰ ἐπταετῆ ἀγῶνα ἐπέτυχον ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἐκτοτε καὶ ἄλλαι χώραι προσετέθησαν, καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι μετηγάστειυσαν καὶ οὕτως ἀπετελέσθη ἰσχυρὰ «Ἐνωσις», ἡ ὁποία σήμερον περιλαμβάνει 48 Πολιτείας μὲ 123 ἑκατ. κατοίκων. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Κυβερνήσεως ἱσταται εἰς Πρόεδρος, ὁ ὁποῖος ἐκλέγεται κατὰ 4ετίαν καὶ ἔδραυει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Βάσιγκτων.

Ἀπὸ τοὺς ἀποίκους ἐκείνους προήλθε μὲ τὸν καιρὸν νέον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνήκει εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν. Τοὺς «Ἀμερικανούς» διακρίνει μακρὰ ἐπιχειρήσεων καὶ πνεῦμα ἐμπορικόν. Μετὰ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, μὲ τὸν πλοῦτον τῶν ὄρέων εἰς μεταλλευτικούς θησαυρούς, μὲ τὴν εὐφορίαν τοῦ

εδάφους, με τὴν εὐνοϊκὴν θέσιν τῆς χώρας, κειμένης μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, καὶ μετὰ τὰ ἐξαιρέτα μέσα συγκοινωνίας (ποταμοί, λιμναί, διώρυγες, σιδηρόδρομοι) αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔφθασαν εἰς μεγίστην δύναμιν καὶ ἀκμὴν. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ βάμβακος (πλέον τοῦ 1/2 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς), ἀραβοσίτου (τὰ 4/5 αὐτῆς), σίτου (τὸ 1/5) καὶ καπνοῦ (τὸ 1/3), μολοντί μόνον τὰ 47% τῆς χώρας καλλιεργοῦνται ἀκόμη (ἐν Γαλλίᾳ 70%). Ἐπίσης πρώτη εἶναι εἰς τὴν ἐξαγωγὴν γαιανθράκων (τὰ γαιανθρακωρυχεῖα τῆς εἶναι τετραπλάσια τῶν γαιανθρακωρυχείων ἄλλων ὁμοῦ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης), πρώτη εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ὑδραργύρου, ἄλατος καὶ πετρελίου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι ἐξόχως ἀνεπτυγμένη. Εἶναι ἡ χώρα τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων, τηλεγράφου, ἠλεκτρικοῦ φωτός, βαπτικῶν, θεριστικῶν κ.ἄ. μηχανῶν. Εἰς ἐμπορικὸν δὲ καὶ πολεμικὸν στόλον αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔρχονται πρώτοι μετὰ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν. Πολλὰ χιλιάδες συμπατριωτῶν μας ζοῦν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Οἱ μεταναστεύσαντες εἰς Ἠνωμένας Πολιτείας κατὰ τὰ ἔτη 1820—1921 ἀνήλθον εἰς 34 ἑκατ. καὶ προήρχοντο:

ἐκ Μεγ. Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας	24,8%
ἐκ Γερμανίας	16,1%
ἐξ Ἰταλίας	12,8%
ἐξ Αὐστροουγγαρίας	11,8%
ἐκ Ρωσσίας	10,0%
ἐκ Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας	6,3%
ἐκ Καναδά	5,9%
ἐκ Κίνας, Ἰαπωνίας	2,0%
ἐκ Γαλλίας	1,6%

Πόσοι μετανάσται ἀναλογοῦν εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν χωρῶν τούτων;
 2. Ἐκ τῶν κατοίκων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν 89,7% εἶναι λευκοί, 9,9% Νέγροι, 0,2% Ἰνδιάνοι, καὶ 0,2% Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες. Ἀπόδοσε τὴν ἀναλογίαν εἰς ἀριθμούς. 3. Εἰς ποίαν περιοχὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν παράγονται ἐν ταυτῷ (κατὰ τὸν χάστην 92) βάμβαξ καὶ καπνός, εἰς ποίας ὄρουσα καὶ ζαχαροκάλαμον; Ποῖα τὰ γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων λιμνῶν; 4. Εἰς τί συνίσταται ὁ πλοῦτος τῆς πε-

ριοχῆς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων; Διὰ τίνας μέσους γίνεται δυνατὴ ἢ εὐδοκίμησις τῆς γεωργίας εἰς τὸ ὄροπέδιον; 5. Εἰς τί ὀφείλει τὸ Λὸς Ἀντζέλες τὴν ταχείαν του ἀνάπτυξιν; 6. Ἀπόδειξε ὅτι τὸ κράτος τοῦτο ἔχει οἰκονομικὴν ἀτάρκειαν. 7. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνέροχεται εἰς 421000 χλμ. ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκινήτων εἰς 26 1/2 ἑκατ. Ὑπολόγησε εἰς πόσους κατοίκους ἀναλογεῖ ἐν αὐτοκίνητον. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων τῆς ὅλης Εὐρώπης ἀνέροχεται εἰς 406000 χλμ.

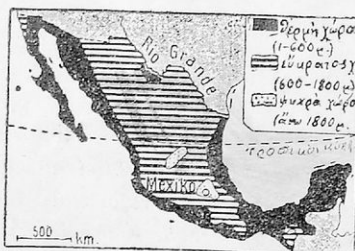
3. ΜΕΞΙΚΟΝ.

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὄρια τοῦ Μεξικοῦ. 2. Ὀνόμασε τὰς δύο χερσονήσους αὐτοῦ. 3. Τί δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν μοσφὴν τοῦ ἐδάφους; 4. Ποῖα ὄρη συνεχίζονται εἰς τὸ Μεξικόν; Ἡ χλιοσσεπιῆς Ὀριζάβα (5600 μ.) εἶναι ἐνεργὸν ἠφαιστειον. 5. Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὴν πρωτεύουσαν Μεξικὸν καὶ τὴν Βερακρούζ, τὸ ἐπίκειον αὐτῆς καὶ παρατήρησε τὴν διαφορὰν τῆς θερμοκρασίας Ἰανουαρίου καὶ Ἰουλίου δι' αὐτάς:

	ἕψος	Ἰαν.	Ἰούλιος
Βερακρούζ	0 μ.	22,1	27,7
Μεξικὸν	2300 μ.	12,5	19,6

Ἡ παραλία τῆς Βερακρούζ δέχεται βροχὰς τετραπλασίας ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Τί συνάγεις ἐκ τούτων διὰ τὸ κλίμα;

Τὸ Μεξικὸν κατέχει ἑκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, ἀλλ' ἔχει μόνον 16 1/2 ἑκατ. πληθυσμόν.

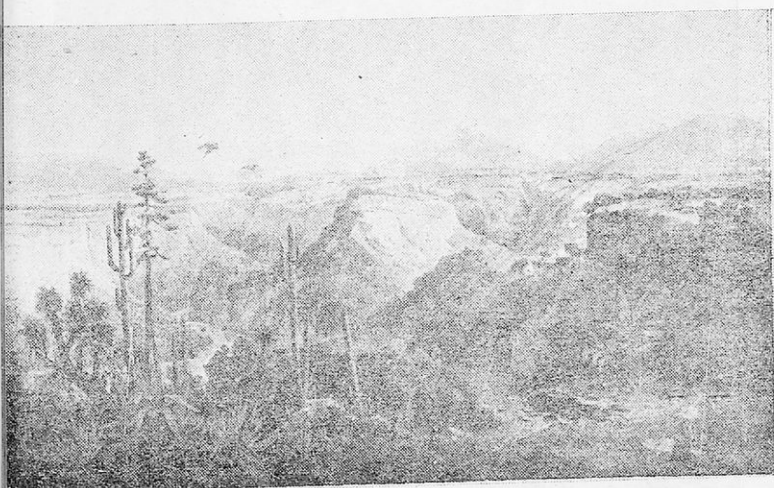

Εἰκ. 93. Μεξικόν. Ὀροπέδιον τοῦ Ἀναχουά.

Ἐὰν καὶ κατὰ μέγα μέρος κείνται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ, ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον εὐκρατον κλίμα, διότι ὁλόκληρος ἡ χώρα κατέχεται ὑπὸ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (2000 μ.), μόνον δὲ πρὸς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καταπίπτει εἰς στενὴν παρυφῆγν μετρωτικὸν κλίμα.

1. Ὅπως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, οὕτω καὶ εἰς τὸ

Μεξικόν τὸ **δροπέδιον** περιστοιχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρσειρῶν καὶ ἐκ τούτου εἶναι πτωχὸν εἰς βροχάς. Ἐνεκα τῆς μακρᾶς ξηρασίας δάση εἰς τὸ δροπέδιον δὲν ὑπάρχουν· εὐρίσκονται ὅμως εἶδη τινὰ φυτῶν (κάκτος, ἀγαύη), τὰ ὅποια ἔχουν σαρκώδη καρμὸν καὶ φύλλα καὶ ἀποταμιεύουν τόσον νερό, ὥστε ἡμποροῦν ν' ἀντέχουν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ξηρασίας. Μὲ τεχνητὴν ἄρδευσιν καλλιεργοῦνται ἀραβόσιτος, ὄσπρια καὶ σιτάρι, εὐδοκιμεῖ δὲ καὶ ἡ ἀμπελος. Ἄλλ' ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ δροπέδιου ἔγκειται εἰς τὰς

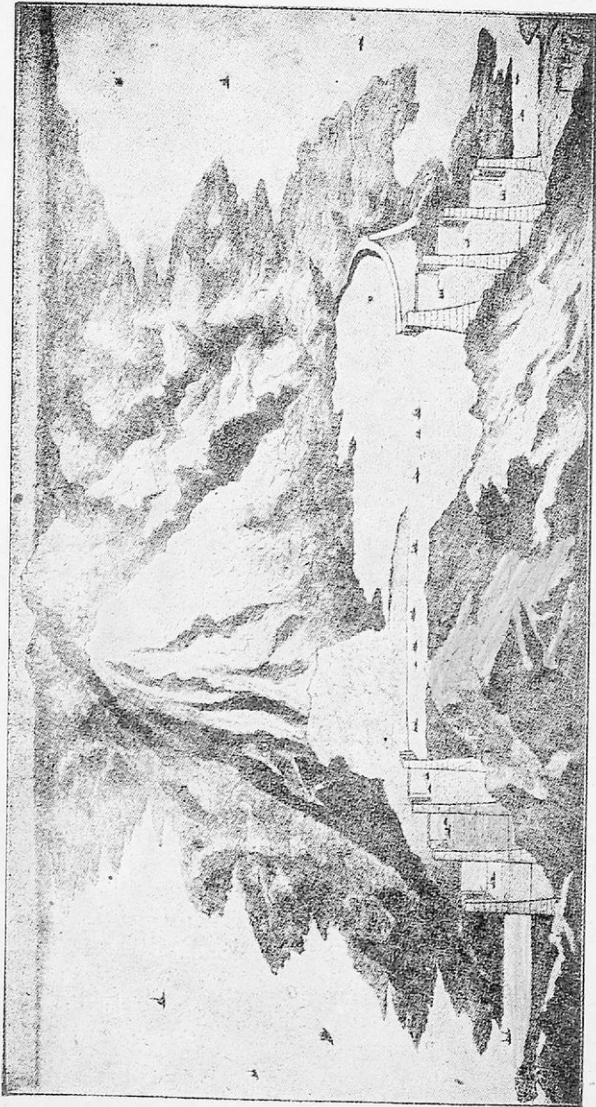

Εἰκ. 94. Μεξικόν. Ὀροπέδιον τοῦ Ἀναζουάκ.
Εἰς τὸ βάθος ἡ κορυφή τῆς Ὀριζάβας.

πετρελαιοπηγὰς καὶ τὰ ὄρυχεα τοῦ ἀργύρου, τὰ ὅποια εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰ ὀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτεύουσα τῆς χώρας **Μεξικόν** (970) κειμένη εἰς ὕψος 230 π., πλησίον μεγίστου ἡφαιστείου. Μὲ τὸ ἐπίγειον αὐτῆς **Βέρα-Κροῦξ** (50) συνδέεται σιδηροδρομικῶς.

2. Ἡ **κλιμακωτὴ χώρα καὶ ἡ χαμηλὴ παραλία** περὶ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἔχουν ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα καὶ εἶναι ἐξαιρετικῆς εὐφορίας· εὐδοκимоῦν τὸ κακαόδενδρον, ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, ὁ καπνός. Εἶναι ὅμως τὰ παράλια ἐστία τοῦ κιτρίνου-πυρετοῦ.

Κάτοικοι. Ὅταν ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὰς δυτικὰς Ἰνδίας,

Ειζ. 95. 71 Διόπυς τοῦ Παναγιά.

Παρατήρησε πὸς τὰ πλοῖα ἀναβαίνον καὶ καταβαίνον ἀπὸ τὸς ἐξαερόφθην δεξιμενῶς, ἐπειδὴ ἡ διόπυς εἶναι 24 μέτρα ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Ἴσπανοὶ ἀπεβιβάσθησαν καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, τὸ ὁποῖον εὔρον πυκνὰ κατοικημένον. Οἱ Μεξικανοὶ ἦσαν ἀρκετὰ πολιτισμένοι. Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἴσπανῶν ἀποίκων ἔλαβον γυναῖκας Ἰνδιάννας· ἐκ τούτου οἱ περισσότεροι τῶν σημερινῶν κατοίκων (45 %) εἶναι μιγάδες, μόνον δὲ 20 % εἶναι λευκοί, οἱ δὲ λοιποὶ (35 %) εἶναι Ἰνδιάνοι. Ἐπὶ μακρὸν ἡ χώρα εὐρίσκετο ὑπὸ τὴν Ἴσπανικὴν κυριαρχίαν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι πρὸ 100 περίπου ἐτῶν ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν καὶ ἀπετέλεσαν δημοκρατίαν. Ὅλοι ὁμιλοῦν τὴν Ἴσπανικὴν γλῶσσαν καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς 78 % τῶν κατοίκων ἀνέρχονται οἱ ἀναλφάβητοι.

Β') ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1. Ἡ Μέση Ἀμερικὴ ἐκτείνεται ὡς γέφυρα μεταξὺ τῆς Βορείας καὶ Νοτίας Ἀμερικῆς. Ἀνατολικῶς αὐτῆς ἡ ἤπειρος πρὸ ἀμνημονευτῶν χρόνων ἔπαθε σφοδροὺς κλονισμούς, ἐκ τῶν ὁποίων εὐρεῖται πεδινὰ ἐκτάσεις ἐβυθίσθησαν εἰς τὰ βῆθη καὶ ἐσκεπάσθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἀποτέλεσμα τῶν ρηγμάτων, τὰ ὅποια ἐκ τούτου ἐγέναν εἰς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς, εἶναι τὰ πολλὰ ἠφαιστεια καὶ οἱ συχνοὶ σεισμοί. Εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον ἡ μέση Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ στενὸν λακμόν, τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ. Ἐκεῖ αἱ ἠνωμένοι Πολιτεῖαι κατεσκεύασαν διώρυγα μήκους 80 χλμ. καὶ βάρους 44 μ. διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα δύνανται νὰ διέλθουν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν. (Σύγκρινε πρὸς τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου καὶ τὴν τοῦ Σουέζ). Ὁ διάπλους τῆς διώρυγος διαρκεῖ 7—11 ὥρας. Οὕτω τὰ πλοῖα ἀποφεύγουν τὸν περίπλου τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ κλίμα τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἰς τὰ παράλια καὶ τὰ χαμηλότερα μέρη τῶν βουνῶν εἶναι θερμὸν, ὑγρὸν καὶ πολὺ νοσηρὸν. Τὸ ἔδαφος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἠφαιστειογενὲς καὶ διὰ τοῦτο εὐφορώτατον. Συνήθως ὁ ἀραχόσιτος σπείρεται τρεῖς φορές τὸ ἔτος, ἡ δὲ παραγωγὴ καφέ, κακάου, ζαχαροκαλάμου καὶ βανανῶν εἶναι πλουσιωτάτη. Ἀπὸ δένδρα τῶν παναρχαίων δασῶν ἐξάγεται καουτσούκ καὶ πολύτιμος ξυλεία.

Οἱ κάτοικοι εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, μιγάδες καὶ Ἰνδιάνοι καὶ χωρίζονται εἰς 6 μικρὰς πολιτείας (Γουατεμάλα,

Χονδούρα, Σαλβατώρ, Νικαράγουα, Κόστα Ρίκα και Παναμάς. Αὗται ἔχουν ἐν συνόλῳ ἕκτασιν 500000 τ. χμ. ἀλλὰ πληθυσμὸν μόνον ὃ $\frac{1}{2}$ ἑκατ. (Ποία ἢ πυκνότης κατὰ 1 τ.χμ.!) Συχναί πολιτικαί ἀνατροπαί ἐμποδίζουν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὅπως καὶ τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ δημοκρατία τοῦ Παναμά διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

2. **Δυτικαὶ Ἰνδίαί** (πόθεν τὸ ὄνομα;). Αἱ νῆσοι αὗται, κείμεναι ἐν τῇ τροπικῇ θαλάσῃ, ἔχουν **θερμὸν** καὶ συγχρόνως **ὠκεάνειον κλίμα** μὲ πλουσιωτάτας βροχάς. Ἐπειδὴ δροσίζονται ὑπὸ ὠκεανείου αὔρας, δὲν εἶναι οὔτε τόσοσ θερμαὶ οὔτε τόσοσ νοσηραί, ὅσον τὰ παράλια τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Ἀλλ' ὄχι σπανίως κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰς ἐπισκέπτονται τρομεροὶ ἀνεμοστρόβιλοι ἢ **τυφῶνες**, οἱ ὅποιοι καταστρέφουσι τὰ σπαρτά, καταρρίπτουσι οἰκοδομήματα καὶ βυθίζουν πλοῖα.

Τὸ ἔδαφος τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶναι πολὺ εὐφορον. Ὅπως εἰς τὰς Μαλαϊκὰς νήσους, οὕτω καὶ ἐδῶ ὑπάρχουσι πυκνὰ δάση μὲ κοκκοφοίνικας καὶ δένδρα πολυτίμου ξυλείας (μαόνι), εὐδοκίμουσι δὲ πολὺ ἄλλα τὰ τροπικὰ φυτὰ, ζαχαροκάλαμον, καφέα, βανανέα, ἀρωματικά, κακαόδενδρον. Πλουσιώταται ἰδίᾳ εἶναι αἱ **Μεγάλαι Ἀντίλλαι**: **Κούβα**, **Γαμαϊκή**, **Αἴτη**, **Πόρτο Ρίκον** (=πλούσιος λιμὴν). Ἡ Κούβα (ἴση μὲ τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον) ἀποκαλεῖται «μαργαρίτης τῶν Ἀντιλλῶν»· εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς παραγωγὴν ζαχάρως, παράγει δὲ τὸν καλύτερον καπνόν. Οὗτος λαμβάνει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν **Ἀβάναν** (450), τὴν μεγαλυτέραν καὶ ὠραιότεραν πόλιν τῆς νήσου (ποῦρα Ἀβάνας). Εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν αὐτῆς εἶναι ὁ τάφος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου...

Ἐπὶ μακρὸν οἱ Ἴσπανοὶ κατεῖχον τὰς Δυτ. Ἰνδίας. Οὗτοι μετέφερον εἰς Ἀφρικῆς διὰ τὰς ἐργασίας τῶν φυτειῶν τόσοσ Νέγρους, ὥστε σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων σύγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ μαύρων. Τέλος οἱ Ἴσπανοὶ ἔχασαν ὅλας τὰς νήσους καὶ ἡ μὲν **Κούβα** (3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.) καὶ ἡ **Αἴτη** (2,3 ἑκ. Νέγροι) εἶναι ἀνεξάρτητοι δημοκραταί, τὸ **Πορτορίκον** (ἴσον μὲ τὴν Κύπρον, 1 ἑκ. κατ.) ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας, ἢ **Γαμαϊκή** (ἴση σχεδὸν μὲ τὴν προηγουμένην) καὶ αἱ **Βαχάμαι**

ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὰς δὲ ἡφαιστειώδεις μικρὰς Ἀντίλλας διακέμονται Ἀγγλοὶ, Γάλλοι καὶ Ὀλλανδοί.

Ἀσκήσεις. 1. Παράσθησε γραφικῶς τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν :

	1910	1920
1. Λευκοὶ γεννηθέντες ἐν Ἀμερικῇ	68,6 ἐκ.	81,1 ἐκ.
2. Λευκοὶ μεταναστεύσαντες	13,3 »	13,7 »
3. Νέγροι	9,8 »	10,5 »
4. Ἰνδιάνοι	0,3 »	0,2 »
5. Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες	0,1 »	0,2 »

2. Παράσθησε ὁμοίως τὴν φυλετικὴν καταγωγὴν τοῦ λευκοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1920 :

	εἰς ἑκατ.	%
Ἀγγλοὶ καὶ Ἀγγλοαμερικανοὶ	68	75
Γερμανοὶ	9	8,5
Ἰρλανδοὶ	8	7,5
Σλάβοι	3,5	3,3
Ἰουδαῖοι	1,6	1,5
Σκανδιναβοὶ	1,5	1,4
Ἰταλοὶ	1,5	1,4
[Γάλλοι	1,0	0,9
ἄλλοι λευκοὶ	1,0	0,9

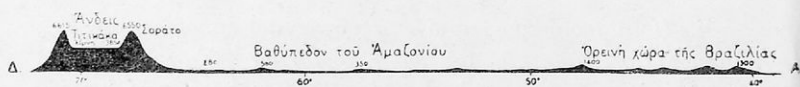
3. Σύγκρισε τὴν σημασίαν τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ καὶ τῆς τοῦ Παναμᾶ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν 4673 πλοίων, τὰ ὅποια διήλθον τὸ 1924/25 διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ, ἦσαν :

Πλοῖα τῶν Ἡνωμ. Πολ.	2326
» τῆς Μεγ. Βρετανίας	1211
» » Νορβηγίας	192
» » Ἰαπωνίας	172
» » Γερμανίας	163

4. Ποῖα προϊόντα συνιστοῦν τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ; 5. Διὰ ποίων προϊόντων ὁ Καναδᾶς ἀπέβη πλουσία χώρα, διὰ τίνων τὸ Μεξικόν ; 6. Μὲ ποίας νήσους ὁμοιάζουν αἱ Δυτικαὶ Ἰνδῖαι ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ;

Είχ. 96. 'Ανάγλυφος χάρτης τής Νοτίας 'Αμερικῆς.

Είχ. 97. Κάθετος τομή τής νοτίας 'Αμερικῆς ἀπό Δ. πρὸς Α.

Γ) ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ὅρισε τὴν θέσιν τῆς νοτίας Ἀμερικῆς εἰς τὰς ζώνας τῆς Γῆς. 2. Τὶ δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς ; 3. Ὀνόμασε τὰς μακρὰς ὄρσοιράς τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, τὰ ὄρη τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καὶ εὔρε τὰ μεγαλύτερα ὕψη αὐτῶν. 4. Ὀνόμασε τοὺς μεγαλύτερους ποταμοὺς.

Ἡ Νοτία Ἀμερικὴ ἔχει ὅμοιον μὲ τὴν Βορείαν τριγωνικὸν σχῆμα, ἀλλ' εἰς τὸν θαλάσσιον διαμελισμὸν ὁμοιάζει περισσότερον μὲ τὴν ἀνατολικῶς κειμένην Ἀφρικήν. Ὅθεν κόλποι ἀξιόλογοι ὑπάρχουν μόνον εἰς τὰ χονοσειδῆ στόμια δύο μεγάλων ποταμῶν, οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Εἰς τὸ νοτιώτατον δὲ ἄκρον διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγελλάν ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῆς ἠπείρου ἡ **Γῆ τοῦ Πυρός**, ἀπολήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο **Χόορν**.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νοτίας Ἀμερικῆς καίται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ· τὸ νότιον ὅμως μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται ἐν τῇ νοτιά εὐκράτῃ ζώνῃ, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην κανονικῶς, ὅπως καὶ εἰς τὴν βορείαν· ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν θέρος, οἱ κάτοικοι τῆς νοτίας εὐκράτου ζώνης ἔχουν χειμῶνα.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, μακροτάτη ὄρσειρά ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς (**Ἄνδεις**), χαμηλότερα δὲ ὄρη κατέχουν τὴν ΒΑ καὶ ΝΑ πλευρὰν αὐτῆς (**ὄρη τῆς Γουαϊάνας, ὄρη τῆς Βραζιλίας**). Μεταξὺ αὐτῶν ἀπλώνεται εὐρύτατον θαθύπεδον, τὸ ὅποion εἰς τὸ βόρειον μέρος διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ, εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τοῦ Ἀμαζονίου καὶ εἰς τὸ νότιον ὑπὸ τοῦ **Λὰ Πλάτα** ποταμοῦ. Ὅθεν διακρίνομεν τὴν **δυτικὴν ὄρεινὴν χώραν**, τὰς **ἀνατολικὰς ὄρεινὰς χώρας** καὶ τὸ **κεντρικὸν θαθύπεδον**.

1. Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα.

Αἱ **Ἄνδεις** ἢ **Κορδιλλιέραι** (τ. ἔ. ἀλύσεις) ἐκτείνονται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς ἀποτελοῦν ὑψηλὸν καὶ συνεχῆς τεῖχος. Ἐκεῖ ὅπου τοῦτο εὐρύνεται περισσότερον, περικλείεται μεταξὺ τῶν ὄρσοιρων ὑψηλότατον ὁ-
Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἔκδ. 5η 1938 10

ροπέδιον. Βορείως αὐτοῦ αἱ Ἴνδιαι σύγκεινται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ὄροσειράς, ἐνῶ νοτίως αὐτοῦ ἐκτείνονται εἰς μίαν μόνον κυρίως ὄροσειράν. Ἐν καὶ αἱ Ἴνδιαι δὲν ἔχουν τὸ πλάτος τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, ἔχουν ὅμως ὑψηλοτέρας κορυφάς. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἶναι κῶνοι ἠφαιστειακῆς προελεύσεως. Τὸ Κοτοπάξι (τ. ἔ. λαμπρὸν ὄρος, 5850 μ.) ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι τὸ

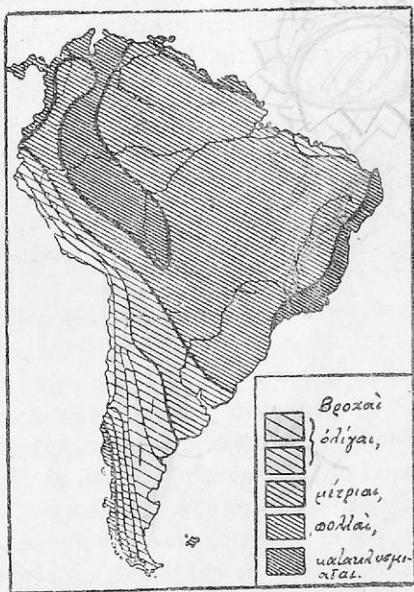
Εἰκ. 98. Χιμποράσσο (6.300 μ.) ἠφαιστειον εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἰσημερινοῦ.

ὑψιστον τῶν ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν τῆς Γῆς, τοῦ ὁποῦ οὗ καπνίζων κρατῆρ εὐρίσκειται εἰς αἰωνίους πάγους, τὸ δὲ Ἴνδιαι (7035 μ.) εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀμερικανικῶν γιγάντων. Τόσον πρὸς τὸ θαθύπεδον, ὅσον καὶ πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ αἱ Ἴνδιαι καταπίπτουν ἀποτόμως.

α) Τὸ μέγα ὄροπέδιον εἰς τὸ μέσον τῶν Ἴνδιαι κείται εἰς ὕψος διπλάσιον ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τῶν Βραχωδῶν ὄρέων (4000 μ.), ἐπειδὴ δὲ περιστοιχίζεται ὑπὸ χιονοσκεπῶν κορυφῶν ἔχει μὲν κλίμα θερπνόν, ἀλλ' ὀλίγας βροχὰς (διατί ;) καὶ εἶναι κατάλληλον μόνον διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἰδίᾳ τρέφεται ἐδῶ ἡ λάμα, ζῶον ὀλίγον μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν αἶγα. Εἶδος τι αὐτῆς χρησιμεύει πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, ἄλλο δὲ εἶδος τρέφεται κατὰ ποιμνία διὰ τὰ μακρὰ καὶ λεπτὰ μαλλιά, διὰ τὸ γάλα καὶ τὸ

κρέας. Ὅπως δὲ ἡ κάμηλος οὕτω καὶ ἡ λάμα ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας χωρὶς τροφήν καὶ νερό. Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Ἄνδεων ζῆ τὸ μέγιστον τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν, ὁ **κόνδωρ**, τρεφόμενος μὲ πτώματα ζώων. Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπεδίου καὶ ἐν γένει τῶν Ἄνδεων ἐγκεῖται εἰς τὰ ὄρυχεα ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ.

β) Ἡ **παραλία τοῦ Εἰσηνικοῦ** κατακλύζεται κατὰ μέγιστον μέρος ὑπὸ ψυχροῦ θαλασσοῦ ρεύματος. Ἐκ τούτου τὰ νέφη, τὰ ὅποια ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἔρχονται πλήρη ὑδρατμῶν, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν ξηράν, ρίπτουν τὴν βροχὴν των. Ὅθεν αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν Ἄνδεων, εἶναι, ὡς καὶ ἡ ΝΔ παραλία τῆς Ἀφρικῆς, πολὺ ξηραὶ καὶ γυμναί. Πλησίον μάλιστα τοῦ τροπικοῦ κύκλου (ἦτοι εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Χιλῆς) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὄροσειρᾶς ἐκτείνεται ἔρημος, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος εἶναι σκεπασμένον μὲ νίτρον· ἐξ αὐτοῦ παρασκευάζεται πυρίτις καὶ λίπασμα διὰ τοὺς ἀγρούς. Νοτιώτερον ὅμως τῆς ἐρήμου ταύτης, ὡς καὶ βορείως περὶ τὸν Ἰσημερινόν, ἡ παραλία λαμβάνει πλουσίαις βροχᾶς· ὅθεν τὰ βουνὰ ἐκεῖ εἶναι δασώδη, εἰς δὲ τὰς χαμηλὰς γαίας εὐδοκιμεῖ ἡ γεωργία.

Εἰκ. 99. Χάρτης βροχῶν τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς.

γ) Ἡ **ἀνατολικὴ πλευρὰ** τῶν Ἄνδεων ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ λαμβάνει πλουσίαις βροχᾶς, δι-

ὅτι κανὲν ὄρεινόν τεῖχος δὲν περιφράσσει τὴν ἡπειρον ἀπ' ἀνατολῶν καὶ οὕτω οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ δύνανται νὰ φθάσουν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἄν-

δέων. Ἐκ τούτου ἡ πλευρὰ αὕτη καλύπτεται μὲ πανάρχαια δάση, τὰ ὅποια παρέχουν καουτσούκ, θαφικά ξύλα καὶ φλοιὸν κιγκλώνης, ἐκ τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται ἡ κινίνη. Εἰς αὐτὴν δ' ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν (Ἄμαζόνιος).

Πληθυσμός. Πολιτικὴ κατάστασις.

Εὐθὺς ὡς ὁ Κολόμβος ἐπεσκέφθη τὴν Ἀμερικὴν, ἐγνώσθη εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν ἐξεκίνησαν πρὸς ἀπόκτησιν πλοῦτου. Οὗτοι εὗρον τοὺς περισσοτέρους τῶν κατοίκων ἐν ἀγρία καταστάσει, ἀλλ' οἱ Ἰνκας εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῶν Ἄνδεων (ἔπου σήμερον τὸ Περού) εἶχον στοιχεῖα πολιτισμοῦ ὕφαινον ὑφάσματα, κατεσκεύαζον πῆλινα ἀγγεῖα, ἔκαμναν ὠραίους δρόμους καὶ ἔζων εἰς καλῶς συντεταγμένην πολιτείαν. Οἱ Ἰσπανοὶ μετὰ ἄγριον πόλεμον ὑπέταξαν αὐτοὺς καὶ κατέστρεψαν τὸ μέγα κράτος τῶν. Εἰς τὰ βόρεια, θερμὰ μέρη κατοικοῦν καὶ σήμερον περισσότεροι Ἰνδιάνοι καὶ μιγάδες, εἰς τὰ νότια μέρη πολλοὶ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι. Ἀπὸ 100 ἔμως ἐτῶν οἱ κάτοικοι ἀνέτρεψαν τὴν Ἰσπανικὴν διοίκησιν καὶ ἔδρυσαν δημοκρατίας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ σήμερον ἀκόμη ὁμιλεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Ἰσπανικὴ γλῶσσα καὶ πρεσβεύεται τὸ καθολικὸν δόγμα (εἰκ. 102).

Αἱ πολιτεῖαι τῶν Ἄνδεων εἶναι :

- 1) ἡ **Κολομβία** (7,5 ἑκατ. κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βογοτὰ** (120)· αὕτη παράγει κυρίως καφέν.
- 2) ὁ **Ἐκουαδῶρ** (τ. ἔ. Ἰσημερινὸς 1,8 ἑκατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὸ **Κίτο** (80) παράγει κυρίως κακάον.
- 3) τὸ **Περού** (3 1/2 φαρὰς μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου μὲ 6 ἑκατ. κατ.) ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου· ζάχαρις, βαμβάκι, ἔρια καὶ ἄργυρος εἶναι τὰ κύρια προϊόντα, ὡς καὶ φλοιὸς κιγκλώνης· πρωτεύουσα ἡ **Λίμα** (180).
- 4) ἡ μεσόγειος **Βολιβία** (3 ἑκατ. κατ.) διὰ τὴν ὑψηλὴν τῆς θέσιν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ Θιβέτ· ἔχει πλουσιώτατα ἀργυρωρυχεῖα καὶ ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν· μεγαλύτερα πόλις ἡ **Λα Πάξ** (150).

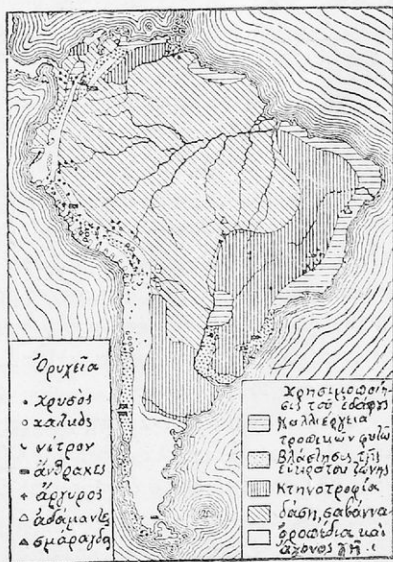
5) ἡ **Χιλὴ** (4 ἑκ. κατ.) καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν νοτίως τοῦ Περού παραλιακὴν ζώνην, ἐξάγει δὲ δημητριακά, ὀπώρας, χαλκὸν καὶ χρυσόν, ἀλλ' ὁ κύριος πλοῦτος τῆς Χιλῆς εἶναι τὸ νιτρικὸν ἄλας καὶ ὁ βόραξ. Ἡ Χιλὴ εἶναι ἐκ τῶν πυκνῶς ἀποι-

κισμένων και προηγμένων χωρών. Ἡ πρωτ. **Σαντιάγον** (500) ἔχει ὄραίας ὁδοὺς καὶ κήπους. Ἀπὸ τὸ ἐπίνειον **Βαλπαραΐζο** (190, τ. ἔ. κοιλάς παραδείσου) σιδηρόδρομος διατέμνει ἐγκαρσίως τὰς Ἄνδεις εἰς ὕψος 3200 μέτρων, διευθυνόμενος πρὸς τὸ Βουένος Ἄϊρες.

2. Αἱ ἀνατολικαὶ ὄρειναι χῶραι καὶ τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον.

1. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Γουαϊάνας** (θέσις :) ἔχει ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα. Τὰ βουνὰ αὐτῆς ἔχουν τὸ ὕψος τῆς ἰδικῆς μας Πίνδου καὶ εἶναι δασώδη· εἰς τὰς κοιλάδας των, ὅπως καὶ εἰς τὴν χαμηλὴν καὶ ἐλώδη παραλίαν, καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ κακαὸδένδρον καὶ τὸ ζαχαροκάλαμον. Ποῖος ποταμὸς πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνὰ αὐτὰ καὶ τί σχηματίζει εἰς τὰς ἐκβολὰς του ;

2. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Βραζιλίας** παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ φθάνει τὸ ὕψος τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ ὀλογὸν ταπεινοῦται. Ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐστραμμένη πλευρὰ διὰ τῶν ΝΑ ἐτησίων ἀνέμων λαμβάνει πολλὰς βροχὰς καὶ εἶναι διὰ τοῦτο πλουσία εἰς πηγὰς καὶ εἰς δάση. Ταῦτα παρέχουν πολύτιμα ξύλα καὶ καουτσούκ, ἀλλὰ μεγάλαι ἐκτάσεις ἔχουν μετατραπῆ ὑπὸ τῶν ἀποίκων εἰς καλλιεργήσιμον γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φυτεύεται ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ βαμβάκι καὶ τὸ ζαχαροκάλαμον. Νοτίως τοῦ τροπικοῦ κύκλου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν. Τὰ ἐνδότερα ὅμως τῆς χώρας

Εἰκ. 100. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς νοτίης Ἀμερικῆς.

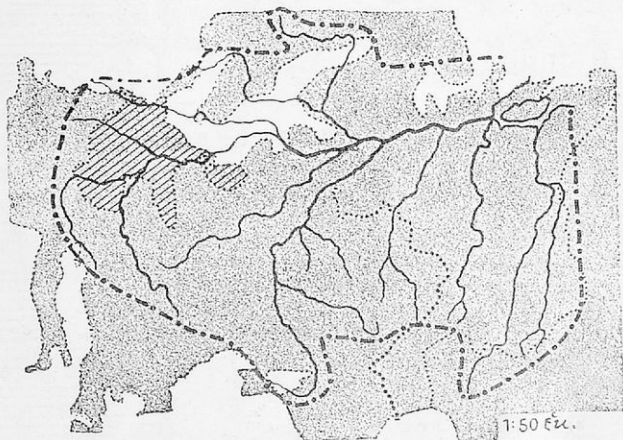
είναι πτωχὰ εἰς βροχὰς (διὰ τί ;) καὶ διὰ τοῦτο κατέχονται ἀπὸ στέππας, εἰς τὰς ὁποίας διαμένουν φυλαί τινες ἰθαγενῶν. Ἄν εἰς τὰ πλούσια προτόντα τῆς ὀρεινῆς ταύτης χώρας προσθέσωμεν καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς εἰς σίδηρον, ἀδάμαντας καὶ χρυσόν, ἐννοοῦμεν ποίαν θέσιν κατέχει αὕτη ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορίῳ. Εἶναι ἡ **πρώτη εἰς παραγωγὴν καουτσούκ καὶ καφέ χώρα τῆς Γῆς**, παράγουσα 70 % τοῦ καφέ, ὁ ὁποῖος ἐξοδεύεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ θάμνος τῆς καφέας μετεφυτεύθη εἰς τὴν Βραζιλίαν τὸ πρῶτον τὸ 1723 (ποῦ εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα τῆς πατρίδος ;)

3. Τὸ **βαθύπεδον** ἐκτείνεται εἰς τὰς λεκάνας τῶν τριῶν μεγάλων ποταμῶν. Ὅ,τι μὲ ῥωσικὸν ὄνομα λέγομεν στέππην (μὲ οὐγγρικὸν πούστα, μὲ γαλλικὸν πραίρί, μὲ ἰσπανικὸν σαβάνα) τὸ αὐτὸ μὲ πορτογαλικὸν ὄνομα λέγεται λάνος, μὲ Ἰνδιανικὸν παμπάς. Ἡ πεδιάς τοῦ Ὀρινόκου λέγεται **λάνος**, ἡ δὲ τοῦ Λά-Πλάτα **παμπάς** εἶναι δηλαδὴ ἄδενδροι πεδιάδες, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἀρκετὰς βροχὰς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν δένδρων. Τοῦναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Ἀμαζονίου εἶναι δασώδεις καὶ λέγονται **σελβάς** (ἐκ τοῦ λατιν. silva=δάσος).

α) Αἱ **λάνος** κατέχουν ἕκτασιν $1\frac{1}{2}$ φοράν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, ὁ δὲ **Ὀρινόκος**, ὁ ὁποῖος τὰς διακρίσει, εἶναι ὀλίγον τι μικρότερος ἀπὸ τὸν Δούναβιν. Εἰς αὐτὰς διακρίνομεν κατ' ἔτος μίαν ὑγρὰν καὶ μίαν ξηρὰν ἐποχὴν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν αἱ λάνος ὁμοιάζουν μὲ ἀπέραντον λίμνην. Ὅταν τὰ νερὰ ἀποσυρθοῦν, ἡ χώρα μεταβάλλεται εὐθὺς εἰς «θάλασσαν χόρτου», ἡ ὁποία παρέχει βοσκὴν εἰς χιλιάδας βοῶν καὶ ἴππων. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ καύσωνος τὰ χόρτα ἐντὸς ὀλίγου ξηραίνονται καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν κτηνῶν τρέπονται πάλιν πρὸς τοὺς λόφους.

β) Αἱ **σελβάς** εἶναι περίπου ἑπταπλάσιαι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον καὶ λαμβάνουν κατ' ὅλον τὸ ἔτος πλουσίας βροχὰς. Ὁ **Ἀμαζόνιος**, ὁ ὁποῖος ρέει δι' αὐτῶν, σχηματίζει μὲ τοὺς πολλοὺς παραποτάμους του τὸ μεγαλύτερον ποτάμιον σύστημα τοῦ κόσμου. (Σύγκρινε τὸ ποτάμιον σύστημα τοῦ Ἀμαζονίου μὲ ἴσην ἕκτασιν ἐν Εὐρώπῃ). Εἶναι ὁ πολυῦδρότατος ποταμὸς τῆς γῆς. Ὅλοι ὁμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης δὲν χύνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τόσα ὕδατα, ὅσα αὐτὸς μόνος ! Εἶναι δὲ τόσον

εὐρὺς καὶ θαθὺς, ὥστε καὶ μεγάλα ἀτμόπλοια ἀνέρχονται αὐτὸν μέχρι τῶν προπύλων τῶν Ἄνδεων. Μεγάλαι ἐκτάσεις τῶν σελθὰς εἶναι πάντοτε ἐλώδεις. Θερμότης καὶ ὑγρασία ἔχουν προκαλέσει πλουσιωτάτην βλάστησιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ διείσδυσις εἰς τὸ δάσος εἶναι δυσχερεσιώτατη. Ἰαγούαροι, ἄρκτοι, πίθηκοι, βόαι, παπαγάλλοι διαιτῶνται εἰς αὐτά. Βάρκες ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἀπο-

Εἰκ. 101. Σύγκρισις τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀμαζονίου πρὸς τὴν Εὐρώπην.

τελοῦν τὰ μόνα μέσα συγκοινωνίας τῶν ὀλίγων Ἰνδιάνων τοῦ δάσους. Ἀπὸ τὰ δένδρα τοῦ δάσους συλλέγεται καουτσούκ καὶ πολύτιμος ξυλεία. Ταῦτα ἐξάγονται διὰ τοῦ λιμένος **Παρά** καὶ τῆς παραποταμίας **Μανάος**, μέχρι τῆς ὁποίας τὰ ὑπερωκεάνεια εἰσπλέουν τὸν ποταμὸν.

γ) Αἱ **παμπάς** διαρρέονται ὑπὸ τοῦ **Παράνα**, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ **Οὐραγουάη** σχηματίζει χροανοειδῆς στόμιον, φέρον τὸ ὄνομα **Ῥίο δὲ λὰ Πλάτα**. Ἐπειδὴ εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας γενικῶς οἱ ἄνεμοι πνέουν ἐκ δυσμῶν (εἰς τὴν θερμὴν ζώνην πνέουν ἐξ ἀνατολῶν), ἡ χώρα ἀνατολικῶς τῶν Ἄνδεων εἶναι, ὡς καὶ αἱ λάνος, ἄδενδροι στέππαι (παμπάς), αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὅθεν ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης ἔγκειται εἰς τὰς ἀγέλας· αὗται τὸ 1930 ἠρίθμουν ἐν συνόλῳ 32 ἑκατ. βόας, 10 ἑκατ. ἔππους, 1 ἑκατ. ἡμιόλους καὶ ὄνους, 3½ ἑκατ. χοίρους, 5½ ἑκατ. αἴγας καὶ 45 ἑκατ. πρόβατα· ¼ περίπου ἀπὸ

Είχ. 102. Χάρτης πολιτικός τής Νοτίας Ἀμερικής.

τὰ μαλλιά, τὰ ὅποια κατ' ἔτος ἐξοδεύονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, προέχονται ἀπὸ τὴν χώραν αὐτήν. Ζῆα ζωντανά, κρέατα παγωμένα εἰς ψυγεῖα, ζωμοὶ βοδινοῦ κρέατος συμπεπικνωμένοι, λίπη, δέρματα ἐξάγονται κατὰ μεγάλας ποσότητας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν λιμένων τοῦ Λά-Πλάτα καὶ προπάντων διὰ τοῦ Βουένος Ἄουρες. Μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Παράνα καὶ τῶν Ἄνδεων τὸ ἔδαφος εἶναι ἀργιλωδές καὶ διὰ τοῦτο καλλιεργεῖται· σιτάρι, λιανάρι, βρίζα καὶ ἀραβόσιτος παράγονται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Νοτίως τῶν παμπὰς ἀρχονται αἱ ξηραὶ καὶ ἄγονοι στέππαι τῆς **Παταγονίας**, αἱ ὅποια μόνον ὑπὸ Ἰνδιάνων κατοικοῦνται.

4. Κάτοικοι. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ὅπως εἰς τὰς χώρας τῶν Ἄνδεων, οὕτω καὶ εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Λά-Πλάτα ἐγκατεστάθησαν **Ἴσπανοί**. Ἀλλὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς ἀποικίσθη ὑπὸ **Πορτογάλλων**, τῶν ὁποίων αἱ ἀπόγονοι ζοῦν εἰς τὴν Βραζιλίαν, ὁμιλοῦντες τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν. Σήμερον μόνον ἡ **ὄρεινὴ χώρα τῆς Γουαϊάνας** εὐρίσκεται εἰς τὴν κατοχὴν ξένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Γαλλίας). Ὅλη ἡ ἄλλη χώρα, ἐλευθερωθεῖσα, ἀπετέλεσε τὰς ἐξῆς δημοκρατίας :

1) Ἡ **Βενεζουέλα** (τ. ἔ. Μικρὰ Βενετία, ὀνομασθεῖσα οὕτω διὰ τὰς ἐν τῇ παραλίᾳ πασσαλοκτίστου οἰκίας, 3 ἑκατ. κατ.), ἡ πατρίς τοῦ καπνοῦ. Αὕτη καταλαμβάνει τὰ δυτικὰ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Γουαϊάνας, καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν λάνος. Πρωτεύουσα ἡ **Καράκας** (70). Ἐξάγει κυρίως καφὲν καὶ κακάο.

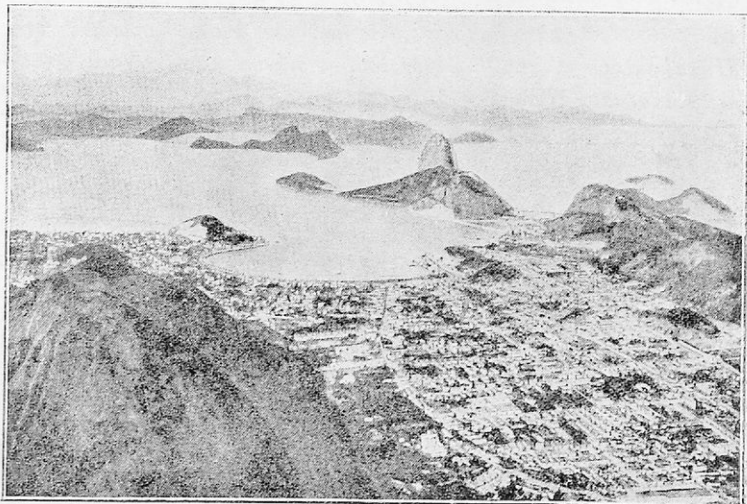
2. Ἡ **Βραζιλία** (ἴση μὲ τὸν κορμὸν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς Σκανδιναβίας, 40 ἑκατ. κατ.) περιλαμβάνει τὴν ΝΑ ὄρεινὴν χώραν καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἄμαζονίου. Ἡ πρωτεύουσα **Ῥιον Ἰανέιρον** (1,5 ἑκ. κατ.) μετὰ θαυμασίου φυσικοῦ λιμένος καὶ τὸ **Σάντος** (100) εἶναι λιμένες ἐξαγωγῆς καφέ, ἡ **Βαχία** (280) καὶ τὸ **Περαμποῦκον** (250) λιμένες ἐξαγωγῆς ζαχάρως καὶ καπνοῦ, ἡ **Παρά** (240) λιμὴν ἐξαγωγῆς καουτσούκ. Εἰς τὰ νότια τῆς Βραζιλίας εἶναι ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἴταλοί, Πορτογάλλοι, Ἴσπανοὶ καὶ Γερμανοί.

3. Ἡ **Παραγουάη** (1 ἑκ. κατ.) μετὰ τὴν **Ἀσσομφιδὸν** (75, τ. ἔ. Ἀνάληψιν) κεῖται μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Παραγουάη καὶ τοῦ Παράνα.

4. Ἡ **Οὐραγουάη** (2 ἑκ. κατ.) ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ κάτω

βοῦ τοῦ Οὐραγουάη καὶ τοῦ ὠκεανοῦ. Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, ἐξάγουσα κυρίως κρέατα, ἔρια καὶ δέρματα. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν **Μοντεβίδεο** (τ. ἔ. τὸ βουνὸ πὸ βλέπω, 430) εἶναι ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἴταλοί.

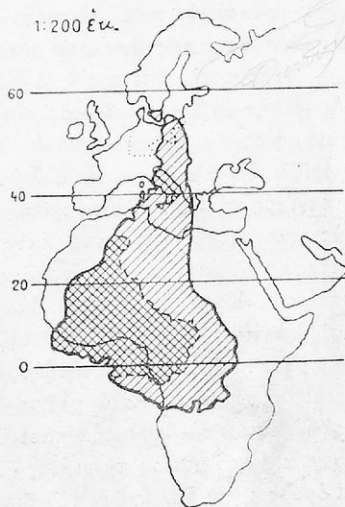
5. Ἡ Ἄργεντινὴ (τ. ἔ. χώρα τοῦ ἀργύρου, ἐξαπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, 11 1/2 ἐκ. κατ.) περιλαμβάνει τὰς πάμπας τοῦ Παράνα, αἱ ὁποῖαι μεταμορφώνονται ὁλονὲν εἰς

Εἰκ. 103 Ὁ λιμὴν τοῦ Ρίου Ἰανεῖρου.

ἀγροῦς, καὶ τὰς στέππας τῆς Παταγονίας. Ἡ πρωτεύουσα **Βουένος Ἀῦρες** (=καλὸς ἀέρας, 2,1 ἐκ. κατ.) εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς καὶ μέγα κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Βαλπαραῖζον τῆς Χιλῆς. Ἡ Ἄργεντινὴ εὐρίσκεται εἰς στενάς ἐμπορικὰς σχέσεις μὲ τὴν Ἑυρώπην καὶ ἐπιτελεῖ ταχείας προόδους. Εἰς αὐτὴν ἀνήκει καὶ μέρος τῆς **Γῆς τοῦ Πυρός** ταύτης τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀνακαλύψαντα αὐτὴν Μαγελλάν, ὁ ὁποῖος διερχόμενος τὸ 1520 ἀπὸ τὸν πορθμὸν ἐκεῖνον ἔβλεπε κατὰ τὴν νύκτα συχνὰς πυράς. Αὗται διατηροῦνται ἄσβεστοι ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν, ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀέρος εἶναι δύσκολον εἰς αὐτοὺς νὰ ἀνανεώσουν τὸ πῦρ διὰ τῆς τριβῆς ξηρῶν ξύλων.

Ἀσκήσεις. 1. Ὄνόμασε τὰ κράτη τῆς νοτίας Ἀμερικῆς ὅσα κεῖνται α) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ, β) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εἰθρηγικοῦ ὠκεανοῦ καὶ γ) ὅσα δὲν ἔχουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, μὲ τὰς πρωτεύουσάς των. 2. Κατάταξε τὰ κράτη ταῦτα (κατὰ τὸν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα) α) ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς των, β) ἀναλόγως τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ των. 3. Ποῦ θὰ ἔκειτο τὸ μᾶλλον ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ σημεῖον τῆς Βραζιλίας, ἂν ἀντιστρέφομεν τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου; Ποία ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἀπὸ Β πρὸς Ν ἔκτασις τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς; (εἰκ. 104). 4. Ποῖα μέρη τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς ἀντιστοιχοῦν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασιν πρὸς τὰς Μεσογειακὰς χώρας; 5. Ποῖα προϊόντα ἐξάγονται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὸ Ριον Ἰανέιρον, ποῖα ἀπὸ τὸ Βουένος Ἀῖρες καὶ ποῖα ἀπὸ τὸ Βαλπαραΐζο; 6. Περιόριστε τὸ ταξίδι ἐνὸς σάκκου καφέ ἀπὸ τὸ Σάντος μέχρι Πειραιῶς.

Εἰκ. 104.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Βορεία Ἀμερικὴ 22 ἐκ. τ. γλμ.

167 ἐκ. κατ.

Νοτία Ἀμερικὴ 18 ἐκ. τ. γλμ.

81 ἐκ. κατ.

Εὐρώπη: 11 ἐκ. τ. γλμ.

492 ἐκατ. κατοίκων

1. Ὄνομα.

Τὴν Ἀμερικὴν, ὡς εἶδομεν, ἀνεκάλυψε τὸ 1492 ὁ Χριστόφορος Κολόμβος, προσεγγίσας τὸ πρῶτον εἰς τὰς Βαχαμικὰς νή-

τους. Ἄλλ' ἡ ἀνακαλυφθεῖσα ἡπειρος δὲν ὠνομάσθη ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰταλοῦ Ἀμερικού Βεσπούχην, ὁ ὅποιος λαθὼν μέρος μετὰ τοῦ Κολόμβου εἰς πολλὰ ταξίδια, ἀπέστειλε διεξοδικὰς περιγραφὰς αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου ἔλαβεν ἡ περιοχή τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὀρινόκου, τὴν ὁποίαν οὗτος ἀνεκάλυψε κατὰ τὸ τρίτον του ταξίδιον, ἡ Κολομβία.

2. Σύστασις τῆς ἡπείρου καὶ κἀθετος διαμελισμός.

Ἡ δυτικὴ ἡπειρος ἢ ὁ Νέος Κόσμος, ὡς ἀποκαλοῦμεν τὴν Ἀμερικὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν ἡπειρον ἢ τὸν Ἀρχαῖον Κόσμον, ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγίστων τμημάτων, τὰ ὁποῖα χωρίζει ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἄλλη Μεσόγειος θάλασσα, ὁ Μέγας Μεξικανικὸς κόλπος. Ταῦτα κατὰ τὴν φύσιν τῆς χώρας, τὸ κλίμα, τὰς οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ τὸν πολιτισμὸν διαφέρουν πολὺ μεταξὺ τῶν. Διὰ τοῦτό τινες διακρίνουσιν αὐτὰ ὡς δύο χωριστὰς ἡπείρους. Κατὰ τὸ σχῆμα ὅμως καὶ τὸν διαμελισμὸν ἡ βορεία καὶ ἡ νοτία Ἀμερικὴ παρουσιάζουσιν μεγάλην ὁμοιότητα. Εἰς ἀμφοτέρως ἐκτείνονται κατὰ μῆκος μὲν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς γιγάνταισι ὄροστοιχαί, κατὰ μῆκος δὲ τῆς ἀνατολικῆς ζώνῃ μετρίων ὄρεων, εὐρέα δὲ βαθύπεδα κατέχουσιν τὸ μέσον τόσον τοῦ βορείου, ὅσον καὶ τοῦ νοτίου τμήματος. Τέλος εἰς ἀμφοτέρως τὰ τμήματα αἱ ὄροστοιχαὶ δὲν ἔχουσιν τὴν διεύθυνσιν τῶν παραλλήλων κύκλων, ὡς ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ τὴν τῶν μεσημβρινῶν. Ὅπως δὲ τὸ κράσπεδον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, οὕτω καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ὄροστοιχαὶ τῶν Κορδιλλιέρων φέρουσιν πολυάριθμα ἠφαίστεια, τὰ ὁποῖα ὑψοῦνται καθ' ὁμάδας καὶ ἀποτελοῦσιν τὰ μέγιστα ὄρη τῆς ἡπείρου.

3. Κλίμα. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ ἐπέκτασις τῆς δυτικῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν βορείων πολικῶν χωρῶν μέχρι σχεδὸν τῆς Ἀνταρκτίδος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι ὅλαι αἱ κλιματολογικαὶ ζῶναι ἀπαντῶνται εἰς αὐτήν. Ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος ἡ νοτία Ἀμερικὴ ἔχει εὐνοϊκωτέραν θέσιν ἀπὸ τὴν βορείαν, ἐπειδὴ μεγαλύτερα τμήματα αὐτῆς κεῖνται ἐν τῇ τροπικῇ καὶ τῇ εὐκράτῃ ζώνῃ. Διὰ τοῦτο ἡ μὲν βορεία Ἀμερικὴ ἔχει ἡπειρωτικόν, ἡ δὲ νοτία τροπικὸν καὶ ὠκεάνειον κλίμα. Ὅρισε κατὰ τὸν χάρτην τῶν βροχῶν τῆς Ἀμερικῆς τίνα τμήματα αὐτῆς ἔχουσιν πλουσίαν βροχὰς καὶ τίνα μετρίαν. Ἐξήγησε τὰς αἰτίας τούτου.

Βροχαί και θερμότης επιδροῦν εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν. Ὅλαι αἱ ζῶναι βλαστήσεως, αἱ ἀπαντῶσαι ἐπὶ τῆς γῆς, παρουσιάζονται εἰς τὴν δυτικὴν ἠπειρον, ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς τούντρας τοῦ βορρᾶ καὶ ἀπὸ τῆς στέππης τῆς Παταγονίας μέχρι τῶν παρθένων δασῶν τῆς εὐρείας λεκάνης τοῦ Ἀμαζονίου, ἢ ἀπὸ τῶν ἐλωδῶν ἀκτῶν τῆς Φλωρίδος μέχρι τῶν ὑψηλῶν στεππῶν τῆς «Μεγάλης λεκάνης» καὶ τῶν παγωμένων ἐρήμων τῆς Ἀλάσκας.

Καὶ περὶ τῶν ζώων τῆς Ἀμερικῆς ἰσχύει ὅ,τι καὶ περὶ τῶν φυτῶν. Ὅλιγα μόνον ἐξ αὐτῶν ἐνεκλιματίσθησαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Ὡς δῶρα τοῦ Νέου κόσμου πρὸς τὸν Παλαιὸν πρέπει νὰ θεωρηθῶν : ὁ ἀραβόσιτος, τὰ γεώμηλα, ὁ καπνός, ὡς καὶ μέγα πλῆθος προσοδοφόρων δένδρων. Ἐκ τῶν κατοικιδίων ζώων μας μόνον ὁ Ἰνδιάνος (γάλος) εἶναι ἀμερικανικῆς προελεύσεως. Τοῦναντίον ἔλα σχεδὸν τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ τὰ οἰκιακὰ ζῶα τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

4. Πληθυσμός.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἡ δυτικὴ ἠπειρος κατωκεῖτο μέχρι τοῦ βορειοτάτου αὐτῆς ἄκρου ὑπὸ μιᾶς ἐνιαίας φυλῆς, τὴν ὁποίαν, ὡς εἴπομεν, ὁ Κολόμβος ἐθεώρει καὶ ἐκάλει «Ἰνδιάνους». Αὕτη ὡς φαίνεται εἰς προϊστορικοὺς χρόνους μετηνάστευσεν ἐκ τῆς βορείας Ἀσίας διὰ τοῦ Βεριγγείου Πορθμοῦ καὶ ἐξηπλώθη καθ' ὅλην τὴν ἠπειρον. Διακρίνεται ἀπὸ τὸ κιτρινόφαιον ἢ χαλκόχρουν χρῶμα, ἀπὸ τὴν μαύρην κόμην μὲ τὰς χονδρὰς καὶ σκληρὰς τρίχας, τὴν μεγάλην κυρτὴν μύτην. Διαφέρουν ὅμως οἱ Ἰνδιάνοι μεταξὺ τῶν κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ. Κατώτερα ἴστανται οἱ κάτοικοι τῶν παρθένων δασῶν, ὅπου ἡ ἀφθονία καὶ ἡ εὐκολία ἐξευρέσεως τροφῆς ἀποκοιμίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τ' ἀγαθὰ τῆς κανονισμένης ἐργασίας· ἀνωτέραν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ κατέχουν οἱ κάτοικοι τῶν τραχέων καὶ ἀδένδρων ὄροπέδιων τῶν Ἀνδεων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος μόνον δι' ἐπιπόνου ἐπιμελείας καὶ τεχνητῆς ἀρδεύσεως δύναται νὰ πορισθῇ τὰ μέσα τῆς διατροφῆς καὶ τῆς ἐνδύσεώς του.

Εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν οἱ Ἰνδιάνοι διετηρήθησαν ἐν μεγαλύτερῳ ἀριθμῷ. Εἰς τὰς τροπικὰς χώρας παρὰ τὴν Ἀνατολ. ἀκτὴν ἐπικρατοῦν οἱ ἄλλοτε ὡς δούλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μετακομισθέντες Νέγροι, εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὴν εὐκρα-

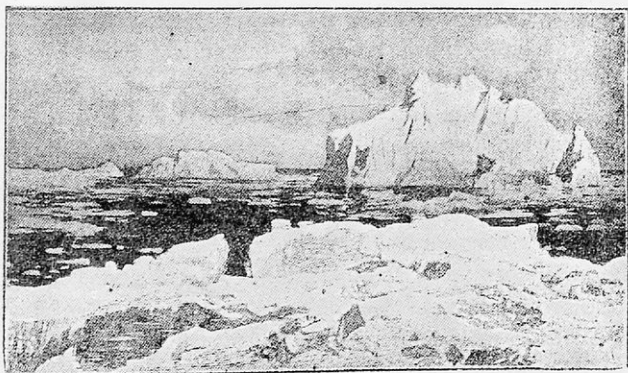
τον ζώνην τῆς Νοτίας οἱ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι. Ἡ ἀνά-
μειξις τῆς λευκῆς φυλῆς μετὰ τῶν Ἰνδιάνων καὶ Νέγρων εἰς τὴν
Νοτίαν Ἀμερικὴν ἐπροχώρησεν ὅσον πούθενά ἄλλου.

5. Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἀπὸ τὸ μέγα ἀποικιακὸν κράτος
τῶν Ἰσπανῶν, τὸ ὅποιον διετηρήθη μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου
αἰῶνος, προέκυψαν εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν ἐννέα αὐτοτελεῖς δη-
μοκραταί, ἀπὸ τὸ κράτος τῶν Πορτογάλλων μία πολιτεία, ἡ τῆς
Βραζιλίας. Αἱ σταθερώτεραι ἐκ τῶν πολιτειῶν τούτων εἶναι αἱ
πρὸς νότον κείμεναι Ἀργεντινὴ καὶ Χιλὴ, ὅπου ἀκμάζει ἡ
γεωργία. Εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν, ὅπου ἐπεκράτησεν ἡ ἀγγλι-
κὴ φυλὴ καὶ ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα, προήχθη ἡ Ἐνωσις τῶν
Πολιτειῶν αὐτῆς διὰ τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν εἰς μεγίστην
δύναμιν.

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. Ἡ Ἀρκτίς.

Βορείως τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουν πολλαὶ νῆσοι. Αὗται κείν-
ται ἐντὸς τοῦ πολιτικοῦ κύκλου καὶ εἶναι κατὰ μέγα μέρος σκεπα-

Εἰκ. 105. Ἡ βορεία θάλασσα εἶναι πλήρης ἐπιπλεόντων πάγων.

σμένα με πάγους. Γύρω των εἰς τὴν θάλασσαν, καθ' ὅλον τὸ
ἔτος ἐπιπλέουν ἀναρίθμητα βουναὶ πάγου, τὰ ὅποια λαμποκοποῦν
εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Τὰς βορείας αὐτὰς πολιτικὰς νῆσους

ονομάζομεν **ἀρκτικές**, ὅλην δὲ τὴν περὶ τὸν βόρειον Πόλον περισχὴν **Ἄρκτιδα** ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Μεγάλης Ἄρκτου, ἣ ὁποία φαίνεται πρὸς βορρᾶν.

Εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ Πόλου ἀφιέρωσαν ἔτη τῆς ζωῆς των πολλοὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες. Ἰδίᾳ περίφημον εἶναι τὸ ταξίδιον τοῦ Νορβηγοῦ Νάνσεν, ὁ ὁποῖος μὲ ἐν πλοῖον ἐπεχείρησε νὰ πλεύσῃ ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν τοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν ἄλλην· καὶ ὑπερέβη μὲν τὴν 86°, ἀλλὰ τὸ πλοῖόν του ἐνεσφηνώθη εἰς τοὺς πάγους. Ἀκόμη βορειότερον ἐπροχώρησεν ὁ Ἀμερικανὸς Πῆρρυ, ὁ ὁποῖος μὲ ἔλκηθρα ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν κατώρθωσε τὴν 6 Ἀπριλίου 1909 νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πόλον. Τὸ 1925 μὲ ἀερόπλοιον ὁ Νορβηγὸς Ἀμουνδсен μὲ ἄλλους ἐρευνητάς ἐπέταξεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν εἰς τὴν Ἀλάσκαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρὰ, ἀλλὰ θάλασσα σκεπασμένη μὲ πάγους.

Ἡ μεγαλύτερα ἀπὸ τὰς ἀρκτικές νήσους, ἣ ὁποία εἶναι συγχρόνως καὶ ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Γῆς, εἶναι ἡ **Γροιλανδία** (τετραπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον). Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον (1500—2700 μ.), τὸ ὁποῖον σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου σκεπάζεται μὲ πάγους. Εἰς τὰς κοιλάδας οἱ πάγοι, ἕνεκα τοῦ βάρους των γλυστροῦν σιγά, ἀποτελοῦντες ποταμοὺς πάγου, ἧτοι **παγετώνας**. Ὅταν οὗτοι φθάσουν εἰς τὴν θάλασσαν, πελώριοι ὄγκοι μὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων ἀποσπῶνται καὶ ἐπιπλέουν ὡς **παγόβουνα**. Ταῦτα, μεταφερόμενα ἀπὸ ἀρκτικά ρεύματα εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἀποτελοῦν μέγαν κίνδυνον εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν. Ἡ παραλία τῆς Γροιλλανδίας εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Νορβηγίαν, στενὴ καὶ πλήρης ἀπὸ βαθέα φύθρῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς νήσου λούεται ἀπὸ κλάδον τοῦ θερμοῦ θαλασσίου ρεύματος τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δυτικὴ παραλία κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πάγους· ἐκεῖ τότε ἀναφαίνονται φύκη καὶ βρύα καὶ διὰ τοῦτο ἡ νῆσος ἔλαβε τὸ ὄνομα Γροιλλανδία τ. ἔ. πρασίνη χώρα. Ἐκεῖ κατοικοῦν οἱ ὀλίγοι κάτοικοι τῆς νήσου, οἱ **Ἐσκιμῶι**, λαὸς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς (14000).

Τὸ ἀφιλόξενον τῆς χώρας ἐπιβάλλει εἰς τοὺς Ἐσκιμῶους νὰ ζοῦν μᾶλλον μὲ τὴν θάλασσαν παρὰ μὲ τὴν ξηρὰν. Ἡ θάλασσα ἐκεῖ εἶναι γεμάτη ψάρια. Προσέτι φάλκινα, θαλάσσιοι ἵπποι,

φῶκαι, τάρανδοι, λευκαὶ ἄρκτοι, ἀλώπεκες, νήσσαι καὶ ἄλλα πτηνὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς ὅ,τι χρειάζονται διὰ νὰ ζήσουν. Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς ζωῆς ἔκαμε τοὺς Ἑσκιμῶους τολμηροὺς θαλασσινοὺς καὶ ἐπιθεξίους ἄλιεις. Ἐχουν κυρίως δύο ἐποχάς : μίαν μακρὰν

Εἰκ. 106. Συνοικισμὸς Ἑσκιμῶων.

θερινὴν ἡμέραν, ὅτε ὁ ἥλιος εἶναι ὁρατὸς ἐπὶ 4 1/2 μῆνας καὶ μίαν μακρὰν χειμερινὴν νύκτα, ὅτε δὲν βλέπουν καθόλου ἥλιον. Μεταξὺ τῶν ἐποχῶν τούτων ὑπάρχει περίοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καθημέραν καὶ δύει. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς

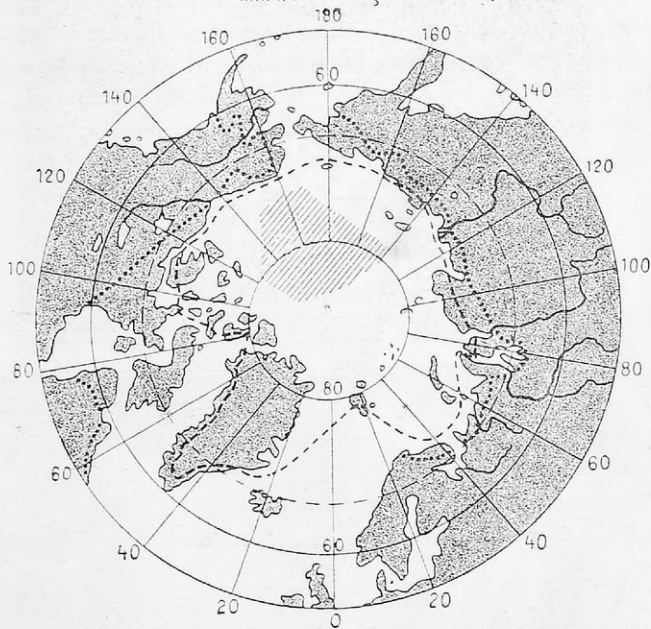

Εἰκ. 107. Ἐλκυθρον συρόμενον ἀπὸ σκύλους.

μακρὰς ἡμέρας οἱ Ἑσκιμῶοι κάμνουν ὅλας τὰς ἐργασίας των πλέουν μὲ τὰ μονόξυλά των εἰς τὴν θάλασσαν καὶ στήνουν τὰς σκηνὰς των, ὅπου εὗρουν κυνήγι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μα-

κράε νυκτός. ἴτοι τοῦ χειμῶνος, ζοῦν πλησίον τῆς παραλίας, ὅπου ἠμποροῦν νά κυνηγοῦν φώκας, θαλασσίους ἵππους καὶ ἄλλα θαλάσσια ζῶα, κατοικοῦν δὲ εἰς σπηλαιώδεις θολωτάς καλύδας, τὰς ὁποίας κατασκευάζουν μὲ πέτρας ἢ μὲ ὀγκώδη κομμάτια πάγου καὶ χιόνος. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ ἐνδύονται κατὰ τὸν

ὄριον δίνδρων --- Βόρειον ὄριον μόνιμον ἀνδρῶν καλοῖαιας.
 // ανέξευρήντιος σφειροσθή

Εἰκ. 108. Χάρτης τῆς Ἀρκτίδος.

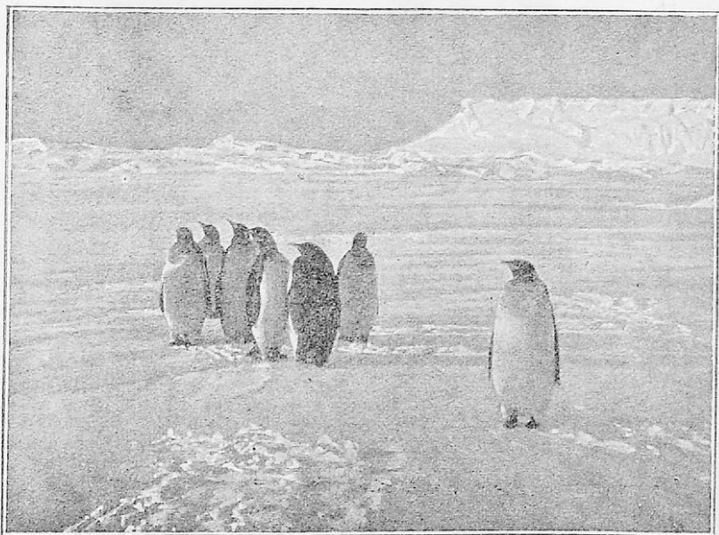
ἴδιον τρόπον φορέματα δερμάτινα. Τὸ μοναδικὸν οἰκιακὸν ζῶον Ἑσκιμῶν εἶναι ὁ σκύλος, ὁ ὁποῖος χρησιμεῖει διὰ νά σύρῃ ἔλκηθρα ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια. Ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν σκύλων, τοὺς ὁποίους τρέφει μία οἰκογένεια, ὑπολογίζεται ἡ εὐπορία αὐτῆς. Ἡ Γροιλλανδία ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν, ἡ ὁποία εἰς τὰ δυτικὰ παράλια ἔδρυσε συνοικισμοὺς τινὰς καὶ πολλὰ ἔκαμε πρὸς ἐκπολιτισμὸν τῶν Ἑσκιμῶν.

Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροῖ ἐκδ. 5ῃ 1938

Αί βόρειαι άκται τής Ἀμερικῆς χωρίζονται ἀπό τής βορείας πλευράς τής Ἀσίας διά τής βορείας παγωμένης θαλάσσης, τής οποίας τὸ βάθος φθάνει εἰς 3000 μέτρα. Αὕτη καθ' ἕλον τὸ ἔτος καλύπτεται ὑπὸ στρώματος πάγων, τοῦ οἰοῦ τοῦ πάχους μόνον σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 3 μέτρα. Οἱ πάγοι οὗτοι ὠθούμενοι ὑπὸ ἐνὸς θαλασσίου ρεύματος, διευθυνομένου πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἀλλοῦ μὲν στοιδιάζονται εἰς τεράστια πάγινα τείχη, ἀλλοῦ δὲ διαρρηγνύονται, ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὰς μεγάλας ῥωγμάς. Εἰς τὴν βορείαν παγωμένην θάλασσαν κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ καὶ αἱ νῆσοι Σπίτσμπεργκεν. Αἱ πρῶται ἀνήκουν εἰς τὴν Ρωσίαν, αἱ δεύτεραι εἰς τὴν Νορβηγίαν, καὶ εἶναι ἡ συνήθης βάσις, ἐκ τής οποίας ἐκκινουὺν αἱ τολμηροὶ ἐρευνηταὶ εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τής πολιτικῆς περιοχῆς.

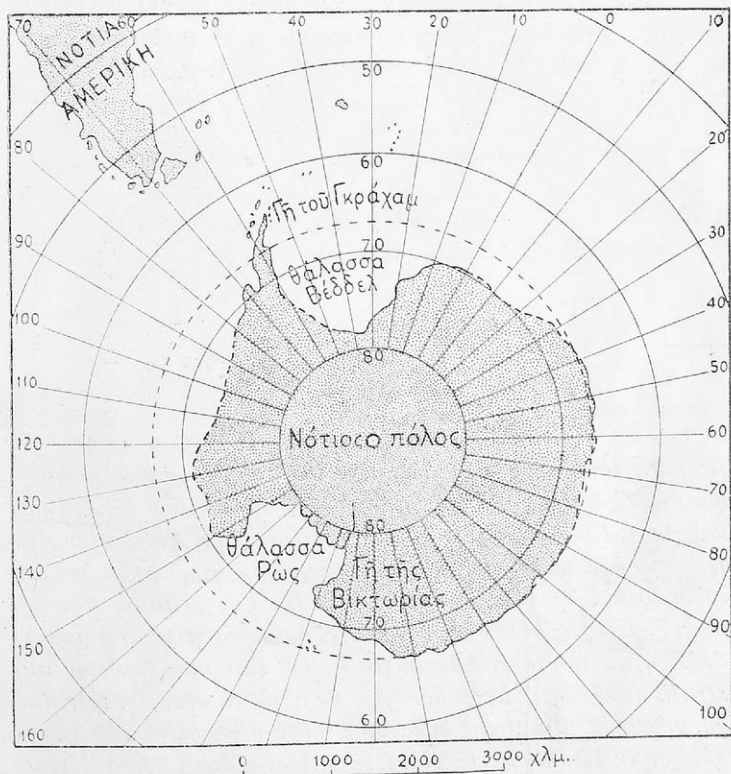
2. Ἡ Ἀνταρκτίς.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἀρκτίδα ἡ περὶ τὸν Νότιον Πόλον περιοχὴ ὀνομάζεται Ἀνταρκτίς. Ἐνῶ ὅμως ἡ Ἀρκτίς ἀπο-

Εἰκ. 109. Πιγκουῖνοι.

τελει πολυπληθές νησιωτικόν σύστημα, ή Ἄνταρκτις εἶναι ἐνιαῖος καί συμπαγῆς ὄρεινός ὄγκος, ή ἕκτη ἤπειρος. Αὕτη εἰς ἔκτασιν εἶναι μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης καί ἔχει σχῆμα περίπου κυκλικόν, δύο δὲ μόνον βαθεῖς κόλποι σχηματίζονται εἰς αὐτήν.

Εἰκ. 110. Χάρτης τῆς Ἄνταρκτίδος.

Τὰ ὄρη τῆς Ἄνταρκτίδος φθάνουν τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ Ὄρους τῶν Ἀλπεων καί πολλά εἶναι ἐνεργὰ ἠφαιστεία. Τὰ πάντα καί εἰς αὐτήν σκεπάζει στερεὸς πάγος. Τὰς γνώσεις μας περὶ αὐτῆς ὀφείλομεν εἰς ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι ἐκκινουῦντες ἐκ τῆς νοτιωτέρας ἄκρας τῆς Ἀμερικῆς ἐξερευνοῦν τὴν Ἄνταρκτίδα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νοτίου Πόλου ἔφθασαν τὸν Δεκέμβριον 1911 ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦνδсен καί ὁ Ἀγγλὸς Σκῶτ, ἀνεξαρτήτως

ἀπ' ἀλλήλων ἐνεργοῦντες. Ὁ Σκώτ, εἰς τῶν μεγαλυτέρων ἡρώων τῆς ἱστορίας τῶν ἐξερευνήσεων, εὔρεν εἰς τὰς φοβεράς χιονοθύλακας μεθ' ὀλοκλήρου τῆς ἀκολουθίας του τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Αὐστραλίας πλευρὰν τῆς Ἀνταρκτίδος ὁ Ἑρεβος, ὄρος ὕψους 4000 μ. εἶναι ἐνεργὸν ἠφαίστειον. Φῶκαι καὶ σμήνην πτηνῶν, προπάντων τῶν ἀστείων πιγκουίνων, εἶναι οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ἀφιλοξένων ἐκείνων ἀκτῶν. Μεγάλα τμήματα τῆς Ἀνταρκτίδος ἔλαβον οἱ Ἀγγλοι εἰς τὴν κατοχὴν των.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Αὐστραλία 8,5 ἑκ. τ. χλμ.

10 ἑκ. κατοίκων

Εὐρώπη 11 ἑκατ. τ. χλμ.

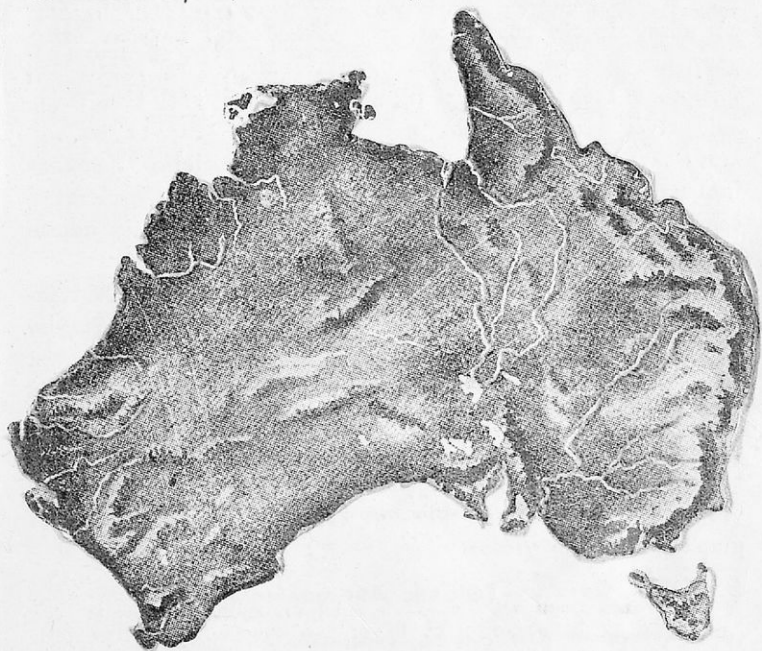
492 ἑκατ. κατοίκων

1. Εἰς ποίαν διεύθυνσιν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν κεῖται ἡ Αὐστραλία ; 2. Ποῖαι νῆσοι συνδέουσι αὐτὴν μετὰ τὴν Ἀσίαν ὡς διὰ γεφυράς ; 3. Ποῖοι ὠκεανοὶ περιβρέχουσι τὴν Αὐστραλίαν ἐξ Α, ἐκ Ν καὶ Δ ; 4. Ποῖος τροπικὸς κύκλος διατέμνει τὴν Αὐστραλίαν ; 5. Ποῖα μεγάλα τμήματα τῶν ἄλλων ἡπείρων διατέμνονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τροπικοῦ ; 6. Εἰς ποίας ζώνας τῆς Γῆς κεῖται ἡ Αὐστραλία ; 7. Ποῖοι εἶναι ἐν τῇ Νοτίᾳ Αὐστραλίᾳ οἱ χειμερινοὶ μῆνες ; 8. Ἐξήγησε τὸ ὄνομα **Αὐστραλία** ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου *australis* (=νότιος), ἀφοῦ συνάψῃς εἰς αὐτὸ τὸ οὐσιαστικόν *terra* (= γῆ, χώρα). 9. Διὰ ποίας θαλασσίας ὁδοῦ δύνασαι νὰ φθάσῃς ταχύτερον ἐκ Πειραιῶς εἰς Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας ; Ἡ ἀπόστασις μέχρις αὐτῆς εἶναι 20 000 χλμ. Πόσας ἡμέρας ταξιδίου θὰ χρειασθῆς, ἂν τὸ ἀτμόπλοιόν σου διανύῃ 25 ναυτικά μίλια τὴν ὥραν ; (1 μίλιον=1,85 χλμ.).

Ὄνομα καὶ θέσις τῆς ἡπείρου. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς.

Ἡ Αὐστραλία ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου *australis* (=νότιος) διότι ἀποτελεῖ τὴν μόνην οἰκουμένην ἡπειρον, ἢ ὅποια κεῖται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου.

Είναι ἡ μικροτέρα ὄλων τῶν ἠπείρων· εἰς αὐτὴν δ' ἀνήκει, ἐκτὸς τῶν πλησίον αὐτῆς καιμένων νήσων, καὶ πλῆθος μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νήσων, αἱ ὁποῖαι πληροῦν τὸ νότιον μέρος τοῦ Εἰ-

Εἰζ. 111. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Αὐστραλίας

ρηγικοῦ Ὠκεανοῦ, τὴν Νοτίαν θάλασσαν. Ταύτας περιληπτικῶς ὀνομάζομεν **αὐστραλιακὰς νήσους**.

Ἡ Αὐστραλία ἀπέχει ἐκ τῆς Εὐρώπης περισσότερον ἀπὸ ἑλας τὰς ἄλλας ἠπείρους· διὰ τοῦτο καὶ ἀνεκαλύφθη τελευταία. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος Ὀλλανδοὶ θαλασσοπόροι (Τόρρες, Τάσμαν) εἶχον προσεγγίσει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς ἠπείρου, ἀλλὰ πρῶτος ὁ μέγας Ἄγγλος ἐξερευνητὴς Κούκ (1768—1779) καθώρισεν ἐπακριβῶς τὴν ΝΑ παραλίαν αὐτῆς καὶ ἠρεύνησε πολλὰς ἐκ τῶν νήσων τοῦ Ὠκεανοῦ. Καθ' ὑπόδειξιν αὐτοῦ ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὸ 1788 ἴδρυσεν ἐπὶ τῆς ἠπείρου τὴν πρώτην ἀποικίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγκατέστησε καταδίκους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἄγγλων ἀποίκων ἠῤῥξήθη πολὺ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19 αἰῶνος, ὅτε ἀνεκαλύφθησαν πλούσια χρυσορυχεῖα.

Α΄) Η ΗΠΕΙΡΟΣ

1. Θαλάσσιος διαμελισμός. Μορφή τοῦ ἐδάφους

Ἡ Αὐστραλία δὲν διαμελίζεται πολὺ ὑπὸ τῆς θαλάσσης· κόλποι μόνον εἰς τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν ὑπάρχουν, μία δὲ μόνη χερσονήσος σχηματίζεται εἰς τὰ βόρεια τῆς ἡπείρου, ἡ Γιορκ. Αἱ ἀκταὶ τῆς κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι ὕψηλαί, εἶναι ὅμως ἀπότομοι καὶ δυσπρόσιτοι. Εἰς τὰ ΒΑ μάλιστα ἐκτείνεται πρὸ αὐτῶν μακρὰ «προκαλυπτικὴ ὕψαλος» ἦτοι χαμηλὸς βράχος ἀπὸ κοράλλια, εἰς τὸν ὅποιον θραύεται ἡ ὄρμη τῶν κυμάτων τοῦ Εἰρηνικοῦ. Μόνον ἡ ΝΑ παραλία παρουσιάζει πολλοὺς καὶ εὐρυχώρους ὄρμους.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Αὐστραλίας παριστάνει ἓν μονότονον ἐπίπεδον, τὸ ὅποιον ἐκ τῶν ὕψηλῶν παρυφῶν κλίνει ἡρέμα πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου κατέρχεται καὶ κάτω τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης. Ὅλην τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς χερσονήσου Γιορκ παρακολουθεῖ μία συνεχὴς ὄρσειρά, αἱ **Αὐστραλιαναὶ Ἄλπεις**. Αὗται ἔχουν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν μορφήν τῶν ἰδικῶν μας ὄρέων· αἱ ὕψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὑφθύνονται ὀλίγον ὑπὲρ τὰ 2000 μ. καὶ κατὰ τὸ θέρος διατηροῦν μικρὰ μόνον ἔχνη χιόνος.

2. Κλίμα. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Αὐστραλίας.

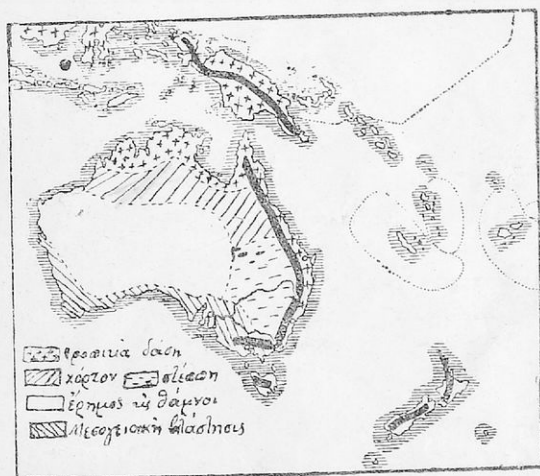
Κατὰ τὸ θέρος, ἦτοι τὸ θέρος τῶν χωρῶν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, τὸ ἐσωτερικόν τῆς Αὐστραλίας θερμαίνεται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἡλίου (μέση θερμοκρασία 30° καὶ ἄνω). Ἐκ τούτου, ὅπως εἰς τὴν Ἀσίαν (σελ. 33), οὕτω καὶ ἐδῶ ἀναπτύσσονται θερινοὶ ἄνεμοι ἦτοι **ἐτησίου** (Μονσούν), οἱ ὅποιοι πνέουν ἐκ ΒΑ καὶ ΝΑ. Οὗτοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πλουσίας βροχάς, ἀλλ' αὗται περιορίζονται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὀρεινὴν χώραν. Δυτικῶς αὐτῆς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπομένει κατάξηρον ἢ ξηρασία πολλάκις διαρκεῖ καὶ ἔτη ὀλόκληρα, ἀλλ' ἐνίοτε διακόπτεται ἀπὸ χειμαρρῶδεις βροχάς. Ὅθεν

Εἰκ. 112. Χάρτης βροχῶν τῆς Αὐστραλίας.

ὀλόκληρα, ἀλλ' ἐνίοτε διακόπτεται ἀπὸ χειμαρρῶδεις βροχάς. Ὅθεν

εις τὸ ἐσωτερικὸν μόνον χεῖμαρροι σχηματίζονται, οἱ ὅποιοι ἐν περιπτώσει βροχῶν ὀγκοῦνται, κατὰ δὲ τὸν ἄλλον χρόνον ξηραίνονται ἢ ρέουσι ἀβαθεῖς, καταλήγοντες εἰς ἀλμυρὰ ἔλη. Τεχνηταὶ πηγαί, αἱ ὅποια ἀποκαλύπτουν τὸ ὑπογείως ὑπάρχον ὕδωρ (ἀρτεσιανὰ φρέατα) καθιστοῦν εὐρείας ἐκτάσεις δυτικῶς τῶν Αὐστραλιακῶν ᾽Αλπεων χρησίμους εἰς τὴν καλλιέργειαν. Τὸ μόνον ποτάμιον σύστημα τῆς Αὐστραλίας, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα οὐδέποτε στεριεύουσι, ἀναπτύσσεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν Αὐ-

Εἰκ. 113. Ζώναι βλάστησεως τῆς Αὐστραλίας.

στραλιακῶν ᾽Αλπεων καὶ διαρρέει τὸ ΝΑ βαθύπεδον τῆς ἠπείρου. Εἶναι ὁ Μάσσαιη μετὰ τοῦ παραποτάμου τοῦ Δάβελιν, ὁ ὅποιος εἶναι μὲν ὀλίγον μικρότερος τοῦ Δουνάδεως, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως καὶ τῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων του πρὸς τοὺς ἀγροὺς γίνεται πρὸς τὴν συμβολὴν του ὀλιγὸν ἀβαθέστερος.

Κατὰ ταῦτα αἱ μὲν Αὐστραλιακαὶ ᾽Αλπεις εἶναι δασώδεις· εἰς τὰ βόρεια μάλιστα φέρουν Ἰνδικόν, τροπικὸν χαρακτήρα, εἰς δὲ τὰ νότια καλύπτονται μὲ δξύας, ὄρυς καὶ πεύκας, δένδρα, τὰ ὅποια εἰσήχθησαν ἔξωθεν εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Τὸ δὲ ἐσωτερικὸν κατέχεται ἀπὸ στέππας καὶ ἐρήμων, εἰς τὰς ὁποίας μόνον θάμνοι καὶ ἀκανθώδη χόρτα ἀπαντῶνται. Ἄρκα βλάστησις παρουσιάζεται εἰς τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα καὶ εἰς τὰς κλιτύς τῶν βουνῶν. Αὕτη εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν τῶν ἄλλων ἠπείρων. Τινὰ ἐκ τῶν

δένδρων (ευκάλυπτοι, κομμιόδενδρα), είναι ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων τῆς Γῆς (100-130 μ.) καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα δὲν ρίπτουν τὰ φύλλα ἀλλὰ τὸν φλοιὸν των ! Φυτὰ, τὰ ὅποια θὰ ἴμποροῦσαν μὲ τοὺς καρπούς των νὰ θρέψουν τοὺς κατοίκους δὲν ὑπῆρχον πρότερον εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Ὁ σίτος καὶ ἡ βρίζα, ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὀπωροφόρα, τὰ ὅποια σήμερον εὐδοκιμοῦν εἰς τὴν ΝΑ εὐφορον χώραν, εἰσῆχθησαν νεωστὶ ὑπὸ ἀποίκων. Ἀλλὰ καὶ τὰ κοινὰ

Εἰκ. 114. Λειμὼν τῆς Αὐστραλίας.

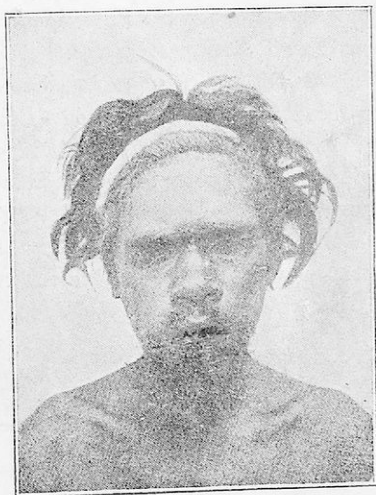
ζῆα τῆς ἀγέλης καὶ τοῦ ποιμνίου (πρόβατα, ἵπποι, βόδια), τὰ ὅποια σήμερον κατὰ ἑκατομμύρια βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα λιβάδια τῆς Αὐστραλίας, εἰσῆχθησαν ἐπίσης ὑπὸ Εὐρωπαϊῶν. Ὁσαύτως πίθηκοι καὶ ἀρπακτικὰ ζῆα, ἐκτὸς ἑνὸς εἴδους κυνός, ὁμοίου πρὸς τὸν λύκον, λείπουν ἐντελῶς.

Τὰ ἰθαγενῆ τῆς Αὐστραλίας ζῆα εἶναι παραδοξότερα ἀπὸ τὰ φυτὰ· εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μαρσιποφόρα ζῆα, τῶν ὁποίων τὸ θῆλυ φέρει εἰς τὴν κοιλίαν μάρσιπον (= σακκούλα), ἐντὸς τοῦ ὁποίου φέρει τὰ νεογνὰ ἐπὶ τινα χρόνον μετὰ τὴν γέννησίν των. Ἡ καγκουζά, τὸ μεγαλύτερον ἐξ αὐτῶν, ἔχει δυνατὰ τὰ ὀπίσθια σκέλη καὶ βαδίζει μὲ πηδημάτα, χωρὶς καθόλου νὰ ἀκουμᾷ τὰ πρόσθια σκέλη εἰς

τό έδαφος. "Άλλο θηλαστικόν, ό *δουιθόρουγχος*, έχει βράμφος πτηνού και γεννά αυγά! Και τά πτηνά δέν είναι όλιγώτερον παράδοξα, ώς οι λευκοί άετοί και οι μαύροι κύκνοι. Εύρεται έκτάσεις εις τά δυτικά τής ήπειρου, όπως και τά ΝΑ, δι' άρτεσιανών φρεάτων μετεμορφώθησαν εις λιβάδια και κήπους όπωροφόρων δένδρων.

3. Κάτοικοι και Κράτος.

Οί ιθαγενείς τής Αύστραλίας έχουν τό χρώμα τής σοκολάτας και εύρίσκονται εις ήμιαγρίαν κατάστασιν. "Αφ' ότου περιωρίσθησαν εις τό έσωτερικόν τής ήπειρου, ένεκα τών στερήσεων όλονέν όλιγοστεύουν (ύπολογίζονται έν όλω εις 60000). Έκει ζοϋν τώρα κατά μικράς ομάδας, μετακινούμενοι άπαύστως, και άπασχολούμενοι με τήν συλλογήν καρπών και ριζών και με τό σπάνιον κυνήγιον.

Είκ. 115. 'Ιθαγενής Αύστραλός.

Οί μεταναστεύσαντες Εύρωπαίοι, ιδία Βρεττανοί, έχουν έγκατασταθή ιδία εις τήν εύφορον ΝΑ χώραν, όπου υπάρχουν και πλούσια μεταλλεία χαλκού, χρυσοϋ, άργύρου και γαιανθράκων. Αί πόλεις των συνεδέθησαν σιδηροδρομικώς με τά μεταλλεία και εύρίσκονται εις άδιάκοπον επικοινωνίαν με τά μεγάλα έμπορικά κέντρα τής Εύρώπης και 'Αμερικής. "Επειδή δέ και εις τά δυτικά τής ήπειρου άνεκαλύφθησαν τόποι χρυσοφόροι, ή Αύστραλία είναι τρίτη εις έξαγωγήν χρυσοϋ χώρα μετά τήν Νοτίαν 'Αφρικήν και τās 'Ηνωμένες Πολιτείας τής 'Αμερικής. Πηγή πλούτου δια τήν Αύστραλίαν είναι μετά τόν χρυσόν ή κτηνοτροφία τών προβάτων. Πλέον τοϋ 1/4 τής παγκοσμίου

έξαγωγής έριών προέρχονται από την Αυστραλία, μεγάλη δέ γίνεται έξαγωγή δερμάτων, κρεάτων και βουτύρου εξ αυτής.

Σπουδαιότεροι λιμένες είναι το **Μέλβουρν** (1 έκστ.), το **Σίδνεϋ** (1,2 έκστ.), ή **Μπρόισμπαυ** (320), ή **Αδελαΐς** (320) και ή **Πέρθ** (200).

Η Αυστραλική ήπειρος ανήκει εις το άποικιακόν κράτος της Μεγάλης Βρετανίας, άλλ ή διοίκησις αυτής εύρίσκεται εις χείρας των κατοίκων. Αν και εις έκτασιν είναι ίση με τά $\frac{3}{4}$ της όλης Ευρώπης, ό πληθυσμός της δέν υπερβαίνει τον πληθυσμόν της Ελλάδος μόνης. Το μέλλον της στηρίζεται άφ' ένός εις την μεταμόρφωσιν όσον το δυνατόν περισσοτέρων έκτάσεων εις άγρους και λιβάδια και άφ' έτέρου εις την προαγωγήν της μεταλλουργίας και βιομηχανίας της. Κατά τινες έν Αυστραλία υπάρχει θέσις δι' 100 έκατομμύρια ανθρώπων. Μόνη ή περιοχή του Μάρραιη δύναται νά περιλάβη ακόμη 1 έκατομμύριον ανθρώπων, γεωργών και καλλιεργητών, ίδια βάμβακος. Άλλά και τά βόρεια της ήπείρου, όπου εύδοκιμοϋν τά τροπικά φυτά (ζαχαροκάλαμον, βάμβαξ, ανανά, θανάι), είναι κατάλληλα δι' έγκατάστασιν λευκών, επειδή έδώ δέν παρατηροϋνται αί τροπικαί ασθένειαί και οι φορείς αυτών, οι όποιοί μαστίζουν την Αφρικήν.

Εις την «Αυστραλικήν ένωσιν» ανήκει και ή νήσος **Τασμανία**, ή όποία άποτελεί νοτίαν προέκτασιν της ήπείρου. Διά το γλυκόν και υγρόν κλίμα τά βουνά της είναι δασώδη, αί δέ κοιλάδες εύφοροι (όπώραι, σίτος) έχει μεταλλεία σιδήρου και όρυχεία πολυτίμων λίθων.

Άσκήσεις. 1. Παρατήρησε εις τον κάτωθι πίνακα την αύξησιν του λευκού πληθυσμού της Αυστραλίας.

Έτος	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολον
1800	3 780	1 437	5 217
1850	238 683	163 673	405 356
1900	1 976 992	1 788 347	3 765 339
1922	2 866 461	2 766 820	5 633 281
1931	3 268 706	3 207 325	6 476 031

Μεταξϋ τίνων έτών παρατηρεΐται ή μεγαλυτέρα αύξησις; Υπολόγισε ποία ήτο ή αναλογία μεταξϋ άνδρϋν και γυναικϋν

κατὰ τὰ διάφορα ἔτη. 2. Τί ποσοστὸν τοῦ ὄλου πληθυσμοῦ τῆς Αὐστραλ. ἡπείρου περιλαμβάνουν αἱ 5 μεγαλύτεραι πόλεις ; 3. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Αὐστραλίας ἐν ἔτει 1921 ἀπησχολοῦντο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν 497 543, εἰς τὴν μεταλλουργίαν 66 761, εἰς τὴν βιοτεχνίαν 201 319, εἰς τὸ ἐμπόριον 355 009. Παράστησε γραφικῶς τὰς ἀσχολίας τοῦ πληθυσμοῦ τούτου.

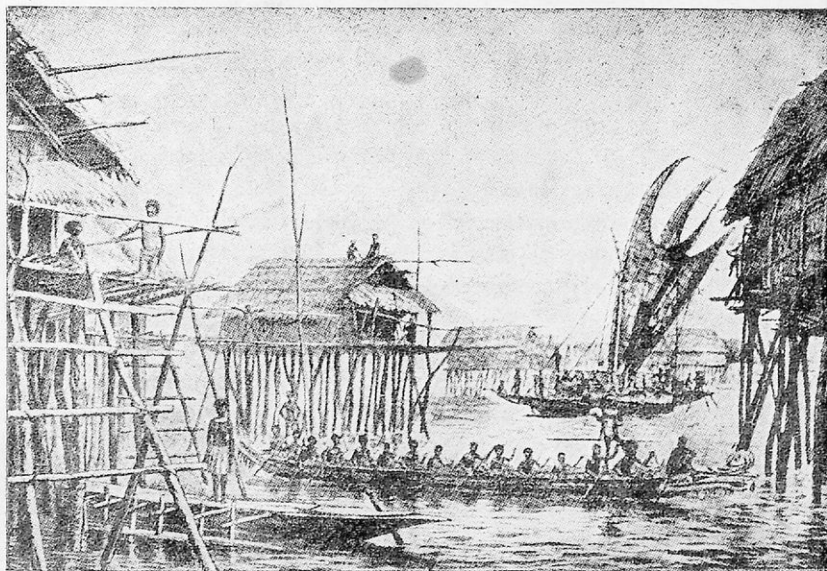
Β') ΑΙ ΝΗΣΟΙ

Βορείως καὶ ἀνατολικῶς τῆς Αὐστραλιακῆς ἡπείρου ὁ Εἰρηνικὸς Ὠκεανὸς εἶναι ἐσπαρμένους μετὰ πολυπληθεῖς νήσους. Ἐκ τούτων αἱ μὲν πλησιέστεραι πρὸς τὴν ἡπείρου ὀνομάζονται μετὰ ἓν ὄνομα **Μελανησία**, αἱ δὲ ἀπομακρυσμέναι τάσσονται εἰς δύο ομάδας καὶ διακρίνονται μετὰ τὰ ὀνόματα **Πολυνησία** καὶ **Μικρονησία**.

1. **Μελανησία**. τ. ἔ. νῆσοι τῶν μαύρων, εἶναι σειρὰ νήσων, αἱ ὁποῖαι ἐν εἴδει τόξου περιβάλλουν τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς ἡπείρου. Αὗται εἶναι ἐν γένει ὄρειναι καὶ ἡφαιστειώδεις. Βορείως τῆς ἡπείρου κεῖται ἡ μεγαλύτερα μετὰ τὴν Γροιλλανδίαν νῆσος τῆς Γῆς, ἡ **Νέα Γουινέα** (1½, φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλην. χερσονήσου). Τὰ ὄρη αὐτῆς ὑψοῦνται μέχρι 5000 μ. Ἔχει ὑγρὸν, τροπικὸν κλίμα καὶ διὰ τοῦτο σκεπάζεται σχεδὸν παντοῦ μετὰ πυκνὰ δάση φοινίκων, δένδρων καουτσούκ κλπ. Πρὸς Α καὶ ΝΑ αὐτῆς ὑπάρχουν πολλὰ συστήματα μικρῶν νήσων, τὰ ὅποια διακρίνονται ὡς **Νῆσοι τοῦ Βίσμαρκ**, **Νῆσοι τοῦ Σολομώντος**, **Νεαὶ Ἑβροίδες**, **Νέα Καληδονία**. Ὅλαι αἱ νῆσοι αὗται εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ, ζαχαροκαλάμου, καφέας, κακάου, ἀραβοσίτου κλπ. Τὰ ὄρη τῆς Νέας Γουινέας ἐγκλείουσιν χρυσόν, ἡ Νέα Καληδονία ἔχει πλοῦσια ὀρυχεία ψευδαργύρου, ἐν Νέᾳ δὲ Γουινέᾳ εὐρέθη καὶ πετρέλαιον. Πηγὴν πλοῦτου διὰ τοῦς κατοίκους ἀποτελοῦν καὶ τὰ παραδείσια πετὰ τῶν νήσων.

Οἱ Μελανήσιοι εἶναι μελανόχρωμοι συγγενεῖς τῶν Μαλάκων μεταξὺ αὐτῶν διακρίνονται οἱ **Παπούα**, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν κυρίως εἰς τὴν Νέαν Γουινέαν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν λοιπῶν νήσων. Οὗτοι εἶναι τόσον ἄγριοι, ὥστε εἰς πολλὰ μέρη ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἀνθρωποφαγίαν. Δὲν γνωρίζουν τὰ μέταλλα.

είναι ὅμως ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατασκευὴν ξυλίνων ἀντικειμένων καὶ πηλίνων σκευῶν καὶ στήθουν τὰς καλύβας τῶν ἐπὶ πασσάλων εἰς τὴν παραλίαν ἢ ἐπὶ δένδρων. Τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ κοκκοφοίνικος, τοῦ σαγυτοδένδρου, τῆς βανανέας, τοῦ ἄρτο-

Εἰκ. 116. Πασσαλότιστον χωριὸν τῶν Πατοῦα ἐν Νέᾳ Γουίνεα.

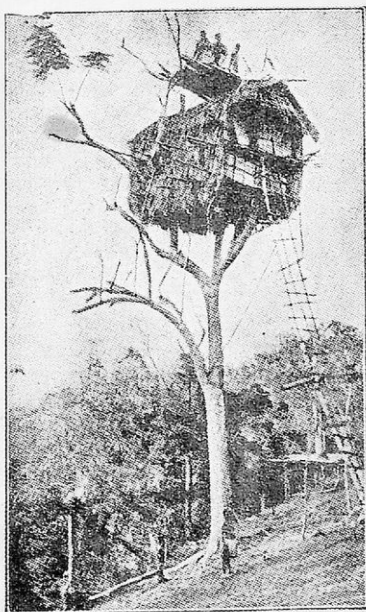
δένδρου καὶ μὲ ἰχθύς. Τὸ σπουδαιότερον οἰκιακὸν τῶν ζῴων εἶναι ὁ χοῖρος.

Αἱ νοτιώτεραι τῶν Μελανησιακῶν νήσων εἶναι αἱ δύο τῆς **Νέας Ζηλανδίας**. Αὗται κείμεναι ἐν τῇ νοτίᾳ εὐκρατῶ ζώνῃ ἔχουν εὐφορὸν ἔδαφος καὶ κλίμα εὐνοϊκὸν διὰ τὴν γεωργίαν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων. Ἐκ τούτου πολλοὶ Ἕλληες ἔχουν ἐγκατασταθῆ μονίμως ἐν αὐτῇ ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλουργίαν. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι **Μάορι** ἐπολέμησαν τόσον πολὺ κατὰ τῶν Εὐρωπαίων, ὥστε ἐδεκατίσθησαν· σήμερον ἀνέρχονται εἰς 50000 καὶ προσαρμοσθέντες πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἔχουν δικαίωμα ψήφου καὶ μετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀγγλικῆς ταύτης ἀποικίας. (Κατ' ἕκτασιν

Ίση πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ κάτοικοι 1 1/2 ἑκατ.). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Οὐδέλλικιον** (140). Ὅλοι αἱ Μελανησιακῆ νῆσοι εὐρίσκονται εἰς χεῖρας Εὐρωπαίων.

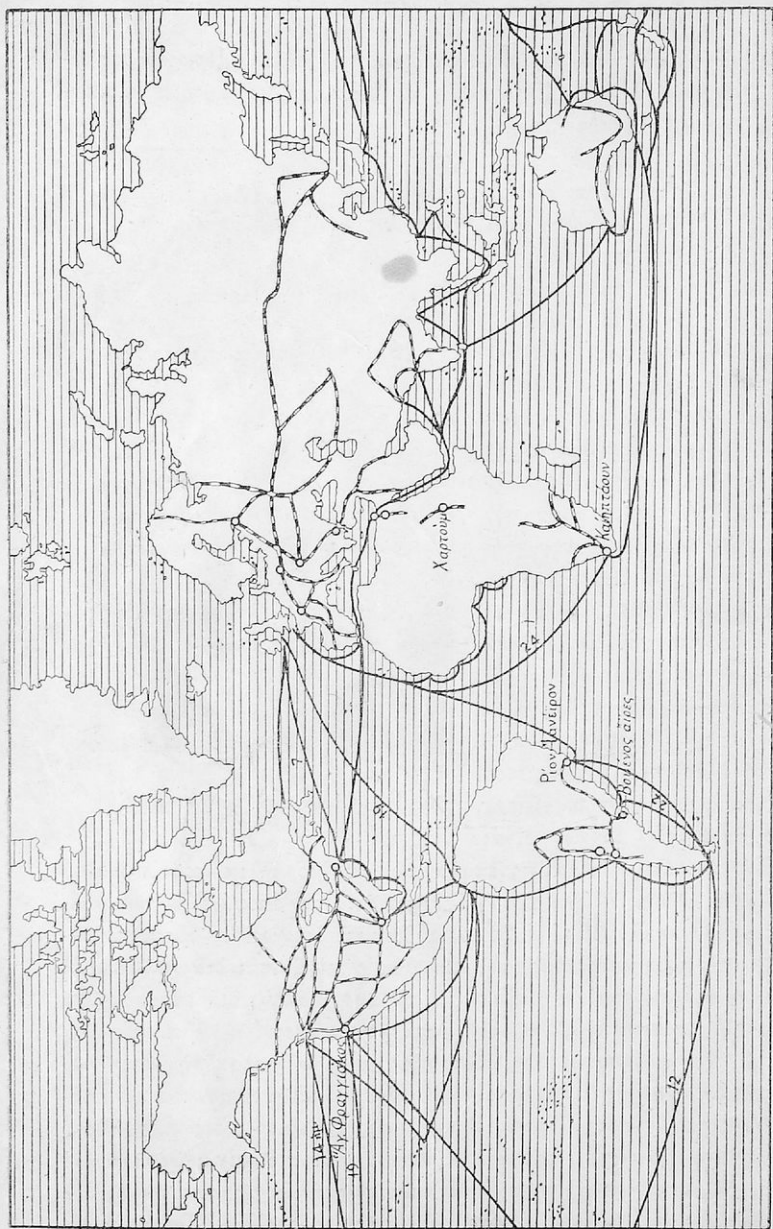
Ἕλληνοὶ, Ὀλλανδοὶ καὶ Γάλλοι διανέμονται αὐτάς.

2. Ἡ Μικρονησία περιλαμβάνει τὰς νήσους τοῦ Ὠκεανοῦ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι πολὺ μικραὶ καὶ κεῖνται βορείως τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἡ δὲ **Πολυνησία** ἔλας τὰς νοτίως αὐτοῦ καὶ ἀνατολικῶς τῆς Μελανησίας κειμένας νήσους. (Ὀνόμασε κατὰ τὸν χάρτην νήσους καὶ συστήματα νήσων καὶ τῶν δύο τούτων ὁμάδων. Ποῖαι αἱ μεγαλύτεραι;) Πολλαὶ ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ὄρειναι καὶ ἔχουν ἐνεργὰ ἠφαιστεια. Ἐπειδὴ δὲ κεῖνται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ τοῦ Ὠκεανοῦ ἡ βλάστησις εἰς τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν εἶναι

Εἰκ. 117. Οἰκίαι ἐπὶ δένδρου ἐν Νέῃ Γουινέᾳ.

πλουσιωτάτη. Ἄλλαι προέκυψαν ἀπὸ τὰ κοράλλια τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἐκ τούτου ὀλίγον μόνον ἐξέχουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Ὁ κοκκοφοῖνιξ, ὁ ὁποῖος εὐδοκιμεῖ ἐξόχως εἰς αὐτάς παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους των, πᾶν ὅ,τι χρειάζονται διὰ νὰ ζήσουν: ξύλα δι' οἰκοδομίαν, κάρυα διὰ τροφήν, χυμοὺς διὰ παρασκευὴν ποτῶν δροσιστικῶν, ἱνας διὰ κατασκευὴν σχοινίων κλπ. Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἡ τροπικὴ ζέστη μετριάζεται (μέση θερμοκρασία 26° K.), τὸ κλίμα τῶν νήσων τούτων εἶναι ὑγιεινόν. Τρομεροὶ κυκλώνες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐρημῶνουν τὰς νήσους ταύτας. Οἱ ὀλίγοι κάτοικοι εἶναι ὠραῖον καὶ ρωμαλέον γένος ἀνθρώπων Μαλαϊκῆς καταγωγῆς, περίφημοι διὰ τὴν ναυτικὴν των δεξιότητα, καὶ διακρίνονται ὡς **Πολυνησιοὶ**.

Είχ. 118. ΑΓ. Πανάγιος (Sof.) της παλαιότερης εποχής (Ο. Γ. Σουλ.) Σελ. 105. 1888.

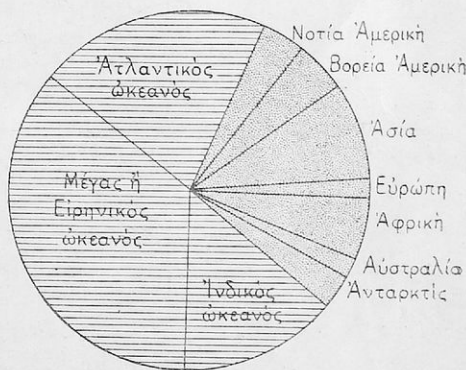
Ἐκ τῶν νήσων τούτων αἱ **Μαριάναι** καὶ **Καρολίνας** εἶναι ἰαπωνικαί, ἡ **Τόγκα** βρετανικὴ, αἱ **Σαμόαι** γαλλικαί, αἱ **Χαβάϊ** ἀμερικανικαί.

Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας καὶ Ὠκεανίας.

Ἡ Αὐστραλία μὲ τοὺς κατὰ φύσιν ζῶντας παλαιούς της κατόικους παρέχει εἰς ἡμᾶς ἓν ζωντανὸν δεῖγμα τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν λιθίνην ἐποχὴν. Διὰ τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Ἀγγλίας ἡ ἡπειρος αὕτη ἐνέχει μεγίστην σπουδαιότητα. Αἱ νῆσοι τοῦ Εἰρηρικοῦ διὰ τῶν Πολυνησίων, τῶν ἐπιδεξίων θαλασσιῶν, ἀνέπτυξαν ἰδιόρρυθμον, στοιχειώδη πολιτισμόν. Ἡ οἰκονομικὴ των ἀξία ἔγκειται εἰς τοὺς κοκκοφοίνικάς των, ἡ δὲ στρατηγικὴ των ἀξία εἰς τοὺς καλοὺς καὶ σπουδαίους διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν λιμένας των· κατέχονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ Βορειοαμερικανῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Σύγκρινε εἰς τὸ ἀπέναντι σχῆμα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς μεγαλυτέρας ἡπείρου πρὸς τὴν τοῦ μικροτέρου Ὠκεανοῦ.

Σύγκρινε ὁμοίως τὴν ὅλην ἔκτασιν τῶν ἡπείρων πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἐνὸς μόνου Ὠκεανοῦ, τοῦ Εἰρηρικοῦ. 2. Ποῖον μέρος τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Γῆς ἀποτελεῖ ἡ ξηρὰ καὶ ποῖον ἡ θάλασσα κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο; 3. Σημείωσε εἰς τὸν χάρτην 118 τὰς πυκνότερον κατοικημένας χώρας τῆς Γῆς καὶ ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας πόλεις, αἱ ὁποῖαι σημειοῦνται ἐπ' αὐτοῦ. 4. Περιέγραψε ταξίδια α) ἐκ Πειραιῶς εἰς Νέαν Ὑόρκην τῆς Ἀμερικῆς, β) ἐκ Πει-

Εἰκ. 119.

ραιῶς εἰς Σαγγάην, γ) ἐκ Πειραιῶς εἰς Βουένος-Ἀῦρες, δ) ἐκ Πειραιῶς εἰς Τρανσβααλ, ε) ἐκ Λονδίνου εἰς Μέλμπουρον, ς) ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Τόκιο.

Ἐπιφάνεια καὶ πληθυσμὸς τῶν ἠπείρων.

Η Π Ε Ι Ρ Ο Ι		Ἐπιφάνεια εἰς ἑκατ. τ. χλμ.	Πληθυσμὸς εἰς ἑκατ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ
1	Εὐρώπη	11	492	43
2	Ἀσία	44	1130	25,5
3	Ἀφρική.	29	140	4,8
4	Ἀφρικὴ μετὰ τῶν βορείων πο- λιτῶν νήσων.	42,5	250	5,8
5	Αὐστραλία μετὰ τῶν αὐστραλ. νήσων	8,5	10	1,1
6	Ἀνταρκτις.	14	0	0
		149	2022	13

Ἐπιφάνεια τῆς Γῆς.

1. Ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς 149 ἑκατ. τ. χλμ. = 28 %
 2. Ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης 361 > > = 72 %
 Ἐν ὅλῳ 510 ἑκατ. τ. χλμ.

Βοήθημα διὰ τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῆς Γεωγραφίας: Δ. Δάμψα, Διδακτικὴ τῆς Γεωγραφίας, διασκευασθεῖσα κατὰ τὴν Μεθοδικὴν τοῦ Α. Rude. Ἐκδ. Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σίας 1922.

Dr. I. D. Kollas

Διπλότυπον

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(Ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης)

ΑΣΙΑ

Α) ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑΣ

Εἰσαγωγή	3
1. Μικρὰ Ἀσία	4
2. Συρία καὶ Παλαιστίνη	11
3. Ἀραβία	15
4. Μεσοποταμία	19
5. Ἀρμενία	21
6. Καυκασία	23
7. Ἰράν	26

Ἐπισκόπησις τῆς πρόσθεν Ἀσίας	29
---	----

Β) ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Εἰσαγωγή	31
--------------------	----

Α) ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

1. Ἰνδία	35
2. Ἰνδοκίνα	44
3. Ἰνδικαὶ καὶ Μαλαϊκαὶ νῆσοι	48

Β) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Σινικὸν κράτος	50
2. Ἰαπωνία	62

Α) ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Τουράν	67
2. Κιργίσιαι στέππαι	68
3. Σιβηρία	69
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας	74

ΑΦΡΙΚΗ

Α) ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή	80
1. Αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος	81
2. Ἡ Σαχάρα	85
3. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου	89
4. Τὸ Σουδάν	94

Ἐπισκόπησις τῆς βορείας Ἀφρικῆς	101
---	-----

Β) ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή	103
1. Τὸ ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν	103
2. Ἡ Λεζάνη τοῦ Κόγγου καὶ ἡ κάτω Γουϊνέα	106
3. Βρεττανικὴ νοτιὰ Ἀφρικὴ	107

Γ) ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς	111
--	-----

ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή	119
--------------------	-----

Α) ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ὁ Καναδᾶς	123
2. Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι	127
3. Μεξικόν	138

Β) ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΙΝΔΙΑΙ

Γ) ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα	145
2. Αἱ ἀνατολικαὶ ὄρειναι χῶραι καὶ τὸ κεντρικόν βαθύπεδον	149
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀμερικῆς	155

ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. Ἡ Ἀρκτίς	158
2. Ἡ Ἀνταρκτίς	162

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. Ἡ ἠπειρος	166
2. Αἱ νῆσοι	171
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας	175

Ἄριθ. { Πρωτ. 44781
Διεκπ. 15303

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Ἀυγούστου 1932.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ Νόμου 5045, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 503 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν, ὅπως ἐγκριθῇ ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν Γυμνασίων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Γεωγραφία» βιβλίον τοῦ Γ. Μέγα, διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33 ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως ὁ συγγραφεὺς συμμορφωθῇ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ο Ὑπουργὸς
Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ἈΡΘΡΟΝ 6^{ON} ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων».

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται γὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

214
1605

4090

£12

ΜΑΘΗΤΑΙ & ΜΑΘΗΤΡΙΑΙ

Στὸ κατάστημά μας θὰ βροῖσατε
πάντοτε ὅλα τὰ σχολικά σας εἶδη
σὲ πολὺ μεγάλη συλλογὴ, καὶ σὲ
πολὺ χαμηλὲς τιμές. — — — — —

ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΒΗΚΗ ΣΤΥΛΟΓΡΑΦΩΝ